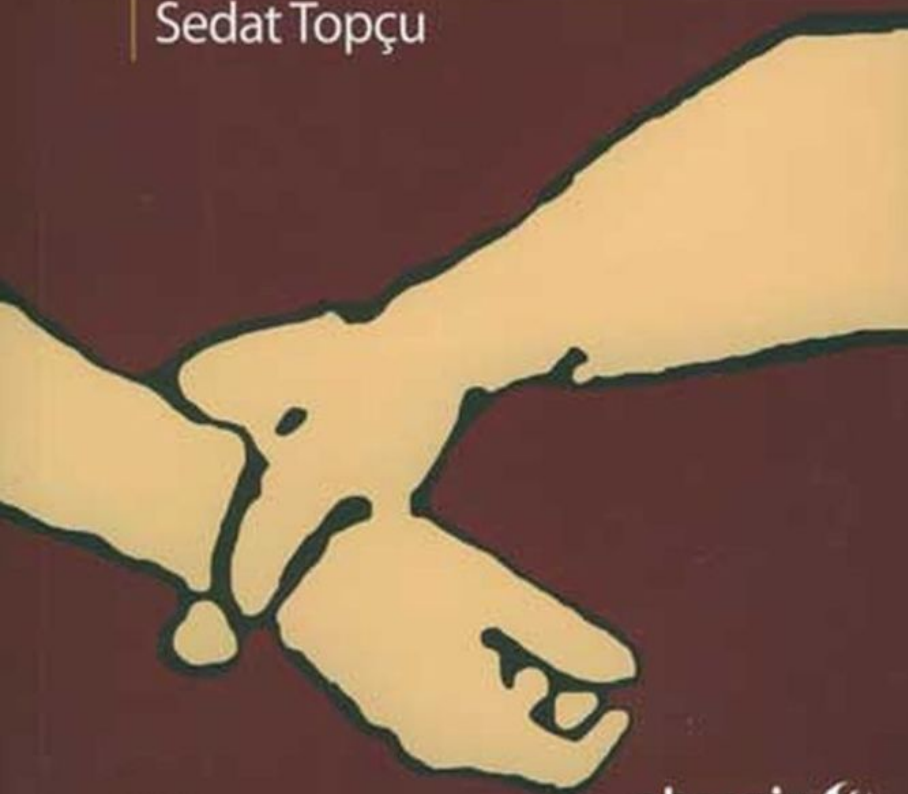
Cinsel İstismar

Sedat Topçu

Psikoloji

phoenix

Cinsel İstismar
Prof. Dr. Sedat Topçu
Kitap Editörü: Bülent Özçelik
Kapak ve Sayfa Düzeni: Leyla Çelik
Baskı
Desen Ofset A. Ş.
Birlik Mah. 448. Cad. 476. Sk. No: 2
Çankaya / ANKARA Tel: (312) 496 43 43
©Phoenix Yayınevi Tüm Hakları Saklıdır.
Haziran 2009, Ankara
Phoenix Yayınevi - 201
ISBN No: 978-605-5738-17-4
Phoenix Yayınevi
Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1
Kızılay-Ankara
Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx
Faks: 0 (312) 419 16 11
• posta: info@phoenixkitap. com
http: //www.phoenixkitap. com
Dağıtım:
Siyasal Dağıtım
Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1
Kızılay Ankara
Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx
Faks: 0 (312) 419 16 11
Yeterbatan Cad. Salkım Söğüt Sok.
Keskinler İş Merkezi No: 8/505
Sultanahmet Eminönü/İstanbul
Tel Faks: (0212) 528 86 00
• posta: info@siyasalkitap. com
http: //www. siyasalkitap. com

CİNSEL İSTİSMAR

ÇOCUKLARIN VE GENÇLERİN
CİNSEL İSTİSMARI
PEDOFİLİ, ENSEST,
ENGELLİLERİN CİNSEL İSTİSMARI
İNTERNET YOLUYLA CİNSEL İSTİSMAR

Prof. Dr. Sedat Topçu

Prof. Dr. Sedat Topçu, İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden mezun oldu. İngiltere'de, Londra Üniversitesi "Institute of Psychiatry"de Psikoloji Doktorası yaptı. İngiltere'de "Henderson Hospital" ve "Netherne Hospital"de uygulamalı eğitim gördü. Hacettepe Üniversitesi'nde Klinik Psikoloji Doçenti ve Profesörü oldu. Aynı üniversitede öğretim üyesi olarak uzun yıllar çalıştı. Yazarın, yerli ve yabancı dilde yayınlanmış pek çok bilimsel çalışması bulunmaktadır.

İçindekiler

ÖNSÖZ 11

BÖLÜM I / ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI

Kavramlar, Tanımlar ve Açıklamalar 17
Tanısal Ölçütler 21
Rıza Ölçütü 22
Yaş Farkı Ölçütü 23
Yöntem Ölçütü 24
Yasal Ölçüt 25
Çocuk Cinsel İstismarının Sıklığı ve Yaygınlığı 26
Çocuk Cinsel İstismarının Tarihçesi 31
Sigmund Freud Dönemi 35
Freud ve Çocuk Cinsel İstismarı 36
Cinsel İstismar Kurbanı Ünlü Psikanalistler 38
Günümüzdeki Gelişmeler 41

BÖLÜM II / PEDOFİLİ 43
Pedofilinin Tanımı 46
Pedofilinin Toplumda Sıklığı 47
Klinik Bir Olgu Olarak Pedofili 49
Kadın Pedofiller 52
Pedofil Suçlu Tipleri 53
Saplantılı Cinsel İstismar Suçluları 54

Gerilemiş Cinsel İstismar Suçluları 55
Kişilikleri Olgunlaşmamış Pedofiller 56
Sonradan Olma Pedofiller 56
Koşullanmış Pedofiller 57
Psikopat Pedofiller 57
Pedofillerin Kişiliği 57
Pedofili ve İnternet 59
İnternette Pedofili Suçları 62
Cinsel Takiye 63
İnternet İstismarından Korunma 67
Pedofilinin Nedenleri 69
Pedofilinin Tedavisi 72
Somatik Tedaviler 73
Psikolojik ve Davranış Tedavi Yöntemleri 75
Bilişsel-Davranışsal Tedavi 76
Tedavilerin Yeterliği 79

BÖLÜM III / ENSEST

Duygusal Ensest 83
Sayılarla Ensest 84
Ensestin Toplumsal Dinamiği 85
Ensest Tabusu 87
Ensest İstismarının Özellikleri 89
Çocukların Ensest İlişkisine İlk Tepkileri 90
Ensest İstismarının Çeşitleri 91
Öz Baba-Öz Kız Ensesti 92
Ensest İlişkisinde Annenin Rolü 94
Üvey Baba-Üvey Kız Ensesti 96
Kız Kardeş-Erkek Kardeş Ensesti 98
Anne-Oğul Ensesti 99
Anne-Oğul Ensesti ve Aile 102
Anne-Oğul Ensestinin Sonuçları 104
Büyükanne/Büyükbaba Ensesti 106
Ensest İstismarcılarının Özellikleri 107
Ensest Suçlusu Babaların Özellikleri 109
Ensest Suçluları Ruh Hastası mı? 110

Ensest İstismarının Etkileri 111
Ensestin Psikolojik Etkileri 111
Kişiler Arası İlişkilerde Sorunlar 114
Ensestin Kendilik Kavramına Etkisi 115
Ensestin Cinsel Yaşama Etkisi 115
Ensest ve Evlilik 117
İşlevsiz Aile ve Ensest 117
Ensest ve Yakın Akraba Evlilikleri 121
Ensest Suçlularının Tedavisi 122

BÖLÜM IV / DEĞİŞİK ÇOCUK GRUPLARINDA CİNSEL İSTİSMAR
Kurumsal Cinsel İstismar 125
Kreş ve Gündüz Bakımevlerinde Cinsel İstismar 129
Bakımevlerindeki Cinsel İstismar Biçimleri 131
Gündüz Bakımevlerinde Uğranılan Cinsel İstismarın Etkileri 134
Gündüz Bakımevlerinde Uğranılan Cinsel İstismarın Saptanması 135
Klinik Değerlendirmeler 136
Engelli Çocukların Cinsel İstismarı 139
Zihinsel Engelli Çocukların Cinsel İstismarı 143
Zihinsel Engellilerin Cinsel İstismara Uğrama Riski 144
Zihinsel Engellilerde Cinsel İstismarın Saptanması 148
Zihinsel Engellilerde Cinsel İstismarın Etkileri 150
Zihinsel Engellilerde Tedavi Uygulamaları 150
Erkek Çocukların Cinsel İstismarı 151
Erkek Çocukların Cinsel İstismarının Niteliği 154
İstismara Uğrayan Erkek ve Kız Çocukların Karşılaştırılması 156
Cinsel İstismarın Erkek Ergenlere Etkisi 159
Eşcinsellik ve Cinsel İstismar 161

BÖLÜM V / ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARININ ETKİLERİ
Kuramsal Açıklamalar 166
Travmajenik Dinamik Kuram 168

Cinsel İstismarın Kısa Vadede Etkileri 171
Bedensel Etkiler 172
Psikolojik ve Sosyal Etkiler 173
Travma Sonrası Stres Bozukluğu 175
Dissosiyatif ve Histerik Bozukluklar 178
Depresyon ve Benlik Değeri 180
Cinsel Davranış Bozuklukları 182
Cinsel Travmanın Etkisini Belirleyen Faktörler 186
Cinsel Travmanın Etkisini Azaltan Faktörler 187
Cinsel İstismarın Uzun Vadede Etkileri 189
Cinsel İstismarın Ruhsal Yaşama Etkisi 191
Depresyon, İntihar ve Kendini Tahrip Etme 194
Kaygı ve Korku Bozuklukları 197
Öfke ve Sinirlilik 199
Dissosiyasyon Bozukluğu 199
Dissosiyasyon Bozukluğunun Belirtileri 200
Çoğul Kişilik Bozukluğu 202
Çoğul Kişilik Bozukluğunun Tedavisi 206
Sınırda Kişilik Bozukluğu 208
Yeme Bozuklukları 210
Alkol ve Uyuşturucu Madde Kullanımı 212
Cinsel İstismarın Bedensel Etkileri 213
Cinsel İstismarın Cinsel Yaşama Etkisi 216
Cinsel İstismar ve Cinsel İşlev Bozuklukları 217
Cinsel İstismar ve Eşcinsellik 219
Cinsel İstismar ve AIDS 221
Cinsel İstismar ve Fuhuş 222
Cinsel İstismarın Sosyal Yaşama Etkisi 223
Cinsel İstismar ve Sosyal Statü Sorunları 223
Cinsel İstismar ve Kişiler Arası İlişkiler 224
Karşı Cinsle İlişkiler ve Evlilik Sorunları 226
Tekrar Mağduriyet 227
İstismar Döngüsü ve Suç 229
Cinsel İstismarın Ebeveynlere Etkisi 232
Ebeveynlerin Çocuğa Tepkileri 232
Ebeveynlerin İstismarcıya Tepkileri 234

Uzun Vadeli Etkilere Katkıda Bulunan Faktörler 235
İstismarın Süresi ve Sıklığı 235
Cinsel İlişkinin Niteliği 236
Zor Kullanılması 236
Çoklu İstismara Uğrama 237
İstismarcının Cinsiyeti ve Yaşı 237
İstismar Kurbanı ile İstismarcı Arasındaki Bağ 238
İstismar Kurbanının Yaşı 239
İstismar Kurbanının Cinsiyeti 240
Ailenin Katkısı 241
İşlevsiz Aile ve Cinsel İstismar 242

BÖLÜM VI / ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARININ NEDENLERİ
Kuramsal Açıklamalar 248
Psikanalitik Yaklaşım 248
Feminist Yaklaşım 250
Deneysel Açıklamalar 251
İstismarcılarla İlgili Bulgular 252
İstismarcının Cinsiyeti 252
İstismarcının Kişiliği 254
Cinsel Uyarılma 256
Biyolojik Faktörler 257
İçtepi Denetimi Yetersizliği 259
Empatiden Yoksunluk 260
İstismar Kurbanı İle İlgili Bulgular 261
Kurbanın Yaşı 261
Kurbanın Cinsiyeti 263
Sosyo-Kültürel Bulgular 268

BÖLÜM VII / TEŞHİS, DEĞERLENDİRME VE YASAL SÜREÇLER
Cinsel İstismarın Açığa Vurulması 277
Cinsel İstismarın Açığa Vurulması ile ilgili Sorunlar 281
Cinsel İstismarın Saptanması 283
Yasal Değerlendirmeler 284
Tıbbi Muayene ve Değerlendirmeler 293

Psikolojik Değerlendirmeler 306
Diğer Değerlendirmeler 324

BÖLÜM VIII / TEDAVİ VE KORUMA
Tedavi Edici Müdahaleler 331
Psikolojik Tedaviler 331
Grup Psikoterapisi 333
Bilişsel-Davranışsal Tedavi 336
Önleme ve Koruma 338
Önleme Programları 339
Çocuklara Yönelik Programlar 340
Ebeveynlere Yönelik Programlar 341
Meslek Gruplarına Yönelik Programlar 342

DEĞERLENDİRME VE SON SÖZ 343

EK
Yeni Türk Ceza Yasası (YTCK) 347

KÜÇÜK SÖZLÜK 355

KAYNAKÇA 367

Önsöz

İnsan iki temel itici gücün etkisi altında en acımasız ve vahşi davranış ve eylemlerde bulunmaya yatkın bir canlı varlıktır. Psikolojide güdü olarak adlandırılan, insan davranış ve tutumlarının ardındaki bu güçler seks ve saldırganlıktır.

İnsanoğlu seks ve saldırganlık güdülerini hayvanlarla paylaşmasına karşın, bu güdülerin gördüğü işlevler yönünden onlardan ayrılır. Hayvanlar âleminde türün devamına ve yararına katkıda bulunan seks ve saldırganlık güdüleri, insan toplumlarında yıkıcı ve yok edici işlevlere sahiptir. Canlılar âleminde insan, arzu ve zevkleri uğruna birbirine karşı en acımasız ve vahşi davranışlarda bulunabilen ve birbirlerini yok etmek için her türlü insanlık dışı yola başvurabilen tek canlı varlıktır. Bu açıdan hayvanlar insandan üstündür.

Hayvanlar âleminde seks ve saldırganlık güdüleri, türün varlığını güvence altına alan, bir bölgede bir arada yaşamalarını sağlamak, çoğalmaları için en iyi ve en güçlü hayvanı seçmek veya yavruları dış tehlikelere karşı korumak gibi birçok yararlı işleve sahiptir. Aynı türe ait hayvanlar arasında saldırganlığın hiçbir zaman birbirlerini yok etmekle sonuçlandığı görülmemiştir. Birbirleriyle şiddetli bir kavgaya girişmiş bile olsalar, aynı türden hayvanlardan biri örneğin bir kurt diğerinin ağzına, be-

denin en nazik kısmı olan boynunu uzattığı anda saldırı son bulur. Bunun görülmediği tek canlı varlık insandır ve insan, boyun eğen rakibine son ölümcül darbeyi vurmakla mahirdir.

İnsanlık tarihi, insanların özellikle zayıf ve güçsüz insanlara yönelttiği yıkıcı davranış ve eylemlerinin örnekleri ile doludur. Kadın ve çocuklar, belirli ırk, milliyet ve din topluluklarının üyeleri, ruh hastaları ve özürlüler insanın bu saldırgan ve düşmanca yıkıcı davranış ve tutumlarının tarih boyunca hedefi ve kurbanı olmuşlardır. Yaşamın devamının güvencesi demek olan çocuklar, bizzat insanlar tarafından, tarihin her döneminde en kötü muamelelere maruz bırakılmış ve her biçimde istismar edilmiş ve edilmeye devam etmektedir. Çocuk cinsel istismarı, bu vahşi sürecin sadece bir örneği fakat en aşağılayıcı, en acımasız ve tahrip edici olanıdır.

Cinsel istismar, hızla artan ve en sık işlenen fakat en az bildirilen bir şiddet suçudur. Bu yolla saldırgan, kurbanını etkisiz duruma getirmek, onu denetimi altına almak, aşağılamak, küçük düşürmek ve böylece kendisinin ne denli güçlü olduğunu hissetmek ihtiyacındadır. Bu özelliği ile cinsel istismar, aslında saldırı ya da diğer bir deyişle tecavüz suçlarından farklı değildir.

Cinsel istismar, rıza olmadan herhangi bir cinsel yaklaşımı, cinsel içerikli bir faaliyet ve okşamaktan zorla cinsel ilişkiye kadar uzanan, kabul edilmeyen tüm cinsel eylemleri içerir. Yasal açıdan cinsel istismarda, cinsel bir amacı gerçekleştirmek için tehdit, cebir, fiziksel güç kullanılması, yıldırma veya aldatmanın varlığı aranır. Mağdurun yaşı ve rızasının bulunup bulunmaması suçun niteliğinin belirlenmesinde iki temel unsurdur.

Çocuk cinsel istismarı günümüzde çözümlenmemiş bir insanlık sorunu olarak önemini sürdürmektedir. Tüm dünyada, çocukların cinsel amaçlarla kullanılması, çocuk fahişeliği, pornografi ve seks turizmi kaygı verici boyutlarda artmakta ve ya-

yılmaktadır. En kaba tahminlerle, dünyada milyonlarca çocuk ve gencin her şekildeki cinsel istismarın kurbanı olduğu ve bunların arasında 5 yaşından küçük çocukların ve hatta bebeklerin dahi bulunduğu bildirilmektedir. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tarafından, dünyada iki milyon çocuğun ya fahişe olarak çalıştırıldığı ya da porno filmlerine malzeme yapıldığı bildirilmektedir.

Gelişmiş Avrupa ülkelerinin çoğunda, çocukların bedenlerinin pornografik resimlerini içeren fotoğraf ve filmleri kolayca satın almak olanaklıdır. Batılı ülkelerde çocukların, turistlere pazarlanmak üzere gezi broşürlerinde "doğal her bir deliği ile cep harçlığı çıkaran güzel gözlü lolitalar" olarak reklamının yapıldığına ve 10 yaşındaki çocukların fahişe olarak pazarlandığına tanık olmaktayız.

Araştırmacıların, çocuk cinsel istismarının yaygınlığı ve sıklığına dair ortaya koydukları rakamlar kaygı vericidir. ABD'de her 6 dakikada bir cinsel saldırı olayının gerçekleştiği ve Kanada'da da her 3 kadından birinin çocukken cinsel istismara uğradıkları saptanmıştır. ABD'de her yıl 100 bin çocuğun cinsel istismara uğradığı ve 40 milyon insanın cinsel istismar kurbanı olduğu tahmin edilmektedir. Dünya genelinde cinsel istismar ticareti amacıyla kullanılan çocuk sayısı en hafif tahminle bir milyondur.

Tüyler ürpertici cinsel istismar olaylarını gazete haberlerinden öğreniyoruz. Bunlardan biri, Hollanda'da Groningen yakınında Oude Pekela kasabasında geçmiş olan olaydır. Bu kasabada yüz çocuk, nasıl kaçırıldıklarını, nasıl cinsel tacize ve işkenceye maruz kaldıklarını bir bir anlatmış ve bunları yapanın, palyaço giysileri içindeki bir Alman pornografi yapımcısı olduğunu söylemişlerdir. İngiltere'de, Middlesbrough'da 1987 yılında iki çocuk doktoru birkaç hafta içinde 121 çocuğun cinsel istismara maruz kaldıklarını saptamışlardır. Doktorlar, bu çocuk-

ların %73'ünün anal cinsel ilişki yoluyla istismar edildiklerini bildirmişlerdir.

Türkiye'de de 1995 yılında 5 ile 9 yaşları arasında 31 kız çocuğuna tecavüz eden ve yakalandıktan sonra *"Çok şükür, yakalandım. İnsan nasıl sigaraya alışıyorsa, bu da öyle"* diyen H. Ç. olayı hâlâ hatırlardadır. Aynı yıl dünya kamuoyu, Belçika'da ortaya çıkartılan bir çocuk cinsel istismar olayının televizyon ekranlarına yansımış görüntüleri ile sarsıldı. Bu olayda, bir eve hapsedilerek cinsel istismara maruz bırakılan ve burada sapık canilerin açlığa terk etmeleri nedeniyle ölmeleri sonucu bahçeye gömdükleri sekiz yaşlarındaki iki kız çocuğunun dramı dehşet vericiydi.

Bazı yetişkinlerin çocuklara duydukları bu cinsel eğilimin örneklerine, gelişmiş ya da gelişmemiş tüm insan topluluklarında rastlanabilmektedir. Çocuk cinsel istismarının Kuzey Amerika toplumlarında yaygın olduğu bilinmekle birlikte, bu sorun sadece o yarımküredeki toplumlara özgü değildir. Bunun, günümüzde tüm dünya toplumlarında sürüp gittiğinin güçlü kanıtları bulunmaktadır. Örneğin Güney Amerika'da erkek sokak çocuklarının cinsel istismarı yaygındır. Çocuk seks öykülerinin pek çoğu Güneydoğu Asya kaynaklıdır ve tek başına Bangkok'ta (Tayland), 16 yaşından küçük 30 bin fahişenin bulunduğu bildirilmektedir. Hint Okyanusu'nda bir ada ülkesi olan Sri Lanka'da plajlarda binlerce erkek çocuğun fahişelik yaptığı saptanmıştır. Rusya'da, sadece Moskova'da bin dolayında çocuk fahişe bulunduğu bildirilmektedir. Bu manzara karşısında, her yıl yüz binlerce çocuğun gizli veya açık bir biçimde diğer insanların cinsel iştahlarına kurban edildiği ve bedenlerinin bir mal gibi pazarlandığı utanç verici bir dünyada yaşadığımızı söylemek, abartılmış bir görüş sayılmamalıdır.

Tüm bu olaylar, çocuk cinsel istismarının insanlık için alarm vermekte olduğunun ve acilen bir şeyler yapılması gerek-

tiğinin işaretleridir. Dinler, ahlak kuralları ve yasalar, insanın bu yıkıcı eğilimlerini denetim altına almada başarılı olamamıştır.

Cinsel istismar insan olmayı öğrenememiş veya insan olmanın öğretilmediği bireylerin eylemidir. Günümüz toplumlarında bireylere insan olma eğitiminin verilmesi, cinsel istismarın önlenmesinde bir çözüm olabilir. Çünkü insan olmanın büyüklüğüne ve erdemine inanarak gelişen kişiliklerin çocuk istismarı gibi tahrip edici eylemlere yönelmeyeceğine inanıyorum.

İnsan haklarına saygılı, demokratik ve özgür, uygar ülkelerde çocuk cinsel istismarı konusu üzerine cesaretle ve inançla gidilerek onurlu bir savaşın verildiği gözlenmekte, geri kalan ülkelerde ise gizliliğin, ilkelliğin ve bilgisizliğin arkasına saklanıldığı görülmektedir. Türkiye'de çocuk cinsel istismarı konusunda çok az çalışmanın yapıldığına bakılacak olursa, herhalde ülkemiz ikinci grup ülkeler arasında yer almaktadır. Oysaki çocuk cinsel istismarının bu ülkede ne denli ciddi boyutlarda olduğu görsel ve yazılı medya tarafından hemen hemen her gün gözler önüne serilmekte ve Birleşmiş Millerler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) raporlarında, çocuk fuhuşu ticareti sorununun Türkiye'de de önemli boyutlara ulaşabileceğine dikkat çekilmektedir.

Gelişmiş Batı ülkelerinde kamuoyunun ve bilim çevrelerinin konuya duyarlı olmaları, çocuk cinsel istismarı ile ilgili gerçeklerin bir bir ortaya çıkmasına olanak vermekte ve elde edilen her bir bilgi parçası o toplumlarda insanların, bu konuda bilinçlenmeleri ve çocukların, yaşamlarını tahrip eden bu tür ilişkilerden korunmaları amacıyla değerlendirilmektedir.

Toplumlarda çocukların cinsel istismarının kökünün kazınması sadece yasal önlemlerle değil fakat aynı zamanda toplum bireylerinin cinsel tutum ve davranışlarının değiştirilmesi ile olanaklıdır. Bunun için de bireylerin çocuk cinsel istismarı hakkında bilgilendirilmeleri ve bilinçlendirilmeleri gerekmekte-

dir. İşte biz de bu amaçla, bu kitabı, ülkemiz için hiç de önemsenmemesi gereken bir konu olmadığına inandığımız çocuk cinsel istismarının incelenmesine ayırdık.

Bu kitap, cinsel istismar konusunda geniş okuyucu kesimlerine bilgi sağlamak için hazırlanmıştır. Amacım, konuyu bilimsel tartışmaya açmak, zihinleri konu üzerinde düşünmeye sevk etmek, araştırmacıları konuya yönlendirmek ve konunun vahametini gözler önüne sererek, vicdanları ve kurumları harekete geçirmektir. Bu yolla, konuya ülkede ilgi gösterilmesinin ve sorunun üzerine gidilmesinin gerçekleşebileceğine ve böylece on binlerce çocuğun, gencin ve yetişkinin cinsel istismardan ve sonuçlarından korunmalarına katkıda bulunacak önlemlerin alınmasına çalışılacağını umuyorum.

Bu kitap, 1995 yılında yayınlanan "Çocuk ve Gençlerin Cinsel İstismarı" başlıklı çalışmamın genişletilmiş ve gözden geçirilmiş bir devamıdır. O yıllarda çok zor koşullarda yazılmış olmasına karşın, iki baskı yapan ve kısa zamanda tükenen önceki kitabıma gösterilen ilgi bu yeni kitabın hazırlanmasında etkili oldu. Kitabın bu yeni baskısı değerli editörüm Bülent Özçelik ve Phoenix Yayınevi çalışanlarının titiz çabaları ile gerçekleşti. Kendilerine burada aleni takdir ve teşekkürlerimi sunarım.

Prof. Dr. Sedat Topçu,
Mayıs 2009, Ankara

Bölüm I

Çocuk Cinsel İstismarı

KAVRAMLAR, TANIMLAR VE AÇIKLAMALAR

Cinsel istismar, basında sık sık yer alan ve toplumun büyük tepkisine yol açan bir insanlık sorunudur. Bu sorun yüzyıllardan beri, bedensel ve ruhsal varlığı hasar görmüş bireyler üreterek, hücrelere saldıran kanser gibi toplumları tahrip etmeyi sürdürmektedir.

Cinsel istismar, toplum tarafından kabul edilmeyen uygunsuz şehvet arzularının etkisi altında, cinsel doyum elde etme amacıyla yapılan tek taraflı, çarpık ve bencil insan eylemlerini içerir. Bu eylemler, cinsel ilişki biçiminde olabildiği gibi sadece öpme, cinsel amaçlı kucaklama ve dokunma veya edilgin cinsel davranışlarla da sınırlı kalabilir.

Finkelhor ve Brown (1986) cinsel istismarı, 18 yaşından küçük bir çocuğa kendinden 5 yaş veya daha büyük biri tarafından, üstü kapalı veya açık bir şekilde zor kullanarak yapılan

herhangi bir cinsel faaliyet olarak tanımlamaktadırlar. İstismarcı ile kurban arasındaki güç farkı, ergen veya yetişkin bir kimsenin henüz onay verme olgunluğuna erişmemiş çocuk ile cinsel ilişkiye girmesine olanak verir.

Kutchinsky (1991) çocuk cinsel istismarını "çocuğun, yetişkin veya yaşça oldukça büyük birisi tarafından cinsel tatmin amacıyla istismar edilmesi" olarak tanımlamaktadır. Bifulco vd. (1991) yaptıkları bir çalışmada çocuk cinsel istismarını "gelişimini henüz tamamlamamış bağımlı durumdaki çocukların ve ergenlerin tam olarak kavrayamadıkları veya bilerek kabul etmelerinin düşünülemeyeceği cinsel ilişkilere veya aile rollerine ilişkin sosyal tabulara zıt cinsel faaliyetlere karıştırılmaları" olarak tanımlamışlardır.

Sheldrick'in (1991) tanımına göre çocuk cinsel istismarı: "Bağımlı ve gelişimsel olarak olgunlaşmamış çocukların ve ergenlerin tam olarak kavrayamadıkları, bilerek onay verme durumunda olmadıkları ve aile rollerine ait sosyal tabuları ihlal eden cinsel faaliyetlere karıştırılmasıdır". Bu tanımlara başka örnekler de katılabilir fakat tüm cinsel istismar tanımlarında temel öğe, çocuğun yaşça daha büyük birisi tarafından cinsel tatmin amacıyla kullanılmasıdır. Bu birisi, bir yetişkin olabildiği gibi, yaşı çocuktan anlamlı olarak büyük bir başka çocuk veya ergenlik çağında bir genç de olabilir.

Ancak cinsel istismarı, sadece çocuğa karşı yapılan ve iki kişi arasında geçen uygusuz bir davranış olarak tanımlamak konuya dar bir çerçeveden bakmak demektir. Böyle bir ilişkinin teşvik edilmesi, ilişkiye izin verilmesi ya da göz yumulması veya bundan bir çıkar sağlanması da istismardır. Bu tür davranışlarda bulunan, ister tek bir birey ister bir toplum olsun istismarcı olarak nitelendirilmelidir. Çünkü istismara izin vermek veya göz yummak ya da istismarı teşvik etmek, eyleme katılmakla aynı anlama gelir. Çocukları bu gibi tehlikelerden ve za-

rarlardan korumayan ebeveynler, akrabalar, yakınlar ve tüm toplum bireyleri istismar suçu işlemiş sayılmalıdır.

Çocuk cinsel istismarının, istismara uğrayanların ifadelerine, bedensel muayenelerden elde edilen bulgulara veya resmi kayıtlara dayanılarak yapılmış değişik tanımları bulunmaktadır. Ayrıca, hangi davranış ve fiilin istismar kapsamına girdiği, bu alanda çalışan araştırmacıların ve aynı zamanda hukukçuların da tam olarak karar veremedikleri ve tanım güçlükleri çektikleri tartışmalı bir konudur. Araştırmacılar bu durumun, yasal uygulamalarda karışıklıklara, konu ile ilgili yapılan araştırmalardan farklı sonuçların alınmasına ve birbiriyle tutarsız açıklamalara yol açtığı görüşündedir (Friedman, 1990).

Steele (1986) çocuklar veya ergenler arasındaki basit dokunmaları, okşama ve başka cinsel içerikli yaklaşımları cinsel istismar olarak değerlendirirken, ona göre fiilin yaşa uygun olup olmadığına ve bilinçli bir onamanın bulunup bulunmadığına bakmak gerekir. Araştırmacı, çocuk istismarında cinsel fiilin sadece bedensel ve ruhsal hasarla sonuçlandığı cinsel saldırı olgularının istismar kapsamına alınması gerektiği görüşündedir.

Cinsel istismar, cinsel fiilin gerçekleştiği duygusal ortama ve kiminle yapıldığına bakılarak değerlendirilmelidir. Çocuk ve ergenler, gelişimsel durumlarına ve kendilerine yapılan cinsel davranışı anlama yeteneğinde olup olmadıklarına bakılmayarak, kendilerinden yaşça büyük birinin kendini tatmin etmesine alet edilirse istismar söz konusudur. Bununla birlikte, okul çocukları ve ergenler arasında günlük yaşamda gözlenen, dokunma, sarılma, öpüşme, okşama veya daha ileriye giden basit bazı arkadaşlık ve sevgi gösterileri cinsel istismar olarak düşünülmemelidir. Çünkü çocuk ve gençler arasındaki bu tür etkileşimler olağandır ve ciddi sonuçları yoktur. Eğer tersi olsaydı, çocuk

ve gençlerin çoğunda ciddi ruhsal sorunların ortaya çıkması kaçınılmaz olurdu.

Çocuk cinsel istismarı farklı nitelikteki davranışlardan oluşur. Bu fiil kapsamına, cinsel amaçlı dokunmaktan, cinsel temasta bulunmaya kadar giden tüm davranışlar girer. Örneğin, cinsel istismar bir çocuğa cinsel ilişkileri göstererek, pornografi ya da teşhircilik yoluyla da yapılabilir. Çocuğun cinsel organını okşama, parmak ya da başka nitelikteki nesneleri sokma veya yetişkinin cinsel organını çocuğa dokundurtması ya da kendisine mastürbasyon yaptırması veya çocuğun önünde cinsel ilişkide bulunması da cinsel istismardır. Çocuğa, cinsel organı veya seksle ilgili resim, kitap ve mecmualar göstermek ve çocukları pornografi amacıyla kullanmak cinsel istismar kapsamına girmesi gereken davranışlardır.

Bu fiiller, aynı yaştaki ergenler arasında cinsel nitelikte bir ilişki biçiminde olabilir. Ancak, bir davranışın cinsel istismar olarak nitelendirilebilmesi için, cinsel faaliyette zor kullanılma veya kandırma olması, vajinal, anal veya oral temas gibi uygunsuz ilişkinin yapılması ve çocuk ile istismarcı arasında anlamlı yaş farkının bulunması gerekir. Yaşa uygun cinsel faaliyetleri, uygunsuz cinsel davranışlardan ayırmak için, bedensel ölçülerdeki eşitsizliğe, tehdit, saldırı, güç kullanma, kandırma ve hükmetme gibi özelliklerin bulunup bulunmadığına bakılmalıdır.

Cinsel istismar yabancı bir kimse tarafından yapılan tek bir olay veya yetişkin bir kimsenin kız veya erkek çocuğa sadistçe yönelttiği cinsel tecavüz biçiminde olabilir. Cinsel tecavüz, ailelerin en çok korktukları ve bu yüzden çocuklarını yabancılara karşı uyardıkları bir istismar türüdür ve daha çok büyük şehirlerde, savaş ve sosyal çatışma ortamlarında görülür. Cinsel istismar, aynı aile mensuplarının ya da yakın aile dostlarının çocukla kurdukları cinsel ilişkiler biçiminde de olabilir. Bu son istismar türü ensest olarak bilinmektedir

Batı kaynaklarında, çocuğu şeytan ayinlerine katılmaya ve bu ayinlerde cinsel ritüellerde bulunmaya zorlama veya cinsel amaçlı işkenceye maruz bırakma gibi davranış ve fiiller de cinsel istismar kapsamında ele alınmaktadır. Ancak bu istismar türünün, görgül verilerden yoksun olması bilimsel olarak kabul edilmesine olanak vermemektedir.

Çocukların fuhuş amacıyla kullanılması da bir istismar türüdür ve bunun çeşitli biçimlerde birçok ülkede yapıldığına tanık olunmaktadır. Ebeveynler, akrabalar veya çocuğun eline düştüğü diğer kimseler, çocukları bu amaçla satabilirler veya çalıştırabilirler. Evden kaçan çocuklar ekonomik nedenlerle bu yola düşmek zorunda kalabilirler.

Dünya'da çocuk fuhuşunu turistik kazanç kaynağı yapan ülkeler bulunmaktadır. Çocuk fuhuşunun bir pazar haline gelmesinde, bazı erkeklerin bakireler ve çocuklarla cinsel ilişkiye önem vermelerinin büyük etkisi vardır. Pedofili eğilimi olan erkeklerin çocuklarla cinsel ilişkiye girmek için, ekonomik koşulların ve yasaların el vermesi nedeniyle gelişmemiş ülkelere özellikle Güneydoğu Asya'ya gittikleri gözlenmektedir.

Çocukla cinsel ilişkide bulunma, cinsel istismarın en belirgin fakat en ağır biçimidir. Bu durumda, ya fazla bir zorlama olmadan yapılan ve çoğu kez süreğen bir ilişki halinde devam eden ya da güç, tehdit ve/veya şiddetin kullanıldığı bir ilişki söz konusudur. Bu ilişki, çocuğun rızası olmadan, akut bir biçimde yapılan vajinal, anal, veya oral cinsel ilişki biçiminde olabilir. Rıza olmadan, tehdit ve şiddet kullanılarak akut bir biçimde gerçekleştirilen vajinal veya başka tür bir ilişki, aynı zamanda bir cinsel tecavüzdür.

TANISAL ÖLÇÜTLER

Çocuk cinsel istismarı, bir çocukla ondan yaşça daha büyük bir kimse arasında geçen cinsel içerikli temas ve etkileşimler olarak

tanımlanabilir. Ancak konu bu kadar basit değildir. Çünkü bir davranışa bir tanının konabilmesi için o davranışın bazı ayırıcı ölçütlere göre değerlendirilmesi gerekir. Çocuk cinsel istismarında bu ölçütler: a)Rıza ölçütü, b)Yaş farkı ölçütü, c)Yöntem ölçütü ve d)Yasal ölçüt olmak üzere dört grup altında incelenebilir.

a) Rıza Ölçütü

Bu ölçüte göre razı olunan davranış ve fiiller istismar olarak nitelenemez. Bununla birlikte, bir ilişki kabul edilmiş veya razı olunmuş da olsa, eğer şiddet ve güç kullanılmışsa, tehdit, kandırma veya bağımlılık varsa, yapılan davranış ve filler istismar olarak değerlendirilmelidir.

Razı olma ölçütüne başka itirazlar da yapılabilir. Örneğin, çocuklar çoğu kez neye razı olduklarının bilincinde değillerdir. Bu nedenle, çocukların yetişkin bir kimsenin cinsel yaklaşımına karşı koymamaları, onların gerçekten razı oldukları anlamına gelmez.

Küçük çocuklar, kendilerine yapılan cinsel bir girişimin anlamını girişim için onay verecek veya örneğin ensest ilişkisinde olduğu gibi, ailede sosyal tabuları ihlal ettiğinin farkında olacak ölçüde kavrayamazlar. Bu nedenle, rıza içerse de içermese de, yetişkinin cinsel arzularını tatmin etmek için çocuğu kullandığı her tür etkileşim, cinsel istismar olarak kabul edilmelidir. Çünkü çocuklar, duygusal ve bilişsel yönden böyle bir etkileşimin anlamını ve sonuçlarını tümüyle kavrama yeteneğine sahip değillerdir.

Cinsel istismar olaylarında sık sık çocuğun rıza gösterdiği iddia edilir. Konu adliyeye yansıdığında savunma, çocuğun aslında mağdur olan değil fakat rıza gösteren taraf olduğunu ve mağdurun onay verebilecek bir yaşta bulunduğunu ileri sürebilir. Ancak, burada aranması gereken çocuğun kronolojik yaşı

değil fakat onay verebilme yeteneği olmalıdır ve bu yetenek de, yaşa bakılmaksızın çocuktan çocuğa değişir

Eski Türk Ceza Kanunu'nda çocuk cinsel istismar suçlarında çocuğun rızası olabileceği kabul edilmişti ve bu nedenle istismar suçluları ceza indiriminden yararlanabilmekteydi. Ancak 5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu'nda (YTCK) "çocuğun rızası" kavramını içeren tüm hükümler kaldırılarak, çocukların rızası ile gerçekleştirildiği iddiasının yer aldığı tecavüz, cinsel taciz ve cinsel istismar gibi suçlar yasadan çıkarılmıştır. Yeni Türk Ceza Kanunu'nda çocuklara yönelik tüm cinsel istismar suçları "cinsel İstismar" başlığı altında tek bir maddede toplanmıştır. Anılan yasa metni, kitabın sonunda ekler bölümünde incelenebilir.

b) Yaş Farkı Ölçütü

Çocuk ve onunla ilişkide bulunan kişi arasındaki yaş farkı, çocuk cinsel istismarını tanımlarken en sık başvurulan ölçütlerden biridir. Bazı araştırmacılar, yaş farkını sayısal olarak belirlemişlerdir. Buna göre, cinsel istismara uğrayan kimse eğer 13 yaşından küçükse, kendisine yapılan fiilin istismar kapsamına girebilmesi için istismarı yapanın ondan 5 veya daha fazla yaş büyük olması; eğer 13 ile 16 yaşlarında ise istismarcının kendisinden 10 veya daha fazla yaş büyük olması gerekmektedir.

Cinsel istismarda çocuk ile istismarcı arasındaki yaş farkı önemli olmakla birlikte, bu farka kesin sınırlar koymak kolay değildir. Bunun nedenlerinden biri, çocukluğun nerede başladığının ve nerede bittiğinin kültürel olarak belirlenmesi ve bu konuda da her kültürün kendi değerlerine sahip olmasıdır. Çocuklarda ergenlik çağı ile birlikte ortaya çıkan bedensel gelişmeler, onların çocukluktan çıktıkları anlamına gelmez. Kurbanın yaşı ne olursa olsun, cinsel ilişkinin güç kullanılarak yapıldığı, tehdit veya kandırma sonucunda ya da otorite konumunu kötü-

ye kullanarak gerçekleştirildiği durumlarda ilişki daima istismardır. Bu bağlamda, küçük yaşlarda kız çocuklarını görücü usulüyle yaşça büyük erkeklerle evlendirmek de cinsel istismardır. Evlendirilmiş olma, çocuk cinsel istismar gerçeğini ortadan kaldırmaz.

Toplumlarda genellikle ergenlerin kendi aralarındaki veya çocuklara yönelik cinsel istismar davranışlarına, fazla bir tepkide bulunmama ya da bunları önemsememe gibi bir eğilim gözlenir. Bu eğilim yetişkinlerin erkek ergenlerin cinsel istismar davranışlarını: "masum cinsel oyun", "normal cinsel deneyimde bulunma", "olgunlaşan erkeklerin normal saldırganlığı" veya "ergenlerin gençlik davranışları" biçiminde değerlendirmelerinde ortaya çıkar. Ancak, 13 yaşında veya daha küçük yaşta olup da, kendilerinden daha küçük çocuklara cinsel amaçla yönelen bu gibi gençlerin davranışlarının hoş görülüp geçiştirilmesi büyük hatadır.

Gerçekten de son yıllarda, cinsel istismar literatüründe, ergenler tarafından işlenen cinsel suçların ciddi olarak ele alınması gerektiğini savunan çalışmalara rastlanmaktadır. Özellikle hüküm giymiş ergen seks suçluları üzerinde yapılan araştırmalar, konunun önemini göstermektedir.

c) Yöntem Ölçütü

Cinsel istismarda, istismarcının amacına ulaşmak için kullandığı yönteme göre de fiil ve davranışın istismar olup olmadığına karar verilebilir. Eğer cinsel amaca ulaşmak için zor kullanılmışsa, tehdit, korkutma ve sindirme veya hile ve yalan vasıtasıyla veya hediye vererek yapılan bir aldatma ya da kandırma varsa, çocuk ile yetişkin arasındaki yaş farkına bakılmaksızın istismar yargısına gidilmelidir.

Kişilerin, sahip oldukları otorite konumundan yararlanarak veya güç ve nüfuz sahibi olmalarına dayanarak yaptıkları cinsel

amaçlı fiiller de istismardır. Ebeveynlerin veya çocuktan sorumlu diğer kimselerin, çocuğun istismarına göz yuman, ilgisiz ve kayıtsız kalan davranış ve tutumları da istismar olarak kabul edilmelidir. Daha önce de belirtildiği gibi, istismara göz yummak veya izin vermek, böyle bir eyleme fiili olarak katılmaktan büyük ölçüde farklı değildir.

d) Yasal Ölçüt

Bu ölçüt yasalar tarafından belirlenen ölçüttür. Örneğin, çocuk cinsel istismarı, Yeni Türk Ceza Yasası'nın 103. Maddesinde: "Çocuk Cinsel İstismarı" başlığı altında tek maddede tanımlanmakta ve bu suçların niteliklerine göre farklı sürelerde cezalar öngörülmektedir.

Yeni Türk Ceza Yasası, cinsel saldırıya uğrayan çocuk 15 yaşından küçük olduğu takdirde kendisinin rızası olup olmadığı aranmaksızın, suçlunun cezalandırılması hükmünü getirmektedir. Ayrıca Yasada, suçlu eğer zor ve şiddet veya hile ve tehdit kullanmışsa ya da çocuk fiile karşı koyamayacak kadar küçükse verilen cezaların ağırlığı artmaktadır. Yargıtay çocuğun kendisine yönelik bir fiile karşı koyamamasının yaş sınırını 7 olarak belirlemiştir. Ayrıca, Yeni Türk Ceza Yasası'nın 227. Maddesine göre, 15 yaşından küçük çocukların fuhuşa teşvik edilmesi de dört yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılmaktadır.

Yasal açıdan çocuk cinsel istismarı değerlendirilirken, bazı kavramların açıklığa kavuşturulması gerekir. Bunlardan biri çocuk kavramıdır. Çocuk, en kolay şekilde, takvim yaşına (kronolojik yaş) göre tanımlanabilir. Cinsel istismar suçu söz konusu olduğunda takvim yaşı yeterli değildir ve bu nedenle kurban ile suçlu arasındaki yaş farkına da bakmak gerekir. Ek olarak, çocuğun cinsel istismara razı olup olmadığı da belirlenmelidir. Bu

durumda kronolojik yaş değil çocuğun onay verebilme veya razı olma yeteneği aranmalıdır.

Diğer bir kavram da cinsel niyet kavramıdır. Bu kavram, erotik arzulara ve fiillere işaret etmekle birlikte, bunların çocuk cinsel istismarındaki rolünün sınırları çizilmek istendiğinde, niyet ve bedensel temas kavramlarının da tanımlanması gerekir. Cinsel niyet ve bedensel temasın sınırlarının belirlenmesi her zaman kolay değildir. Yasal açıdan çocuk cinsel istismarı, kurbanın rızası olmadan cinsel tatmin amacı ile yapılan bedensel bir temas olarak tanımlandığı takdirde, örneğin penetrasyonun gerçekleştiği bir cinsel ilişkide, cinsel niyet apaçık ortada olmasına karşın, dıştan elle dokunma gibi bazı tip fiiller için aynı kesinlik söz konusu değildir.

Açıklığa kavuşturulması gereken üçüncü kavram istismar kavramıdır. Bir kimsenin istismar edildiğine dair karar vermek için, o kimsenin kötü niyetle kullanıldığının, yanlış ve uygunsuz muameleye maruz bırakıldığının belirlenmesi gerekir. Ancak bu durumda da büyük ölçüde öznel değerlendirmeler ve içinde yaşanılan toplumun değer yargıları ve tanımları devreye girer. İstismarın tanımlanabilmesi için önce uygun muamelenin ne olduğu konusunda bir anlaşmanın olması ve bunun için de niyete bakılması gerekir. Tüm bu nedenler, istismarın herkes tarafından kabul edilen bir tanımının yapılmasını güçleştirmektedir.

ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARININ SIKLIĞI VE YAYGINLIĞI

Çocuk cinsel istismarının bir toplum için ne denli ciddi boyutlarda olduğu hakkındaki gerçekleri ortaya koyan sayısal kanıtlar ancak 1970'li yıllarda, özellikle ABD'de toplumun dikkatine getirilmeye başlanmıştır. Ancak bu kanıtların, büyük bir bölümünün gerçeği yansıtmadığı, sadece birer kaygı ifadesi olma özelliği taşıdığı ve birbiriyle çelişen sayılardan ibaret olduğu

görülmüştür. Bugün bile, bu konudaki verilerin oldukça çelişkili olduğu ve cinsel istismarın yaygınlığı hakkında sosyal bilimciler arasında bir görüş birliğinin bulunmadığı söylenebilir.

Cinsel istismarın toplumdaki yaygınlığı ile ilgili olarak verilen oranlar arasında büyük niceliksel farklılıklar vardır. Bazı kaynaklarda ortaya konan istatistiksel veriler, cinsel istismar hakkında abartılı değerlendirmelere, dolayısıyla kamuoyunda yersiz kaygılara yol açabilecek niteliktedir.

Cinsel istismarın toplumdaki yaygınlığı konusunda çeşitli araştırmacıların farklı sayılar vermelerinin nedenleri arasında, özellikle cinsel istismarın farklı tanımlarının yapılması, verilerin alındığı örneklemlerin farklı olması ve farklı bölgesel özellikler sayılabilir.

Ames ve Houston (1990) yetişkin ile çocuk arasındaki cinsel ilişkinin yaygınlığının kesin bir tahminini yapmanın güç olduğu görüşündedir. Onlara göre suç istatistiklerinden çıkarılan tahminler, sadece rapor edilen olgulara dayandığından gerçek oranı olduğundan daha düşük gösterme niteliğindedir.

Toplum bazında cinsel istismarın sıklığı ve yaygınlığı ile ilgili ilk görgül kanıtlar, 1950'li yıllarda Alfred C. Kinsey (1894-1956) vd. tarafından ABD'de yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Kinsey'in araştırmalarında büyük sayıda kadın ve erkekten toplanan veriler, kadın deneklerin %24'ünün ergenlik döneminden önce yetişkin bir erkekle cinsel bir deneyim geçirdiğini göstermiştir. Bu araştırmalar, ciddi eleştirilere konu edilmelerine karşın, izleyen yıllarda benzer konularda yapılan bilimsel çalışmalara öncülük etmiştir.

Çocuk cinsel istismarının nüfustaki yaygınlığı ile ilgili ilk istatistiksel veriler 1970 yılından itibaren toplanmaya başlanmıştır. Son yıllarda yapılan geniş ölçekli çalışmalarla, cinsel istismarın yaygınlığı, bundan toplumun hiçbir alt grubunun istisna edilemeyeceği ve nadir olması diye bir durumun söz konusu olma-

dığı gibi konularda tartışmalara dayanak sağlayan veriler elde edilmiştir.

Cinsel istismarın nüfustaki yaygınlığı ile ilgili olarak, kadınlar için %6'dan %62'ye, erkekler için %3'ten %16'ya kadar değişen oranlar ileriye sürülmüştür. Batı ülkelerinde yapılan araştırmaların sonuçlarına göre, en azından 4 kız ve 10 erkek çocuktan birinin cinsel istismar kurbanı olduğu tahmin edilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2006) tarafından, tüm dünyada yaklaşık %20 oranında kadının ve %5-10 oranında erkeğin çocukluğunda cinsel istismara uğradığı ileri sürülmektedir.

Araştırmalar, her ulustan, din, etnik grup ve sosyo-ekonomik statüden erkek çocukların cinsel istismara maruz kalabildiğini göstermektedir. Araştırmalardan, Batı toplumlarında cinsel istismara daha sık rastlandığını, orta sınıftan erkek çocukların kızlara göre aile içinde istismara, fakir sınıftan erkek çocukların ise aile dışı istismara daha çok uğradıklarını öğreniyoruz. Bununla birlikte cinsel istismarın yaygınlığı ile ilgili oranların aşırı abartılmış olduğu söylenebilir. Çünkü çocuk cinsel istismarının nüfustaki oranının %1-2 dolayında olduğuna işaret eden bulgulara da rastlanmaktadır (Adshead, 1994).

Erkek ve kız çocukların istismara maruz kaldıkları ortalama yaşın 8 ile 12 arasında olduğu bildirilmektedir. Bununla birlikte, istismarın başladığı yaş açısından erkek çocuklarla kızlar arasındaki fark konusu açık değildir.

Finkelhor, Hotalin vd. (1990), rastgele örneklendirilmiş 2626 erkek ve kadınla, cinsel istismar konusunda, araştırma amaçlı telefon görüşmesi yapmışlardır. Araştırmacılar aldıkları yanıtlardan, kadınların %27'sinin ve erkeklerin %16'sının çocukluklarında cinsel istismara uğradıklarını bulmuşlardır. Araştırmada, istismara uğrama yaşının, kızlarda 9. 6 erkeklerde 9. 9 olduğu, erkekleri istismar edenlerin, daha çok yabancılar arasından çıktığı, kızları istismar edenlerin ise daha çok aile üyeleri olduğu ve

erkeklerin kadınlardan daha az olasılıkla istismarı açığa vurdukları saptanmıştır.

Finkelhor (1984) erkek çocukların %83'ünün kızların ise %56'sının aileden olmayan birinin cinsel istismarına uğradığını bulmuştur. Bu bulgu, erkek çocukların, kızlara göre daha büyük olasılıkla ev dışından birinin istismarına maruz kaldığını göstermektedir. Goldman ve Padoyachi (2000) cinsel istismara uğrama oranının kızlarda %7-62 erkek çocuklarda %4-30 arasında olduğunu bulmuştur. Rind, Tromovitch ve Bauserman (1998), cinser istismar oranının erkeklerde %3-37 kızlarda ise %8-71 arasında değiştiğini bildirmektedir.

ABD'de yapılan bir çalışmada, %17 ile %31 oranı arasında kadınların, %7 ile %16 oranları arasında erkeklerin, 18 yaşında önce istenmeyen cinsel ilişki yaşantısı geçirdikleri bulunmuştur. Benzer oranlar Kanada'da da yapılan araştırmalardan da elde edilmiştir. Kanada'da yapılan bir araştırmada, 17 yaşından önce istenmeyen cinsel istismar yaşantısı geçirenlerin oranı kadınlarda %32 erkeklerde %15,6 olarak bulunmuştur (Hall, 2007). Araştırmalar, Avrupa'da cinsel istismar oranlarının kızlarda %3-36 arasında erkek çocuklarda ise %1-15 arasında olduğuna işaret etmektedir. Avustralya'da, temasın olduğu cinsel istismar olguları için saptanan oran %33,7'dir. Kopenhag'ta (Danimarka), 1000 çocuktan 0. 7'sinin, Grönland'da kadınların %8 ve erkeklerin %3'ünün cinsel istismar kurbanı olduğu bildirilmektedir (Malhotra ve Biswas, 2005).

Alikasifoğlu vd.'nin (2006), İstanbul'da kadın ergenlerde cinsel istismarın yaygınlığı üzerine yaptıkları bir çalışmada, 1. 955 kadın öğrencinin %13,4'ünün cinsel istismar deneyimi geçirdiklerini bulmuştur. Araştırmacılar, öğrencilerin %11,3'ünün özel yerlerine dokunulduğunu, %4,9'unun cinsel ilişkiye zorlandığını, %3'ünün her iki tipte cinsel istismara maruz kaldıklarını ve %1,8 oranında öğrencinin ensest ilişkisi bildirdiklerini

saptamışlardır. Araştırmada, cinsel istismarcıların %93'ünün erkek olduğu orta çıkmıştır.

Cinsel istismarının Türkiye'de yaygınlığı hakkında Adalet Bakanlığı ve diğer yetkililerinin gazetelere yansıyan beyanları dışında, istatistiksel veriler bulunmamaktadır. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü kayıtlarına göre, Türkiye genelinde 2002-2005 yılları arasında 15 yaşını bitirmemiş çocuklara yönelik "ırza geçme, küçükleri baştan çıkarma, ve iffete saldırı" suçlarına ilişkin 18 bin 788 dava açılmış ve 21 bin 111 çocuğun mağdur olduğu bu davalar sonucu 15. 411 kişi mahkûm olmuştur. Bakanlık kayıtlarına göre bu davalarda 12-18 yaş arasında 4 bin 167 çocuk "sanık" olarak yargılanmıştır (Sabah Gazetesi: 01 Nisan 2007, Kutu: 1). Ancak, bu olgular hakkında başkaca ayrıntılı bilgi sahibi değiliz.

Kutu: 1

Çocuğa Cinsel İstismarda Ürküten Tablo
NE OLDU SANA TÜRKİYE

Dünyada 'çocuk bayramı' olan tek ülkede çocuklara yönelik cinsel istismar patladı. Her Hafta 120 çocuk adli tıbba gidiyor. "Bu rakamlar buz dağının görünen yüzü, bütün vakaların %10-20'si".

Milliyet, 21 Kasım 2008

Buraya kadar açıklanan bulgular özetle, kızların erkeklere göre daha büyük oranlarda cinsel istismara maruz kaldıklarını ve bunu yapan istismarcıların çoğunluğunun erkekler olduğunu göstermektedir. Araştırmalar, erkek çocukları cinsel istismar eden suçluların daha çok yabancı kimseler veya tanıdıklar arasından çıktığını fakat erkek çocukların akrabalar tarafından istismar olasılığının daha az olduğunu göstermektedir.

Kutchinsky (1991) gözden geçirdiği araştırma bulgularına dayanarak, cinsel istismar olaylarının çoğunun, bir defaya özgü teşhircilik, çocuk tarafından reddedilen cinsel ilişki teklifleri, kısa bir süre cinsel bölgeye dokunmadan ibaret olduğunu bildirmektedir. Ona göre, zor kullanılan veya uzun zaman devam eden ve tekrarlayan istismar suçlarına %1 oranında rastlanmaktadır. Araştırmacı, son 20 yılda birçok Avrupa ülkesinde, küçük çocuklara karşı yabancı ve yakın olmayan tanıdıklarca işlenen cinsel istismar suçlarında belirgin bir azalma gözlendiğini fakat, bu azalmanın aile bireylerince işlenen suçlarda daha az olduğunu veya hiç olmadığını ileri sürmektedir.

Batı kaynaklı araştırmalar, her toplumun bireylerinin önemli bir yüzdesinin istenmeyen bir tür cinsel istismar yaşantısı geçirdiğine işaret etmektedir. Finkelhor vd. (1990), cinsel istismarın toplumda yaygınlığı üzerine yaptıkları bir araştırmada, nüfusun önemli bir bölümünde kadın ve erkeklerin geçmişinde cinsel istismar öyküsünün bulunduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmacılar, çocukların cinsel istismara çoğu kez tanıdıkları kimseler tarafından maruz bırakıldıklarını ve cinsel istismar kurbanlarının çoğunun bu yaşantılarını gizli tuttuğunu bulmuşlardır. Cinsel istismar suçlarının sadece %20'sinin rapor edildiği ve kurbanların 4/3'nün maruz kaldıkları bu deneyimi gizleyerek yaşamak zorunda kaldıkları gözönüne alınacak olursa, toplumlarda cinsel istismarın yaygınlığı hakkındaki sayıların, bildirilenlerin çok üstünde olması gerekir.

ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARININ TARİHÇESİ

Çocukların, cinsel istismara kurban edilmelerinin geçmişi, bilinen tarihin çok eski dönemlerine kadar uzanmakla birlikte, cinsel istismarın toplumların dikkatine gelmesi ancak kısa zaman önce gerçekleşmiştir.

İlk uygarlıklarda savaşların, çocuklara yapılan cinsel saldırılar için bir fırsat olduğu kaydedilmektedir. Demause'un (1990) tespitlerinden, yüzyıllar boyunca savaşlarda çocuklara önce tecavüz edildiğini, sonra da, öldürüldüğünü öğreniyoruz. Bu durum Ortaçağ'da da devam etmiş ve o dönemde bakireler işgalci orduların askerlerinin aradığı kişiler olmuştur. Mitolojilerde, tanrılara daima bakire kızların kurban edildiklerine dair öyküler vardır.

Folklor tarihinde, hekimlerin zührevi hastalığı olan kimselere, hastalığın tedavisi ve mikrobu emmesi için çoğu kez bir çocuk ile cinsel ilişkide bulunmayı önerdiklerine dair kayıtlar bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler raporlarında, bu inanışın özellikle Güney Afrika'da bugün bile yaygın olduğu ve HIV ya da AIDS hastasının bakire ile cinsel ilişkide bulunduğu takdirde iyileşebileceğine inanıldığı kaydedilmektedir. Bu durum, kuşkusuz Güney Afrika'daki çocuk cinsel istismar oranlarının neden yüksek olduğunu da açıklamaktadır. Gerçekten de, Güney Afrika'da 2000 yılında 67.000 çocuğa cinsel tecavüzde bulunulduğu saptanmıştır. Ancak araştırmacılar, gerçek sayının bunun 10 misli olduğu görüşündedirler.

Kutu: 2

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), BM Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ve BM AIDS ile Mücadele Örgütü'nün yayımladığı rapor, 2. 1 milyon çocuğun HIV taşıdığını, geçen yıl 15 yaşın altındaki yaklaşık 290 bin çocuğun AIDS'ten öldüğünü ortayla koydu. Raporda, Sahra altı Afrikası'nda 12 milyondan fazla çocuğun AIDS nedeniyle öksüz kaldığı belirtilirken, bu sayının dünya genelinde 15 milyon olduğu vurgulandı.

Milliyet /Yaşam

Eski Arap tıp kitaplarında, bir kimsenin hastalığını iyileştiren en iyi şeyin, bir bakirenin kızlığını bozmak olduğu ve depresyon ile cinsel iktidarsızlık için de aynı çarenin önerildiği bildirilmektedir. Erkeğin depresyonu için önerilen tedaviler arasında, kadını bayıltıncaya kadar durmaksızın dövmek de yer almaktadır. Bunun, depresyonu tümüyle tedavi ettiğine inanılmaktaydı. Başka hastalıkların tedavisinde ise, erkek çocukların erbezlerinden (testis) yapılmış ilaçların kullanıldığı ve bu amaçla çocukları iğdiş ederek geçimini sağlayan kişilerin bulunduğu kaydedilmektedir.

Kaynaklarda, Antikçağ'da Yunan savaşçılarının henüz ergenliğe erişmemiş erkek çocukları ya himaye etmek için ya da sevgili olarak tutmak maksadıyla yanlarına aldıkları anlatılmaktadır. O zamanların eski Yunanistan'ında, eşcinsel ilişkide bulunan erkeklerin aşağılanmaması nedeniyle, sevgili olarak tutulan genç erkeklerin daima edilgen rolde kullanıldıkları fakat yüksek sosyal statüden çocukların bu gibi muamelelere maruz kalmaktan kurtulma şanslarının olduğu bildirilmektedir. İlgili literatürde, eski Roma'da erkek çocukların ait oldukları yüksek sosyal statüyü simgelemek üzere boyunlarında bir altın top taşıdıkları ve böylece onların istismar edilemeyeceğini anlayan istismarcıların kendilerine yaklaşamadıkları açıklanmaktadır.

Hıristiyanlığın gelişmesine koşut olarak, bu tür ilişkiler kınanmaya başlanmıştır. Ancak, Hıristiyanlığın genç erkekleri mastürbasyondan korumaya çalıştığı ölçüde eşcinsel ilişkilerden korumak için bir çaba göstermediği de kaydedilmektedir. İslam dini eşcinsel ilişkileri yasaklamıştır. Kur'an-ı Kerim'de bu tür ilişkide bulunmaları nedeniyle Lut Kavmi'nin tümüyle yok edilerek cezalandırıldığı yer almaktadır.

Ortaçağ'da, Hıristiyanlık yasalarının 12 yaşından küçük kız çocuklarının evlenmelerini yasaklamasına karşın, yaşlı erkeklerle evlendirilen 10 yaşındaki kız çocuklarının sayısının hiç de az

olmadığı saptanmıştır. 16. yüzyılda Floransa (İtalya) sokaklarının, fuhuş yaparak geçimini sağlayan kız ve erkek çocuklarla dolu olduğunu yazan tarihsel belgeler vardır. Bu belgelere göre, 18. yüzyılda Londra'da, çocuklarla cinsel ilişkide bulunmanın, cinsel yoldan bulaşan hastalıklara iyi geldiğine inanılmaktaydı. Bu inanış, günümüzde Güney Afrika'da ve örneğin Zimbab ve Zambia ve Nijerya gibi diğer Afrika ülkelerinde devam etmektedir.

Araştırmacılar Londra'nın ünlü mahkemesi Old Bailey'de 1730-1789 tarihleri arasında ölüm cezası ile açılan tecavüz davalarında, kurbanların 4/1'nin 10 yaşından küçük çocuklar olduğunu saptamışlardır. Fransa'da da 1858-1869 yılları arasında görülen tecavüz davalarında sanıkların 3/1'nin çocuklara tecavüzle suçlandıkları bulunmuştur. Kaynaklar, 18. yüzyılda yetişkin ve çocuk arasında ve özellikle aynı cinsler arasındaki cinsel ilişkilerin, Çin, Japonya, Afrika, Arabistan, Mısır ve Türkiye ile Hindistan'ın bazı bölgelerinde yaygın olduğuna işaret etmektedir (Demause, 1990).

19. yüzyılda, İngiltere ve Amerika'da tarla ve fabrikalarda çalışan çocuk işçilere karşı pek çok cinsel suç işlendiğine ilişkin kayıtlar bulunmaktadır. Aynı yüzyılda, Amerika'nın güneyinde köle kızların tecavüze ve zorla doğum yapmaya maruz bırakıldıkları; Londra'da 12 yaşında iyi aileden gelen bakire bir kıza, fuhuş için yüksek bir fiyat biçildiği ve yine 20. yüzyıl başlarında, San Francisco'da yaşayan Çinli kızların fuhuş için alınıp satıldıklarına dair kayıtlar bulunmaktadır. O dönemde özellikle çocuk hizmetçilerin cinsel tecavüz için uygun görüldüğü ve bunun yetişkin bir fahişe olmanın bir yolu olduğu bildirilmiştir. Bu tarihsel olgu, ünlü İngiliz şair ve romancısı Thomas Hardy'nin (1840-1928) "Tess of the D'Urbervilles" adlı romanından Roman Polanski (1933-) tarafından uyarlanan Tess filminde şiirsel bir anlatımla günümüze aktarılmıştır.

Olafson vd. (1993) 18. ve 19. yüzyıllarda Avrupa'da çocuk cinsel istismarı ve etkileri hakkında pek çok kaynak olduğunu fakat bu bilgi kaynaklarının toplumun ve ilgili uzmanların dikkatine getirilmediğini saptamışlardır. Araştırmacılar, cinsel istismar olaylarının ortaya çıkmasının önlendiğinin ve istismar kurbanlarına inanılmayarak toplum dışına itildiklerinin örneklerini bulmuşlardır. Bu durum, cinsel istismar kurbanlarının seks suçluları veya "katılımcı kurbanlar" olarak yargılandığı ve cinsel istismarın travma değil fakat kurbanın algısı olarak açıklandığı dönemlerdeki anlayışın bir sonucu olabilir.

SIGMUND FREUD DÖNEMİ

Çocuk cinsel istismarı ile ilgili açıklamalarda ve konunun tarihsel seyrinde Sigmund Freud'un (1856-1938) ve kuramının önemli bir yeri vardır. Freud, ruh hastalıklarının organik temelleri olduğuna inanılan ve psikiyatrinin, tıbbın biyolojik nitelikteki bir alanı olarak kabul edildiği bir dönemde yaşamıştır. O dönemde, ruh hastalıklarının ruhsal yapısı yetersiz kimselerde ortaya çıktığını savunulmaktaydı. Bu kimseler arasında kadınlar, üreme sistemlerinin özelliği nedeniyle, kısmen yapısal yönden zayıf kişiler olarak düşünüldüğünden, ruh hastalığı daha çok bir kadın hastalığı olarak görülmekteydi. Bu yüzden, 19. yüzyılda akıl hastaneleri, kadınlara daha çok yatağın ayrıldığı bir plana göre inşa edilmişti.

19. yüzyılda tıp bilimlerinde ruh hastalığı ile cinsellik arasında bir bağ kurulmakla birlikte, ruh hastalığından cinsel istismara uğramanın değil fakat yanlış cinsel davranışın sorumlu tutulması gerektiği anlayışı kabul görmekteydi. O dönemde örneğin çocuk mastürbasyonu, Freud'a gelinceye kadar tehlikeli bir hastalık olarak görülmüş ve önlenmesi için de mekanik kısıtlamalar, dayakla cezalandırma, sünnet etme, dağlama veya kotarize etme gibi yöntemler önerilmişti. Bu yaklaşım, çocuk

cinselliğinin psikiyatri ve tıb bilimlerinde Freud'dan önce tanındığına işaret etmesi bakımından ilginçtir.

Çocuk cinsel istismarı, Freud'dan önce değişik açılardan ele alınmıştı. Dönemin Avrupa tıp çevrelerinde çocuk istismarı ile ilgili birçok konu ya gerçek dışı ya da çocukların bir fantezisi olarak kabul edilmekteydi. Bazı yazarlar, çocukların cinsel istismara uğradıklarına dair yakınmalarını, annelerinin paniğe yol açan soruları karşısında tepkide bulunmalarının sonucu olan veya histeri, dikkat çekme ve genital varsanıların (halisünasyon) yol açtığı suçlamalar olarak değerlendirmişti. O zamanların adli tıp profesörü olan Fransız Auguste Amborise Tardieu, 1857 yılında yayınlanmış olan "Etude Medico-Legal sur les Attentants aux Moers" adlı eserinde cinsel istismarı ele almış ve çocuk cinsel istismarının görülme sıklığı ve kötü etkilerini konularında çalışmalar yapmıştır. Ancak, Tardieu'nun çalışmaları zamanın akademik çevrelerinde ilgi görmemiştir. Bunun nedeni, kendisinin yaşadığı dönemde, cinsel istismar suçlarında suçu işleyenin değil, kurbanın suçlu görülmesi yönündeki bir anlayışın hüküm sürmesiydi. O dönemde çocukların, ebeveynlerine ve sözde masum yetişkinlere karşı gerçekdışı suçlamalarda bulunmalarına yol açan, açığa çıkmamış güdüleri olduğuna inanılmaktaydı.

FREUD VE ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI

Çocuk cinsel istismarının bilimsel araştırmalara konu edilmesi, Freud'un çalışmaları ile gerçekleşmiştir. Freud 1896 yılında itibaren ortaya koyduğu görüşlerle bu alanda devrim sayılabilecek gelişmelere öncülük etmiştir. Freud yüzyıl önce, çocuk cinsel istismarının sanılandan daha yaygın olduğunu ve bir cinsel istismar türü olan ensestin, saygın ailelerde bile görüldüğünü ileri sürme cesaretini göstermişti.

Freud'a göre, çocuk cinsel istismarının özünde güç dengesizliği bulunmaktadır. Bu dengesizlik, otoriteye sahip ve cezalandırma konumunda olan yetişkine, arzularını çaresiz bir çocukta tatmin etme olanağı verir. Böylece çocuk, keyfi kullanılan bu gücün elinde istismara müsait bir nesne gibi muamele görür.

Freud, cinsel istismarın psikolojik etkilerini, histeri, obsesyon, süreğen paranoya ve diğer işlevsel psikozlarla açıklamıştır. Kendisi, döneminde egemen olan görüşün zıddına, kadınlarda histerinin sıklığını, yapısal zayıflıklara değil, kızların erkek çocuklara göre daha çok cinsel istismara uğramalarına bağlamış ve bunu yapanın da büyük bir olasılıkla babalar olduğunu ileri sürmüştür.

Freud histeri hakkındaki savının kanıtlarını hastaları üzerinde yaptığı gözlemlerden elde etmiştir. Kendisi, muayene ve tedavileri sırasında hastalarından birçoğunun, yetişkin kimseler veya büyük erkek kardeşleri tarafından cinsel istismara veya tacize maruz kaldıklarından bahsetmelerine dikkat etmiştir. Freud, bu gözlemlerine ve psikanalize dayanarak yetişkin hastalardaki histerik ve nevrotik belirtilerle, bastırılmış çocukluk dönemi travmatik cinsel yaşantıları arasında bir bağ olduğu görüşünü ortaya atmıştır. Bu görüş, Freud psikolojisinde "Baştan Çıkarma Kuramı" olarak bilinir ve nevrozların temelinde çocukluk çağında yaşanan cinsel istismarın bulunduğunu açıklar.

Freud, izleyen yıllarda ileri sürülen eleştiriler sonucu, diğer kuramlarında yaptığı gibi "Baştan Çıkarma Kuramı" kapsamında ileriye sürdüğü görüşlerini değiştirmiştir. Yeni yaklaşımında Freud, ruhsal bozukluğu olan kişilerin yaşamında cinsel istismara uğrama gibi şok edici bir olayın gerçek olmayabileceğini ileri sürmüştür. Bu kimselerin, aile içinde cinsel istismara uğradıklarına ilişkin anılarının çoğunun, aslında çocukluk çağına özgü arzularının karşı cinsiyetteki ebeveyne yansıtılmasından ibaret

olduğunu savunmuştur. Bu görüş, Freud'un "Oedipus Kuramı"nın temelini oluşturur ve çocuk cinsel istismarında fantezinin yerini ön plana çıkararak, gerçek çocuk cinsel istismarı olgusunun önemini azaltır. Denilebilir ki Freud'un bu yaklaşımının etkisiyle, uzun yıllar çocuk cinsel istismarı iddialarına güven duyulmamış ve bu konudaki yakınmalar ciddiye alınmamıştır.

CİNSEL İSTİSMAR KURBANI ÜNLÜ PSİKANALİSTLER

Psikanalitik kuramcılar arasında Carl G. Jung (1875-1961) ve Otto Rank'ın (1884-1939) adları, psikanalizin kurucuları olarak ön sıralarda yer alır. Bu psikanalistlerin, çocukluk ve ilk gençlik yıllarında cinsel istismara maruz kaldıkları kendi ifadelerinden ortaya konmuştur. Goldwert (1986) yaptığı bir çalışmada, Freud'a yazdıkları mektuplara dayanarak, Jung ve Rank'ın, cinsel istismar anılarını değerlendirmiştir.

C. Jung, 28 Ekim 1907 tarihinde Freud'a yazdığı bir mektupta, kimliğini hiçbir zaman açıklamadığı bir kimsenin cinsel saldırısına maruz kaldığını şu satırlarla itiraf etmiştir:

> "... ve ben bunu kendimle yaptığım bir mücadele sonunda itiraf ediyorum. Bir insan ve bir araştırmacı olarak sana sınırsız bir hayranlık duyuyorum ve bilinçli bir düşmanlık beslemiyorum. Sana karşı olan büyük saygım, yadsınamaz erotik yanı nedeniyle dinsel baskı gibi bir şey. Bu hoş olmayan duygu, büyük saygı duyduğum bir adamın çocuk iken cinsel saldırısına uğramış olmamdan kaynaklanmaktadır."

O. Rank ise, 1903 yılında yazdığı bir mektupta, genç yaşta iken ve henüz psikanalitik kuramcılar arasına katılmadığı yıllarda, yaşlı bir yakınının cinsel istismarına uğradığını anlatmıştır:

"...arkadaşlarımdan biriyle 17 yaşımda iken geçirdiğim erotik deneyimim aradan 13 yıl geçtikten sonra bile, belleğimde canlı bir biçimde varlığını sürdürmekte ve bu yüzden kendimi bugün bile lanetlemekteyim. Sahip olduğum olağanüstü öğrenme merakının, bilgiye karşı duyduğum arzunun ve deneye karşı köklü eğilimim ile sonraki yıllarda çekeceğim acının temel taşı, o anda konmuş oldu. O an, aynı zamanda benim mutluluğumun da mezar taşıdır."

Günümüzde konu ilgili olarak belirlenen gerçeklerden bazıları, cinsel istismarcıların genellikle çocuğun tanıdığı ve güvendiği kişiler arasından çıktığı ve istismara uğrayan çocukların büyük çoğunluğunun sorunlu ailelere sahip oldukları dır. Bu açılardan, cinsel istismar kurbanları ile Jung ve Rank'ın kişisel öyküleri arasında benzerlikler olduğu görülmektedir. Çünkü gerek Jung ve gerekse Rank, güvenilir tanıdıklar tarafından istismara maruz bırakılmışlardır. Buna ek olarak, cinsel istismar kurbanlarında olduğu gibi, her ikisi de parçalanmış sorunlu ailelerden gelmektedirler.

Gerçekten de, Jung'un babasının zayıf kişilikte, düş kırıklığına uğramış bir kırsal yöre insanı olduğunu öğreniyoruz. Jung 3 yaşında iken annesinin, mutsuz bir evlilikten kaynaklanma olasılığı bulunan ruhsal sorunlar nedeniyle, Basel'de (İsviçre) bir kliniğe yatması nedeniyle, ailesini terk ettiği ve bu durumun Jung üzerinde kalıcı izler bıraktığı şu satırlardan anlaşılmaktadır:

"O andan itibaren sevgi sözcüğü konuşulduğunda, daima kuşku ile tepkide bulundum. Uzun bir zamandır, kadına iliştirdiğim duygu, onların güvenilir olmadıkları yönündedir."

Jung, sonraki yıllarda da, ailesi ile ilgili duygularını ortaya koyan ifadelerde bulunmuştur:

"Anne ve babamın evliliği mutlu bir evlilik değildi. Onların evliliği denemelerle, güçlüklerle ve sabır testi ile geçen bir evlilikti. Her ikisi de birçok çift gibi hatalar yaptılar"

O. Rank'ın yaşam öyküsünde parçalanmış işçi sınıfına mensup bir aileden geldiği, babasının şiddet patlamaları olan bir alkolik olduğu kaydedilmektedir. Rank annesini, basit fakat kendisi ile yakın ilişki kurduğu "sevgi dolu" bir kimse olarak tanıtmakla birlikte, hayatının ilk yıllarından itibaren ebeveyn rehberliğinden yoksun kaldığını da anlatmıştır. Rank, bu aile ortamında yalnızlık ve yalıtılmış olmaktan, şu ifadelerle yakınmıştır:

"Büyüdüm, bir başıma bırakıldım; zamanımın büyük çoğunluğunu yalnızlık içinde geçiriyorum. "

Jung ve Rank'ın yaşamlarının ilk yıllarında maruz kaldıkları cinsel istismarın, Freud'dan koparak geliştirdikleri psikoloji kuramlarının ardındaki neden olduğunu iddia edilmektedir (Goldwert, 1986). Bilindiği gibi, gerek Jung ve gerekse Rank, psikanalitik kuramın biyolojik yönünü reddetmişler ve psikolojiyi yüksek tinsel (spiritüel) bir temele dayandıran yaklaşımlar ileri sürmüşlerdir. Bu yaklaşımlar, Jung'un Tanrı arketipi ile tinsel mistisizmi ve Rank'ın ölümsüzlük dürtüsü ile sanatçı tinselliğidir.

Jung ve Rank'ın ilk gençlik yıllarında uğradıkları cinsel istismar, psikolojiye getirdikleri yeni yaklaşımlarında etkili olan birçok faktörden sadece biri olarak kabul edilmelidir. Her iki kuramcının yaklaşımları gibi, psikanalitik kurama bağlanmış olmaları da cinsel istimara maruz kalmaları ile açıklanabilir.

GÜNÜMÜZDEKİ GELİŞMELER

Yaşadığımız yüzyıl, çocuk cinsel istismarı ve ensest kavramlarının, değişik düşünce akımları tarafından tekrar tanımlanarak, ele alınmasıyla özellik göstermektedir. Bu akımların içinde, çocuk cinsel istismarını saygın aile kapsamının dışında tutan, istismarcıları değil fakat küçük kurbanları suçlayan ve çocuk istismarına karşı duranları, cinsel yönden anormal damgası ile damgalayan görüşler de bulunmaktadır.

İngiliz psikiyatrisinin öncülerinden Sir D. Henderson'un, R. D. Gillespie ile birlikte yazdığı psikiyatri el kitabında (Henderson ve Gillespie1956), kız çocuklarının ensest ilişkisinde çoğunlukla ilişkiyi başlatan ve ilişkiyi paylaşan taraf oldukları ve bu kız çocuklarının ilişkiden rahatsız olmuş gibi davranmadıkları iddia edilmiştir. Bazı yazarlar: "yetişkin ve olgunlaşmamış hayvanlar arasında cinsel faaliyetler geneldir ve normaldir" diyerek, yetişkinlerle çocuklar arasındaki seks ilişkisine destek sağlamaya çalışmışlardır. Bu yazarlar arasında: "Zorlayıcı olmayan baba-kız ensesti aslında belirgin olarak erotik ve yeterli genç bir kadın meydana getirir. Çocukluk öğrenmek için en iyi dönemdir" görüşünde olanlara rastlanmaktadır. Bunlardan bazısı, bebeklerde büyük bir erotik (şehevi) yeteneğin olduğunu iddia edecek kadar görüşlerinde aşırılıklara yer vermiştir.

Çocuk cinsel istismarı, gelişmiş ülkelerde bile son 20-30 yıl öncesine kadar gizli tutulan ve toplumda açıkça konuşulup tartışılmayan bir konuydu. Toplumlarda, çocuk cinsel istismarı 1950'li yıllara gelinceye kadar gizlilik perdesi altında kalmış ve bu konuya gerek psikoloji ve gerekse psikiyatride ilgisiz kalınmıştır. Bununla birlikte, geç de olsa, içinde bulunduğumuz yüzyılda çocuk cinsel istismarı konusunda yoğun çalışmaların yapıldığına ve bazı önemli görüşlerin ortaya atıldığına da tanık olmaktayız.

Cinsel istismarın toplumların dikkatine gelmesi, cinsel istismarcıları cezalandırmak ve çocukları kötü muamelelerden korumak için yasaların çıkarılması ile gerçekleşmiştir. Bunda, istismarı ele alan ve çocukların korunması için toplumlara öncülük eden cesur kimselerin büyük katkısı olmuştur.

Türkiye'de özellikle 1995 ve izleyen yıllardan itibaren toplumda ve üniversite çevrelerinde çocuk istismarı konusuna giderek artan ilgi gösterilmeye ve konu ile ilgili araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu konuda ilk kitap "Çocuk ve Gençlerin Cinsel İstismarı" başlığı ile 1995 yılında yayınlanmıştır (Topçu, 1995).

Yeni Türk Ceza Yasası (YTCK) 01. 06 2005 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 5237 sayılı bu yasada, çocuk cinsel istismarı ayrı bir başlık altında düzenlenerek, cinsel istismar suçu işleyenlere verilen cezalar artırılmıştır. Ayrıca, Türk hukuk sisteminde çocukların korunmasına dair birçok başka yasal düzenlemeler de bulunmaktadır. Türkiye, çocuk cinsel istismarının önlenmesi ile ilgili Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesine ek, çocuk satışı, fuhuşu ve pornografisinin önlenmesi protokolünü imzalamış ve uluslararası yükümlülük altına girmiştir.

Türkiye'de çocuk cinsel istismarı ile çalışmalar yapan birçok dernek bulunmakta ve son yıllarda giderek artan sayıda öğretim elemanının yaptıkları araştırmalarla alana katkıda bulundukları gözlenmektedir. VIII. ISPCAN European Conference on Child Abuse and Neglect, 24-27 Ağustos 2001 tarihinde İstanbul'da toplanmıştır. Ayrıca ulusal ve uluslararası katılımlı birçok kongre, sempozyum, seminer ve çalışma grupları gerçekleştirilmiştir.

Bölüm II

Pedofili

Çocuklar ve gençler, pedofili ve ensest olarak adlandırılan biçimlerde cinsel istismara maruz kalabilirler. Bunlar, farklı cinsel istismar türleridir ve bu nedenle aynı anlamlarda kullanılmamaları gerekir. Ayrıca, ensest istismarı, sonuçları itibariyle de diğer istismar türlerinden farklıdır. Bu nedenle, pedofili ve ensestin, cinsel istismar kapsamındaki yerini ve anlamını açıklığa kavuşturmak ve karışıklığa meydan vermemek için, bu istismar türlerinin ayrı bir başlık altında ayrı bölümlerde ele alınıp incelenmesi gerekmektedir.

Pedofili, çocuk sevgisi anlamına gelen Yunanca kökenli (*paidophlia*) bir sözcüktür: *Pais* (çocuk) ve *philia* (sevgi, arkadaşlık) anlamındadır. Kelimenin köken anlamının da işaret ettiği gibi pedofili, bir tür çocuk sevgisi olmakla birlikte bu sevgi olağan bir çocuk sevgisi değildir. Bu eğilimdeki kişiler, çocuklara karşı birincil olarak cinsel ve duygusal yönelime sahip olmakla özellik gösterirler. Türkçede pedofili karşılığı olarak sübyancılık deyimi kullanılmaktadır.

Cinsel istismar konusunda yapılan çalışmalarda, çocuk tacizi, çocuk cinsel istismarı ve pedofili, çoğu kez aynı anlamlarda, birbirinin yerine kullanılmaktadır. Bu durum, çocuk cinsel istismarı konusu tartışılırken kavram karışıklığına yol açmaktadır. Çünkü her üç kavram arasında farklar vardır ve cinsel istismar konusunun açıklıkla ele alınabilmesi için her bir kavramın yerinde kullanılması gerekmektedir. Aynı karışıklık, bu kavramlar tek başına kullanıldığında da gözlenmektedir. Örneğin, pedofili değişik kuramcılar ve araştırıcılar tarafından farklı biçimlerde tanımlanmıştır.

Cinsel istismar, çocuk tacizi veya pedofili kavramlarının, eş anlamlarda birbirinin yerine kullanılması konuya geniş bir açıdan bakılmasının sonucudur. Gerçi her üç davranışta çocuklara karşı cinsel anlamda bir yakınlaşma ve ilgiyi içermekte ise de, bunlar arasında pedofili, esas olarak, yetişkinin cinsel tatmin için çocukları kullanmaya eğilimli olması demektir. Ancak, bu eğilimin eylemle ifade edilmesi şart değildir. Cinsel istismar, ensest veya çocuk tacizi nihai bir davranış olarak, pedofilinin yetişkinlikteki davranışsal sonuçlarıdır.

Pedofiliyi çocuk cinsel istismarı olarak kabul etmeyen, hatta pedofil ilişkileri savunan yazarlar ve bu inanışlar doğrultusunda kurulmuş örgütler bulunmaktadır. Örneğin, İngiltere'de PIE (Pedophile Information Exchange), çocuklara cinsel ilgi duyan kimselerin birbirlerini desteklemek amacıyla iletişimde bulunmak ve pedofilinin yasal ve sosyal kabulünü sağlamak için 1974 yılında kurulmuş bir örgüttür. Kaynaklarda "Rene Guyon Society" adı verilen bir başka örgütten söz edilmektedir. Bu örgütün savına göre, "toplumsal baskı ve suçluluğun uyandırdığı şiddet ve düşmanlığı azaltmak için çocuklar, sevecen yetişkinlerle seks ihtiyacındadırlar". Bu dernek, "8 yaşından önce seks ya da çok geç" sloganı altında çocukların cinsel hakları olduğunu ve ensest ile cinsel istismarı sınırlandıran yasaların

kaldırılması gerektiğini savunmaktadır. Daha da inanılmaz olan, bu örgütün 2000 ebeveyn ile psikiyatristten oluşan üyesinin olmasıdır.

Pedofili ciddi bir toplumsal sorundur. Pedofiliyi toplum için sorun yapan, bir yandan çocuklar için tehlikeli olması öte yandan bu gibi kimselerin toplum içinde göze batmadan dolaşabilmeleridir. Bu gibi kimseler arasından, önemli toplumsal rollerde bulunan ve görevler üstelenen kimseler çıkabilmektedir. Kaynaklarda örneğin, ünlü İngiliz şairi Lord Byron (1788-1824), İngiliz yazarı Lewis Carroll (1832-1898), Nobel ödüllü Fransız yazar Andre Gide (1869-1951), Amerikalı şair ve yazar Edgar Allen Poe (1809-1849) ile Oscar Ödüllü film yönetmeni Roman Polanski (1933-) ve ünlü pop star Michael Jackson'ın (1958-) adları pedofil olarak tartışılmaktadır.

Pedofil bir kimse, ergenlik öncesi dönemdeki çocuklarla ilgili cinsel fantezileri olan, onlara karşı cinsel uyarılar gösteren ve cinsel itilerine göre davranan biridir. Kaynaklara göre, bu gibi özellikleri olan birine pedofil denmesi için, 16 yaşından büyük ve çocukla kendisi arasında en az 5 yaş fark olması gerekir.

Pedofili klinik tanı amacıyla kullanılan genel bir terimdir ve hebophilia, teleiphilie ve infantophilia gibi alt kategorileri vardır. Hebophilia deyimi, ergenlik öncesi dönemdeki kız ve erkek çocuklara olan cinsel ilgiyi ve teleiphilie, bedensel olarak gelişmiş partnerleri tercih etme eğilimini ifade eder. *Infantophilia* ise, 5 yaşından küçük çocuklara duyulan cinsel yönelimlere işaret etmek amacıyla kullanılır.

Araştırmalar, pedofillerin çoğunun hem çocuklara hem de yetişkinlere cinsel çekicilik duyduklarını göstermektir. Pedofiller, bu özelliklerine göre de gruplara ayrılabilir. Sadece erkek çocuklara çekicilik duyma eşcinsel pedofili sadece kız çocuklara cinsel ilgi gösterme karşıtcinsel (heteroseksüel)

pedofili ve her iki cinsteki çocuklara (erkek ve kız) cinsel çekicilik duyan pedofili çiftcinsel pedofili olarak adlandırılmaktadır. Karşıtcinsel pedofillerin 8-10 yaşlarındaki kız çocukları, eşcinsel pedofillerin 10-13 yaşlarındaki erkek çocukları tercih ettikleri gözlenmiştir.

PEDOFİLİNİN TANIMI

Normal yetişkinler, her yaştaki çocuklara karşı ilgi ve sevgi duyabilirler. Bu ilgi ve sevgi ileri yaşlarda daha belirginlik de kazanabilir. Ancak bu durum, pedofili olarak nitelendirilmemelidir. Çünkü davranışların pedofili olarak tanımlanabilmesi için cinsel içerikli olması gerekir

Pedofili yetişkin bir kimsenin aynı ya da karşı cinsteki çocukları cinsel olarak çekici bulması ve onlara cinsel bir eğilim ve ilgi duymasıdır. Bununla birlikte, bu eğilimdeki tüm kişiler çocuklara cinsel istismarda bulunmazlar.

Finkelhor (1986a), pedofiliyi "yetişkinin ergenlik öncesindeki çocuğa bilinçli bir cinsel ilgi duyduğunda yapılan bir davranış" olarak tanımlar. Araştırmacı, çocuğa karşı duyulan cinsel ilgiyi iki davranışın birinden çıkarır.

Bunlar:

a) Kadın veya erkek yetişkin birinin, cinsel uyarılma amacıyla çocuğa dokunması veya
b) Yetişkinin çocukla ilgili cinsel fantezilerle mastürbasyon yapmasıdır.

Araştırmacı pedofiliyi cinsel istismar veya çocuk tacizinden daha geniş bir anlamda tanımlamakta ve tanım kapsamına, fanteziyi de almaktadır. Araştırmacı bunun nedenini bazı olgularda kişinin çocuklara karşı çok güçlü cinsel ilgi duyabilmesine karşın, koşulların bu ilgisini göstermesine engel olabileceği görüşüne dayanarak açıklamaktadır. Ancak, böyle bir ilginin

pedofili olarak nitelendirilebilmesi için, kişiyi mastürbasyon yaptırtacak kadar güçlü ve bilinçli olması gerekir.

Finkelhor (1986a) ister pedofili ister çocuk cinsel tacizi biçiminde olsun, cinsel istismarın bir kişilik vasfı değil, bir durum veya bir koşul olduğu görüşündedir. Ona göre, cinsel istismar veya pedofili fiillerinde bulunan kimseler, bunu tüm yaşamları boyunca sürdürmezler. Bu nedenle, çocuk istismarı ve pedofili kavramları, çocuklara karşı belirli bir zaman içinde cinsel ilgi duyan kimselere ilişkin olarak kullanılması gerekir.

Pedofil eğilimler, gerçekten de bazı kişilerde çocuklara karşı cinsel bir istismara yol açabildiği veya cinsel suç işlemeye neden olabildiği gibi, yine bazı kişilerde salt bir ilgi olarak da kalabilir. Bu konuda baskın olan kanı, çocuk cinsel istismarcılarının ne hepsinin pedofil ne de tüm pedofillerin çocuk cinsel istismarcısı olduğu yönündedir. Genellikle, cinsel çocuk istismarcıları, çocukları cinsel olarak çekici bulmayan fakat yetişkinlerle ilişkilerindeki sorunlar nedeniyle cinsel engellenmişlik içinde olan ve bu engellenmişliklerini çocuklarla cinsel ilişkiye girerek gidermeye çalışan kimselerdir. Bu nedenle çocuk cinsel istismarı ile pedofiliyi birbirine karıştırmamak gerekir.

PEDOFİLİNİN TOPLUMDAKİ SIKLIĞI

Pedofilinin toplumda ne denli sık rastlandığını tahmin etmek güçtür. Çünkü ilgili kurumlara kendi istekleri ile başvuran pedofillerin sayısının çok az olması nedeniyle, bu konuda araştırma yapmak mümkün değildir. Toplumlarda, çocuklara karşı kimin cinsel fantezisi olduğunu bilmek veya çocuklara nasıl davrandıklarını saptamak çoğu zaman olanaksızdır. Ortaya çıkarılan veya rapor edilen çocuk istismarı olgularının 20 de 1 olduğu göz önünde bulundurulursa, pedofilinin toplumdaki sıklığı hakkında gerçek sayılara ulaşmanın ne denli güç olduğu kabul edilebilir. Bu nedenle kaynaklarda, pedofilinin toplumda-

ki yaygınlığı hakkında tatmin edici bilgi bulmak mümkün olmamaktadır.

Bununla birlikte dünyada, dünyada çocuk pornografisi ve çocuk fuhuşunun oluşturduğu büyük pazar göz önüne alınacak olursa, başta gelişmiş ülkeler olmak üzere dünyanın hemen hemen her yerinde pedofillerin sayısının oldukça yüksek olduğu tahmin edilebilir.

Türkiye'de çocuk pornografisinin, özellikle çocuk porno CD ve DVD'leri yoluyla tüm ülkeye yayılmış pazarı olduğu görülmektedir (Kutu: 3). Bu nedenle, Türkiye'de de pedofillerin sayısının hiç azımsanmayacak düzeyde olduğu rahatça ileri sürülebilir.

Kutu: 3

TÜRKİYE'DE ÇOCUK PORNOGRAFİSİ SUÇLARI

İSTANBUL'DA ele geçirilen korsan CD ve DVD'lerin arasında çok sayıda çocuk pornosuna rastlandı. Polis yetkilileri son dönemlerde kentte piyasaya sürülmek istenen çocuk istismarına yönelik CD ve VCD ele geçirildiğini belirttiler.

(Hürriyet, 22 Kasım 2006)

Emniyetin, İtfaiye Meydanı başta olmak üzere ANKARA genelinde 11 ayrı noktaya yaptığı eş zamanlı baskınlarda, aralarında çocuk pornografisinin de yer aldığı yaklaşık 5 bin korsan CD ele geçirildi.

(Hürriyet, 24 Ocak 2007)

DİYARBAKIR'da güvenlik güçlerince düzenlenen operasyonlarda, içinde çocuk pornosu bulunan 11 bilgisayar ile 6 bin 530 korsan CD ele geçirildi.

(Hürriyet, 26 Aralık 2007)

KLİNİK BİR OLGU OLARAK PEDOFİLİ

Çocuk cinsel istismarı, klinikte değerlendirildiğinde pedofili olarak adlandırılır. Bu açıdan pedofili "parafili"ler kapsamında bir tanı kategorisidir. Amerika Psikiyatri Birliğinin (APA) Ruh Hastalıkları Tanısal ve İstatiksel El Kitabı'na (DSM. IV) göre, pedofil tanısı konan kişilerin aşağıdaki özelliklere sahip olmaları aranır:

a. Ergenliğe erişmemiş, 13 yaşında veya bu yaşın altında bir çocukla ya da çocuklarla cinsel faaliyette bulunma ile ilgili en az 6 aylık bir süre boyunca tekrarlayan yoğun cinsel dürtüleri ve cinsel yönden uyarıcı fantezileri olmalıdır.
b. Bu dürtülerine göre davranmış veya bunlardan dolayı belirgin bir sıkıntı duymakta olmalıdır.
c. En az 16 yaşında ve kurban ya da çocuktan en az 5 yaş daha büyük olmalıdır.

Pedofilide seks nesnesi çocuktur. Bu kişiler, çocuklara karşı birincil olarak cinsel ve duygusal yönelime sahiptirler. Olguların çoğunda pedofil olan kişinin çocuğa karşı gösterdiği cinsel ilgi, dokunma, okşama, kucaklama, koklama ve/veya öpme ile sınırlı kalabilir. Pedofiller, çocuklara kendilerini teşhir edebilir veya çocuğun elbiselerini çıkarıp çıplak çocuğa bakabilir ve çocukların önünde mastürbasyon yapabilirler. Cinsel organlarını çocuğa sürtme, kucaklama, oral cinsel ilişkide bulunma, çocuğun cinsel organını ve/veya anüsünü emme pedofillerin diğer cinsel filleridir. Sadece pek az olguda, çocukla penis vasıtasıyla cinsel ilişkiye girildiği saptanmıştır. Bu kimseler amaçlarını gerçekleştirmek için güç kullanmazlar fakat bunun yerine örneğin çocuklara porno malzemeler gösterme ve giderek ilerleyen şakadan dokunmalar gibi psikolojik manipülasyonlara ve çeşitli duyarsızlaştırmalara başvurabilirler (Hall ve Hall, 2007).

Pedofillerin büyük çoğunluğu erkekler arasından çıkar. Yapılan araştırmalar, pedofili suçlularının genellikle 40 yaş dolayında olduklarını, birçoğunun evli ve kendi çocukları olduğunu, yaşlı pedofillerin henüz olgunlaşmamış küçük çocuklara yöneldiklerini, genç pedofil suçlularının ise 12-15 yaşları arasındaki ergenlik döneminde olan kızları tercih ettiklerini göstermektedir. Pedofil suçluları, yabancılar arasından değil fakat kurbanın akrabaları ve yakınları arasından çıkar.

Bazı olgularda cinsel istismarcı yetişkin biri değil fakat bir başka çocuk veya ergenlik çağında bir genç olabilir. Bu durumda ilişki çocuk-çocuğa cinsel istismar olarak nitelendirilir. Pedofil ilişkisi kardeşler arasında gerçekleştiğinde ensest olarak adlandırılır.

Cinsel istismara uğrayan çocukların "kurban edilme süreci" nden geçtikleri ileri sürülmüştür (Berliner ve Conte, 1990). Bu süreç, birbiri üstüne binişen 3 aşamaya göre tanımlanmaktadır. Bunlar: a) ilişkinin cinselleştirilmesi, b) cinsel temasın bir nedene dayandırılması c) çocukla işbirliğinin sürdürülmesidir.

Berliner ve Conte'ye (1990) göre, çocuk ve yetişkin arasındaki ilişkilerin cinselleştirilmesi daima adım adım gerçekleşir. Başlangıçta genellikle, örneğin kucaklama, gıdıklama ve sözde kazara fakat aslında bilerek cinsel organlara dokunma gibi davranışlar gözlenir. Bu davranışlar, çocukla cinsel ilişki kurmaya kadar ilerleyebilir. Sürecin 2 ci aşamasında, cinsel istismarı haklı göstermeye yarayan gerekçeler ileri sürülür: örneği istismarın öğretme amaçlı olduğu veya çocuğu hayata hazırlamak amacı güdüldüğü gibi. Çocuğun işbirliği cinsel istismarın devamı için önemlidir. Bu nedenle istismarcılar çocuğu kendi haline bırakmaz ve çocuğun olanları başkalarına açmasına engel olurlar. Bunun için istismarcılar korkutma veya hediyeler vererek kandırma yollarına gidebilirler (Kutu: 4):

Kutu: 4

Üzmez'in davasında 14 yaşındaki kız anlattı:

Vakit gazetesi yazarı Hüseyin Üzmez'in cinsel istismarına maruz kaldığı belirtilen 14 yaşındaki B. Ç.'nin 'beden ve ruh sağlığı'yla ilgili Adli Tıp raporunda hem davanın seyri hem de küçük kızın bu süreçte nasıl bir ruh halinde olduğu ayrıntılarıyla anlatılıyor.

B. Ç., Üzmez'in dedesinin arkadaşı olduğunu, ailesine para yardımında bulunduğunu, kış mevsiminde annesiyle Üzmez'in İstanbul'daki evine gittiklerinde Üzmez'in annesine para çekme kartını verdiğini annesinin para çektiğini anlattı. B.'nin anlatımına göre Üzmez, daha önce başka bir kızı sapıkların elinden kurtardığını söyledi ve B. Ç.'yi ikna etmek için "Benim yaptıklarım sana örnek olsun, ders olsun. Sana bundan sonra kötü bir şey yapmasınlar" dedi. Küçük kız bu durumu annesine söylemesine karşın, annesi Üzmez'in kendilerine Mudanya'da ev tutacağını, kendilerinin rahata kavuşacağını söyledi.

Soruşturma kapsamında tutuklanan Üzmez de ifadesinde, aileye maddi yardımda bulunduğunu kabul etti. Olay günü Mudanya'daki evinde yaşananların doğru olabileceğini söyleyen Üzmez, bunların küçük kızın rızasıyla yaşandığını öne sürdü. Kıza dokunduğunu ancak cinsel birleşmenin olmadığını belirten Üzmez, çamaşırlarını kızın kendisinin çıkardığını iddia etti. Ve dahası Üzmez, kendisini kıza annenin yönlendirdiğini ve kızla evlenmeyi düşündüğü için söz konusu eylemleri gerçekleştirdiğini söyledi.

Milliyet, 30. 10. 2008

http: //www. milliyet. com. tr/default. aspx?aType=SonDa-kika&ArticleID=1009746

Pedofil istismarcıları kurbanlarını önceden bilirler ve kurdukları cinsel nitelikteki ilişki, genellikle fiziki bir zorlama olmadan belirli bir süre devam eder. Pedofili, çocukla yetişkin arasında geçen teke tek bir ilişki olarak bilinmekle birlikte, son

yıllarda Batı ülkelerinde birçok yetişkin ile grup halinde çocukların katıldığı cinsel istismar olayları görülmüştür. Bazı olgularda, pedofili suçlusunun kurbanı tarafından kışkırtıldığı veya baştan çıkarılmaya çalışıldığı iddia edilmiş fakat bunların sayısının, toplam pedofili olguları içinde çok az olduğu anlaşılmıştır.

Toplumların pedofiliye ve pedofil suçlularına karşı tepkisi, genellikle açık, sert ve kışkırtılmaya çok müsaittir. Toplumlarda, bu gibi kimselere karşı linç etme girişimleri görülmüştür. Linç girişimleri, pedofil suçlusu mahkûm olup cezaevine konduğunda, diğer mahkûmlar tarafından da gerçekleştirilebilir. Pedofil öyküsü olan kişiye, suçsuz olduğu kanıtlanıncaya kadar ve bazen suçsuz olduğu kanıtlandıktan sonra da suçlu muamelesi yapılır. Bu yüzden, basit bir sevgi gösterisinin çocuklar ve ebeveynler tarafından yanlış anlaşılması ve ilişki kurma veya tecavüz girişimi olarak yorumlanması nedeniyle, gençler ve yetişkin erkekler cezalandırılmaya çalışılabilir. Diğer yandan, çocuklara karşı yapılmış birçok cinsel saldırı olayının ise, skandala yol açmamak veya çocuğu stres altına sokmamak gibi nedenlerle örtbas edildiği de ayrı bir gerçektir.

KADIN PEDOFİLLER

Pedofili sadece erkeklere özgü değildir. Kadınların da bu tür cinsel istismar ilişkisinde bulundukları gözlenmiştir. Ancak, cinsel istismarda bulunan kadınların oranı erkeklere göre %1 gibi düşük düzeydedir (Hall ve Hall, 2007). Yapılan bir araştırmada, mahkûm olmuş 4 bin 402 pedofil suçlusunun %0,4'ünün kadın olduğunu bulunmuştur. Ancak bu oranın gerçek pedofil kadın oranını yansıttığı kabul edilmemektedir (Maletzky, 1993). Kadın cinsel istismarcıların sayısının sanıldığından fazla olduğu tartışılmaktadır (Wakefield vd., 1990).

Toplumda kadın pedofillerin gerçek sayısının tam olarak belirlenememesinin nedeni, kadınların çocuklara ve gençlere olan cinsel içerikli eylemlerinin, çocuk bakma gibi kadınlara özgü görevlerinin arkasına kolayca gizlenebilmesidir. Bununla birlikte örneğin annelerin, banyo yaptırırken çocukların cinsel organına kazara elinin değmesi cinsel istismar olarak düşünülmemelidir.

Kadın pedofillerin gerçek oranının belirlenememesinin bir diğer nedeni, kadının erkek çocukla kurduğu ilişkiye başkalarının cinsel istismar olarak bakmama ve ciddiye almama eğiliminde olmasıdır. Hatta toplumda, böyle bir ilişki nedeniyle erkek çocuğu şanslı görüp takdir edenler bile olabilir. Bu nedenlerle, son yıllara gelininceye kadar kadınların pedofil olabileceklerine inanılmamış ve kendilerinden küçüklere cinsel çekicilik duyacaklarına ihtimal verilmemişti. Bu yüzden, pedofili ile ilgili çalışmalar sadece erkekler üzerinde yapılmıştır.

Gözlemler, pedofil kadınların çoğunlukla 22-33 yaşları arasında oldukları yönündedir. Bu kadınların, özellikle depresyon ve uyuşturucu kullanma gibi sorunları olduğu; başetme becerileri zayıf, antisosyal, narsistik, bağımlı ve sınırda kişililiklerde kimseler olduklarına dikkat çekilmektedir. Pedofil kadınların, sosyal yönden tecrit edilmiş ve yabancılaşmış yalnız kadınlar oldukları, geçmişlerinde istismar yaşantısı bulunduğu, duygusal sorunları olmakla birlikte çoğunun psikotik olmadığı bildirilmektedir (Wakefield vd., 1990). Çalışmalar, kadının çocuklarla uygunsuz davranışlar sergilediği olgularda, olayın içinde erkek bir pedofilin de bulunması olasılığına işaret etmektedir (Hall ve Hall, 2007).

PEDOFİL SUÇLU TİPLERİ

Pedofil suçluları ile ilgili araştırma bulguları, bu kişilerin çeşitli tiplere ayrılabileceğini ve bir grup olarak ele alındıkları takdir-

de, belirgin özelliklerinin seks konusundaki tutucu tutumları olduğuna işaret etmektedir. Araştırmacılar, bu kimselerin evlerinde seks konusunun pek az konuşulduğunu, evlilik öncesi seksin hoş karşılanmadığını ve pedofillerin seks konusunda konuşurken, başka cinsel suçlu grupları arasında en az rahat olan grup olduklarını ileri sürmektedirler.

Pedofilleri 1970'li yıllardan itibaren çeşitli tiplere ayırma girişimleri yapılmıştır. Bu amaçla, cinsel suç işlemiş kimselerin kişiler arası ve durumsal özelliklerine dayanılarak, pedofiller tiplere ayrılmıştır. Bunlar arasında Groth vd.'nin 1982 yılında yaptıkları sınıflandırma dikkate değer. Bu araştırmacılar, cinsel istismar suçluların *"saplantılı-gerilemiş"* uçları arasında bir boyut boyunca dağıldıklarını ileri sürmüştür.

Saplantılı Cinsel İstismar Suçluları (SCİS)

Bu gruba giren suçlular çocuklara karşı sürekli, ısrarlı ve saplantılı çekicilik duyma özelliği ile tanımlanmaktadır. Bu gibi kimseler, boyutun en uç noktasında yer alırlar ve genellikle kendilerine pedofil tanısı konur. Araştırmacılara göre saplantılı cinsel istismar suçluları sadece çocuklara ilgi gösterirler; kurbanları ile aralarında bir bağ yoktur ve çocuklara karşı ilgileri ergenlik çağından itibaren ortaya çıkar. Bu kimseler, tam olarak gelişmemişlerdir, çocuk özellikleri taşırlar, psikoseksüel olgunluk ve yetişkinlik düzeyine erişmemişlerdir ve yaşa uygun cinsel ilişkiler kurmakta başarısızdırlar. Saplantılı cinsel istismar suçluları kurbanlarını genellikle erkek çocuklar arasından seçerler ve bu çocuklarla aralarından bir bağ yoktur (Terry ve Tallon, tarihsiz).

Saplantılı cinsel istismar suçluları toplum için tehlikelidirler ve yasal sorun oluştururlar. Bu grup pedofiller, durumsal ve duygusal açılardan kırılgan olan çocukları seçerler ve çocukların güvenini kazanmak, onları kandırmak ve cinsel ilişkiyi gerçek-

leştirmek ve sürdürmek için gereken her şeyi yaparlar. Bunu yaparken, çocuğu koruyup himaye ettiklerine, çocuğun bu etkileşimden hoşlandığına ve eğitsel deneyim kazanarak yararlandığına kendilerini inandırırlar ve savunurlar.

Saplantılı istismarcıların eylemleri, çoğu kez şikâyet konusu olmadan sürüp gidebilir ve suçluların çoğu işledikleri suç sayısından daha azı için mahkûm olurlar. Bu kişileri tehlikeli yapan, küçük erkek çocukları cinsel istismar tuzağına düşürmeleri, aynı suçu tekrar tekrar işlemeleri ve kurbanlarının çok olmasıdır.

Gerilemiş Cinsel İstismar Suçluları (GCİS)

Bunların davranışı genellikle yetişkin olduklarında ve bir stres sonucu ortaya çıkar. Bu stres, örneğin işsizlik, evlilik sorunları veya uyuşturucu ve alkol kullanımı gibi dıştan gelen durumsal bir stres olabilir ya da yalnızlık, yalıtılmış olma ve kaygı gibi olumsuz duygusal durumlarla ilgili olabilir. Bu gibi stres yapıcılar, kişinin kendine güvenini ve kendilik değerini olumsuz etkileyerek erkeklerde kendine güven duygusuna zarar verir.

Gerilemiş cinsel istismar suçluları (GCİS), kolay elde edebilecekleri çocukları seçerler ve bu nedenle daha çok kendi çocuklarını tercih ederler. Bunların, çocuklara olan eğilimleri saplantısal değildir ve kurbanları genellikle kız çocuklarıdır. Araştırmalar, gerilemiş cinsel istismar suçlularının normal erkeklerinkine benzer uyarılma örüntüsüne sahip olduklarını fakat gözlenen istismarın yetişkinlere olan eğilimden geçici bir sapma olduğuna işaret etmektedir.

Ergenlik çağındaki gerilemiş cinsel istismar suçluları, küçük çocuklarla değil fakat akranları ile cinsel ilişki kurma eğilimindedir. Bu gibi genç istismarcılar, yetişkin partneri çocuğa tercih etmelerine karşın, yetişkinlerle ilişkilerinde sorunlarla karşılaştıklarında çocuklara yönelebilirler. Gerilemiş cinsel istismar

suçlularının münhasıran çocuklara ilgi duymamaları nedeniyle gerçek pedofil olarak değerlendirilmemeleri gerekir.

Bir başka sınıflandırmada, pedofil suçluları 4 tipe ayrılmıştır Bunlar:

1. Kişilikleri Olgunlaşmamış pedofiller,
2. Sonradan olma pedofiller,
3. Koşullanmış pedofiller
4. Psikopat pedofillerdir (Coleman vd., 1980).

1. Kişilikleri olgunlaşmamış pedofiller: Pedofili suçluları arasında en genel tipi oluşturan bu kimseler, ergenlik, yetişkinliğin başı ve yetişkinlik dönemlerinde erkek veya kadın akranlarıyla doyurucu kişiler arası ilişkiler kuramamış veya sürdürememiş kimseler olarak tanımlanmaktadır. Bu tipe giren pedofiller, cinsel olarak sadece çocuklarla ilişki kurabilen ve çoğunlukla mağduru tanıyan kimselerdir. Bunların, kurbanlarının kız veya erkek olabildiği ve cinsel fiillerinin tepisel olmadığı bunun yerine, ilişkiye önce kuşku uyandırmayan bir kur yapma ile başladıkları ve bunu cinsel girişimlerin izlediği gözlenmiştir.

2. Sonradan olma pedofiller: Bu gruptaki pedofiller, ergenlik döneminde normal cinsel ve sosyal gelişim göstermelerine karşılık, sonraki yıllarda, özellikle yetişkinlik döneminde davranışlarında gerilemelerle özellik gösterirler.

Bu kişilerin, yetişkinlik dönemine girmelerinden itibaren sosyal, mesleki ve evlilik uyumları ile ilgili olarak güçlükler yaşadıkları saptanmıştır. Bu olgularda pedofil fiiller, kişinin bir kadın önünde ya cinsel yetersizliği ile doğrudan yüz yüze gelmesinin ya da bir erkek akranın, erkeklik imgesini tehdit etmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkabilir. Bu tip pedofiller, kurbanlarını tanımadıkları çocuklardan seçerler ve cinsel fiilleri tepiseldir.

Sonradan olma pedofiller grubuna giren kimselerin pedofil fiillerde bulunmalarına yol açan olayların başında, eşlerinin veya kız arkadaşlarının ya da ilişkide bulundukları bir kadının başka bir erkekle ilişkide bulunduğunu keşfetmelerinin geldiği bildirilmektedir. Gerçekten de, bu olguların çoğunda, seçilen pedofili kurbanının kız çocuk olması, bunun bir öç alma ve aynı zamanda erkekliği kanıtlama fiili olabileceğini düşündürmektedir.

3. Koşullanmış pedofiller: Koşullanmış pedofillerin, küçük erkek çocuklarla cinsel ilişki deneyimi olan ve bu deneyimi daha çok çocuk ıslah evlerinde kazanmış kimseler oldukları saptanmıştır. Pedofil alışkanlıklarını koşullanmış bir davranış olarak yetişkinlikte de sürdüren bu kimselerin kurbanları sokak çocuklarıdır. Koşullanmış pedofiller, kurban çocukları, sokak çocuklarının yoğun olarak bulunduğu şehir bölgelerinde arayıp bulurlar.

4. Psikopat pedofiller: Bu tipe giren pedofiller, değişik cinsel heyecanlar tatmak için çocukları kullanan psikopat kişiliğe sahip kimselerdir. Bunlar arasından, çocuk fahişe çalıştıranların, çocuk porno sitesi işletenlerin ve davranışlarında antisosyal saldırganlığın ve sapık cinsel eğilimlerin baskın olduğu kişilerin de çıkması mümkündür. Psikopat pedofiller, zor kullanan ve daha çok erkek çocuklara saldıran suçlulardır.

PEDOFİLLERİN KİŞİLİĞİ

Pedofil istismarcılarının kişilikleri üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmaların sonuçları ile çocuk istismarı ve ensest konularında yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlar arasında büyük benzerlikler bulunmaktadır.

Pedofillerin kişilik yapısı hakkında kesin yargıda bulunmak güçtür. Çünkü farklı pedofillerin farklı kişilik özelliklerine sahip oldukları gözlenmiştir. Bu konuda yapılan çalışmalar, pedofillerin içe dönük, yalıtılmışlık, yalnızlık ve aşağılık duyguları içinde olan, düşük kendilik değerine sahip, duygusal yönden olgunlaşmamış kişilikte kimseler olduklarına işaret etmektedir. Araştırmalar pedofilleri, atılganlık düzeylerinin düşük fakat edilgen saldırganlık, öfke ve kızgınlık düzeylerinin yüksek olması nedeniyle, yaşa uygun kişiler arası ilişki kurmada güçlükleri olan kimseler olarak tanımlamaktadır (Hall ve Hall, 2007). Kişiler arası ilişkilerinin kötü olmasının, pedofilleri evlenmekten alıkoymadığı ve hayatlarının bir döneminde pedofillerin %50'sinin evlendikleri tahmin edilmiştir.

Araştırmalar, çocuklara cinsel amaçla yönelenlerin zayıf, edilgen, sosyal olarak yalıtılmış ve yetersiz kişiliklere sahip olduklarını destekleyen kanıtlar sağlamıştır. Bunlara ek olarak, pedofillerin içedönük, kadınlara karşı utangaç, hassas, yalnız, çöküntülü ve esprisiz kişilikte kimseler olduklarını gösteren çalışmalara da rastlanılmaktadır. Bu çalışmalarda, pedofillerin bizzat kendilerini utangaç ve içedönük olarak tanımladıkları bulunmuştur.

Pedofillerin hayatlarında %60-80 oranında afektif bozukluk, %50-60 oranında kaygı bozukluğu ve %70-80 oranında kişilik bozukluğu tanısı konduğu bulunmuştur. Pedofili suçlularında başka bozukluklar da saptanmıştır. Bazı pedofili suçlularının alkolik olduğu, uyuşturucu madde kullandıkları veya kendilerine şizofreni tanısının konduğu ve yine bazılarının ise normal bastırıcı denetim mekanizmasının zayıflamasına yol açan beyin bozukluklarına sahip yaşlı kişiler oldukları bildirilmektedir. Bununla birlikte, aynı bozukluklara sahip olmalarına karşın pedofil davranışlarda bulunmayan kimselerin de olduğu gerçe-

ği, sayılan bozukluklarla pedofili arasında doğrudan bir nedensel ilişki bulunmadığını düşündürmektedir.

Bazı araştırmacılar, zekâca geri bireyleri de pedofil suçlu tipleri arasında saymıştır. Gerçekten de zekâsı geri olan bazı engellilerde, çocuklara karşı cinsel doyum amaçlı girişimler görülürse de, bu gibilerin baskın eğilimi cinsel istismar değil, zekâca geri olmaları nedeniyle davranışlarını kontrol ve değerlendirmeden yoksun olmaları sonucu böyle bir davranışa yönelmeleridir. Bu nedenle, zekâca geri kişileri, pedofil olarak değil fakat engelli olarak değerlendirmek daha doğrudur.

PEDOFİLİ ve İNTERNET

Dünyada internet kullanımının son 20 yıl içinde gösterdiği hızlı gelişmeye koşut olarak, Türkiye'de internet kullanımı hızla artmaktadır. Çin, Japonya, Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, Kanada gibi dünyada en çok internet kullanan 20 ülke arasında Türkiye 16. sırada yer almaktadır.

İnternet günümüzde çocukları kendine çeken ve zamanlarının çoğunu bilgisayarın önünde geçirmelerine yol açan çağdaş bir teknolojidir. İnternet kullanımı, çocukların arkadaş ve yakınları ile iletişim kurmalarında, eğitsel malzemelere erişmelerinde ve bilgi ve becerilerini geliştirmelerinde ve sosyalleşmelerinde büyük imkânlar açmaktadır. Ancak zamanla, internetin kötün niyetli kimselerin aleti haline geldiği ve özellikle çocuklar için zararlı yönleri olduğu fark edilmeye başlanmıştır.

İnternetin sayısız olumlu yönlerinin yanında, çocuk istismarına büyük kolaylık ve olanak sağlaması, kullanımını çocuklar için tehlikeli durumuna getirmiştir. Bir zamanlar ebeveynler, zarar verdiği düşüncesiyle çocuklarını nasıl televizyon ekranının başından uzaklaştırmayı çalıştılarsa bugün de ebeveynler çocuklarını bilgisayarın zararlı etkilerinden nasıl koruyacağının kaygısı içindedirler.

İnternetin çocuk ve gençlere, dikkat çekmeden kolayca ve doğrudan özel iletişim kurma ve bilgiyi paylaşma olanağı vermesi, istismar suçlularına çocuklarla cinsel amaçlı iletişim kurma şansı ve cesareti vermiştir. Cinsel istismarcılar internette, kimliklerini gizleyerek veya sahte kimliklerle sohbet odalarında ve e-mail mesajları veya cep telefonu vasıtasıyla çocuklarla kötü niyetle iletişim kurabilmekte ve gerçek hayatta buluşmayı gerçekleştirebilmektedir.

İnternet yoluyla kurulan iletişimin riski ya çok azdır veya hiç yoktur. Çünkü kötü niyetli bir kimse internette kimliğini kolayca gizleyebilmekte veya sahte bir kimlikle başkalarını aldatıp kandırabilmektedir. Bunun sonucu çocuklar internette iletişim kurdukları kimseleri kendi yaşında, hoşlandıkları erkek ya da kız arkadaşı, sevdikleri bir aile dostu veya bir tanıdığı sanıp aldanabilmektedirler.

İnternette kötü niyetli ve sahte kimselere, çocuklarla iletişim kurma fırsatı veren sayısız sohbet odaları ve siteler bulunmaktadır. Pedofiller, bu siteler ve sohbet odaları vasıtasıyla, çocuklar hakkında bilgi edinebilmekte ve gerçek hayatta buluşmak için çocukları kandırabilmektedirler. Sohbet odaları, pedofillere sapkın fantezilerini ifade edebilme olanağı sağlayan sanal ortamlardır.

İnternette pedofiller için hazırlanmış, milyonlarca çocuk pornografik resim ve videolarına rastlamak, bunları kopyalamak veya pazarlamasını yapmak olağan hale gelmiştir. Çocuklar, internette pornografik resim ve videolarla pedofillerin cinsel sapkınlıklarına alet edilmektedir. Dünyanın her yerinden pedofil veya pedofil olmayan kimseler, pornografik çocuk resimlerine internet vasıtasıyla kolayca erişebilmektedirler.

Dünyanın hemen hemen her yerinden çocukların internet vasıtasıyla istismara uğrama riski altında olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, sınırlı sayıdaki bazı araştırmalar, internette

istismarcıların istismarına maruz kalan çocukların belirli özelliklere sahip olduklarını göstermektedir. Mitchell, Finkelhor ve Wolak'ın (2001)yaptıkları çalışmadan elde ettikleri sonuçlara göre, istismarcıların tuzağına düşen bu çocuklar şu özelliklere sahiptir:

a) Devletin koruması altında olan çocuklar,
b) Daha önce istimara uğramış çocuklar,
c) Okul sorunları olan, öğrenme güçlüğü çeken veya yaşıtları ile sorunları olan duygusal olarak gelişmemiş çocuklar,
d) Tek ebeveynli ailelerin çocukları,
e) Kendilik değeri düşük olan çocuklar.

Bu araştırmanın sonuçlarına bakarak denilebilir ki, kötü muamele görmüş, daha önce istismar ve ihmale uğramış, olumsuz hayat olayları yaşamak durumunda olan, düşük kendilik değerine sahip, daha çok sevgi ve şefkat gereksiniminde olan mutsuz çocuklar internette cinsel istismarcıların tuzağına daha kolay düşebilmekte ve internette yasadışı ve ahlakdışı muamelelere maruz kalmaktadırlar.

Çocuk istismarcılarının büyük çoğunluğunun olgunluk yaşında erkekler olduğu ve bunların sadece 3/1'inin kadın olduğu bilinmekle birlikte, internetin suç işlemeye elverişli olması çok çeşitli istismarcıya, çocukları cinsel amaçla kullanma fırsatı verdiği anlaşılmıştır.

Araştırmalar, çocukların internette iletişim kurduğu ve hatta kendisiyle internet dışında görüşmeye çalışan istismarcıları dahi anne ve babalarına ve diğer ilgili kimselere bildirmekten kaçındıklarını göstermektedir. ABD'de yapılan bir araştırmada, çocukların sadece 4/1'inin internette kendileri ile cinsel amaçla iletişim kuran kimseleri ebeveynlerine bildirdikleri ve yine çocukların sadece %10'unun polise veya ilgili sorumlulara duru-

mu rapor ettikleri bulunmuştur (Mitchell vd., 2001). Benzer bulguların elde edildiği başka araştırmalar, çocukların internette kurdukları sanal arkadaşlıkları ailelerinden ve hatta arkadaşlarından dahi gizlediklerini göstermektedir (Stanley, 2003)

İNTERNETTE PEDOFİLİ SUÇLARI

İnternete kolayca girilebilmesi, ucuz olması ve kişinin kimliğini gizleyebilmesi, suç fiillerine ve bunlar arasında çocuk cinsel istismarına büyük olanak ve cesaret vermiştir. İnternet, her türde cinsel içerikli fotoğraf koleksiyonu, yazılar ve cinsel sohbet siteleri ile porno endüstrisine büyük katkı sağlamıştır.

Çocuk istismarcıları, çocuklarla cinsel ilişkilere olağanmış gibi bir görünüm kazandırmak, içsel kontrolu kırmak, çocukları cinsel faaliyetlere çekmek ve çocuk istismarını yaymak amacıyla internette çocuk pornografisini kullanmaktadırlar. İnternet, çocuk pornografisi vasıtasıyla şantaj ve tehditte bulunmaya da hizmet etmektedir. Bunları yapanların, genellikle yetişkin erkekler olduğu bilinmekle birlikte, yapılan bir araştırmada internet cinsel istismarcılarının yaşının 18 den küçük ve 3/1 nin de kadın olduğu bulunmuştur (Finkelhor, Mitchell ve Wolak, 2000).

İnternet, siteler ve sohbet odaları vasıtasıyla pedofillerin cinsel fantezilerini ifade etmelerine ve kendi aralarında da iletişim kurmalarına olanak sağlamaktadır. Pedofillerin, internetin sağladığı kolaylıklardan yararlanarak çeşitli siteler kurdukları ve böylece örgütlü faaliyetlere yöneldikleri, porno içerikli malzemelerin yayılmasını ve dağıtılmasını bu yolla gerçekleştirdikleri ve sapık faaliyetlerini savundukları görülmektedir. Bunlar arasında en tanınmış olanları Kuzey Amerika'yı faaliyet kapsamına alan NAMBLA (North American Men/Boy Love Association) ve Avrupa, Avustralya ve Kuzey Amerika'yı kapsamına alan Wonderland Club'tur.

İnternette 14 milyon porno sitesinin olduğu ve bunların bazılarında tahmini 1 milyon porno çocuk resiminin bulunduğu bildirilmektedir (Costello, 2001). Yasal bir soruşturma sonunda, sadece W0nderland Club sitesinde, 750.000 porno resim, 1. 800 porno çocuk video'su ve bu resim ve videolarda 1.236 farklı çocuğun yer aldığı ortaya çıkarılmıştır. İnternette yetişkin ile çocuk arasında cinsel ilişkileri savunmak amacıyla 23.000 sitenin ve açıkça reklamı yapılan 40.000 sohbet odasının bulunduğu bildirilmektedir (Stanley, 2008).

İnternet, çocukların cinsel ticaretinin yapılma vasıtası olarak da kullanılmaktadır. Örneğin, Sri Lanka'lı yüzlerce çocuğun internette reklamlarına rastlamak ve bu işin ticaretini yapan kimselerle kolayca temas kurmak mümkündür. Bu haliyle internetin, çocuk cinsel turizmine önemli katkılarda bulunduğu açıktır.

İnternet kullanan çocukların sadece cinsel istismar değil aynı zamanda kendilerini korku ve endişe içinde bırakan tehdit, hakaret ve aşağılamalar biçiminde saldırgan istismara da maruz kaldıkları gözlenmiştir. Yapılan bir araştırmada, internette bu gibi tacizlere maruz kalan çocukların 3/1'inin aşırı üzüntü tepkisi gösterdikleri, %19'unun kaygılandıkları ve %18'inin utanç duygusuna kapıldıkları bulunmuştur (Finkelhor, Mitchell ve Wolak, 2000).

CİNSEL TAKİYE

Cinsel takiye, istismarcının gerçek düşünce ve niyetini gizli tutarak sırf ilişki kurmak amacıyla çocuğun önceden güvenini kazanmak için bilerek yaptığı fiiller ve söylediği sözlerdir. Bu fiiller ve sözler yasal görünse de, sonunda cinsel ilişkiyi gerçekleştirmek için çocuğun ve çocuğun çevresindeki kimselerin güvenin kazanmak ve onları kandırıp inandırmak gibi yasa dışı ve ahlak dışı amaçlara hizmet eder.

İstismarcılar takiyeye, örneğin sırta masaj yapmak veya gıdıklamak gibi sözde masum faaliyetlerle başlar ve cinsel davranışlarına sevgi ve eğitim gereği gibi güdüler atfederler. Çok daha sonra çocuk, kendisine söylenen sözlerin ve davranışların aslında cinsel faaliyetlere katılımını sağlamak amacıyla yapıldığının farkına varır (Berlinger ve Conte, 1990).

Cinsel istismarcı, çocuğun güvenini kazanmak veya gözünü korkutmak ya da onu baştan çıkarmak için çeşitli sözel ve davranışsal taktiklere başvurur. Çocuğa çok fazla ilgi göstermek, para vermek ve hediyeler almak, dokunmak, öpmek gibi bedensel yakınlaşma girişimlerinde bulunmak veya sürpriz yapıyormuş gibi çocuğu banyoda çıplak görmeye çalışmak bu taktiklerden sadece birkaçıdır. Araştırmacılar, duygusal manipülasyon ve sözel baskının en çok kullanılan taktik olduğunu bulmuşlardır. Örneğin karşılığında seks yapmak üzere çocuğa bir iyilikte bulunmak veya çocuğu razı etmek için duygusal şantaj yapmak gibi. Bir diğer cinsel takiye taktiği, çocukla oyun oynuyor gibi yaparak, ona cinsel yaklaşımda bulunmak olabilir. Örneğin, sözde oyun sırasında istismarcı çocuğu gıdıklamaya başlayabilir ve bu durum çocuğu kucaklamaya ve öpmeye kadar gidebilir. En kurnazca ve maksatlı taktiğin, çocuğu seks konusu ile karşı karşıya getirerek adım adım amacı gerçekleştirmek olduğu bildirilmektedirler. Örneğin bu amaçla istismarcı, kurbanının kendisini çıplak görmesini sağlayabilir veya porno malzemeler gösterebilir. Bunu, kurbanı kucaklamak ve cinsel temasa kadar giden bir dizi fiiller izleyebilir. Çocuk karşılık verdikçe, istismarcı tarafından sözle ve davranışla ödüllendirilir.

İnternet, cinsel takiyenin kolayca uygulandığı bir ortam sağlar. İstismarcılardan bazıları, kimliklerini gizleyerek ve kendilerini akran veya arkadaş gibi tanıtarak internet vasıtasıyla çocuklarla iletişim kurabilir ve onları kandırıp buluşmaya ikna edebilirler. İnternette cinsel takiye süreci, şu aşamalardan geçer:

a) İnternette sohbet odalarında ve mesajlaşma yoluyla çocukla istismarcı arasında arkadaşlık ilişkisi kurulur,
b) İstismarcı, internette kendisini çocuğun akranı olduğuna inandırır ve yaşıtı gibi davranır, yaşıtı gibi iletişimde bulunur,
c) Çocukla kendisi arasında sevgi ve güven ilişkisi kurulduktan sonra, çocuğa her konuda konuşabileceklerini söyler ve bu arada cinsel konulara girer,
d) Sohbet odalarında cinsel içerikli iletişimler kurulur, fotoğraflar istenir ve buluşmak için gün ve yer saptanır.

İnternette sohbet odaları, cinsel istismarcılarca cinsel takiyenin aracı olarak kullanılmaktadır. Çocuklar, bu odalarda sohbet ettikleri kişinin kim olduğunu bilmeden iletişimde bulunurlar. Bu durum, ciddi bir güvenlik sorununun kaynağıdır. İstismarcılar internette genellikle genç bir kız veya erkek olarak kendilerini tanıtırlar ve mesajlaşarak arkadaşlık ilişkisini ilerletirler (Kutu: 5). Çocukların, internet arkadaşlarını anne ve babalarından dahi gizledikleri saptanmıştır.

Kutu: 5

Yaşanmış bir internet istismarı öyküsü:

12 yaşında bir erkek çocuk, internette tanışıp arkadaş olduğu 11 yaşında bir kızla sonunda buluşmaya karar verir. Çocuk, buluşma yerine geldiğinde karşısında, 11 yaşında bir kız değil fakat yetişkin bir erkek bulur. Bu kimse çocuğa, internette tanıştığı kız arkadaşının babası olduğunu ve kızının kendisini evde beklediğini söyleyerek birlikte eve gitmelerini teklif eder. Çocuk, eve geldiklerinde kendilerinden başka kimsenin olmadığını görür ve adam tarafından porno resimlere bakmaya zorlanır!

Türkiye'de bir internet sitesinin, küçük çocukların sohbet etmeleri amacıyla oluşturulan çocuk bölümünde yaşanan bir cinsel istismar olayının mahkeme de sonuçlanan öyküsü, olayın ciddiyetini ve tehlikesini gözler önüne sermektedir. Olay, mahkeme kayıtlarında şöyle geçmektedir (Kutu: 6):

Kutu: 6

İnternette cinsel istismar

İnternet sitesinin çocuklar için oluşturulan bölümüne Ankara Emniyeti Bilgi İşlem Müdürlüğü görevlilerince girildiği sırada 'hakan14' rumuzunu kullanıp girerek" 11-12 yaşındakilerin çıplak resimlerini göstereyim mi?" şeklinde mesajlar attığı, Bilgi İşlem Müdürlüğü'nün kullandığı siteyle raporda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, kendisini erkek ve kız çocuklarına yönelik olarak önce yaşıtmış gibi gösterip daha sonra 25 yaşında erkek olduğunu belirtip kendi video kamera görüntüsünü de göstererek görüşmeye başladığı, bu görüşme sırasında MSN Messenger programı görüntü resmi bölümünde yetişkin erkeklerin küçük yaşta kız çocuklarıyla cinsel ilişkiye girdiği sırada çekilen resimleri, küçük yaştaki kız ve erkek çocukların çıplak halde çekilmiş, çocuk pornografisi, çocuk istismarı içerikli resimleri gösterdiği ve bu tür görüntüleri içeren video görüntülerini gönderdiği, çocuk olduğunu düşündüğü emniyet görevlisinin kullandığı 'Eralp12' kullanıcısına yönelik tahrik edici cinsel telkinlerde bulunduğu, kamerasını açtırdığı, soyundurmaya ve bir takım cinsel hareketler yaptırmaya çalıştığı, bu tür müstehcen görüntüleri depolayıp bulundurduğu, internet üzerinden nakledip çocukların kullanımına sunduğu, dosyada mevcut arama kararı ile elde edilmiş bilgisayar ve site üzerinden yapılan inceleme sonucu düzenlenen inceleme raporu ile olay tespit edilmiş, sanığı, atılı suçu işlediği kanaatine varılmıştır. Sanık hakkında TCK'nın 226/3 ikinci cümle hükmü uygulanarak, oluş, işleniş ve eylemin sonuçlarınızın

ağırlığına nazaran hakkında kanuni alt sınır aşılarak ceza tertibi ile mahkûmiyetine karar vermek gerekmiştir"
TCK'nın 226/3 fıkrası şöyle: Müstehcen görüntü ürünlerini ülkeye sokan, çoğaltan, satışa arz eden, satan, nakleden, depolayan, ihraç eden, bulunduran ya da başkalarının kullanımına sunan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve 5 bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
Ankara 9. Asliye Ceza Mahkemesi'nin verdiği karar Yargıtay 5. Ceza Dairesi tarafından onanmıştır.

İNTERNET İSTİSMARINDAN KORUNMA

Buraya kadar yapılan açıklamalardan, tüm çocukların internette istismara uğramaktan korunmaları gerektiği gerçeği ortaya çıkmaktadır. Anımsanacağı gibi, cinsel istismarcılar internette vasıtasıyla belirli özelliklere sahip çocuklarla temas kurmaktadırlar. Bu nedenle, yurtlarda, bakım evlerinde ve benzeri kuruluşlarda kalan ve daha önce istismara maruz kalmış veya belirli risk grubundaki çocukların korunması daha çok önem taşımakta, bunlara özel bir dikkat gösterilmesi gerekmektedir.

Milliyet gazetesinden Abbas Güçlü bir makalesinde Türkiye'de internetin hızlı gelişimi ve çocukları bekleyen tehlikeler ile ilgili kaygılarını şöyle ifade etmektedir (Kutu: 7)

Kutu: 7

Çocukların %70'i internete cafelerde internete giriyor. Buralarda hiçbir denetim yok. Öğrenciler ödevlerini hazırlarken, kendilerini bir anda porno sitelerde buluyorlar. Bilişim suçlarının ilk sırasında çocuk pornosu var... Çocukları korumak için interneti iptal etmekte en az denetimsiz serbestiyet kadar tehlikeli. Türkiye'de internet erişim sayısı, 2003'te 6 milyon 2004'te 10 milyon

iken şimdi 20 milyona yaklaştı. İnternet cafe sayısı her yıl katlanıyor. Şu anda 24.000 cafe var. Kolluk güçleri tek başına bu sorunu çözemez...Türkiye hâlâ Avrupa Sanal Suçlar Beyannamesi'ni imzalamadı".

Milliyet

İnternet yeni bir teknoloji olduğundan, çocukları internetten korumak için alınan önlemler yeterli düzeyde değildir. İnternetin zararlı etkilerine karşı geliştirilen filtreleme gibi programların yetersiz kaldığı anlaşılmıştır. Bu nedenle, tehlikenin farkına varılan ülkelerde çocukları internetten koruma için yasal önlemlere başvurulmaktadır. Örneğin, yakın zamanlarda çıkarılan yasalarla, Avustralya'da internette çocuk pornosu bulunduran ve dağıtanlar 10 yıla kadar varan hapis cezaları ile cezalandırılmaktadır.

Sadece polisiye tedbirlerle sorunun üstesinden gelinebileceği sanılmamalıdır. Çocukları internetten koruma sorumluluğu daha çok ebeveynler ile çocukların bizzat kendilerine düşmektedir. Çocukları suçlamadan ve ayıplamadan, onları bilgilendirerek rehber olan ebeveynler, önemli bir koruma görevini yerine getirmiş olurlar. Buna ek olarak, çocukları internetin tehlikelerinden korumak için bireysel ve toplumsal düzeyde işbirliği gerekir. Bu amaçla:

- İnternetin riskleri ve güvenli internet kullanımı hakkında ebeveynlere ve çocuklara eğitici ve aydınlatıcı bilgiler verilmelidir.
- İnternette zararlı siteler izlenmeli ve ebeveynler, öğretmeler ve çocuklar bilgilendirilmelidir.
- İnternette ki zararlı malzemelerin filtrelenmesi ve bloke edilmesi ile ilgili programların kullanılması teşvik edilmelidir.

- Demokratik ve bireysel hak ve özgürlüklere sınırlamalar getirmeden, internet kullanımı kurallara ve yasalara bağlanmalıdır.
- İnternette suç işleyenler, cezalandırılmalıdır.

PEDOFİLİNİN NEDENLERİ

Çocuk cinsel istismarının nedenleri, ileride ayrı bir bölüm altında ele alınmaktadır. Aşağıda pedofilinin nedenlerine sadece bir fikir vermek için kısaca değinilmektedir

Günümüzde, pedofiliye hangi nedenlerin yol açtığını güvenle söylemek, bu aşamada güç görünmektedir. Çünkü bu konudaki araştırmaların birçoğunda ya kontrol grubu kullanılmamış ya da sadece işlenen suçun özelliğine göre bir kontrol grubunun kullanılmasıyla yetinilmiştir. Ayrıca, pedofilinin nedenleri ile ilgili bulgular daha çok tutuklanmış veya mahkûm olmuş pedofiller üzerinde yapılan araştırmalardan elde edildiğinden, sonuçlar genelleme yapılmasına olanak vermemektedir. Bununla birlikte, pedofilinin nedenleri hakkında bir fikir sahibi olabilmek için, tüm yetersizliklerine karşın bu araştırmaların gözden geçirilmesinde yarar vardır.

Araştırmacılar, neden bazı kimselerin pedofil eğilim ve davranışlar gösterdikleri sorusuna yanıt aramışlardır. Bu amaçla, pedofillerin zekâ düzeyleri, beyin fonksiyonları ve nörokimyasal farklılıkları araştırmalara konu yapılmıştır.

Blanchard vd. (1999) tarafından yapılan bir araştırmada, 679 pedofil suçlusunun zekâ düzeyleri değerlendirilmiş ve elde edilen sonuçlara göre, eşcinsel ve çiftcinsel (bisexual) pedofillerin ortalama zekâlarının, karşıtcinsel pedofil suçlularının zekâlarından anlamlı olarak düşük olduğu bulunmuştur. Aynı araştırmada, pedofil suçlularının zekâ düzeyleri düştükçe istismara uğrayan çocukların yaşlarının da küçüldüğü saptanmıştır.

Blanchard vd. (2002) bir başka araştırmalarında, daha önce geçirilmiş kafa travmasının pedofiliye yatkınlaştırıcı bir faktör olabileceğine ilişkin bulgular elde etmişlerdir. Araştırmacılar 6 yaşından önce bilinç kaybı ile sonuçlanan kafa travmasının, düşük zekâ, düşük eğitim düzeyi ve artan pedofili düzeyi ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Araştırmacılara göre bu bulgu ilk çocukluk dönemindeki kafa berelenmelerin, çocuklara yönelik cinsel eğilimle sonuçlanabileceği varsayımını destekler niteliktedir. Araştırmada, pedofillerin kontrol grubuna göre daha büyük olasılıkla psikiyatrik tedavi gören annelere sahip oldukları da bulunmuştur. Bu bulgu, pedofilide genetik bir yatkınlığın söz konusu olduğunu düşündürmekle birlikte, bu konuda daha çok kanıta gereksinim vardır.

Pedofilinin tek bir nedene bağlanarak açıklanması olanaksızdır. Araştırmalardan, çevresel faktörlerin bireyi pedofiliye yatkın yaptığına ilişkin güçlü kanıtlar elde edildiği görülmektedir. Bireyin pedofil eylemlerinden sorumlu en güçlü çevresel faktör, pedofil suçlularının çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kalmış olmalarıdır.

Çocukluk çağında cinsel istismara uğramanın nedensel bir faktör olması açısından araştırmalar, %28 ile %93 arasında değişen oranlarda pedofilin çocukluk çağında istismara maruz kaldıklarını göstermektedir. Bazı araştırmalar, pedofillerin yarısından fazla bir oranının, çocukluklarında cinsel istismara uğradıklarına işaret etmektedir.

Çocuklara karşı cinsel fiilde bulunan kadınlar üzerinde yapılan araştırmalarda, bu kadınların %47'den %100'e varan bir oranda çocukluklarında cinsel tecavüze uğradıkları bulunmuştur. Örneğin, ABD'de, cinsel istismar suçu nedeniyle mahkûm olmuş 68 pedofil üzerinde yapılan bir araştırmada, bunların %57'sinin çocukluklarında cinsel istismara maruz kaldıklarını bildirdikleri saptanmıştır. Aynı araştırmada, cinsel tecavüz suçu

işlemiş kimselerle karşılaştırılan pedofillerin, daha çok kronik/süreğen tıbbi sorunlara ve daha düşük zekâ bölümüne sahip oldukları bulunmuştur (Ames ve Houston, 1990). Ancak, bu bulguları değerlendirirken, çocukluklarında cinsel tecavüze maruz kalmış çoğu kimsenin cinsel istismarcı olmadığı gerçeğinin de göz önünde bulundurulması gerekir.

Pedofiliyi kişinin çocukluk çağında yetişkinin cinsel istismarına uğramasının bir sonucu olarak kabul eden yaklaşım, psikiyatristler, psikologlar ve bu alanda çalışan tedavi uzmanlarınca yaygın kabul görmüştür. Birçok terapist, pedofillerin tedavisinde bu görüşü temel olarak almıştır. Ancak, bu konuda kesin bir yargıda bulunmak güçtür. Çünkü kaynaklarda, çocuklukta cinsel istismara uğrama ile yetişkinlikte, çocuklara cinsel istismarda bulunma arasında doğrudan bir ilişki olduğunu kanıtlayan bulgulara rastlanmamaktadır. Çocukluk döneminde maruz kalınan çeşitli biçimlerdeki kötü muameleler, yetişkinlikte çeşitli davranışsal ve psikolojik sorunların nedeni olabilir. Pedofili, bu sorunlardan sadece biridir.

Kaynaklarda, pedofillerin okulda başarısız ve özel eğitim görme gereksiniminde olduklarına dair araştırma bulguları vardır. Yine araştırmalardan, eşcinsel yönelimli pedofili ile kardeş doğum sırası arasında korelasyonlar elde edilmiştir. Benzer korelasyonlar pedofili ile ilerlemiş annelik yaşı arasında da bulunmuştur. Ancak söz konusu korelasyonların biyolojik veya sosyal faktörlerin sonucu olup olduğu açık değildir (Hall ve Hall., 2007).

Bazı araştırmalardan, pedofilleri pedofil olmayanlardan ayırmaya katkıda bulunan görgül kanıtlar elde edilmiştir. Bu araştırmaların dayandığı varsayıma göre, cinsel istismarda bulunan yetişkin bir kimse kurbanlarını sürekli olarak ikincil cinsel özelliklere sahip olmayanlar arasında seçiyorsa, bu kimse bir pedofildir. Bu deneylerin ele alındığı araştırmalarda, "fallik

ölçüm aracı" (phallometer) ile kişilerin cinsel uyarılmışlıkları ölçülerek karşılaştırmalar yapılmıştır.

Araştırmalardan, pedofillerin uygun yaşta olmayan modellere, ensest suçlularından daha çok cinsel uyarılma gösterdikleri bulunmuştur. Elde edilen bir diğer bulgu, eşcinsel ve karşıtcinsel yönelimi olan pedofillerin sertleşme/erektil tepkilerinin, partnerin cinsiyetini tercih etmelerinden çok, partnerin sahip olduğu olgunlaşmış veya olgunlaşmamış beden tipine olan açık tercihleri ile bağlantılı olduğu yönündedir (Ames ve Houston, 1990).

Pedofillerin, diğer cinsel suçlularla karşılaştırıldıklarında, ince ve küçük beden yapısını tercih ettiklerine dair araştırma bulguları vardır. Tüm bu araştırma bulguları, pedofiller için ikincil cinsel özelliklerin yokluğunun uyarıcı bir etkide bulunduğunu, oysaki pedofil olmayanlarda ikincil cinsel özelliklerin varlığının uyarıcı bir etki yaptığına işaret etmektedir. Bu nedenle, pedofilinin teşhisinde yaşın uygun bir ölçüt olmadığı; onun yerine beden tipinin önemli bir ayırıcı işleve sahip olduğu söylenebilir

Günümüzde, ensest ve pedofili suçlularının tedavisi için çalışmalar yapılmaktadır. Bu kişilerin tedavisinden amaç, pedofillerin normaldışı cinsel eğilimlerinden ve bununla ilişkili sorunların baskısından kurtulmalarını ve normal cinsel yönelimlere sahip olmalarını sağlamaktır. Pedofilide, bu amacın gerçekleşme olasılığının genellikle az olduğu ve pedofilinin çok güç tedavi edildiği; buna karşılık ensest suçlularının tedavisinden iyi sonuçlar alındığı bildirilmektedir.

PEDOFİLİNİN TEDAVİSİ

Pedofillerin, işledikleri suçun cezasını mahkûm olarak mı çekmeleri yoksa tedavi edilmeleri mi gerektiği konularında tartışmalar sürmektedir. Bununla birlikte, bu gibi kimselerin daha

çok tedavi gereksiniminde olan kişiler oldukları yönünde görüşler nedeniyle, son 10-15 yıldır pedofilinin tedavisi için yapılan girişimler artmıştır. Genellikle, tedavi girişimlerinin ortak amacı pedofillerin yeniden suç işlemelerini önlemektir.

Ancak, iyileşmeyi istemeyen bir kimseye uygulanan tedaviden bir sonuç alınması uzak bir olasılıktır. Bu kural pedofili suçluları için de geçerlidir. Pedofil suçluları tedavi olmayı kabul etseler dahi, tedavi sürerken yeniden cinsel istismar suçu işleyebilirler. Araştırmalar, pedofillerin cinsel itilerinin yöneltilebileceğini fakat özdeki sapkınlığın değiştirilemeyeceğini göstermektedir.

Günümüzde cinsel istismar suçlularına, uygulanan tedaviler 2 gruba ayrılarak incelenebilir. Bunlar:

1) Somatik tedaviler

2) Psikolojik tedaviler ve davranış yöntemleri.

Araştırma bulgularına dayanarak, bu tedavi yaklaşımlarının, pedofil ve ensest istismarcılarının suç oluşturan davranışlarını bir ölçüde azaltmada etkili olduğu söylenebilirse de, bugün çocuk cinsel istismar davranışını ortadan kaldıran kesin bir tedavi yöntemi yoktur.

1. Somatik Tedaviler

Somatik tedaviler 4 gruba ayrılarak açıklanabilir. Bunlar:

a) Cerrahi tedaviler
b) Tıbbi tedaviler
c) Antiandrojen ilaçlarla yapılan tedaviler
d) Hormonal tedaviler ve serotonerjik ajanlarla yapılan tedavilerdir

a) Cerrahi tedaviler: Cinsel suçluların cerrahi tedavileri 2 tip uygulama altında açıklanmaktadır. Bunlar: Nöroşurirji yoluyla yapılan müdahaleler ve kısırlaştırmadır. Tıpta

nöroşürirji'ye beyin cerrahisi de denilmektedir. Bu tıp dalında, cinsel istismar suçlularının erkeklik hormanlarının faaliyetini durdurmak için, hipotalamus'un parçalarının ameliyatla çıkarılarak cinsel uyarılmanın ve tepisel davranışların azaltılması amaçlanır. Ancak bu tür tedavi günümüzde uygulanmamaktadır ve bazı ülkelerde tamamen yasaklanmıştır.

Kaynaklar, bu yöntemden başarılı sonuçlar alınmadığını ve aynı zamanda etik nedenlerle kullanılmasının durdurulduğuna işaret etmektedir.

b) Tıbbi tedaviler: Tıbbi tedaviler kapsamına, cinsel suçluların ağızdan alınan veya implant edilebilir östrojen ile antipsikotik ilaçlarla yapılan tedaviler girmektedir. Araştırma bulguları östrojen tedavisinin cinsel suçlular üzerindeki etkisinin sınırlı olduğunu göstermektedir. Aynı biçimde antipsikotik ilaçlarla yapılan tedavi girişimlerinde de başarılı sonuçlar elde edilememiştir.

c) Antiandrojen ilaç tedavisi: Androjen hormonu erkeklerde cinsel organları uyaran ve erkek cinselliğinin gelişimini belirleyen hormonlara verilen genel bir addır. Testosteron erkek cinsel organlarının ve ikincil cinsiyet özelliklerinin gelişiminden sorumlu birincil bir androjen hormonudur. Testosteron hormonunu azalması, libido'nun, penisin sertleşmesinin, boşalmanın ve spermatojenez'in azalmasıyla sonuçlanır.

Antiandrojen ilaçlar grubunda "cyproterone acetate" ve "medroxyprogesterone"nun, testosteron dolaşımının serum düzeyini azalttığı ve bu ilaçların uygulandığı cinsel suçlularda sapkın cinsel fantazilerin ve davranışların azaldığı bulunmuştur. Elde edilen araştırma bulguları, antiandrojen tedavinin ümit verici olduğuna işaret etmekle birlikte, araştırmacılar örneğin ilaçların yan etkileri ve uygulamadaki güçlükler yönünden uygulayıcıları uyarmaktadır.

d) Hormonal tedaviler ve serotonerjik ilaçlarla tedavi: Kaynaklar, "Gonadropin-salıverici hormon benzeşikleri"nin, ya tek başına ya da antiandrojenlerle birlikte uygulanmasının yararına işaret etmekte ve "luteinizing hormon-saliveren-hormon" ve "triptorelin"in hormonunun uygulanmasında alınan başarılı araştırma sonuçları tartışılmaktadır

Çocuk cinsel suçlularının tedavi girişimlerinde antidepresif ilaçların yararlı olup olmadığı da araştırılmıştır. Bu amaçla trisiklik antidepressif ilaçlar veya lityum kullanılmıştır. "Sertraline", "fluoksetine", "fluvoksamine", "klomipromine" ve "desipramine" gibi seçici serotonin gerialım baskılayıcı'larının (SSRI), kompulsif pedofil davranışlarının tedavisinde yararlı olduğu ileri sürülmüştür. Bununla birlikte araştırmacılar, başarılı sonuçların alınabilmesi için, tıbbi tedavilerin psikolojik tedavilerle birlikte uygulanmasını önermektedirler (Grossman, L. S vd., 1999).

2. *Psikolojik ve Davranış Tedavi Yöntemleri*

Cinsel suçluların psikolojik tedavisi, özellikle bilişsel-davranışsal tekniklerin geliştirilmesi ile belirgin bir ilerleme göstermiştir. Bu tedavi yöntemlerinin öncüleri, 20. yüzyılın başlarında yaptığı davranış tedavisi çalışmaları ile tanınan J. B. Watson (1878-19587), Alfred Kinsey (1894-1956) ve penis pletismografisini bulan Kurt Freund'dur (1914-1996).

Günümüzde, cinsel suçluların tedavisinde bilişsel-davranışsal yöntemler ve bozukluğun tekrarını önleme yöntemleri gibi çok boyutlu yaklaşımlar kullanılmaktadır. Psikoterapinin etkinliği tartışılsada, bu tedavi yine de önemlidir. Psikoterapi, bireysel ve grup halinde veya bu ikisini bir arada yürüterek uygulanabilir. Kaynaklar, psikoterapinin ilaçlarla birlikte uygulanmasının, pedofillerin çocuklara olan cinsel suçlarının tekrarını önlemede başarılı sonuçlar verdiğine işaret etmektedir.

Bilişsel-Davranışsal Tedavi

Bu tedavi tekniği, sapkın cinsel uyarılmayı ortadan kaldırma veya azaltma, uygun cinsel arzuları artırma, bilişsel çarpıklıkları düzeltme ve kişiler arası başetme becerilerini geliştirmek amacıyla uygulanan, önde gelen bir psikolojik tedavi yöntemidir. Bu yöntem, bilişsel yeniden yapılanma ve davranış tekniklerinin birleştirilmesi ile geliştirilmiştir. Tedavi, bilişsel ve duyuşsal süreçlerin ve davranışın birbiriyle bağlantılı olduğu ve biliş, duyuş ve davranışın karşılıklı olarak etkide bulunduğu görüşüne dayanır. Tedavinin yöneldiği hedefler, sapkın davranış ve ilgiler, yetersiz sosyal beceriler ve suçluyu davranışını haklı göstermeye, ussallaştırmaya veya önemsizleştirmeye götüren bilişsel çarpıklıklardır.

Bilişsel-davranışsal tedavi kapsamına şu tedaviler girmektedir:

a) Örtülü duyarlaştırma,
b) İtici uyarıcılarla tedavi,
c) Mastürbasyon-doygunluk tedavisi,
d) İmgesel duyarsızlaştırma,
e) Bilişsel yeniden yapılandırma,
f) Sosyal beceri eğitimi,
g) Nüksü önleme.

Bu tedaviler aşağıda özetlenerek açıklanmaktadır:

a) Örtülü duyarlaştırma: Bu teknik, sapkın cinsel fanteziler ile olumsuz sonuçlarının (itici olaylar) birlikte uygulanmasına dayanır. Örneğin, suçlunun çocukla cinsel ilişkiyi hayal ettiği sırada, ailesinin önünde veya işyerinde tutuklandığını zihninde canlandırması gibi.

b) İtici uyarıcılarla tedavi: Bu teknik, örtülü duyarlaştırmanın benzeridir ve cinsel uyaranın itici bir olayla birleştirilmesi esasına dayanır. Örneğin suçlunun çocukla cinsel ilişkiyi hayal ederken kendisine hafif bir elektrik şokunun verilmesi, yada amonyak, kokmuş et gibi hoş olmayan bir şeyin koklatılması. Her iki teknikte hedef, suçlunun sapkın cinsel uyaran ile olumsuz sonuçları birleştirmeyi öğrenmesidir.

c) Mastürbasyon-doygunluk tedavisi: Bu yöntem aslında, mastürbasyon ile yeniden koşullama eğitimidir. Yöntemin ilk aşamasında, cinsel suçlularda kendilerine normal cinsel fantezi-ler anlatılırken, boşalıncaya kadar mastürbasyonda bulunmaları istenir. Daha sonra, suçlulara sapkın cinsel faaliyetler dile getirilirken 50 ile 120 dakika süresince mastürbasyon yapmaya devam etmeleri söylenir. Bu süre zarfında suçluların duydukları can sıkıntısı ve acı duygusu, onların orgazma ulaşmalarına engel olur. Böylece suçlunun, bu kez zevk değil fakat can sıkıntısı, acı veren ve boşalma olmadan sürdürdükleri cinsel faaliyetle sapkın fantezi arasında bağ kurmayı öğrenmeleri amaçlanır. Araştırmacılar, bu yöntemden sonuç alınabilmesi için genellikle 20 saat mastürbasyon doygunluğunun gerektiğini bildirmektedirler (Grossman vd., 1999).

d) İmgesel duyarsızlaştırma: Bu yöntemde, suçlular derin kas gevşeme eğitimi görürler. Nasıl gevşeyeceklerini öğrendikten sonra kendilerinden, yaptıkları suç eylemleri zincirinin ilkini hayal etmeleri istenir. Eğer suçlu, bu ilk suç eylemini gözlerinin önüne getirebilir ve gevşeme durumunda kalabilirse, kendisine bu kez ikinci ve izleyen diğer olayları sırayla hayal etmesi söylenir. Bu teknik, cinsel istismar suçlularının sapkın cinsel itileri ile ilişkili duygulara, itiler kaybolunca ya değin katlanmayı öğrenmesini amaçlar.

e) Bilişsel yeniden yapılandırma: Bu yöntem bilişsel-davranışsal tedavinin tamamlayıcı bir parçasıdır. Tedavinin hedefi, cinsel suçluların bilişsel çarpıklık ve inanışları ile karşı karşıya gelmesini ve onları değiştirmesini sağlamaktır. Bu süreçte terapistin rolü önemlidir. Terapist, suçlunun çarpık inanışlarına karşı durur ve yeni çözümler teklif eder.

f) Sosyal beceri eğitimi: Bu yöntem suçlunun sosyal ilişkilerdeki becerilerini, uygun sosyal etkileşimleri ve empati'yi (eşduyuş) geliştirmeyi amaçlar. Tedavide, sosyal sorun çözme ve karşılıklı konuşma becerisinin, sosyal kaygı yönetiminin, atılganlık, çatışma çözümü ve empati duygusunun artırılmasına önem verilir. Çünkü tedavide, kurbanlarının ne hissettiklerini anladıkları takdirde, cinsel istismar suçlularının kurbanlarına karşı tutumlarının değişeceği kabul edilir.

Empati/eşduyuş yaklaşımı, cinsel suçluların sapkın davranışlarının kurbanlarında neden olduğu tahribatın ayırdına varmalarının geliştirilmesini amaçlar. Bunun için, tedavi sürecinde kurbanın yaşantılarının video görüntülerinin suçlulara gösterilmesi, rol yapma ve terapistten ve diğer suçlulardan alınan geri bildirimler kullanılır. Bunlara ek olarak, suçlulara sosyal beceri eğitiminin seks eğitimi ile bağlantılı olarak verilmesinin de yararlı olduğu anlaşılmıştır (Grossman vd., 1999).

g) Nüksü önleme: Bu tedavi yaklaşımı önceleri alkol ve uyuşturucu bağımlılarının tedavisinde kullanılmış ve daha sonra, üzerinde değişiklikler yapılarak cinsel suçluların tedavisinde uygulanmaya başlanmıştır.

Nüksü önleme yaklaşımında, nüks anahtar bir kavramdır ve cinsel istismarcının suçu işlemeden önce geçtiği bir dizi olay ve durumların son noktasıdır. Tedavi, nüksün suçlu tarafından durdurulabileceği ve kaçınılabileceği görüşüne dayanır. Bunun

için, suçlunun yüksek risk durumlarını tanıması ve bunlarla başetmeyi öğrenmesi gerekir. Bu amaçla, tedavide suçlunun kendini yönetme becerilerini ve uyumsal başetme mekanizmasının pekiştirmesine çalışılır.

TEDAVİLERİN YETERLİĞİ

Cinsel suçluların tedavisi için geliştirilen tedavilerin yeterliği üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalardan elde edilen bulgular, söz konusu tedaviler arasında en çok hangisinin etkili olduğu veya hangi suçlu grubunda daha iyi sonuç alındığına dair kesin bir yargıya gitme olanağı vermemektedir. Bununla birlikte araştırma bulguları, bilişsel-davranışsal tedaviden alınan sonuçların, diğer tedavilere göre daha başarılı olduğunu göstermektedir. Bu tedavi yönteminin, cinsel suçlularda kabul edilebilir cinsel arzuların artmasında, çarpık düşüncelerin iyileştirilmesinde ve kişiler arası başetme becerilerinin geliştirilmesinde yararlı olduğu bildirilmektedir.

Araştırmalar, cinsel suçluların tekrar suç işleme riskinin yüksek olduğu durumlarda, antiandrojen tedavinin de göz önünde bulunması gereken seçeneklerden biri olduğuna işaret etmektedir. Bununla birlikte, tedavilerle ilgili görüşleri tek bir noktaya bağlamak gerekirse, çocuk cinsel suçlularının tedavisinde bugün gelinen aşamanın ümit vaadettiği fakat kesin bir yargıya gitme olanağı vermediği söylenebilir

Pedofilinin tedavisinde, çocuklara yönelik cinsel davranışları ortadan kaldırmak ve olması gereken davranışı geliştirmek amacıyla psikolojik yönelimli tedaviler uygulanmaktadır. Bu tedaviler arasında, "orgazmik tekrar koşullama" ve "kapalı duyarlılaştırma" yöntemlerinin adı sık geçmektedir.

Orgazmik tekrar koşullama yöntemi ile pedofillerin önce, geliştirmeleri istenen uygun cinsel dürtülerinin sıklığının arttırılması ve normal cinsel imgelerin oluşturulması amaçlanır. Bu

yöntem ile beklenen amaca erişildikten sonra, kapalı duyarlılaştırma yönteminin uygulanmasına geçilir. Bu yöntemden de amaç, pedofil kişinin normalden sapmış davranışını doğrudan değiştirmektir. Bunun için pedofil kişi, küçük kızlara karşı cinsel uyarılma gösterdiği durumlarda, otomatik olarak itici tepkilerle karşılaştığı bir tedavi ortamında bulundurulur. Sonuçların olumlu olduğuna ilişkin bazı olgu raporları vardır.

Bölüm III
Ensest

Ensest karşılığı olarak Türkçede "fücur" sözcüğü de geçmektedir. Ancak fücur sözcüğünün pek kullanılmaması ve bu nedenle pek çok kimse için bir anlama gelmediği düşüncesiyle, ensest kavramını özgün haliyle kullanmayı sürdüreceğiz.

Ensest, aile içinde yaşanan bir cinsel istismar biçimidir. Tek taraflıdır fakat nadir olgularda karşılıklı da olabildiğinin örneklerine rastlanmıştır (Kutu: 8).

Kutu: 8

Avustralya'da kızı ile sevgili hayatı yaşayan baba John Deaves ile kızı Jenny'nin iki de çocukları oldu. İlk çocuklarını kaybeden çiftin 9 yaşında bir kızı var. Avustralya'daki bir televizyon kanalına röportaj veren 61 yaşındaki baba John Deaves ile 39 yaşındaki kızı Jenny Deaves mutluluk pozları verdi. John Deaves, yaklaşık 30 yıl önce eşinden boşandı ve ailesiyle bağlarını kopardı. Ancak baba ile kız 8 yıl önce ye-

niden bir araya geldi ve kısa bir süre sonra da ilişki yaşamaya başladı. Jenny Deaves, babasıyla yıllar sonra buluşmasının ardından onu "önce erkek, daha sonra baba olarak görmeye başladığını" söyledi. John Deaves de "bunun yasadışı olduğunu biliyordum, ama ne olmuş yani! Bazen duyguların önüne geçilmiyor" dedi. Çift, insanlardan kendilerine anlayış ve sevgi göstermelerini istedi.

Milliyet

Ensest olgularının çoğu babalar ve ailenin diğer erkek akrabaları ile ergenlik öncesi dönemdeki veya ergenlik çağındaki kız çocukları arasında yaşanır. Ensest, eşler dışında aile bireylerinden birinin, cinsel doyum amacıyla ailenin diğer bir üyesi ile cinsel temasa kadar giden ilişkilerde bulunması demektir. Kutchinsky'ye göre (1991):

> "Suçlu ana babadan biri veya ana babanın yerini tutan biri (büyükanne, büyükbaba, üvey veya koruyucu ana baba, ağabey, abla) olduğunda cinsel istismara ensest denir" (s: 203).

Toplum, ensest ilişkisinden hangi aile üyesinin yasaklandığını belirler. Bu yasak bazı toplumlarda kan bağına göre, bazı toplumlarda aynı evde yaşamaya göre yine bazı toplumlarda aynı soydan olmaya göre belirlenir.

Ensestin aile üyeleri arasında cinsel bir ilişki olarak tanımlanması, yakın akraba evliliklerinin de bir ensest biçimi olduğunu düşündürmektedir. Çünkü evlilik bağının, ensest ilişkisini önlemeye yetmediğinin örneklerine hem geçmişte hem günümüzde rastlanmaktadır.

Eski Mısır'da baba ve kız, anne ve oğul, erkek ve kız kardeşler arasında ensest evliliklerinin gerçek olduğu bilinmektedir. Eski Mısır kralları hanedan kanının saflığını ve devamını sağlamak için çoğunlukla kız kardeşleri ile ve bazen de kendi

kızları ile evlenirlerdi. Erkek ve kız kardeş arasındaki evliliklerin, eski Hawaii'de, yine eski Meksika'da Mixtec'lerde ve İnka'larda uygulandığı bilinmektedir. Daha yakın tarihlerde, Avusturya'da Habsburgs hanedanında ve Avrupa'da kraliyet ailelerinde tam ensest biçiminde olmasa bile akrabalar arasında evlilikler yapılmıştır.

Ancak, tarihin en eski dönemlerinden beri insanlık, ensest ilişkisini yasaklamış ve hemen hemen tüm toplumlar kimin kimle ilişkide bulunması ve evlenmesi gerektiğini sıkı kurallara bağlayarak kesin sınırlamalar getirmiştir.

Ensestte güvene ihanet, cinsel istismarda ise çocukluğun, masumiyetin istismar edilmesi söz konusudur. Cinsel istismarın ensest olarak nitelendirilebilmesi için taraflar arasında mutlaka kan bağının olması gerekmez. Bunun için, aralarında cinsel ilişki bulunan kişilerin, aynı ailenin üyeleri olmaları yeterlidir. Bununla birlikte ensest yasal yönden farklı ülkelerde farklı biçimlerde tanımlanmaktadır.

DUYGUSAL ENSEST

Ensest konusuna açıklık kazandırmak için duygusal ensest veya kapalı ensest olarak adlandırılan bir ilişkinin açıklanması gerekmektedir. Duygusal ensest, 1980'lerden itibaren tartışılmaya başlanmış bir ensest türüdür. Buna ruhsal ensest de denmektedir.

Duygusal ensest, ebeveyn-çocuk ilişkilerinin cinselleşmesi olarak tanılanabilir. Ancak bu ensest tipinde bedensel temas yoktur. Bunun yerine örneğin kazara dokunma, pornografik malzemeler gösterme, cinsel anlamda kucaklama, cinselliği teşhir etme, cinselleşmiş ifadelerde bulunma, çocukta ergenlik çağında ortaya çıkan bedensel değişikliklerle alay edip eğlenme gibi cinsel tonu ön planda olan davranışlar gözlenir. Ebeveyn-

lerden biri çocuğa olan sevgisini cinsellikle gösterdikleri durumlarda, duygusal ensestten söz edilir.

Yazarlar, duygusal ensestin anne ve baba arasındaki sorunların bir sonucu olduğunu ve anne ve babanın duygusal ve bedensel olarak birbirlerinden uzaklaştıklarında çocuğa olan ilginin yoğunlaşabileceği görüşündedirler. Bu durumda çocuk, anne veya babanın yerine geçer ve anne ya da baba için duygusal doyum aracı haline gelebilir. Alkol ve uyuşturucu bağımlılığının duygusal ensestin oluşmasına katkıda bulunduğu bildirilmektedir.

Duygusal ensestin çocuk üzerindeki olumsuz etkileri farklı derecelerde de olsa, açık ensest ilişkisindeki etkilere benzer. Bu etkiler arasında, güçlü suçluluk ve öfke duyguları, değer duygusundan yoksunluk, cinsel işlevsizlik, çalışmaya, yiyeceklere ve başka şeylere tutkunluk sayılmaktadır. Ancak duygusal ensest, tanımının zayıf olduğu ve tanısal ölçütlerinin neredeyse herkese uygulanabileceği açılarında eleştirilmektedir.

SAYILARLA ENSEST

Ensestin, toplumlardaki yaygınlığı hakkında yargıda bulunmaya olanak veren kesin veriler bulunmamaktadır. Araştırmacıların zaman zaman ortaya koydukları oranların, ensestin toplumdaki yaygınlığının gerçek düzeyini yansıttığı söylenemez. Çünkü bu konuda toplumlarda büyük bir gizlilik egemendir. Ensest, en ender bildirilen istismar olgusudur. Ensest olgularının hayat boyu ortaya çıkmama olasılığı büyüktür. Ancak bu konuya günümüzde, medyanın katkısı ile eskiye oranla daha çok el atılmaktadır.

Batı ülkelerinde yapılan bazı araştırmalar, ensest istismarının tüm cinsel istismar olgularının %10 ile %32'si arasında bir oranını oluşturduğunu göstermektedir. Yazarlar, kadın nüfusunun %16'sının 18 yaşına gelmeden önce bir aile üyesi tarafından

cinsel istismara maruz bırakıldığına ve genel yetişkin kadın nüfusunda %5'e kadar varan oranda kadının babaları tarafından istismar edildiğine dair sayılar vermektedirler.

Araştırmalar, ensest riskinin, tekrarlayan evliliklerin olduğu ailelerde daha yüksek düzeylere çıktığına ve bu ailelerden gelen kadınların %20'ye yakın oranının 14 yaşından önce üvey baba ile bir cinsel ilişki öyküsüne sahip olduğuna işaret etmektedir.

Toplumlarda da ensest istismarının arttığına ya da azaldığına dair kesin kanıtlar bulunmamaktadır. Ensest istismarının gizliliğine karşın, bulunan oranların yüksekliği, Batı toplumlarında ensest istismarına karşı bilinçlenmenin daha çok sayıda olayı ortaya çıkarmada katkıda bulunmasının bir sonucu olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye'de ensestin yaygınlığı ile ilgili olarak görgül veriler bulunmamaktadır. Bu konuda, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün TBMM'ne sunduğu son bir rapor bilgi verici olabilir. Anılan raporda, Emniyet Genel Müdürlüğü "Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar" kapsamında çocuklara yönelik cinsel tacizlerle ilgili sayısal veriler sunmuştur. Buna göre, Türkiye'de 2007 yılında 1. 268 çocuğun cinsel tacize uğradığı ve aynı yıl aile içinde akrabaların cinsel taciz ve tecavüzüne uğrayan çocuk sayısının 111 olduğu bildirilmektedir.

Alikasifoğlu vd.'nin (2006) 1955 kız öğrenci üzerinde yaptıkları bir araştırmada öğrenci deneklerin %1,8'inin ensest yaşantısı geçirdikleri bulunmuştur. Ancak bu oranların Türkiye'de ensestin gerçek yaygınlığını yansıttığı söylenemez.

ENSESTİN TOPLUMSAL DİNAMİĞİ

Yazarların paylaştıkları görüş, toplumlarda ensest ilişkisinin oldukça yaygın olduğu fakat bunun gizlendiği yönündedir. Gerçekten de sadece ensest değil tüm cinsel istismar ilişkilerinde

gizlilik söz konusudur. Bu gizlilik, ensest ilişkisinde daha belirgin, daha çok sosyal destekli ve bu nedenle de daha etkilidir.

Ensestin gizli kalması ve bu ilişkiden kimseye sözedilmemesi biçimindeki tutumlar, ilişkide bulunan kişinin yararınadır. Bu durum, başkalarının duruma müdahale etme şansını engelleyerek istismarın devam etmesine katkıda bulunur.

Roberts'e (1991) göre çocuk cinsel istismarı kuşkular, inkâr, inanmama, iğrenme ve kararsızlıkla çevrelenmiş bir olgudur. Çocuk ve gençleri cinsel istismarı açığa vurma konusunda gizliliğe, kararsızlığa ve güvensizliğe sevk eden, yetişkinlerin tepkileri ve kendilerine güven duyulmamasıdır. Çocuklar büyüklerinin tepkilerinden korkar ve çekinirler. Ancak gerek yetişkinlerin tepkilerini ve gerekse çocukların korkularını büyük ölçüde belirleyen toplumun yargıları ve değerleridir.

Çocuklar, kendileri ile cinsel ilişki kuran kişi tarafından korkutularak veya kandırılarak bu ilişkiyi gizli tutacaklarına dair söz vermeye de zorlanabilirler. İstismarcı, kimseye bir şey söylememesi için, para ve hediyeler vererek veya başka yollarla da çocuğu kandırabilir. Bu durum, özellikle çocuğun suçluyu bildiği durumlarda sıklıkla gözlenen bir uygulamadır. Çocukların, maruz kaldıkları muameleleri kimseye anlatmayacaklarına dair verdikleri söz, istismarcı için izleyen cinsel zevklerin güvencesi anlamına gelir.

Çocukların ensest ilişkisini açıkladıkları zaman kendilerine inanılmayacağı düşüncesi de, bu ilişkinin gizli tutulmasında rol oynayan önemli bir etkendir. Utanma, gizleme, inanmama ve konuşmama, ensest ilişkisinin ardındaki temel dinamiktir.

Ensest ilişkisinde çocuk üzerindeki gizlilik baskısı, konu ile ilgili fazla çalışmanın yapılmamasına yol açmıştır. Batının gelişmiş ülkelerinde bile, araştırıcıların konuya ilgi göstermeleri ancak bu gizlilik baskısının yenilmeye başlandığı 1970'li yıllarda mümkün olmuş ve bu tarihten itibaren yapılan yayınların sayı-

sında bir artma gözlenmiştir. Bu olumlu gelişmeye karşın, günümüzde bu insanlık sorunun anlaşılması, açıklanması ve denetlenmesi hakkında fazla bir ilerlemenin gerçekleştiğini söylemek olanaklı değildir.

ENSEST TABUSU

Ensest üzerindeki gizlilik baskısı, ilişkinin bir yasak veya tabu olarak kabul edilmesinden de kaynaklanır. Ensest tabusu, aralarında kan veya akrabalık yoluyla çok yakın bağ olan kimselerin birbirleriyle cinsel ilişki kuramayacağı anlamındadır.

Tabu, Büyük Okyanus'taki bir ada grubu olan Polinezya'da yerlilerinin kullandıkları bir deyimdir. Bu deyim, bir fiilde bulunmanın ya da bir nesneyi kullanmanın kutsal, kirli veya lanetli ya da tehlikeli olması nedeniyle yasaklandığı anlamındadır. Orta Asya Türk-Moğol kültüründe "yasag" ve İslam kültüründe "haram", "mekruh" tabuya eş anlamlı bazı kavram ve sözcüklerdir.

Ensest tabusu, hemen hemen tüm kültürlerde bir gerçektir. Bu nedenle, birçok yazar ensest tabusunun evrensel olduğu görüşündedir. Bunlar arasında ensesti, tabuların en evrenseli olarak gören Freud'un adı başta gelir. Freud'un, kadın hastalarının çocukluk çağında babaları veya başka yakınları tarafından ensest istismarına maruz bırakıldıklarına dair anlattıklarını, gerçek olmadığı savıyla inkâr ederek, hastalarının bu konudaki itiraflarının bir fantezi olduğunu iddia etmesi, ensesti tabu olarak kabul etmesinin bir sonucu olabilir.

Bazı hayvan türlerinde de ensest tabusunun varlığı saptanmıştır. Örneğin, dişi şempanzelerin kızışma dönemlerinde kendilerine cinsel maksatla yaklaşan erkek kardeşlerine şiddetle karşılık verdikleri gözlenmiştir. Aynı biçimde maymun, orangutan ve şempanze gibi memeli hayvanlardan erkek ve dişilerin cinsel olgunluğa eriştiklerinde sürüden ayrıldıkları ve böylece

olası bir ensest ilişkisine engel oldukları görülmüştür. Bu bulgular, ensest tabusunun evrensel olduğu iddialarını desteklemektedir. Bazı sosyal biyologlar bu kanıtlara dayanarak, yakın akraba ile cinsel ilişkilerden kaçınmanın bir uyum davranışı olarak geliştiğini savunmaktadırlar.

Ensestin bir tabu olmadığı da iddia edilmektedir. Bu görüşte olanlara göre, eğer ensest bir tabu olsaydı, bu tür ilişkilere gerçek bir yasak getirilmesi gerekirdi ki, ensestin farklı düzeylerde tüm kültürlerde sürmesi bunun başarılamadığının kanıtıdır. O halde, tabu olan ensest ilişkisi değil, onun hakkında konuşulmasıdır. Buna ek olarak, ensestin yıllarca gizli tutulan bir sır olması, tabu sanılması biçiminde bir yanılgıya düşülmesine yol açmış da olabilir. Ensesti tabu olarak kabul etmeyen bu yazarların, ensest yanlısı ve ensestin yararlı olduğunu savunan kimseler arasından çıktığı saptanmıştır.

Ensestin evrensel bir tabu olması, istismarın açıklanması açısından önemlidir. Ancak bundan daha önemlisi, bu ilişkinin insan varlığı için sonuçlarıdır. Bu konudaki kaynaklar, ensest ilişkisi sonucu doğan çocukların yaşamsal bir risk ve tehlike altında olduklarına işaret etmektedir. Benzer olumsuz etkiler aşağı hayvan türlerinde de gözlenmiştir.

Araştırmalardan elde edilen görgül kanıtlar ve her günkü yaşamdan gözlemler, aile içi birleşmelerinin bu birleşmelerden doğan çocuklar üzerinde olumsuz etkileri olduğunu göstermektedir. Gerçekten de, akrabalar arası evliliklerin sık olduğu bazı Ortadoğu ve Uzakdoğu ülkelerinde genetik bozukluk oranlarının da yüksek olduğunu gösteren araştırma bulguları vardır.

Japonya'da tüm evliliklerin %6'sının yeğenler arasında yapıldığı bildirilmektedir. Japonya'da anne ve babası aynı soydan gelen kardeşlerin aynı soydan gelmeyen kardeşlere göre, bedensel sağlık ve zihinsel yetenekler açısından daha yetersiz oldukları bulunmuştur. ABD'de yapılan araştırmalarda da yakın akraba

birleşmelerinden doğan çocukların doğumdan sonra çok geçmeden ölme riski taşıdıkları, çeşitli bedensel yetersizliklere sahip oldukları ve zihinsel yeteneklerinin ağır zekâ geriliği ile sınırda zekâ geriliği arasında değişen düzeylerde yetersiz olduğu bulunmuştur. Ancak bu bulguları yorumlarken, akraba birleşmelerinden doğan çocuklarda görülen zekâ geriliklerinin, bu çocuklardaki bedensel yetersizliklerin, zihinsel yetenekleri kısıtlamasının bir sonucu olabileceği gerçeğini de göz önünde bulundurmak gerekir.

ENSEST İSTİSMARININ ÖZELLİKLERİ

Ensest ilişkisinde cinsel istismar mağdurları genellikle kız çocuklardır. Bununla birlikte, aile içinde erkek çocukların da cinsel istismara uğradıkları görülmüştür. Fakat ensest ilişkisinde erkekler, genelde mağdur değil fakat istismarda bulunan, yani fail rolündedir.

Ensest ilişkisinde bulunanlar ana babadan biri olabildiği gibi, onların yerini tutan, örneğin üvey baba, üvey anne veya yakın bir akraba da olabilir. Bu ilişkide, büyükanne ve büyükbabalar, erkek ve kız kardeşler, üvey kardeşler, amca ve yeğenler veya örneğin annenin erkek dostu gibi kan akrabalığının bulunmadığı aile yakınları da istismar fiilinde bulunan kişi olabilir. Bu kimseler çocuğun sevgi, yakınlık, bakım ve koruma beklediği, ve aynı zamanda aralarında cinsel bir uzaklık bulunması gereken kişilerdir.

Cinsel istismar konusundaki hemen tüm araştırmalarda, araştırmaya katılmış olan kadınların %1-2'sinin, ana babaları veya ana baba yerini tutan kimseler tarafından ensest ilişkisine maruz bırakıldıkları belirlenmiştir (Kutchinsky, 1991). Bu ilişkinin bazı ailelerde kuşaklar boyu sürdüğüne dair gözlemler vardır. Yargı organlarına ve kliniklere yansıyan ensest olaylarının

çoğunun, baba veya üvey babalar tarafından, daha az olarak da ağabeyler tarafından yapıldığı görülmüştür.

Ensest ilişkisinin, çocukların %80'inde 12 yaşından önce başladığı ve ortalama 4 yıl devam ettiği bulunmuştur. On iki yaş öncesi dönem, ergenlik öncesi dönemdir. Bu dönemde çocuklar, bedensel ve ruhsal gelişimleri henüz tamamlanmadığından, bedensel güçten yoksundurlar ve daha kolay kandırılıp elde edilebilirler. Bununla birlikte, çocuklar yaşamlarının daha ileri dönemlerinde de ensest istismarına maruz kalabilirler. Ancak, ergenlik öncesi dönemde başlayan ensest ilişkisinin çocuk üzerindeki etkisi ile daha sonraki yaşlarda başlayan ensest ilişkisinin etkisi birbirinin aynı değildir. Ayrıca, bu ilişkinin çocuk üzerindeki etkisi değerlendirilirken, yaştan ayrı başka faktörlerin de göz önünde bulundurulması gerekir. Araştırmaların sağladığı bilgilere göre, cinsel istismar ne denli şiddetli ve süreğen ve bunu yapanlar çocuğun ne denli yakınları ise, istismarın çocuk üzerindeki etkisinin de o denli ağır olması beklenmelidir.

ÇOCUKLARIN ENSEST İLİŞKİSİNE İLK TEPKİLERİ

Ensest kurbanlarının ensest ilişkisine önceleri edilgen kalmak yoluyla tepkide bulundukları ve bunun da bazı nedenleri olduğu saptanmıştır. Ensest mağdurlarının istismara karşı koyamamalarının nedenleri olarak:

a) kendilerine karşı fiziki kuvvet kullanılacağı korkusu,
b) bilgisizlik,
c) istismarcıya olan duygular,
d) aileye tehdit,
e) güçsüzlük,
f) annenin ortaya çıkaracağı beklentisi,
g) istismarcının otorite konumunda olması,

gibi durumlar gösterilmektedir.

Ayrıca kaynaklarda, az sayıda mağdurun ensest ilişkisinden zevk aldıklarını bildirdiğine ve bu nedenle direnmediklerine dair iddialara da yer verilmektedir. Kuşkusuz, çocuğun maruz kaldığı istismara karşı direnmemesi tek bir nedenden ileri gelebileceği gibi bunda, yukarıda sayılan nedenlerin birçoğunun etkisi de olabilir.

Ensest kurbanlarının çoğunluğu, bu ilişkiyi birilerine, özellikle anneye, bir akrabaya, öğretmene, yakın bir arkadaşa veya başka bir yetişkine anlatmak gereksinimi duyarlar. Sadece, az sayıdaki ensest kurbanının bundan hiç kimseye sözetmemeyi tercih ettiği görülmüştür. İlişkinin söylendiği kişi ise, genellikle mağdura inanmama veya bu konuya karışmama biçiminde tepkide bulunur. Bunda, cinsel istismarın ağır bir suçlama olmasının ve bir aile üyesi tarafından yapıldığının anlaşıldığı durumlarda, çocuğun söylediklerini aile içinde destekleyen bir kimseyi bulma olasılığının çok az olmasının payı vardır. Baba-kız çocuk ensesti kurbanları, bu açıdan özellikle daha zor durumdadırlar ve bu durum kurbanı ilişkiyi gizli tutmaya mecbur eder.

ENSEST İSTİSMARININ ÇEŞİTLERİ

Ensest ilişkisinde babalar ile baba yerine geçen kimseler (örneğin üvey baba) cinsel istismarda bulunan en büyük grubu oluşturur. Kardeşler arasındaki ensest ilişkisine de sıklıkla rastlanır ve bunu yeğenler arasındaki ensest ilişkisi izler. Kaynaklar, az sıklıkla rastlanmakla birlikte, amcaların, annelerin, büyükanne ve büyükbabaların karıştıkları ensest ilişkisine de yer vermektedir. Aralarında büyük farklar olmasa da konuyu daha açıklığa kavuşturmak için değişik ensest çeşitlerini incelemekte yarar vardır.

Daha önce de değinildiği gibi, genel yetişkin kadın nüfusunun %5'e kadar varan oranının, babaları tarafından cinsel istismara maruz bırakıldığı tahmin edilmektedir. Bu oranın, yeniden kurulmuş ailelerde daha yüksek olduğu bildirilmektedir. Araştırmalar, babanın üvey olduğu bir evde yaşayan kız çocuklarının %20'ye yakın oranının, 14 yaşından önce bu kişinin cinsel arzularına kurban edildiğine işaret etmektedir.

ABD Ulusal Suç Mağdurları Merkezi verilerine göre, ülkedeki tecavüz olgularının büyük oranı bir aile üyesi tarafından gerçekleştirilmektedir. ABD'de 20 milyon Amerikalının çocukluklarında ebeveynleri tarafından ensest istismarına uğradıkları tahmin edilmektedir.

Araştırmalar tecavüze uğrayan çocuklardan %46'sının aile üyelerinin tecavüzüne uğradığına işaret etmektedir. Amerikalı tecavüz kurbanlarının %11'inin öz veya üvey babalarının, %16'sının diğer akrabaların tecavüzüne uğradığı bildirilmektedir. Aileden birinin tecavüzüne uğrayan kişilerin %61'inin 18 yaşından önce tecavüze uğradıkları ve zor kullanarak yapılan tüm tecavüz olgularının %29'unun, mağdur 11 yaşından küçük iken gerçekleştirildiği bulunmuştur (http: //en. wikipedia. org/wiki/incest).

Baba ile kız çocuk arasındaki ensest ilişkisi, babalık rolünün ve bu rolün gerekli kıldığı güven duygusunun kötü amaçla kullanılmasıdır. Ensest ilişkisi, öz baba ile çocuk arasında olduğunda, üvey baba ile çocuk arasındaki cinsel ilişkiden çok daha nefret uyandırıcıdır. Çünkü aile ve çocukların yaşamında babanın rolü koruyucu olmaktır. Babanın, bu rolünden yararlanarak, kızına cinsel tatmin maksadıyla yaklaşması kendisine duyulan güvene ve sevgiye bir ihanettir. Araştırmalar, babanın cinsel istismar yoluyla gösterdiği ihanetin çocuğun benlik imgesini ve kendine güvenini tahrip ettiğine işaret etmektedir (Kutu: 9).

Kutu: 9

Öz baba ensestinin çarpıcı bir örneği kısa zaman önce Avusturya'da ortaya çıkarıldı. Emekli bir elektrikçi olan 73 yaşındaki baba Josef Fritz, evinin alt katındaki mahzende 24 yıl tüm gözlerden kaçırarak sakladığı kızı ile karı-koca hayatı yaşamış ve kızından 7 çocuğu olmuştur. Çocuklar ve anneleri, hiç kimse ile görüşmelerine izin verilmeden yıllarca bu mahzende yaşamışlardır. Çocuklardan birinin hastalanmasıyla olay polise yansımış ve çocuklarla anneleri kurtarılmıştır. Baba Josef Fritz, kızının nerede olduğunu soran eşini, kızlarının bir tarikata katılmak için evden kaçtığı yalanı ile yıllarca kandırmayı başarmış ve bu zaman zarfında kızı ile ilişkisini sürdürmüştür.

Yaşam/Milliyet

Kız çocukları, ensest nedeniyle uğradıkları hakaret ve saldırıya karşılık veremezler. Çünkü bu çocuklar karşılık görecekleri, ailesinin yıkılacağı, kendisinin sevilmeyeceği ya da istenmeyeceği korkusuyla, istismarcıya karşı duyduğu öfke ve kızgınlığı ifade edemezler. Ensest kurbanı çocuklar kendilerini korumadığı için, annelerine karşı da kızgınlık duyar fakat anne sevgisini yitirmek korkusu ile bu duygularını içlerine atarlar. Sonunda, içe dönen bu çift yönlü öfkenin, çocukların ileriki yaşamlarında mutsuzlukların ve ruhsal bozuklukların kaynağı olması kaçınılmazdır.

Enseste uğramış kızların, uyuşturucu maddelere ve alkole yönelmelerinin, fuhuş yapmalarının, kendi kendilerini tahrip etme davranışlarının veya intihar fikirleri taşımalarının ya da intihar girişiminde bulunmalarının ardında daima bu çift yönlü öfkenin varlığı aranmalıdır. Cinsel istismar kaynaklarında, bu görüşü doğrulayan kanıtların elde edildiği birçok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalarda, enseste maruz kalmış kızlar-

da içe yönelmiş saldırganlık yanında, düşük kendilik değeri, bozuk anne-evlat ilişkisi, cinselleşmiş tutum ve davranışlar da belirlenmiştir.

Ensest kurbanı kızlarda sıklıkla gözlenen, şehvet niteliğinde ilişki ve etkileşimler ile cinselleşmiş davranış ve tutumlar, ilgi, sevgi ve sevecenlik kavramlarının cinsellikle eş anlamlı hale gelmesinin sonucudur. Çocuğun duygularının ve davranışlarının anlamları hakkında içine düştüğü karışıklık, kendisinin diğer insanlarla ilişkilerinde bir tehlike oluşturur. Bu çocukların sonraki yaşamlarında örneğin, cinsel tecavüz gibi bir saldırıya maruz kalmalarının veya kötü yola düşmelerinin nedenleri arasında, bu kavram karışıklığını da aramak gerekir.

Ensest İlişkisinde Annenin Rolü

Baba ile kız çocuk arasındaki ensest ilişkilerinin çoğunda annenin katkısının olduğu ileri sürülmektedir. Babanın kızına olan cinsel yaklaşımları sırasında, annenin sıklıkla evde bulunduğuna dair araştırma bulguları vardır. Bu bulgular, annenin cinsel istismara katıldığı veya kızını cinsel istismardan korumak için bir çaba göstermediği biçiminde yorumlanmaktadır. Klinik çalışmalar, annelerin çoğunlukla ensest olayının yaşandığını inkâr ettiklerine işaret etmektedir. Bu anneler, kızlarını korumayan, enseste suç ortaklığı yapan ve ensestten dolayı kızını suçlayan kişiler olarak gösterilmektedir. Bu nedenle, bazı ensest olguları, tüm ailenin katıldığı bir olay olarak da değerlendirilmektedir.

Baba/kız çocuk arasındaki ensest ilişkisinden dolayı, kurbanların öfke duygularını en çok anneye karşı yönelttikleri görülmüştür. Cinsel istismara uğramış olan kızların, annelerinin kendilerini korumadığına inandıkları ve annelerini, uğradıkları cinsel istismara ilgisiz ve kayıtsız kalmakla suçladıkları saptanmıştır. Ancak, kızların anneleri hakkındaki suçlamalarını değer-

lendirirken, bazı gerçeklerin göz önünde bulundurulması gerekir.

Anneler, genellikle aile içinde babanın kendi kızına cinsel tacizde bulunmayacağına dair bir güven duygusuna sahiptirler. Bu duygu, annelerin ilgisizliğinin nedeni olabilir. Ek olarak, annelerin, baba-kız arasında geçen ilişki hakkında çocuğun söylediklerine inanıp inanmaması, ilişkinin niteliği ile de ilgilidir. Anneler için bazı cinsel yaklaşım tiplerini kabul etmek diğerlerine göre daha zordur. Bir anne için, örneğin çocuğunun okşandığını kabul etmek ve buna inanmak, cinsel temasın olduğuna inanmaktan ve kabul etmekten daha kolaydır.

Ensest ailelerinde, baba ile kız çocuk arasındaki cinsel ilişkileri, annelerin ruhsal bozukluklara sahip olmalarına dayanarak açıklamak da olanaklı görünmemektedir. Gerçi, bu gibi ailelerde annelerin, çoğunlukla evde olmayan, alkol kullanan, sağlık veya cinsel ya da başka sorunları olan kişiler oldukları yönünde yayınlar bulunmakla birlikte, belirgin ruhsal bozuklukları olduğu saptanmamıştır. Gordon (1989), öz baba/kız çocuk ve üvey baba/kız çocuk arasında ensest ilişkisinin yaşandığı aileleri karşılaştırmak amacıyla yaptığı bir araştırmada, öz baba/kız çocuk arasında ensest ilişkisinin olduğu ailelerde yüksek düzeylerde uyuşturucu ve alkol sorunu bulunduğunu ve bu ailelerin gelir düzeylerinin yetersiz olduğunu bulmuştur.

Baba ile kız evlat arasındaki ensest ilişkisinde, kızlar önceleri özel kişi muamelesi görür. Ensest kurbanı kızlar 14-15 yaşlarında bu ilişkiye karşı durmaya başlarlar. Bunun nedeni kızların ancak bu yaşlarda istismarın anlamını kavramaları, hamilelik tehlikesinin farkına varmaları ve kendileri için bir şeyler yapmak durumunda olduklarını anlamalarıdır. Ancak kız çocukları istismar edilmekten kendilerini kurtarmaya çalıştıklarında, kızgınlıklar ve kırgınlıklar ortaya çıkar.

Baba/kız ensesti olgularının büyük çoğunluğunda ilişki, istismar kurbanı tarafından bitirilmeye çalışılır. İstismarcıların, ensest ilişkisinden kendi istekleri ile vazgeçtiğine dair bir bilgiye rastlanmamaktadır. Buna karşılık, baba/kız ensest ilişkisinde kurbanların büyük bir oranının, kendilerini kurtarmak için elverdiğince çabuk evi terk etme, geri getirilseler dahi, tekrar evden kaçma yoluna gittikleri gözlenmiştir. Birçok mağdur kızın, kendilerini koruması amacıyla bir erkek bulduğu ve onunla yaşamaya başladığı ya da zamansız ve isteksiz evlilikler yaptıkları görülmüştür.

Üvey Baba - Üvey Kız Ensesti

Ailede babanın üvey olması, cinsel istismara yola açan faktörler arasında ilk sırada yer almaktadır. Araştırmalar üvey babaların, ailedeki üvey kızlar için bir cinsel istismar riski taşıdıklarını göstermektedir. Finkelhor ve Brown (1986) kızların sadece %2,3'ünün öz babaları tarafından cinsel istismara maruz bırakıldıklarını, buna karşılık üvey babanın bulunduğu bir evde büyüyen kızların ise %17 oranı ile üvey babaları tarafından cinsel istismara kurban edildiklerini saptamışlardır. Araştırmalar, üvey babalar tarafından yapılan ensest ilişkisinin, daha fazla sayıda cinsel birleşmeyi, fellaçyo, kunilingus, analingus ve anal cinsel ilişki gibi ağır istismar koşullarını ve daha çok şiddet içerdiğini göstermektedir.

Üvey babalı kızların daha yüksek oranlarda cinsel istimara maruz kalmaları, üvey baba/üvey kız arasındaki cinsel ilişkiye ait tabuların daha gevşek ve dolayısıyla daha az caydırıcı olmasına dayanılarak açıklanabilir. Bu konudaki yaklaşımlarda, üvey baba/üvey kız arasında küçük yaşlardan itibaren bir bağın gelişmemiş olduğu görüşü savunulmaktadır. Buna göre, çocuk küçük yaşta iken, ebeveyn ile çocuk arasındaki bağın geliştiği dönemin bir sonucu olarak, öz babalar ensest ilişkisine karşı

daha çok duyarlı duruma gelirler. Bunda, çok küçük yaşta iken, çocuğun anne ve babasına olan yoğun bağımlılığının önemli bir payı vardır. Aynı zamanda öz babaların, çocuğun bezini değiştirmelerinin, banyosunu yaptırmalarının veya bakımı ile ilgili diğer işlerde yardımcı olmalarının daha sonraki dönemlerde, ilişkilerin cinselleşmesini önlemeye katkıda bulunduğu, fakat aynı durumun, üvey babalar için söz konusu olmaması nedeniyle ensest ilişkisinin ortaya çıktığı iddia edilmektedir.

Araji ve Finkelhor (1986) çocuğun cinsel istismara maruz kalması açısından, üvey baba ile yaşamasının güçlü bir risk faktörü oluşturmasını ensestten kaçınma mekanizmasının başarısızlığı ile açıklamakta ve doğal babalara göre üvey babaların çocuğa karşı olan cinsel duygularında daha az ket vurmaya sahip olduklarını ileri sürmektedirler. Bunun nedeni, üvey babanın, üvey kız evlat bulunan aileye sonradan katılmasının, kız çocuğa karşı olan ket vurmayı ya tamamen ortadan kaldırabilmekte veya etkisini azaltabilmektedir. Oysaki doğumundan beri aynı aile ortamında sürekli birlikte yaşamış olan öz baba ile kız evlat arasında, seks ilişkisine karşı ket vurma gelişebilmektedir. Ancak, bu yaklaşım, ensest ilişkisinde cinsel güdünün varlığını kabul etmekle birlikte, bu güdünün kökenine dair tam bir açıklama getirememektedir.

Üvey babalı olma, kız çocuğunu sadece ensest istismarına değil fakat başka cinsel istismarlara da maruz kalmaya müsait yapabilir. Üvey babalı kızların daha sıklıkla diğer erkekler tarafından da cinsel istismara uğratıldıklarını gösteren çalışmalar vardır. Bu çalışmalar, kız çocukların, annelerinin eve getirdikleri erkekler tarafından da cinsel istismara maruz bırakılabilecekleri olasılığının bulunduğuna işaret etmektedir. Ayrıca, üvey babalar eve kendi akrabalarını getirebilirler ve bu kişiler evdeki kız çocuklarla cinsel ilişki kurmayı düşünebilirler. Bu gibi durum-

larda da üvey babalar, üvey kızlarını bu kimselere karşı daha az koruma çabası gösterebilirler.

Kız Kardeş - Erkek Kardeş Ensesti

Aynı aile ortamında yaşayan kardeşler arasında, birlikte büyüme ve gelişme, ortak yaşam deneyimlerine sahip olma, özel hayatı paylaşma olağandır. Bu paylaşmanın sonucu, küçük kardeşler arasında cinsel anlamlara gelebilecek etkileşimler ve faaliyetler olabilir. Bunları, cinsel istismar anlamı vermeden önce, merak, bedeni tanıma, bedeni keşfetme güdüsüyle yapılmış, kimi zamanda rastlantısal davranışlar olarak değerlendirmek gerekir.

Bununla birlikte, cinsel içerikli normal tanıma davranışları ile cinsel istismar anlamındaki ilişkileri birbirinden ayırmak için kesin sınırların veya ölçütlerin neler olduğu da bilinmemektedir. Kimileri bu ayrımı yaşa göre, kimileri kabul etmeye göre ve yine kimileri de her ikisine göre yapmaktadırlar. Ancak, her normal ailede kardeşler arasındaki sınırlar, doğal olarak belirlenmektedir ve bu konuda fazla kuşkucu, katı ve ahlakçı olmanın bir anlamı yoktur.

Kardeşler arasındaki cinsel etkileşimler, büyük erkek kardeş ile küçük kız kardeş veya ailenin büyük erkek çocuğu ile kız akrabalar arasında olabilir. Bu tür ilişkilerin toplumdaki sıklığı ve yaygınlığı veya zararlı etkileri konusundaki bilgiler çok kısıtlıdır.

Bazı yazarlara göre ağabey/kız kardeş ensesti, her iki kardeşte çözümlenmemiş ödipal sorunların bir ifadesidir ve kız kardeşe zararlı bir etkisi yoktur. Zararlı etkinin genellikle, kardeşler arasında yaş farkı az veya her iki kardeş 18 yaşından küçük olduğunda düşünülmesi gerektiği ileri sürülmektedir. Bir kısım yazar ise, ağabey kız kardeşten 5 yaş veya daha büyük olduğunda, ensest ilişkisinin zararlı etkisinin olabileceği görü-

şündedir. Ek olarak, kız kardeş erkek kardeşle aynı yaşta veya ağabey kız kardeşten daha büyük olduğunda, ensest istismarının daima zararlı etkisi olduğu görüşünü savunanlar da vardır.

Ağabey/küçük kız kardeş ensestinin yetişkinlikteki zararlı etkileri üzerine yapılan araştırmalardan, kurbanda düşük kendilik değeri, cinsel saldırıya uğrama korkusu, cinsel ilişkilerde güçlükler, depresyon, cinsel ilişkilerde suçluluk duygusu, somatizasyon sorunları, tekrar istismara maruz kalma, intihar girişimleri, uyuşturucu madde kullanma ve yakın kişiler arası ilişkilerde güçlük gibi konularda kanıtların elde edildiği görülmektedir. Bu bulgulara ek olarak, çocukluk veya ergenlik yıllarında ağabeyi ile ensest ilişkisi yaşamış kadınlarda, erkek ve kadınlara karşı güvensizlik, süreğen olumsuz kendilik değeri, cinsel davranım güçlükleri ve ensest ilişkisine ait anıların istemeden akla gelmesi gibi olumsuz etkiler saptanmıştır (Laviola, 1992).

Anne - Oğul Ensesti

Anne ile oğlu arasındaki ensest ilişkisi, genellikle inanılması ve kabul edilmesi güç bir olgudur. Bu inanamamada, annenin insan yaşamındaki manevi konumunun, ensestin bir tabu olmasının, örf ve adetler ile sosyo-kültürel etkilerin rolü vardır. Ancak, anne ile oğlu arasındaki ensest ilişkisi nadir de olsa bir gerçektir ve son yıllarda istismar literatüründe tartışılmaya başlanmıştır. Anne/oğul ensestinin çok az bildirilmesinin nedeni, toplumda annelerin cinselliği olmayan kişiler olarak, erkeklerin ise cinsel-saldırgan olarak algılanması biçimindeki bir kültürel yanlılığın sonucu olduğu ileri sürülmektedir (Lavson, 1991).

Anne/oğul ensesti konusunda yapılmış fazla çalışmanın olmaması, bu ilişkinin doğası ve yaygınlığı hakkında kesin yargılarda bulunmaya olanak vermemektir. Şu anda sahip olduğumuz bilgiler daha çok, kliniklerde tedavi gören olguların öy-

külerine dayandığından, olgu çalışmalarının güvenirliğine ilişkin olarak yöneltilen eleştiriler burada da geçerlidir.

Annenin, oğlu veya kızı ile ilişkilerinde hangi davranışların istismar olduğunu belirlemek kolay değildir. Örneğin, annenin kendi yatağında erkek çocuğunun uyumasına izin vermesi, çocuğuna masaj yapması ya da kendine masaj yapmasını istemesi, latens döneminde (5-12 yaş arası) veya daha ileri yaşta çocuğa banyo yaptırması ya da aynı küvette veya hamamda çocukla birlikte banyo yapması bir istismar olarak tanımlanabilir mi? Kuşkusuz bu davranışların her biri, belirli yaşlar için ve belirli koşullarda normaldir. Ek olarak, gerek annenin ve gerekse çocuğun davranışlarının değerlendirilmesinde, içinde yaşanılan kültürün özelliklerini ve değerlerini daima göz önünde bulundurmak gerekir. Annenin, çocuğuna gösterdiği sevgi ifadelerinin kültürler arasında farklı özelliklere sahip olması nedeniyle, anne-oğul ensestinin herkes tarafından kabul edilen bir tanımı yapılamamıştır.

Eğer annenin davranışları, kültürel değerleri aşarsa ve çocuğun gereksinimleri ile herhangi bir ilgisi olmaksızın, sadece kendi cinsel arzularının tatmini hedefine yönelikse, o zaman cinsel istismar düşünülebilir. Ancak konu yanlış kavramlaştırmalara müsaittir ve henüz tam bir açıklığa kavuşturulmuş değildir.

Cinsel istismar olgularında, davranışın maksatlı olup olmadığını belirlemedeki güçlükler nedeniyle, bazı cinsel davranış tipinin göz ardı edilme olasılığını vardır. İlişki, anne ile oğul arasında olduğunda bu durum daha belirgindir. Ancak annenin, örneğin çocuğa banyo yaptırması veya onu giydirmesi gibi olağan annelik görevlerini yerine getirirken, henüz kendi kendine bakamayacak durumdaki çocuğun cinsel organına dokunması doğaldır. Bununla birlikte, çocuğuna karşı cinsel olarak uygun

olmayan duygu ve davranışlara sahip bir anne, bu eğilimlerini annelik görevlerinin arkasına da gizleyebilir.

Küçük erkek çocukları ile yatan anneler, küçük kızları ile yatan babalardan daha az kuşku uyandırır. Bu nedenle, annenin oğluna karşı gösterdiği uygunsuz davranışların istismardan çok sevgi ifadesi olarak görülme olasılığı vardır. Ayrıca, bazı kuramcılar anneliğin doğal bir cinsel deneyim olduğunu savunmaktadır. Onlara göre; nefes tutma, çıkarılan sesler, yüz ifadesi, rahim tepkileri, karın bölgesi kas tepkileri, pozisyon, merkezi sinir sistemi tepkileri, duyumsal algı ve duygusal tepki açılarından, doğal çocuk doğurma ile cinsel coşku arasında birçok yönden benzerlikler bulunmaktadır. Bu yazarlara göre, annenin çocuğuna karşı cinsel duygularının kökeni fizyolojiktir ve oksitosin (oxytocin) salgılamasından kaynaklanır. Oksitosin, rahim kaslarının kasılmasını uyaran bir hipofiz bezi hormonudur.

Anne ile oğul arasında açık cinsel temas ve etkileşimlerin yapıldığı istismar biçimi açık istismar olarak adlandırılmaktadır. Bu istismar, annenin, oğlundan yararlanarak kendi cinsel gereksinimlerini tatmin etmek için yaptığı doğrudan girişimlerden ibarettir. Bu girişimler örneğin kunilingus, anilingus ve fellaçyo gibi çocukla sapık cinsel ilişkilerde bulunma ile cinsel organı tutma, elleme, giyinik veya giyinik değilken cinsel organlara dokunma, uzun şehevi (erotik) öpüş ve kucaklama, cinsel organın kasıtlı olarak teşhir edilmesi gibi davranışlardan oluşabilir. Annenin oğluna uyguladığı bir diğer cinsel istismar biçimi de "sadistik istismar" olarak adlandırılmaktadır. Bu istismarda, annenin çocuğu incitmek, ona zarar vermek kastı ve niyeti ön plandadır. Sadistik istismar, en az rastlanan fakat sonuçları açısından en ağır olan bir istismardır

Anne/oğul ensesti, baştan çıkarma biçiminde de olabilir. Bu durumda, anne tarafından çocuğun cinselliğinin bir takım dav-

ranışlarla kasıtlı olarak uyarılması söz konusudur. Bu amaçla, anne örneğin çıplaklık teşhirinde veya cinsel fiil gösterisinde bulunulabilir ya da çocuğa pornografik malzeme gösterebilir. Baştan çıkarıcı duruş ve jestler ile sözel mesajlar da bu kapsamda davranışlardır.

Baştan çıkarıcı istismarda zor kullanılması yoktur ve çocúk bu istismarı şaşırtıcı, eğlenceli, uyarıcı ve hatta zevkli bulabilir. Bazı anne/oğul ensest olgularında mastürbasyon ve cinsel organın uyarılması öyküsüne rastlandığı bildirilmekle birlikte, bazı olgularda istismar ilişkisi hiçbir gerçek bedensel temas olmadan, sadece baştan çıkarma ile de sınırlı kaldığı gözlenmiştir.

Anne/oğul arasındaki bir diğer ensest istismarı "duygusal istismar" olarak adlandırılan ve annenin erkek çocuğunun cinsel kimliğini zayıflatmak veya alaya almak maksadıyla yaptığı davranışlarla gözlenen istismardır. Bu amaçla anne, erkek çocuğu kız elbisesi giymeye zorlayabilir, çocuğun cinsel gelişim düzeyini eleştirebilir, ona eşcinsellik korkusu verebilir veya diğer erkeklerle özdeşim kurmasına engel olabilir. Bu davranışlara, örneğin duygusal veya bedensel istismar biçimleri katılabilir. Anne, çocuğun ilişkiye dair kimseye bir şey söylememesi için tehdit ve zorlamaya başvurulabilir veya aynı amaçla hediyeler vererek kandırma yoluna da gidilebilir.

Anne- Oğul Ensesti ve Aile

Anne/oğul ensesti için uygun zemine sahip olan veya böyle bir ensest ilişkisini gizleyen bazı aile özellikleri belirlenmiştir. Bunlar:

a) Ailede, düzgün bir babanın olmaması,
b) Annenin, sosyal ve duygusal bakımdan tecrit edilmiş olması,
c) Annenin, uyuşturucu ve keyif verici madde kullanma öyküsü ve /veya,

d) Annenin, çocuklukta geçirdiği cinsel veya bedensel istismar öyküsü.

Ailede baba, maddi ve manevi varlığı ile, çocuklar üzerinde anne kadar ve belki ondan çok daha etkili bir unsurdur. Babanın olmadığı veya yetersiz kaldığı ailelerde erkek çocuğun, anne tarafından cinsel istismara maruz bırakılma riski altında olduğunu gösteren kültürler arası araştırmalar vardır. Bu araştırmalardan elde edilen bulgular, erkek partnerin bulunmadığı veya baba ile anne arasında duygusal, cinsel veya bedensel olarak birlikteliğin olmadığı ailelerde, annelerin oğulları ile ilişkilerini cinselleştirmeye eğilim gösterdiklerine ve bu ailelerde erkek çocukların, annelerinin yapacağı cinsel yaklaşımlara karşı uygun bir konumda bulunduklarına işaret etmektedir.

Ailede babanın yokluğu, ayrılma, terk veya ölüm gibi çeşitli nedenler sonucu olabilir. Babanın ailede bir eş, bir koca veya yetişkin bir erkek partner olarak bulunmadığı koşullarda, annenin duygusal ve cinsel ihtiyaçlarının karşılanmaması, kendisini ensest ilişkisine iten bir neden olabilir. Böyle bir aile ortamında, babanın yokluğu nedeniyle erkek çocuğun korumasız olması, çocuğu tatminsiz bir annenin cinsel yaklaşımları için uygun bir vasıta haline getirebilir.

Anne ile erkek çocuk arasındaki ensest ilişkisine yol açan başka nedenler de ileri sürülmüştür. Bu nedenlerden biri, annenin çocukluğunda cinsel istismara uğramış olmasıdır. Başlarından böyle bir olay geçmiş olan kadınların, çocukları ile ilişkilerini cinselleştirme eğiliminde oldukları ve çocuklarına cinsel istismarda bulunma riski taşıdıkları ileri sürülmektedir. Kendi ailelerinde, aile üyelerinin arasında sınırların bulunmaması ve sevgi davranışı için uygun bir modelinin olmaması, istismarcı anneleri ensest ilişkisine iten temel bir neden olarak gösterilmektedir.

Ensest ilişkisine neden olarak gösterilen bir başka faktör, annenin, alkol ve uyuşturucu madde kullanmasıdır. Araştırmalar, alkol ve uyuşturucu kullanmanın, anneyi oğluna karşı cinsel istismarda bulunmaya eğilimli yapan önemli bir neden olduğuna işaret etmektedir. Gerçekten de bu gibi olguların en azından 3/l'inde, alkol ve madde istismarı saptanmıştır. Araştırma bulgularına göre, alkol ve uyuşturucu maddelerin kullanılmasına başka olumsuzlukların da eşlik etmesi, anneyi çocuklarına karşı cinsel girişimlerde bulunmaya eğilimli yapan ruhsal ve ortamsal koşulları oluşturabilmektedir.

Anne- Oğul Ensestinin Sonuçları

Kaynaklarda anne/oğul ensestinin etkileri konusunda yapılmış pek fazla araştırmaya rastlanmamaktadır. Bu konudaki görüşler, genellikle tek olgu çalışmalarından elde edilen sonuçların değerlendirilmesinden ibarettir.

Kelly vd. (2001) cinsel istismar öyküsü olan 67 olgu üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada, bu olguların 17'sinin anne/oğul ensesti olduğu ve bunların, istismara uğramış diğer deneklere göre daha çok travma belirtileri gösterdikleri saptanmıştır. Araştırmada elde edilen diğer bir bulgu, annelerinin istismarına uğramış erkeklerin daha çok uyum sorunları gösterdikleridir.

Anne/oğul ensestinin yetişkinliğe ulaşmış kurbanlarında, çeşitli davranışsal belirtiler, ilişki güçlükleri, cinsel bozukluklar, ruh durumu bozuklukları, alkol ve/veya uyuşturucu gibi maddelerin istismarı ile az sayıda bazı olguda psikoz saptanmıştır. Annenin cinsel istismarının en sık rastlandığı bildirilen ve en kapsamlı sonucu olarak gösterilen etkisi, erkek çocuğun sonraki yaşamında kadınlarla olan uzun süreli ve tekeşli cinsel ilişkiyi sürdürmedeki başarısızlığıdır. Yazarlar buna, kişiler arası ilişki-

lerde bozukluk, depresyon, çoklu cinsel partneri olma, madde istismarı ve cinsel kimlik sorunlarını da eklemektedirler.

Bu etkiler, ailede babanın yokluğuna dayanılarak açıklanabilir. Çünkü erkeklerin yaşamında babanın varlığı, erkeklik özdeşiminin gerçekleşmesi ve sağlam bir erkek benliği duygusunun kazanılması için önemlidir. Ailede babanın bulunmamasına veya yetersizliğine karşılık, annenin de cinsel bakımdan baştan çıkarıcı veya istismarcı olması, erkek çocukta güvenli bir erkeklik kimliğinin gelişmesinde olumsuz etki yapabilir.

Anne/oğul arasındaki ensest ilişkisinde zorlama ve bedensel istismarın olmasının, kurbanlarda aşırı bozukluklarla sonuçlandığı, buna karşılık zorlamanın olmadığı gizli bazı olgularda aşırı kendine güven ve özbeğeni/narsistik eğilimler ortaya çıktığı bildirilmektedir. Bunun nedeni erkek çocuğun, bir kadın olan annesi ile olan cinsel yaşantılarının, kendisinin erkek olma duygularına ve benlik duygusuna (ego) olumlu katkıda bulunması ve olayı bir istismar olarak değil fakat başarılı bir cinsel deneyim olarak algılaması ile açıklanabilir.

Anne, erkek çocuğunu cinsel bir varlık gibi görürse, bunun çocuk üzerindeki etkisi, erkekliğini ve penisini, özbeğeni (narsistik) nesnesi gibi kullanması biçiminde gelişebilir. Gerçekten de, erkeklerin bir kadın tarafından yapılan cinsel tacize tepki göstermedikleri ve böyle bir olayı hoş bir yaşantı olarak değerlendirdikleri bilinen bir durumdur. Bu konuda yapılmış araştırmalardan destekleyici kanıtlar elde edilmiştir. Ancak cinsel ilişki kurulan kadın anne olduğunda, cinsel yaşantının erkek çocuk üzerinde olumlu etkisi olduğu iddiasına kuşku ile bakmak gerekir. Ayrıca, oğlu ile ilişkilerine cinselliği bulaştıran bir kadının, annelik vasıflarını yitirmiş olması nedeniyle, araştırmalardan destekleyici sonuçların alınması şaşırtıcı değildir.

Büyük anne ve büyük babaların cinsel istismarı nadir rastlanan bir olgudur. Bu nedenle, büyük anne ve büyük babaların cinsel istismarı ile ilgili pek fazla çalışma bulunmamaktadır. Genellikle olgu raporu niteliğinde olan mevcut çalışmalar, bu istismar türünün daha çok büyük babalar tarafından yapıldığına ve büyük annelerin karıştığı cinsel istismar olgularının çok istisnai olduğuna işaret etmektedir.

Araştırmalar büyük babaların cinsel istismar için genelde ailenin büyük kız çocuklarına yöneldiklerini fakat çok nadir erkek çocukları da istismar etme girişiminde bulunduklarını ortaya koymaktadır. Büyük babaların, ensest ilişkisinde bulunan diğer yetişkinlere göre, daha az cinsel istismar eğiliminde oldukları saptanmıştır. Ek olarak, büyük babaların cinsel istismar girişimlerinin büyük çoğunluğunda tam cinsel birleşme olmadığı ve cinsel istismarın okşama ile sınırlı kaldığı bildirilmektedir. Bu kişilerin cinsel yaklaşımlarında yumuşak ve nazik oldukları, tehdit edip korkutmadıkları ve bu davranışları nedeniyle büyük kızın ensest ilişkisinde işbirliği dahi yaptığı bildirilmektedir.

Ancak, tüm bu bulguların zıddına görüşlerin yer aldığı çalışmalar da vardır. Bu çalışmalarda, büyük anne-büyük babaların cinsel istismarının sanıldığı gibi nazik olmadığı ve bu kişilerin açık tehditlerde ve bedensel saldırılarda bulunabilecekleri bildirilmektedir. Margolin (1992), 95 olgunun kayıtları üzerinde yaptığı bir araştırmadan şu sonuçları elde etmiştir:

a) Hemen hemen tüm istismarcı büyük ebeveynler erkektir,
b) Kurbanların çoğunluğu kadındır,
c) Cinsel istismarcı büyük babaların önemli bir kısmı aynı zamanda bedensel istismarcıdır,
d) en çok üvey çocuklar, büyük babaların cinsel istismar riski altındadır.

Bu bulgulara ek olarak, üvey büyük ebeveynlerin daha tehdit edici oldukları ve bedensel şiddet kullandıkları saptanmıştır. Araştırmacı, olguların 14'nde açık tehdit ve bedensel saldırı olduğunu bulmuştur. Bu çalışma, büyük ebeveyn ensestinin sanıldığı gibi yumuşak ve centilmence bir ilişki olmadığını göstermektedir. Büyük babaların, çocukları kendilerine boyun eğdirmek için kaba kuvvet kullandıkları, çocukların cinsel organlarına aniden el attıkları ve çocuklar uykuda iken cinsel girişimlerde bulundukları bildirilmektedir.

Yapılan araştırmalardan, istismarda bulunan büyük babaların bir kısmının kendilerinin baba oldukları dönemde de cinsel istismarda bulundukları; ailedeki üvey büyük çocukların daha çok büyük babanın cinsel istismarına uğrama riski altında olduğu ve cinsel istismar girişiminin en çok büyük babanın evine yatılı ziyarete gidildiğinde yapıldığı yönünde kanıtlar elde edilmiştir. Bunlara ek olarak, çocuğun anne ve babası ile büyük annesinin, büyük babanın cinsel istismarda bulunma girişimlerini bilmelerine karşın engel olmak için çaba göstermedikleri ve bu ilgisizliğin özellikle çocuk cinsel istismar geçmişi olan ailelerde gözlendiği bildirilmektedir. Bunun nedeni, büyük babanın yaşlı olması nedeniyle cinsel istismar girişiminin ciddiye alınmaması veya ailede cinsel istismara olağan bir olay olarak bakılması olabilir.

ENSEST İSTİSMARCILARININ ÖZELLİKLERİ

Ensest istismarcıları üzerinde yapılan çalışmalar, bu istismar türünün anlaşılması ve açıklanması açılarından yararlı bilgiler sağlamıştır. Bu bilgiler, aynı zamanda ensest istismarının nedenleri hakkında da fikir vermektedir. Bu amaçla yapılan çalışmalarda, ensest suçlularının bir birey olarak ne gibi kişilik özelliklerine sahip oldukları araştırılmıştır.

Ensest istismarcılarında en sık bulunan kişilik özellikleri edilgen ve bağımlı kişiliklerdir. Bu kimselerin eşduyuş (empati) sahibi olmadıkları bulunan bir diğer özellikleridir. Araştırmalardan elde edilen bulgular, ensest istismarcılarının bazısının çok hükmedici (dominant), diğer bazısının çok edilgen ve çok azının da bu iki boyutun arasındaki düzeylerde yer aldığına işaret etmektedir.

Yapılan bir kısım çalışmada, penisin çevresinde meydana gelen değişmeleri ölçen ve "penile plethysmograph" adı verilen bir aygıt kullanılmıştır. Araştırmalardan, ensest istismarcılarının yetişkin bir kadına, ensest suçlusu olmayanlara göre daha az uyarılma gösterdikleri bulunmuştur. Bu bulgu, ensest istismarcılarının cinsel yetersizlik içinde oldukları yönünde değerlendirilebilirse de, bu durumun, bu kimselerin evlilik yaşamı ile ilgili sorunlardan kaynaklanıp kaynaklanmadığı açık değildir.

Araştırmalar, ensest istismarcılarının zekâ düzeyinin, nüfusun genel zekâ düzeyinden anlamlı bir farklılık göstermediğini kanıtlamaktadır. Bununla birlikte, zekâ düzeyi düşük kimselerin cinsel davranışlarında sapkınlık beklenebileceğine dair görüşlere de rastlanmaktadır. Ancak, bilimsel çalışmalar, zekâ geriliği ile cinsel istismarda bulunma arasında doğrudan bir ilişki kurulmasının olanaksız olduğunu göstermektedir.

Ensest istismarcılarının psiko-sosyal özellikleri ile ilgili olarak yapılan araştırmalardan, bu kişilerin %25 ile %30 arasındaki bir oranının çocukluk çağında tacize uğradıkları tahmin edilmiştir. Ancak bu tahmine dayanarak, her taciz yaşantısı geçirenin cinsel istismarda bulunduğunu ve böylece ensestin kuşaklar boyunca aktarıldığını düşünmek yanlıştır. Çünkü araştırmalar ensest istismarcılarında çocukluktaki bedensel istismar öyküsünün daha genel bir durum olduğunu göstermektedir. Ayrıca, birçok ensest istismarcısında, cinsel istismara uğramış olmaktan

çok ebeveyn reddetmesinin, terk ve güçsüzlüğün önde gelen özellikler olduğu bildirilmektedir.

Ensest Suçlusu Babaların Özellikleri

Araştırmalar, ensest ilişkisinde bulunan babaların eşduyuştan (empati) yoksun olduklarını göstermektedir. Empatiden yoksunluk, istismarcının kurban çocuk ile duygusal özdeşim kuramamış olması nedeniyle giriştiği istismarın sonuçlarını algılayamaması hali olarak tanımlanabilir. Bu durum, çocukları küçük yaşlarda iken, ensest suçlusu babaların ya evde bulunmamaları ya da çocuk bakımı ile ilgilenmemeleri nedeniyle, ilk yaşlardan itibaren ensest kurbanı çocukla kendileri arasında bir bağın oluşmamasına dayanarak açıklanmaktadır.

Araştırmalardan, bu görüşü doğrulayan bazı bulguları elde edilmiştir. Ensest istismarcısı babaların, cinsel istismarda bulundukları çocukların yaşamlarının ilk yıllarında evde ya hiç bulunmadıkları ya da az bulundukları ve istismar kurbanı çocuğun beslenmesi ve bakımı ile yeteri kadar ilgilenmedikleri saptanmıştır. Kaynaklarda, ensest ilişkisinde bulunan babalar, aile üzerinde olağan olmayan düzeylerde hakimiyet kuran, suçu kendinden çok başkalarına atan, paranoyak ussallaştırma eğiliminde kişilikler olarak tanımlanmaktadır. Araştırmalardan, ensest suçlusu babaların, sosyal becerilerden yoksun olduklarına, içe dönük kişiliklere sahip bulunduklarına, kişiler arası ilişkilerde yetersizlik duyguları yaşayabileceklerine işaret eden bulgular da elde edilmiştir.

Ensest suçlusu babaların, evlenmeden önce ergenlik dönemlerinde cinsel istismar davranışlarına sahip olduklarına dair kanıtlar bulunmaktadır. Bu kanıtlar, ensest istismarının açıklanmasında aile sistemleri modellerinin dışına çıkılması gerektiğine işaret etmektedir.

Psikolojik nitelikteki araştırmalarda, ensest istismarında bulunan çeşitli baba tipleri arasında ayırım yapılmaya çalışılmıştır. Örneğin, yapılan bir araştırmada, ensest suçlusu baba grubu saplantılı ve gerilemiş olarak iki ayrı tipe ayrılmıştır. Gerilemiş babaların, anormal psikolojik gelişimleri nedeniyle, ergenlik döneminden itibaren özellikle ve sadece gençlere cinsel eğilim gösterdikleri ve ensest ilişkisine girmelerinin, had derecedeki strese karşı tepkilerinin bir sonucu olduğu bildirilmiştir. Bu kişilerin, sosyal bakımdan içe dönük, ailelerine karşı aşırı düşkün, fallik yetersizlik duygularına sahip ve stres altında kaldıklarında, sorunlarını çözmenin bir yolu olarak ensest ilişkisine girmeye yatkın kişilikte kimseler oldukları biçiminde psikolojik profilleri çizilmiştir.

Ensest Suçluları Ruh Hastası mı?

Deneysel bulgular, ensest ilişkisinde bulunan babaların çok azının teşhis edilebilir ruhsal sorunları olduğuna işaret etmektedir.

Ensest istismarcılarında depresyon, kaygı ve ruh durumu bozuklukları bildirilmiştir. Ancak bu bozuklukların, ensest suçlularının cinsel istismarcı olduklarının bilinmesine gösterdikleri tepkinin mi yoksa daha önceki sağlıksız kişiliklerinin bir sonucu mu olduğunu söylemek güçtür. Bu kişilerin, kişilik bozuklukları bilinen kişilik ölçekleri ile araştırılmış ve psikopatik vasıflara sahip oldukları biçiminde bazı kanıtlar elde edilmiştir.

Psikopati kavramı tartışmalı bir kavramdır ve daha önemlisi, bu koşul sadece ensest istismarcılarına özgü de değildir. O nedenle, ensest suçlularına psikopatiyi yakıştırmak, konuya basit bir yaklaşımda bulunmaktan öteye bir anlam taşımaz.

Kaynaklarda, ensest istismarcılarında, madde kullanım bozuklukları ve özellikle alkolizmin görüldüğü sık sık geçmektedir. Alkolün, sosyal ket vurmayı ortadan kaldıran ve cinsel is-

tismara cesaret veren etkisi ile enseste yol açan bir faktör olduğu ileri sürülmekle birlikte, araştırmalar bu konuda kesin yargılara gitmeye olanak vermemektedir.

ENSEST İSTİSMARININ ETKİLERİ

Ensest istismarı, kurbanların yaşamında ciddi ve uzun süreli hasarla sonuçlanır. Ensest kurbanlarının az bir bölümünün istismarı hiçbir zarar görmeden atlattığına ilişkin bazı araştırma kanıtları bulunmakla birlikte, bu araştırmalara konu olan ilişkilerin istismar içermemesi veya cinsel istismarın tanımının yetersiz ya da kapsamının geniş tutulması gibi nedenlerle, bulguların güvenle değerlendirilmesi olanaklı değildir. Buna karşılık, aşağıda tartışılan bulgular, ensest istismarının mağdurlarda, diğer cinsel istismar türlerinden daha ciddi ve ağır sonuçları olduğunu göstermektedir.

Ensestin Psikolojik Etkileri

Araştırmalar, ensest kurbanlarının ağır duygusal tepkiler gösterdiklerine işaret etmektedir. Kız çocuklarının 8-12 yaşları arasında, babaları veya üvey babaları ya da akrabalarından yetişkin erkek ile sürekli cinsel istismar yaşantısı geçirmelerinin etkisinin, çocukluk ve ergenlik yaşamlarında, yalnızlık, suçluluk, utanç, üzüntü, yitiklik ve örselenebilirlik gibi duygularla ortaya çıktığı bulunmuştur. Klinikçiler, ensest mağdurlarında büyük ölçüde suçluluk duyguları, öfke ve kendini suçlama gözlemişlerdir.

Çaresizlik ve güçsüzlük duyguları da, çocukluk çağında geçirilmiş ensest deneyiminden kaynaklanan sorunlar arasında gösterilmektedir. Küçük yaşlarda ensest deneyimi geçirmiş çocuklar, sonraki yıllarda, dış dünyaya girdikçe ve arkadaş ve akranlarıyla karşılaştıkça, kendisi ile diğer çocuklar arasında ne

gibi farklar olduğunu algılamaya başlar. Enseste maruz kalan bir çocuk kendinin, diğer çocuklardan ve çevresindeki kimselerden farklı olduğunu, utanılacak bir ayıp veya gizlilik taşıdığını bilerek büyür. Bunun sonucu, ensest kurbanlarında utanma, iffetsizlik, ihanete uğramış olma, damgalanma ve yabancılaşma duygu ve düşünceleri ile öfke ve kızgınlık tepkilerinin ortaya çıkması kaçınılmazdır.

Ensest mağdurlarının çocukluk çağı boyunca ensest ilişkisi nedeniyle maruz kaldıkları tahribatın boyutları, ergenliğin başından itibaren gözle görünür hale gelir. Ergenlik dönemine kadar kötü etkileri gizli kalan ensestin psikolojik sonuçları, suçluluk, düşük kendilik değeri, güçsüzlük duyguları, öğrenilmiş çaresizlik ile intihar düşüncelerinin tanımladığı "travmatik nevroz" deyimi altında açıklanmaktadır.

Araştırmalar, ensest olgularında tedavi edici önlemler alınmadığı takdirde, kaygının, uyuşturucu madde kullanımının, fobilerin, sinirlilik ve tepisellik ile yüksek örselenebilirlik duygularının tanımladığı süreğen travmatik nevroz tablosuna dönüşebileceğine işaret etmektedirler. Yapılan bir araştırmada, psikiyatrik hastaneye kabul edilen ergenlik dönemindeki kızların %13,9'unda ensest saptanmış ve bu olguların %70'inde de ensest ilişkisinde bulunanın, baba veya üvey-baba olduğu bulunmuştur. Bir diğer araştırmada da, psikiyatrik sorunları olan fakat psikotik olmayan 9-17 yaşları arasındaki kızların %37, 5'inin ensest deneyimi geçirdiği bulunmuştur (Westen vd., 1990).

Enseste maruz kalmış olan gençlerin normal ergenlik gelişimlerinin büyük ölçüde engellendiğine dair araştırma bulguları vardır. Bu araştırma bulgularına göre, ensest yaşantısı geçirmiş olan ergenler özetle:

1) Ailelerinden kopmada ve akranlarıyla olumlu ilişkiler kurmada,

2) Olumlu kendilik duygusu geliştirmede,
3) Kendilerine veya duygularına güvenmede güçlükleri olan gençler oldukları,
4) Karşı cinsiyetle sıcak ve yakın normal cinsel ilişkiler kurmada zorlandıkları,
5) Seks ile sevgi ihtiyacını karıştırmaya eğilimli oldukları,
6) Olağan ilişki ortamlarının kendilerini rahatsız ettiği ve
7) Kendilerini "defolu bir eşya" gibi hissettikleri ortaya çıkmaktadır.

Yapılan araştırmalar çocukluk döneminde aile içinde cinsel istismara uğrayan kadınların, istismar görmemiş akranlarına göre daha çok uyum sorunlarına sahip olduklarını kanıtlamaktadır. Bu kadınlarda saptanan psikolojik sorunlar arasında, depresyon, düşük kendilik değeri, cinsel yaşamlarında tatminsizlik, kişiler arası ve sosyal uyumda, özellikle de karşı cinsle ilişkilerde yetersizlikler bulunmaktadır. Hotte ve Rafman (1992), yaşları 8 ile 14 arasında 57 kız çocuk olgusu üzerinde yaptığı bir araştırmada, enseste uğrayan kızların, daha düşük düzeyde kendilik değerine ve bozuk anne-kız ilişkilerine fakat daha çok cinselleşmiş tutum ve davranışlara sahip olduklarını, saldırgan davranışlarının ise daha çok kendilerine yöneldiğin bulmuşlardır.

Ebeveynlerden birinin alkolik olduğu ergen ensest olgularında, kaygı, depresyon, yetersizlik, aşağılık duygusu ve kendine düşük değer biçme gibi özellikler gözlenmiştir. Depresyon, ensest mağdurlarında tutarlı bir biçimde saptanan bir klinik koşuldur. Buna ek olarak, intihar girişimleri, somatik yakınmalar, kendi kendini tahrip etme davranışları da sıklıkla bulunan bozukluklardır. Bu gençlerde, okulda güçlükler, okuldan kaçma, az arkadaşı olma ve çatışmalı akran ilişkileri de gözlenmiştir. Bazı ensest kurbanlarında rastlanan keyif verici maddeleri kullanma eğilimi, bu kimselerin sorunlarının baskısından ve acısından kurtulmak için bir çözüm arama çabalarının bir sonucu

olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte, ensest mağdurlarında gözlenen psikolojik bozukluklara, ailelerinde sürüp giden normal dışı ilişkilerin veya cinsel istismarın açığa vurulmasından sonra ortaya çıkan aile bunalımının önemli ölçüde katkıda bulunabileceği gerçeğini de gözden uzak tutmamak gerekir.

Kişiler Arası İlişkilerde Sorunlar

Araştırmalardan, kadın ensest kurbanlarının, sevememe ve güven duymama duygularına sahip oldukları, duygusal ve/veya fiziksel yakınlığa ilişkin kaygıları olduğu, istismar edilme, reddedilme, ihanete uğrama, yanlış anlaşılma ve terk edilme korkusu taşıdıkları ve kişiler arası ilişkilerde aşırı bağımlılık gösterdiklerine dair kanıtlar elde edilmiştir. "Hiç kimseye güvenmeme", ensest kurbanlarının sık rastlanan özelliklerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Araştırma bulgularına göre bu güvensizliğin, salt karşı cins ile ilişkilerde değil fakat aynı cinsteki kadınlarla arkadaş ilişkisini kavrayamama biçiminde de kendini belli ettiği ve bunun, tedaviye yönelik girişimlerin temel hedefini oluşturduğu anlaşılmıştır.

Çocuk cinsel istismar kurbanlarının çoğunun, özellikle ensest istismarı mağdurlarının kendi ifadelerinden, tekrar cinsel istismara uğrama olasılıkları bulunduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum, "tekrar mağduriyete uğrama" kavramı ile açıklanmaktadır. Gerçekten de araştırmalar, çocuk cinsel istismar mağdurlarının hayatlarının sonraki dönemlerinde tekrar cinsel saldırıya uğradıklarını veya kendilerinin de cinsel istismarda bulunduklarını göstermektedir. Ensest kurbanlarının suçluluk duygularının etkisiyle, tekrar uğradıkları cinsel istismarı hak ettikleri biçiminde değerlendirdikleri de gözlenmiştir.

Ensestin Kendilik Kavramına Etkisi

Çocukluk çağında yaşanan ensestin etkisini, kurbanın kişiliğinde sıklıkla kendilik değerinin yitirilmesi ve olumsuz kendilik kavramının oluşması ile gösterdiği saptanmıştır. Ensest öyküsüne sahip yetişkin kadınların kendilerini çoğunlukla, yetersiz, değersiz ve farklı gördükleri bulunmuştur.

Araştırmalardan, ensest istismarına uğramış kadınlardaki olumsuz kendilik imgesinin, öfke ve suçluluk duyguları ile karışmış bir durumda bulunduğu yönünde görgül bulgular elde edilmiştir. Bu kadınların, kendilerinin sevgi ve mutluluğa hakları olduğuna inanmamalarının sonucu, maddesel, fiziksel veya duygusal bir doyum gereksinimi içinde olmadıkları ve belki bu nedenlerle çoğu kez kendi kendilerini yenilgiye uğratan bir hayat tarzını izledikleri ileri sürülmektedir.

Ensest istismarına maruz kalmış kadınların, baba-kız ilişkisi ile damgalandıkları duygusuna sahip oldukları görülmüştür. Bununla birlikte, bu damgalanma duygusu, salt ensest kurbanlarına özgü değildir. Aynı damgalanma duygusu, cinsel istismara uğramış başka kadınlarda da gözlenmiştir.

Ensestin Cinsel Yaşama Etkisi

Rızanın olmadığı tüm cinsel girişimlerin, kişilerin cinsel yaşamı üzerinde az veya çok etki yapması kaçınılmazdır. Bu konu, kitabın ileriki bölümlerinde kapsamlı olarak ele alınmaktadır.

Araştırmalar, çocukluk döneminde cinsel istismara uğramanın, kişinin daha sonraki yaşamında cinsel uyumunu olumsuz bir biçimde etkilediğini göstermektedir. Cinsel saldırı öyküsü olan kimselerin büyük çoğunluğunun, en azından bir cinsel sorunu olduğu ve bu kimseler arasında örneğin, seks korkusu, uyarılma ve arzu işlev bozuklukları gibi çoklu cinsel sorunlara

sahip olanların oranının yüksek olduğu bulunmuştur. Ensest mağdurları bu etkilerin dışında değildir.

Yetişkin kadın ensest mağdurlarında saptanan cinsel sorunların, pek çok cinsel bozukluğu içerdiği bulunmuştur. Örneğin, firijitlik, vajinizm, orgazm işlev bozukluğu, sadece özel ve belirli koşullarda cinsel tatmine ulaşma ve cinsel ilişki sırasında ensest yaşantısı ile ilgili olayların anımsanarak tekrar zihinde canlanması gibi bozukluklar bunlar arasında sayılmaktadır.

Ensest kurbanlarının yaşamlarında, cinsel müsamahakârlık dönemleri ve hiçbir zaman evlenmeme, sıklıkla gözlenen özelliklerdir. Ergenlik ve yetişkinlikteki cinsel müsamahakârlık ile çocukluk çağında cinsel istismar deneyimi arasında bir ilişki olduğu yaygın bir biçimde kabul edilmekle birlikte, bu ilişki son zamanlarda eskisi kadar desteklenmemekte ve bu nedenle kuvvetle savunulmamaktadır.

Ensest kurbanlarının, yakınlık kurmada ve cinsel yaşamlarındaki güçlüklerin kökeninde karışık duyguların bulunduğuna işaret edilmektedir. Hurley'in (1991) saptamalarına göre, ensest deneyimi olan bir kadın, erkeklerin kendisini istismar edecekleri düşüncesi taşıyabilir; onlara bu beklenti ile yaklaşır ve erkeklerle ilişkilerinde aradığının seks mi yoksa sevgi mi olduğu konusunda kararsız olabilir. Bu kararsızlık, cinsel işlev bozukluğu veya müsamahakârlık biçimlerinde davranışa yansıyabildiği gibi, yakın sosyal ilişkilerin bozulmasına da yol açabilir. Bu kadınlarda, seks ilişkisinin duygusal yakınlık olmadan yapılması veya sevgi olsa bile bu kez de cinsel ilişkinin kurulamaması ensest öykülerine bağlanarak açıklanmaktadır. Böylece, ensest mağduru bazı kadınların neden fuhuşa yöneldiklerini anlamak kolaylaşmaktadır.

ENSEST VE EVLİLİK

Ensest mağduru kadınların birçoğu, diğer kadınlar gibi evlenebilir ve çocuk sahibi olabilir veya istismar edildiği aile ortamını terk ederek bir erkekle yaşamaya yönelebilir. Tüm normal kadınlar gibi, ensest kurbanı kadınların birçoğu için evlilik ideal bir ilişkidir ve kadınlar her şeye rağmen, evlilik yaşamında sevgi, şefkat ve güvenlik bulabilirler.

Bununla birlikte, bu kadınların çoğunda evliliğin, diğer erkeklerle ilişkilerden kaçınmanın veya kendilerini korumanın bir yolu anlamına geldiği ve bu amaçla yapılan evliliklerin sorunlarla dolu olduğu da bir gerçektir. Bu konudaki çalışmalar, ensest mağduru kadınların büyük bir kısmının, şiddet kullanan eşlerden yakındıklarını, eşleri ile çatışma içinde olduklarını, eşlerinin kendilerine cinsel saldırıda bulunduğunu veya cinsel ilişkilerinin karşılıklı rıza olmadan yapıldığını bildirdiklerine işaret etmektedir. Ensest kurbanı kadınların, böyle bir deneyimi olmayan kadınlara göre, daha yüksek oranda eşlerinden veya seks partnerlerinden korktukları veya çatışma bildirdiklerine ya da hiçbir zaman evlenmediklerine dair araştırma bulguları vardır.

İŞLEVSİZ AİLE VE ENSEST

Kaynaklarda ensest, ciddi işlev bozukluğuna sahip ailelere özgü belirtilerden biri olarak kabul edilmektedir (Waldby vd., 1986). Araştırmacılar, ensest istismarının mağdur üzerindeki etkilerini, genelde olumsuz aile koşullarında yetişmenin yol açtığı etkilerinden ayırmanın kolay olmadığına işaret etmektedir. Bu nedenle ensest hakkındaki açıklamalarda, "işlevsiz aile" kavramına yaygın olarak başvurulmaktadır.

Tipik bir işlevsiz aile, yaş ve cinsiyete dayanan normal aile düzeninin bozulduğu bir aile olarak tanımlanabilir. Bu gibi aile-

ler, toplumsal olarak kabul edilen hedef ve değerlere uymayan bir yapıda olan ve yaşa ve cinse dayanan normal aile hiyerarşisinin bozulduğu ailelerdir. Bu bozulmadan, hemen hemen tümüyle anne suçlanmakta ve böyle bir anne ailedeki koruyucu, birleştirici ve bakıcı rolünü başaramayan biri olarak tanıtılmaktadır.

İşlevsiz ailelerde annenin başarısızlığı 3 şekilde ortaya çıkar:

a) *Annenin bir eş olarak işlevsiz olması*: Bu durumda anne, eşinin cinsel isteklerini karşılamada ve /veya evin dışında ailenin çıkarlarını izlemede yetersiz bir kimsedir.
b) *Annenin bir anne olarak işlevsiz olması*: Bu durumda anne, eş olarak işlevinin yetersizliği yanında, çocuklarının gerektiği gibi bakımı, beslenmesi ve korunmasında da başarısızdır.
c) *Annenin kişi olarak işlevsiz olması*: Bu durumda anne, yetişkin ve ebeveyn olarak başarısızdır.

İşlevsiz aile üzerine yapılan hemen hemen tüm çalışmalarda, bu ailelerde kız çocuklarının ev işi, çocuk bakımı ve bu arada babaya karşı "eş gibi görevler" yapma biçimlerinde sorumluluklarla yüklendiklerine dair gözlemlere yer verilmektedir. Bu ailelerde, hem anneler ve hem babalar, çocuklarını kendi yerlerine ve kendilerini de çocuk yerine koymakla suçlanmaktadırlar.

Ensestin aile dinamiği, işlevsiz aile yaklaşımını destekler biçimde özellikler taşımaktadır. Bu ailelerde, aile ilişkileri bozulmuştur; anne bir nedenle aileye yabancılaşmış, baba ise cinsel yaşamında ya çok engellenmiş durumdadır veya aile dışında cinsel tatmin aramayacak kadar ahlakçı bir kimsedir. Böylece, cinsel ve duygusal tatmin yolları kapatılmış olan babanın kızına yönelmesi, ensest ilişkisi ile sonuçlanabilmektedir.

Feminist yazarlar ensest ilişkilerini, ailede erkeğin egemen konumda olmasına dayanarak açıklamaktadırlar. Bu yazarlara

göre, birçok erkek aileyi, babaların kadınlara ve çocuklarına dilediği gibi muamelede bulunmak için sosyal olarak onaylanmış otoriteye sahip olduğu özel kurumlar olarak görür. Feministler, bu görüşe dayanarak, ataerkil aile düzeninin ve aşırı ana-babalık otoritesinin sosyal bakımdan onaylanmasının, cinsel istismarla ilgili ket vurmaların azalmasına yola açtığını ve bunun da ensest ilişkisi ile sonuçlanabildiğini savunmaktadırlar.

Görgül araştırmalar, ensest ilişkisi olan ailelerde, ana-babadan birinde veya her ikisinde alkolizmin yüksek sıklıkta görüldüğüne işaret etmektedir. Genellikle ensest ilişkisinde bulunan babalarda ve üvey babalarda %20 ile %75 arasında değişen oranlarda alkolizm veya alkol istismarı saptanmıştır.

Araştırma bulgularına dayanılarak, ensest kurbanlarının çocukluklarında, aileleri ile ilgili olarak karşılaşmaları olasılığı bulunan iki koşulun varlığından söz edilebilir. Bunlar:

1. Ailede, annenin çeşitli nedenlerle yokluğu veya olsa bile varlığının bir yararı olmaması,
2. Aile sistemi içinde doğal olmayan bir eş-anne ilişkisinin bulunması.

Ailede annenin yokluğu, ölüm veya terk gibi nedenlerle olabilir. Annenin bedensel, duygusal veya ruhsal yetersizlikleri de ailedeki varlığını sınırlandırabilir. Örneğin, bedensel bozukluklar, özürler ve hastalıklar nedeniyle anne tedavi edilmek için hastaneye yatma zorunda kalabilir. Benzer biçimde, süreğen depresyon, psikoz veya alkolizm gibi bozukluklar, kanser gibi kronik hastalıklar annenin işlevlerini gerektiği gibi yerine getirmesine engel olabilir veya aileden uzaklaşmasına veya kopmasına yol açabilir.

Baba-kız çocuk arasındaki ensest ilişkisi üzerine yapılan bir araştırmada, ensest ilişkisinin olduğu ailelerde daha çok sayıda annenin, alkolizm, depresyon ve psikoz gibi bozukluklar nedeni ile ciddi olarak hasta olduğu ve aynı zamanda daha çok annenin

çok çocuk ve hamileliklerin yükü altında bulunduğu saptanmıştır (Finkelhor ve Baron, 1986).

Araştırmalar, annenin fiziksel ve/veya duygusal yokluğunun, babanın alkolizmi ile birleştiği ailelerde, kız çocukların büyük bir ensest istismarı riski altında olduklarına işaret etmektedir. Bu ailelerde, babanın koruyucu rolü ve aile üyeleri arasındaki normal sınırları belirleme özelliği büyük ölçüde yitirilir. Ailenin içinde bulunduğu bu koşullarda, annenin eş ve anne işlevini gerektiği gibi yerine getirememesi veya annenin edilgenliği ya da aile üyelerinden uzaklığı gibi nedenlerle, kız çocuğu küçük yaşlardan itibaren ev işlerini, babasının ve kardeşlerinin bakımı gibi görevleri kendi üzerine almak zorunda kalabilir.

Bunun sonucu, kız çocuk giderek kendini ailenin bütünlüğünü korumaktan sorumlu bir odak noktası gibi görmeye başlayabilir. Kız çocuk, ailede bu yapay olgunlaşmış kadın rolünü üstlenmeye cesaretlendirilebilir. Bu ailelerde kız çocuklar, eş/anne yerine geçen ve doğal olmayan bir role itilebilir veya kendileri böyle bir rolü üstlenmek zorunda kalabilirler. Çocukluklarını yaşayamayan bu küçük kızlar, zamanından önce yetişkinliğe itilmeleri nedeniyle, akranlarına göre daha olgun ve gelişmiş görünürler.

Annelerinin ilgi ve korumasından yoksun bulunan ensest kurbanı kızlar, kendilerine aile büyüklerine karşı saygısızlıkta bulunmamaları öğretilmiş olması veya uysallıkları nedeniyle, babalarının veya babalarının yerini tutan ya da ailedeki diğer yetişkin erkeklerin cinsel yaklaşmalarına karşı koyamayabilirler.

Ensest ilişkisine giren kızlar, o zamana kadar görmedikleri bir sevgi ve ilgi gösterisi ile karşılaşabilirler. Bu çocuklar, içine düştükleri bu bozuk aile ortamında başlayan ve devam eden ensest ilişkisi sonucu, ergenlik ve yetişkinliğe yoğun cinsel deneyimlerle girerler.

Ensest istismarının açıklanmasında, anne-kız arasındaki rollerin tersine çevrilmesini nedensel bir faktör olarak kabul eden bu yaklaşımı doğrulayan çalışmalardan birinde, ensest ailelerinde belirsiz sınırlar ve sorun çözmede aşikar bir düzen bozukluğu bulunmuş fakat daha önemlisi, baba ile kız çocuk arasında diğer aile üyelerini dışta bırakan, başat ve uygun olmayan birliktelik ve beraberlik olduğu saptanmıştır. Ensest aileleri üzerinden yapılan klinik gözlemler, bu ailelerin tipik olarak, aşırı bir biçimde iç içe, katı, yalıtılmış, toplum ile normal temaslardan uzaklaşmış ve aile içinde sınırların belirsiz olduğunu göstermektedir. Ancak, bu özellikler ile ilgili deneysel kanıtlar bulunmamaktadır.

Araştırmacıların görüş birliğine vardıkları konu, aile dağınıklığı ve düzensizliği ne denli büyükse, ensest ilişkisinde akrabalık oranının da o denli yüksek olduğudur. Ensest ailelerinde, aşırı karışıklık ve kargaşa ile sık bunalım ortamlarının bulunduğunu ve evlilik ilişkilerinin bozuk olduğunu gösteren araştırma bulguları da bu arada belirtilmelidir.

Bir kısım araştırma, evlilik mutsuzluğunun ensest ailelerinde genel olduğunu bu nedenle babaların kızları ile duygusal ve cinsel tatmin arama durumunda kaldıklarına işaret eden bulgular ortaya koymakla birlikte, bu konudaki kanıtlar yetersizdir. Ensest, ailelerde diğer istismar biçimleri ile birlikte ve sosyal sorunlarda yaşanır. Ensest, ailenin yetersizliğinin sonucudur ve bu yetersizlikten hem anneler ve hem de babalar sorumludur (Kutchinsky, 1991).

ENSEST VE YAKIN AKRABA EVLİLİKLERİ

Ensest, aile bireyleri arasında cinsel ilişkilere karşılık kullanılan bir deyimdir. Bu tanım, yakın akrabalar arasında yapılan evliliklerin gerçekte ensest ilişkisi olup olmadığını gündeme getirmektedir.

Toplumlarda, aile içinde her iki tarafın da kabul ettiği ensest ilişkisi çok nadirdir ve genellikle hayatlarının ilk yıllarında birbirinden kopmuş ve bu yüzden bağlılık yaşantısı geçirmemiş yetişkinlik çağındaki akrabalar arasında görülür. Bu tür ensest ilişkileri çoğu ülkede suç sayılmıştır. Bununla birlikte, akrabalar arasında evlilik sonucu olan ilişkiler, bazı kültürlerde suç değildir. Örneğin, yeğenlerle evlilik ABD'nin bazı eyaletlerinde serbest bırakılmış bazılarında ise yasaklanmıştır. Fransa'da yetişkin akrabalar arasındaki ensest suç değildir ve ensest yasakları 200 yıl kadar önce Napoleon Bonaparte (1769-1821) tarafından kaldırılmıştır. İsveç, tek ebeveyne sahip kardeşler arasında evliliğe izin vermektedir.

Türk Medeni Kanunu'nun 129. maddesinde:

- üst soy ile alt soy,
- kardeşler,
- amca, dayı, hala ve teyze ile yeğenler,
- kayın hısımlığı meydana getirmiş olan evlilik sona erse bile, eşlerden birinin diğerinin üst soyu veya alt soyu,
- evlat edinilen ile evlatlığın veya bunlardan biri ile diğerinin alt soyu ve eşi arasında evlilik yasaklanmıştır.

Yeni Türk Ceza yasası, çocuklara yönelik istismar suçunun üst soy, ikinci veya üçüncü dereceden kan hısımı, üvey baba, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, sağlık hizmeti veren veya koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından işlenmesini ağırlaştırıcı neden olarak kabul etmekte ve cezanın yarı oranında artırılmasını hüküm altına almaktadır.

ENSEST SUÇLULARININ TEDAVİSİ

Ensest suçlularının tedavisinde genellikle farmakolojik ve bilişsel/davranışsal olmak üzere 2 farklı tedavi yönteminden yararlanılmaktadır. Aile tedavisi de bu suçlularının tedavisinde kullanılmaktadır.

1. Farmakolojik Tedavi: Farmakolojik tedavi organik tedavi yöntemidir ve ilaçlarla yapılır. Bu amaçla, cinsel dürtüyü azaltan antiandrojen ilaçlardan yaralanılmaktadır. Araştırmalar, bu yöntemle cinsel faaliyetlerin etkin bir biçimde azaltılabileceği yönünde sonuçlar vermiştir. Ancak, bu ilaçların kullanılması, cinsel davranışlarını denetleyemeyen, toplum için risk oluşturacak ölçüde saldırgan ve sapık fiillere sahip kişilerle sınırlandırılmalıdır.

2. Bilişsel / Davranışsal Tedavi: Bu, psikolojik tedavi yöntemidir ve yetişkinle çocuk arasındaki ilişkilere dair gerçek dışı düşünce ve inanışların düzeltilmesi esasına dayanır. Bunun için, suçlunun cinsel istismarla ilgili tutumları ile yüzyüze gelmesi sağlanır. Tedavinin amacı:

a) Suçlunun sapmış davranışının ve buna ilişkin sorumluluğunun bilincinde olmasını sağlamak,
b) Suçlunun kötü evlilik ilişkisi gibi, suçtan önceki stres nedeni olan durumsal faktörlerin etkisinin önemini anlamasına katkıda bulunmak,
c) İstismar kurbanı çocuğa karşı empatinin geliştirilmesini gerçekleştirmek ve
d) Sosyal beklentilerin kavranmasını olanaklı kılmak biçiminde özetlenebilir.

Bu amaçlara uygun olarak, normaldışı uyarılmanın azaltılmasına ve uygun tepkinin arttırılmasına çalışılarak, davranış değiştirme teknikleri yardımı ile cinsel tercihler yönlendirilir. Yapılan araştırmalar, bu tedavi yaklaşımından gerek adli kurumlarda ve gerekse klinik uygulamalarda etkin sonuçlar alındığına işaret etmektedir.

3. Aile Yönelimli Tedavi: Bu tedavi, ensest ailelerinde güç dengesizlikleri, otorite konumunda olan kişilerin yaptığı istis-

marlar ve ailede işlevi olmayan sınırlar gibi konularla doğrudan mücadele etmeye yönelik bir tedavidir. Aile tedavisi, istismarın devam etmediği ve kurban çocuğun istismardan korunmuş olduğu koşullarda uygulanır.

Tedavi sürecinde çocuğun aile tarafından suçlanmaması, günah keçisi durumuna düşürülmemesi ve cinsel fiillerin bir istismar olarak tanınması esastır. Kutchinsky'nin (1991) işaret ettiği gibi:

> "Burada en temel sorun, ensest ilişkisi ortaya çıktıktan sonra, ailenin parçalanmamasının ve devam etmesinin sağlanmasıdır. "

Bölüm IV

Değişik Çocuk Gruplarında Cinsel İstismar

Bu bölümde, kurumsal cinsel istismar, engelli çocukların cinsel istismarı ve erkek çocukların cinsel istismarı ayrı başlıklar altında ele alınmaktadır. Temelde aynı fakat farklı grupları oluşturan bu çocukların özellikleri nedeniyle ve konuyu izleme kolaylığı sağlamak amacıyla, her grupta gözlenen cinsel istismar aşağıda ayrı başlıklar altında tartışılmaktadır.

KURUMSAL CİNSEL İSTİSMAR

Dünyanın hemen hemen her ülkesinde, özürlü veya özürsüz milyonlarca çocuk ve genç çeşitli nedenlerle devletin ve özel kuruluşların himayesi altındaki kurumlarda yaşamaktadır. Türkiye'de de, resmi ve özel çocuk yuvalarında, çocuk evlerinde, yetiştirme yurtlarında, kreş ve gündüz bakım evlerinde ve çocuk ve gençlik merkezlerinde barındırılan, korunan ve eğitilen

yüzbinlerce çocuk ve genç bulunmaktadır. Türkiye'de bakım ve yetiştirme yurtlarında 30 bine yakın korunmaya muhtaç ve 5 bin de engelli çocuk bulunduğu bildirilmektedir.

Burâlarda bulunan çocuklar, kurumsal yaşamın getirdiği çeşitli güçlüklerin ve risklerin altındadır ve bu risklerin en başında istismar ve ihmal gelmektedir. Türkiye'de kurumlarda cinsel istismara uğrayan çocuk ve gençlerin gerçek sayısı hakkında bilgi bulunmasa da, yetkililerin gazetelere yansıyan açıklamaları, konunun ciddi boyutlarda olduğunu göstermektedir (Kutu: 10)

Kutu: 10

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na (SHÇEK) bağlı kuruluşlarda kalan çocuklara karşı "cinsel taciz ve istismar" olayına ilişkin son 5 yılda 478 dava açılmıştır. Bu davalar Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na ait kuruluşlarda bakılan ve korunan çocuklara "rızaen alıkoyma", "ırza tasaddi", "cinsel taciz", "fiili livata", "fiziksel istismar", "fuhuşa teşvik", "ırza geçme" ve benzeri suçlardan dolayı açılmıştır"

Sabah, 22 Eylül 2005

Kurumlarda istismar çeşitli biçimlerde gerçekleşebilir. Bazı kurumlarda istismar, kurum görevlilerinin ve çalışanların çocuklara bedensel, cinsel ve/veya duygusal istismarda bulunmaları biçiminde olabilir. Bu istismar biçimleri ile ailelerde yapılan istismar arasında fazla bir fark yoktur.

Bazı kurumlarda ise istismar, kurum yönetiminin veya tedavi programının bir sonucu olarak gerçekleşir. Bu gibi kurumlarda istismar, kurum personeli tarafından normal kabul edilmesine karşılık, kurum dışından kimseler olaya aynı gözle bakmazlar. Örneğin zihinsel engellilerin kaldığı bir kurumda, eğit-

mek bahanesiyle çocukları bağlamak, yemek vermemekle cezalandırmak veya dışarıyla görüşmesini yasaklamak gibi uygulamalar kurum dışından kimseler için kötü muamele olarak görülür. Diğer bir kurumsal istismar tipi, kurumdaki bakım sisteminin yetersizliklerinden kaynaklanan istismardır. Bu sistem, bakım altındaki çocukların güvenliğini sağlayamayan başarısız bir sistem olmakla nitelenebilir (Barter, 2003).

ABD'de yapılan araştırmalar, bakım evlerinde kalan çocukların, ailelerinin yanında kalan çocuklara göre istismara daha açık olduklarını ve bu gibi kurumlarda gerçekleşen istismar olaylarının gizlenmesinin genel bir uygulama olduğunu göstermektedir. Araştırmalardan, istismar olaylarının çoğunun yetkililere bildirilmediği veya istismar iddialarının örtbas edildiği bulunmuştur. Bunun nedeni, bu gibi kurumlarda iddialar ortaya çıktığı takdirde toplum gözünde güvenirliklerini kaybedecekleri kaygısı ile yetkililerin sorunları kamudan gizlemeyi ve kurum içinde çözmeyi tercih etmeleridir.

Araştırmalar, bakım evlerinde kalan çocukların personelden çok arkadaşlarının cinsel ve fiziksel istismarı riski altında olduklarını işaret etmektedir. Sinclair ve Gibs (1998), 48 farklı çocuk evinden 223 çocuk üzerinde yaptığı bir araştırmada, çocukların %13'ünün bakım altında iken aynı kurumda kalan arkadaşlarının cinsel istismarına uğradığını ve 10 çocuktan 4'ünün yine arkadaşlarının zorbalığına ve tacizine maruz kaldığını bulmuşlardır (Kutu No: 11).

Kutu: 11

Yatılı Okulda Tecavüz Şoku

Tunceli'nin Mazgirt İlçesi Akpazar Hasan Ali Yücel Yatılı İlköğretim Bölge Okulu, öğrencilere tecavüz iddiasıyla sarsıldı. Okulun 3 öğrencisi, alt sınıflardaki erkek öğrencilere tecavüz ettikleri gerekçesiyle tutuklandı.

Yatılı ilköğretim Bölge Okulundaki skandal, okuldaki bir öğrencinin son sınıftaki 3 öğrencinin kendisine tecavüz ettiği iddiasıyla okul yönetimine başvurmasıyla ortaya çıktı.
Yönetimin durumu Jandarmaya bildirmesi üzerine yapılan soruşturmada, tecavüz etmekle suçlanan son sınıf öğrencileri O. E, A. B ve B. K gözaltına alındı. Cumhuriyet Savcılığı, bu öğrencileri Çocuk Şube Müdürlüğü'ne gönderip soruşturmalarının yapılması talimatını verdi. Tecavüz etmekle suçlanan 3 öğrencinin yapılan doktor muayenesinde 2'nin tecavüze uğradığı, birine de cinsel tacizde bulunulduğu belirlendi. Zanlı öğrencilerde ifadelerinde "Biz de başka öğrencilerin tecavüzüne uğradık. Akşam olduğunda kaldığımız yurtta soyunup birbirimizle yatardık. Bu durum uzun süredir böyle devam ediyordu" dedikleri öne sürüldü.

Ferit Demir *(dha), 25 Aralık 2006*

Araştırmalar, arkadaş istismarına ve şiddetine katkıda bulunan birçok örgütsel, kurumsal ve kültürel faktörün varlığını ortaya çıkarmıştır. Bunlardan bazısı:

a) Bakımevinin amaçlarının açık ve nesnel olmaması ve orada kalanların çeşitli gereksinimlerini karşılayamaması,
b) Maço kültürünün ve akran hiyerarşisinin benimsenmesi,
c) Çocukların, belirgin cinsel davranışları olan diğer çocukların yanına yerleştirilmesidir.

Çocukları, arkadaş saldırısından korumak personelin ve yönetimin sorumluluğudur. Bu sorumluluğun yerine getirilmemesi, kurumsal ihmaldir ve şiddete ortam hazırlar.

Kurumsal istismara uğrayanların büyük çoğunluğunun ergenler olduğu bulunmuştur. Araştırmalar, yetişkinlerin cinsel istismarda bulunmak için, ailesinden kopmuş, mutsuz, tecrit edilmiş ve yalnız, istenmediğini düşünen, cinsel ve bedensel tecavüz öyküsü olan, davranış güçlükleri bulunan çocukları

seçtiklerini göstermektedir. Yatılı bakım kurumlarındaki çocukların çoğunun bu özelliklere sahip oldukları araştırmalarla saptanmıştır.

Kurumsal istismarla ilgili olarak yapılan soruşturmalarda, gençlerin istismar şikâyetlerinin sık sık inkâr edildiği ve dikkate alınmadığı gözlenmiştir. Bunun nedeni olarak, bakım evlerinde kalan gençlerin karakter, davranış ve doğru sözlülüğü hakkında kuşku duyulması ve kendileri ile ilgili olumsuz düşüncelere ve ön yargılara sahip olunması gösterilmektedir. Bakım evlerinde kalan çocuklara toplumda ön yargı ile bakılması ve kendilerine değer ve önem verilmemesi de, bu gibi çocukları istismara karşı zayıf duruma düşüren nedenlerdendir.

Kreş ve Gündüz Bakımevlerinde Cinsel İstismar

Günümüzde kreş ve gündüz bakımevleri, çalışan ebeveynlerin çocuklarının bakım ve gözetimi ve aynı zamanda okul öncesi eğitimini sağlayan çağdaş kuruluşlardır. Ancak, son yıllarda yapılan araştırmalarla, bu kuruluşların aile içi istismar düzeyinde olmasa bile, çocuklar için cinsel istismar riski taşıdıkları anlaşılmıştır.

Kutchinsky (1992) yaptığı bir araştırmada, 270 gündüz bakım merkezinde 3 yıl içinde 1639 çocuğun cinsel istismara maruz kaldığını bulmuştur. Araştırmacı, gündüz bakımevindeki ortalama yaşı 3. 9 olan bir grup çocuğun, yetişkinler tarafından oral, anal ve genital seks içeren grup cinsel ilişkilerine maruz bırakıldıklarını ve kendi ifadelerine göre, çocukların bu faaliyetlere zorla veya tehditle katıldıklarını saptamıştır.

Türkiye'de yapılmış ve bu konuda bir görüş ileri sürmeye olanak veren çalışmalar bulunmamaktadır. Ancak, özellikle büyük kentlerde giderek yaygınlaşan gündüz bakımevlerinin, Batı ülkelerindeki benzerlerinde görülen cinsel istismar olayla-

rının yaşanmaması için denetim sisteminin şimdiden oluşturulmasında ve araştırmalara başlanmasında yarar vardır.

Araştırmalar, gündüz bakımevlerinde cinsel istismara uğrayan çocukların çoğunlukla, birden fazla istismarcı tarafından ve birçok kez istismara maruz bırakıldıklarına işaret etmektedir. Ancak araştırmacılar, çocukların istismara uğradıkları sırada yaşlarının küçük olması nedeniyle, istismarın sayısı ve süresi hakkında kesin bir bilgi sahibi olmanın güç olduğu görüşündedirler.

Gündüz bakımevlerinde cinsel istismar suçu işleyenlerin daha çok, buralarda çeşitli görevler yapan kimseler arasından çıktığı gözlenmiştir. Bunlar, öğretmenler, bakımevinin sahibi ve yöneticileri, görevli personelin yakınları ve akrabaları, çocuk bakımından doğrudan sorumlu olmayan, örneğin bakımevinin şoförü ve hizmetliler ile bakımevinin dışından kimseler olabilmektedir.

Araştırmacılar, bu kurumlarda cinsel istismar suçu işleyenlerin arasında kadınların da bulunduğuna dikkati çekmektedirler. Buralarda çalışan personelinin büyük çoğunluğunun kadınlardan oluşması nedeniyle, bu durum şaşırtıcı değildir. Finkelhor vd. (1988), 270 olgu üzerinde yaptıkları bir araştırmada, gündüz bakımevinde cinsel istismarda bulunan kişilerin %40'ının kadın olduğunu bulmuştur. Araştırmada, istismarda bulunan kadınların, zeki, eğitimli, toplumda saygı duyulan ve sapkın davranış öyküsü bulunmayan kimseler olarak görünmelerine karşın, örneğin törensel ve grup istismarı gibi aşırı sapkın davranışlarda bulundukları saptanmıştır.

Literatürde, kadın cinsel istismarcıların, genellikle küçük çocukları istismar ettiklerine, fiziksel güç kullandıklarına veya kullanma tehdidinde bulunduklarına, çocukları kendi aralarında cinsel ilişkide bulunmaya zorladıklarına ve törensel cinsel istismar olaylarına katıldıklarına ilişkin bilgilere rastlanmakta-

dır. Margolin (1991), 325 olgu kaydı üzerinde yaptığı bir çalışmada, kadın istismarcıların büyük çoğunluğunun eve çağrılan ergenlik çağındaki çocuk bakıcıları olduğunu ve bunların istismar suçunu bakıcılık görevi sırasında işlediklerini bulmuştur. Cinsel istismara uğrayan çocuğun ebeveyni tarafından seçilen ergenlik çağındaki bu bakıcılara, hizmetleri karşılığı para ödendiği de kaydedilmektedir.

Bazı çalışmalar, çocuklara karşı işlenen cinsel suçların önemli bir bölümünün, çocuk bakıcıları tarafından işlendiğine dikkat çekmektedir. Bu çalışmalar, bakıcının yaşının, cinsel istismarda bulunmak açısından bir risk oluşturduğuna ve çocukla ebeveynlik bağı olmayan ergen bakıcıların yaptıkları cinsel istismarın, yaşlı bakıcıların cinsel istismarından daha yaygın ve ağır olduğuna işaret etmektedir

Araştırmalar, erkek bakıcıların, kadın bakıcılara göre çok daha fazla sayıda cinsel istismardan sorumlu olduklarını göstermektedir. Erkek bakıcıların, çeşitli yaşlarda oldukları ve kadın istismarcılara göre daha sınırlı ortamlarda cinsel istismar eyleminde bulundukları saptanmıştır (Kelley vd., 1993). Bu bulgular, anne ve babaların çocuklarını teslim etmeden önce çocuk bakıcısı hakkında ciddi inceleme yapmaları gerektiğini göstermektedir.

Bakımevlerindeki Cinsel İstismar Biçimleri

Gündüz bakımevlerinde yapılan cinsel istismar biçimleri olarak, çocukların cinsel organlarının okşanmasından, vajinal ve rektal ilişkiye kadar değişen çeşitli cinsel istismar fiilleri tanımlanmakta ve bunlar arasında oral-genital ilişkiler ile felleçyo ve kunilingus biçimindeki ilişkiler ile vajina ve rektuma yabancı obje veya parmak sokma gibi farklı cinsel istismar fiiller de tanımlanmaktadır. Çocuğun cinsel organına yabancı bir cisim sokmanın daha çok kadınlara özgü bir cinsel istismar fiili oldu-

ğu ve bu istismar biçiminin daha çok birden fazla kadın suçlunun katıldığı cinsel istismar olaylarında gözlendiği bildirilmektedir.

Gündüz bakım merkezlerinde, çocukların cinsel organına ve rektumuna yabancı cisimlerin sokulması biçiminde yapılan cinsel istismara oldukça sık rastlandığı bildirilmektedir. Kaynaklarda, bu amaçla örneğin, kalem, iğne, bıçak, makas ve hatta "haç" kullanıldığı kaydedilmektedir. İlgili literatürde sadistik istismar olarak da adlandırılan bu istismar biçimleri ile ilgili şaşırtıcı gözlemlere rastlanmaktadır. Örneğin, bu olguların birinde, istismar suçlusunun çocuğa büyük bir bıçak göstererek, "bunu arkana sokacağım" dediği ve çocuğun kendine ne sokulduğunu görmemesi için de eğilmesini söylediği kaydedilmektedir. Çocuğun, bu durumda iken kendine gösterilen bıçak yerine makatına parmak dahi sokulsa, içinde bıçak olduğuna inanmaya devam ettiği ve bu yüzden, yapılan soruşturma sırasında veya bu konuda konuşurken istismarcı hakkında "içime büyük bir bıçak soktu" dediğinde, bu sözlerinin kuşku ile karşılandığı ve çocuğa cinsel istismarda bulunulduğuna bile inanılmadığı görülmüştür. Başka bir örnekte, cinsel istismarcıların çocuğun kendisine ne yapıldığı algısını çarpıtmak için, yabancı cisimlerin sihirli güçleri olduğunu söyleyerek onu kandırdıkları ve örneğin çocuğa "senin içine sihirli bir termometre sokacağım" dedikleri anlatılmaktadır.

Gündüz bakım evlerindeki çocuklar, cinsel istismarla birlikte bedensel istismara da uğrayabilirler. Bu çocukların, dövüldüğü, aç bırakıldığı, kendilerine barbitüratlar ve varsanı yapıcı ilaçların veya alkollü maddelerin zorla içirildiği ya da pislik yedirildiğine ilişkin gözlemler anlatılmaktadır. İlaç ve alkollü maddelerin, çocukların istismar fiiline karşı dirençlerini kırmak, kendilerine yapılanları hatırlamamalarını sağlamak veya algı-

lamalarını çarpıtmak ya da porno fotoğraflarını çekmek amacıyla içirildiği ileri sürülmektedir.

Tehdit, cinsel istismar kurbanı çocukların kendilerine yapılanları kimseye söylememelerini sağlamak için istismarcıların sıklıkla kullandıkları yöntemlerden biridir. Genellikle, uğradıkları istismar hakkında konuşmamaları için, çocukları korkutmak amacını güden bu tehditler, örneğin, "seni öldürürüm, seni keserim" gibi, daha çok bedensel zarar verme anlamında sözel ifadelerdir. İstismarın aile içinde yapıldığı durumlarda ise, daha çok aileyi terk etme veya sevgiyi kaybetme gibi duygusal nitelikte tehditler kullanılır.

Törensel İstismar: Kaynaklarda, okullarda ve gündüz bakım merkezlerinde uygulanan bir istismar türü olarak törensel istismar deyimi sık sık geçmektedir. Bu istismar, yetişkinler tarafından grup ibadeti ve sadistik grup faaliyeti olarak, çocuklara uygulanan sistemli ve tekrar eden cinsel, bedensel ve psikolojik istismardır.

Törensel istismarın en belirgin özelliği, bir inanç sistemine dayandırılması ve tinsel veya sosyal bir sistem yaratma gibi bir amacı olmasıdır. Böyle bir amacın gerçekleşmesinin ancak çocukların cinsel istismarı ile mümkün olduğuna inananların, istismar fiillinde bulundukları ileri sürülmektedir.

Törensel istismar kaynaklarında, çocukların grup seremonilerine katıldıkları ve bu seremonilerde yetişkinlerin özel giysiler giyip maskeler taktıkları anlatılmaktadır. Törenlerde çocukların, doğaüstü güçlerle tehdit edildikleri, sapık cinsel fiillere maruz bırakıldıkları, kan içmeye, hayvanları kurban etmeye, pislik yemeye ya da idrar içmeye zorlandıkları kaydedilmektedir.

Törensel istismar örnekleri arasında şeytana tapma ayinleri de bulunmaktadır. Bunu yapan, yani şeytana tapan aile ve gruplarda, işkence törenleri sırasında kurban etme adı altında cina-

yet işlendiği, sapık cinsel fiillerde bulunulduğu ve seremoni tarzında yamyamlık yapıldığı açıklanmaktadır. Young (1991), 37 hastanın naklettiklerine dayanarak yaptığı bir çalışmada, törensel istismarın örneklerini vermektedir. Bunlar, zorla uyuşturucu madde içirme, cinsel istismara, bedensel istismara veya işkenceye maruz bırakma, bir hayvanın parçalanmasını veya öldürülmesini seyrettirme, canlı canlı tabut veya mezarlara koyma ve ölüm tehditlerinde bulunma, bebeklerin kurban edilmelerine, yetişkin cinayetine tanık olma ve bu gibi fiillere katılmaya zorlama, şeytanla evlenme, zorla hamile bırakma, kendi çocuğunu kurban etme, zorla yamyamlık gibi örneklerdir. Ancak, bu kapsamda açıklanan konuların bilimsel güvenirlik ve geçerlikleri kuşkuludur.

Gündüz Bakımevlerinde Uğranılan Cinsel İstismarın Etkileri

Gündüz bakımevlerinde cinsel istismara maruz kalan çocuklar üzerinde istismarın yaptığı etkiler, cinsel istismara uğrayan diğer çocuklarda gözlenen etkilerden büyük ölçüde farklı değildir. Aynı zamanda, bu etkilerin gündüz bakım evlerindeki çocukların yaşı veya cinsiyeti ile de bir ilişkisi olmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle, burada etkiler konusuna kısaca değinilmekle yetinilecektir.

Araştırmalar, gündüz bakım evlerinde cinsel istismara uğramanın çocuklar üzerinde bıraktığı en belirgin etkilerin, depresyon, saldırganlık, şizoid kişilik, sosyal içekapanma, bedensel yakınmalar ve cinsel sorunlar biçiminde ortaya çıktığına işaret etmektedir. Bu çocukların, sosyal yeterlik testlerinden düşük puanlar aldıkları saptanmıştır. Bu durum, cinsel istismara maruz kalmanın çocukların sosyal işlevleri üzerinde de olumsuz etki yaptığını göstermektedir. Ebeveynlerine göre, cinsel istismara maruz kalmanın çocuklarında yol açtığı en önemli sorun-

lar cinsel ve duygusal niteliktedir. Duygusal sorunlardan kastedilen, depresyon ve kaygı gibi ruhsal bozukluklardır.

Ebeveynlerden veya terapistlerden, bakıcılardan, öğretmenler ya da polis gibi görevlilerden toplanan bilgiler, gündüz bakım merkezlerinde cinsel istismara maruz kalan çocuklarda en sık gözlenen tepkinin korku olduğunu göstermiştir. Korku içinde oldukları bildirilen bu çocukların, aynı zamanda kâbus, gece terörü ve uyku bozukluklarına da sahip oldukları; korkularının içeriğini, istismar ve istismarcı ile ilgili gerçek veya hayali kişi ve nesnelerle ya da bakımevine gitme ve yalnız kalma konularının oluşturduğu saptanmıştır.

İstismara uğramış çocuklarda korku tepkisinden sonra en çok gözlenen belirti olarak, cinsel davranışlar, yatak ıslatma, ağlama, saldırganlık, yetişkinlere güvensizlik, okul sorunları, ebeveyni suçlama ve öğrenme bozuklukları gösterilmektedir.

Çocukların, gündüz bakımevlerinde uğradıkları cinsel istismara olan tepkilerine, ebeveynlerin istismara tepkisinin önemli bir katkısının olduğu anlaşılmıştır. Araştırmacılar, cinsel istismara maruz kalmış çocuklarda gözlenen belirtilerin, sadece bu çocukların yaşadıkları travmayı değil, fakat aynı zamanda, aile çevresini, kendilerine verildiğini hissettikleri aile desteğinin miktarını ve istismarın açığa çıkmasından sonra yaşanan karışıklıkları da yansıttığı görüşündedirler.

Gündüz Bakım Evlerinde Cinsel İstismarın Saptanması

Gündüz bakım evlerinde istismara maruz kalan çocuklar, başlarına gelenleri genellikle, zaman geçtikten sonra açığa vururlar. Kendisine yapılanları, istismara uğradığı gün anlatan çocukların sayısı çok azdır. Çocukların çoğunda, ebeveynlerin bazı davranış ve işaretlerden şüphelenmeleri üzerine, çocuğu sorgulamaları ve muayene etmeleri sonucu istismarın ortaya çıkarıldığı görülmüştür. Yazarlar, cinsel istismara maruz kaldığından kuşku-

lanılan çocukların en zor tanınanlarının, okul öncesi yaşta ve gündüz bakımevlerindeki çocuklar olduğunu bildirmektedir.

Ebeveynlerin, çocuklarının istismara uğradığı hakkında kuşkuya düşmelerine yol açan davranışsal belirti ve işaretler arasında en sık olanı, bu çocuklarda gözledikleri korkulardır. Bunu kâbus ve uyku bozukluklarının ile bazı cinsel davranışların izlediği saptanmıştır. İstismar kurbanı 3 yaşın altındaki çocuklarda dahi kâbus ve gece terörü gözlenmiştir. Oysaki kâbus bu yaşın altındaki çocuklarda genellikle görülmemesi gereken bir tepkidir.

Cinsel istismara uğramış çocuklarda gözlenen korkuların, daha çok istismarcının tehditleri veya tekrar istismara uğrayacakları korkusu ile bağlantılı olduğu bilinmektedir. Bu nedenle, bu çocukların gündüz bakım evlerine veya kişi ya da nesnelere karşı gösterdikleri tepkiler çocuk diye geçiştirilmemeli aksine cinsel istismarın birer işareti olarak alınmalıdır.

Klinik Değerlendirmeler

Herhangi bir gündüz bakımevindeki çocukların, cinsel istismara uğradığı şikâyeti ile değerlendirilmesi istenebilir. Bu durumda, değerlendirmeyi yapan uzmanların, gündüz bakımevlerine karşı haksız kuşku, güvensizlik ve kaygı yaratıcı hatalarda bulunmamaya özen ve çaba göstermeleri gerekir. Çocukların evlerde, yuva ve kreş gibi gündüz bakımevlerinden daha çok istismara uğrama riski altında oldukları unutulmamalıdır.

Okul öncesi dönemde çocuklar somut düşünürler, olayları somut terimlerle tanımlama eğilimindedirler ve bu nedenle soyut kavramları anlayamazlar. Bu çocuklar, yetişkinler gibi, mekân, mesafe ve zaman kavramlarını kullanarak düşüncelerini mantıksal bir biçimde örgütleme yeteneğine sahip değillerdir. Küçük bir çocuğun, kendisine yapılan bir fiilin ne zaman oldu-

ğunu bilememesi veya istismarın sıklığını hatırlayamaması, söylediklerinin doğru olmadığı anlamına gelmez.

Küçük çocuklar bellek yetenekleri bakımından da özellik gösterir. Beş yaşın altındaki çocuklar yaşantılara dair ayrıntıları, daha büyük çocuklara ve yetişkinlere göre, daha az hatırlarlar. Bu bellek yetersizliğinin değil fakat çocuğun yaşantı eksikliğine, zayıf hatırlama stratejilerine ve olgunlaşmamış ifade dili yeteneğine sahip olmasının sonucudur. Bu nedenle, çocukların hatırlamalarına oyuncaklar ve çizimler yolu ile yardımcı olunması gerekir. Küçük çocuklar yaşadıkları olayları, çizimler, bebekler ve kuklalar yoluyla somut olarak ifade etme yeteneğindedirler.

Okul öncesindeki çocuklar benmerkezci bir dünya görüşüne sahiptirler. Benmerkezci olmaları, olayları, kendi açılarından yorumlamalarına ve bu yüzden başkalarının güdülerinin ve davranışlarının sonuçlarını kolayca kavrayamamalarına yol açar. Bu nedenle, okul öncesi dönemdeki bir çocukla görüşme yapılırken, çocuğun yaşantısına ve görüş açısına uygun bir yol izlemek gerekir. Çocuğa, "o kimse sana bunu neden yaptı" veya "nasıl oldu" gibi sorular sormakla fazla bilgi elde edilebileceği sanılmamalıdır.

Kutu: 12

İLK ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE CİNSELLİK (0-5 YAŞ)

- Küçük yaşlarda cinsel merak, inceleme ve cinsel oyunlar normaldir. Bu gibi yaşa uygun davranışların, çocuk ve ergenlerin uğradıkları cinsel istismarla bir ilgisi yoktur.
- Eğer çocuğa bastırması öğretilmemişse, cinselliğe olan merak, cinsel uyarılma ve davranış kendiliğinden ortaya çıkar.
- Yaşamlarının ilk 2 yılında olan çocuklar, cinsel organlarını ellemekten hoşlanırlar.

- İki yaşından önce az sayıda çocuk mastürbasyon yapar. İki veya 3 yaşlarında yeterli kas koordinasyonu geliştirdikçe çocukların çoğu mastürbasyon yapar.
- İki veya 3 yaşlarında oyunlar cinselleşir fakat cinsel oyuna olan ilgi baskın değildir.
- İki yaşındaki çocukların oyunlarında birbirini öpme ve birbirinin cinsel organlarına dokunda görülebilir.
- Dört ve 5 yaşlarında çocuklar, örneğin bedenin kısımları ve işlevleri gibi tabu ve ayıp olan faaliyetler ve nesneler hakkında konuşmaktan hoşlanırlar. Bunu, büyükleri şaşırtmak ve arkadaşlarına takılmak için yaparlar.
- Evcilik, doktorculuk ve hemşirecilik gibi oyunlar oynanır. Bu oyunlarda diğerlerinin cinsel organına dokunmak, muayene etmek gibi davranışlar görülebilir. Cinsel oyunlar, amaca değil araştırmaya yöneliktir ve kendiliğindendir.
- Beş yaşındaki çocukların, kimi zaman cinsel temas girişimi gibi ilişkilerde bulundukları gözlenmiştir.

Okul öncesi çağdaki çocukların değerlendirmesi yapılırken, çocukların cinsel gelişim düzeyleri de göz önüne alınmalıdır. Bu çağdaki çocuklar, kızlarla oğlanlar arasındaki bedensel ve cinsel farklara ilgi gösterirler. Çocuklar, anaokulu dönemine geldiklerinde, cinsiyet rollerindeki farkların ayırdına giderek daha çok varırlar. Okul öncesi dönemdeki bir çocuk, eğer cinsel bir ilişki görmemiş veya böyle bir ilişkiyi yaşamamışsa, kendisinin cinsel münasebet ve cinsel yaşam hakkında ayrıntılı bilgiye sahip olması olanaksızdır.

Okul öncesi dönemdeki çocuklar, cinsel ilişki ve cinsellikle ilgili bilgileri sözel yollarla veya oyun ya da etkileşimlerle, örneğin mimik yaparak veya cinsel poz ve duruşlarda bulunarak sözel olmayan biçimlerde ifade edebilirler. Eğer bu yaştaki çocuklar, cinsel konularda ayrıntılı bilgilere sahipse, bu bilgileri nasıl öğrendikleri araştırılmalıdır. Çünkü çocukların uğradıkları

cinsel istismar, bu konuda zamansız bilgi kaynağı olabilir ve çocukta cinsel duygular uyandırabilir.

Çocuğun, cinsellik hakkındaki bilgileri, gündüz bakım evlerinden veya oradaki ya da çevresindeki başka çocuklardan öğrenebileceği olasılığı yanında ailesinden de edinebileceği gerçeği nedeniyle, cinsel istismarın sürüp gitmesini önlemek için, çocuğu ve aileyi kaygılandırmadan ve korkutmadan, bu konularda ayrıntılı soruşturma yapmakta yarar vardır.

Okul öncesi çocukların değerlendirilmesinde anatomik ayrıntıları olan oyuncak bebeklerden yararlanılabilir. Cinsel istismar kaynaklarında, çok küçük çocuklardan istismarla ilgili bilgi alınabilmesi için oyuncak bebeklerden yararlanılmasını savunan görüşler olmakla birlikte, karşıt görüşlere de rastlanmaktadır. Şu anda konunun tartışmalı olduğu söylenebilir. Eğer cinsel istismar değerlendirilmesinde anatomik ayrıntıları olan bebekler kullanılırsa, ulaşılan bilgilerin diğer değerlendirme kaynaklarından elde edilen verilerle doğrulanması gerekir.

ENGELLİ ÇOCUKLARIN CİNSEL İSTİSMARI

Engel/özür, kişinin yetenek ve becerilerini kullanmasını kısmen veya tümüyle sınırlandıran bir koşul veya koşulların bir arada bulunduğu durumdur. Bu koşul ya da koşullar, örneğin körlük ve sağırlıkta olduğu gibi duyumsal, felç ve ortopedik özürlerde olduğu gibi bedensel ve zekâ geriliğinde olduğu gibi bilişsel olabilir. Konuşma ve öğrenme güçlükleri, diabet, romatizmal artirit, HIV/AIDS ve otizm gibi süreğen hastalıklarda engel kapsamına girmektedir.

Türkiye'de, istismara uğrayan engellilerin gerçek sayısı ve uğradıkları istismar hakkında bilgilerden yoksunuz. Türkiye genelinde 2000 yılı nüfus sayımı resmi sonuçlarına göre engellilerin sayısı 8. 5 milyondur (ABD'de 43 milyon). Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) yaptığı engelliler araştırması 2002 veri-

lerine göre engelli nüfusun toplam nüfusa oranı %12,29 olarak tahmin edilmiştir. Ancak, engelli nüfusun yüzde kaçının bedensel istismar ve ihmal veya cinsel istismar kurbanı olduğu belli değildir.

ABD'de 1993 yılında, Ulusal Çocuk İstismarı ve İhmali Merkezi'nin (National Center on Child Abuse and Neglect-NCCAN) yaptığı bir araştırmada, istismara uğrayan çocukların oranı %17,2 olarak bulunmuş ve bunların içinde cinsel istismar kurbanı engelli çocukların oranı %15,2 olarak saptanmıştır.

Engelli çocuklar, engelsiz çocuklar gibi her tür istismara açıktırlar. Bu istismar, bedensel istismar, duygusal istismar veya ihmal ya da cinsel istismar biçiminlerinde olabilir. Engelli çocukların sahip oldukları koşullar, kendilerini istismara uygun duruma getirir. Bu çocukları, istismara müsait yapan koşullar arasında:

a) Temel ve sosyal gereksinimleri için başkalarına bağımlı olmaları,
b) Kendi yaşamları üzerinde denetim ve seçme olanağından mahrum bulunmaları,
c) Boyun eğmeyi ve itaat etmeyi doğru davranış olarak bellemeleri,
d) Cinsiyet hakkında bilgilerinin olmaması ve cinsel yaklaşımların anlamını doğru olarak anlayamamaları,
e) İlgi ve sevgiye açık olmalarını artıran tecrit edilme ve reddedilme duyguları olması,
f) Farklı tipte dokunmalar arasında bir ayırım yapamamaları ve yaşantıları ile ilgili iletişimde bulunamamaları,

en belirgin olanlarıdır. Bu özelliklere ek olarak, engellilerin çocuksu halleri, kendilerine yapılan fiillerin sonuçlarını tahmin edememeleri ve içtepilerini kontrol etmede yetersizlikleri, onları istismara müsait yapan diğer nedenlerdir.

Engelli çocukların istismar nesnesi gibi görülmelerinde, toplumun engele ve engelli çocuklara tepkisinin de payı vardır. Engelli çocukların sürekli damgalandığı, aşağılandığı ve küçük görüldüğü bir sosyal ortamda, kendilerine istismarda bulunmak için yeterli gerekçeler oluşturulmuş demektir. Bu toplumlar, güç dengesizliğinin geçerli olduğu toplumlardır ve eşit olmayan güç ilişkisi engelli çocukları, kötü niyetli yetişkinin yaklaşımlarına boyun eğmek zorunda bırakabilir.

Dünyada bazı ülkelerde HIV ve AIDS'li kimselerin bakire bir çocukla cinsel ilişkide bulundukları takdirde, bu hastalıktan kurtulacaklarına inanılmaktadır. Bu inanç nedeniyle engelli fakat bakire kızlara tecavüz edilmektedir. Groce ve Trasi'nin (2004) tespitlerine göre, HIV/AIDS ile bağlantılı olarak engellilere yapılan bakire tecavüzünün, alt-Sahra Afrikası'nda, güney ve güneydoğu Asya'da, Kuzey Amerika'da ve Avrupa'da arttığına ilişkin raporlar bulunmaktadır.

Tıbbın dahi engelli çocukların istismarına alet edildiğinin örneklerine rastlanmaktadır. Doğu Avrupa'da ve Avustralya'da engelli kızların adet görmemelerini sağlamak ve hamile kalmalarını önlemek için 7 veya 8 yaşından itibaren ameliyatla rahimlerini alındığı bildirilmektedir (UNICEF, 2005b).

Halk arasında engelli kişilerin cinsel olarak istismar edilemeyecekleri biçiminde yanlış bir kanı vardır. Bu kanı, engelli kişilerin cinsel açıdan uygun olmadıkları, çekici değil fakat acınacak kişiler oldukları, cinsel duygulardan yoksun ve arzu edilemez durumda bulundukları biçiminde inanışlara dayanır. Oysaki gerçekler bu inanışların tümüyle zıddıdır.

İnsanlık tarihi boyunca engelli kimseler engelli olmaları nedeniyle ayrımcılığa maruz kalmış, cinsel saldırılara uğramış, toplumdan dışlanmış ve eğitim gibi olanaklardan yararlanmalarına fırsat verilmemiştir. Araştırmalar, gelişimsel engelli yetişkinlerden kadınların %83'ünün ve erkeklerin %32'sinin cinsel

saldırılara maruz kaldıklarını göstermektedir. ABD'de her yıl gelişimsel engelli 15.000 ile 19.000 kişinin tecavüze uğradığı saptanmıştır (Sobsey ve Mansell, 1994). Engelli kimselerin kırılgan ve toplumun hizmetlerinden soyutlanmış olmaları, kendilerini kolay hedef haline getirerek istismarcıları sapık ilişkilerde, cinsel saldırılarda ve şiddet eylemlerinde bulunmaya güdülendirir ve cesaretlendirir.

Kaynaklarda, engelli kişilerin cinsel istismara uğrama oranlarının birbirinden farklı olduğu görülmekte ve bazı kaynaklarda bu oran %70'e kadar çıkmaktadır. Araştırmalar, zihinsel engelli kızların %10'unun ensest kurbanı olduklarını ve bu kızlarla cinsel ilişki kuranların %40 oranı ile babalar veya üvey babalar olduğunu göstermektedir.

Engelli kızların, erkeklere göre daha yüksek oranlarda istismara uğradıkları ve bu olguların çoğunluğunda gözlenen istismar biçiminin ensest tarzında olduğu bulunmuştur. Araştırmaların ortaya koyduğu diğer gerçekler, engellileri istismar edenlerin %97 oranı ile erkek ve %99 oranı ile de engellilerin bildikleri ve güvendikleri kişiler olduklarıdır.

Engelli çocukları cinsel olarak istismar edenlerin, ebeveynler, akrabalar, özel eğitim öğretmenleri, araç şoförleri, psikologlar, fizyoterapistler, uğraşı terapistleri, özellikle psikiyatri, çocuk hastalıkları ve kadın hastalıkları hekimleri olmak üzere tıp doktorları, izci ve kamp liderleri arasından çıktığı bildirilmektedir. ABD'de yapılan bir araştırmada, tüm engelli çocukların %5'inin, okuldan eve dönerken servis otobüsü şoförleri tarafından cinsel istismara uğratıldıkları bulunmuştur (Holander, 2006). Bu bilgilere dayanak, engelli çocuklarla etkileşim durumunda olan ve çoğu kez kendilerine güven duyulan kişilerin, bu çocuklarla cinsel ilişkiye girme riski oluşturduğu söylenebilir.

Engellilerin sadece ortalama 5/l'inin, maruz kaldıkları cinsel fiili başkasına açıkladığı saptanmıştır. Bu çok az bir orandır ve

büyük sayıda engellinin kendilerine yapılan istismarın acısını içlerinde taşıyarak yaşamak durumunda kaldıkları anlaşılmaktadır. Erkek çocukların kendilerine yapılanları, kız çocuklara göre daha az oranlarda açığa vurmaları veya rapor etmelerine karşın, engelli erkek kurbanların uğradıkları istismar hakkında söylediklerine daha çok inanıldığı saptanmıştır.

Zihinsel Engelli Çocukların Cinsel İstismarı

Kutu: 13

Tecavüz Sonucu Hamile Kalan Özürlü Kız Hastaneye Yatırıldı

Muş'ta Yağcılar beldesinde yaşayan Ali Y.'nin, zihinsel özürlü kızı Dilek'in karnının her geçen gün büyüdüğünü görmesi üzerine Elazığ Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne getirdi. Burada yapılan muayene sonucunda Dilek Y'nin 5 aylık hamile olduğu anlaşıldı. Daha sonra Fırat Tıp Merkezi'ne sevk edilen zihinsel özürlü Dilek Y. burada kontrol altına alındı.

Olayla ilgili soruşturma başlatan Elazığ Cumhuriyet Başsavcılığı Muş Başsavcılığı'nı da konu hakkında bilgilendirerek olayın faillerinin bulunmasını istedi.

Sabah, 18. 07. 2007

Zekâ geriliği olarak bilinen zihinsel engel, yaşam boyu devam eden gelişimsel bir özürdür. Bu özür, kişinin sosyal becerilerinde, iletişimde bulunma ve günlük yaşamın gereklerini yerine getirebilme yeteneğinde yetersizliklerle kendini belli eder. Bu kişiler, bağımsız ve kendine yeterli kişilik vasıflarına göre davranma bakımından da başarısızdırlar. Zekâ engelliler, uzman psikologlar tarafından uygulanan standart zekâ ve yetenek testleri ile tanınabilirler.

Zihinsel engellilerin, cinsel ilgi ve gelişimleri, normal zekâya sahip yaşıtlarından büyük ölçüde değişiklik göstermez. Bununla birlikte, zihinsel engellilerin diğer kimselere göre cinsel konularda bilgi sahibi olma, cinselliği anlama ve cinsel ilgi ve meraklarını karşılama ya da tatmin etme şans ve fırsatları çok kısıtlıdır. Bu kısıtlılık onları, kolayca başkalarının cinsel istismar tuzağına düşürür.

Zihinsel Engellilerin Cinsel İstismara Uğrama Riski

Zihinsel engellilerin, cinsel istismara uğrama riski yüksektir. Araştırmalar, gelişimsel engellilerin %90'ını aşan oranlarda hayatlarının bir döneminde cinsel istismara uğrama riski altında olduklarına işaret etmektedir. Baladerian (1991) yaptığı bir araştırmada, gelişimsel engelli kadınların %39-%83 ve erkeklerin de %16-32 arasında bir oranla, 18 yaşına girmeden önce cinsel olarak istismara uğradıkları sonucuna varmıştır. Aynı araştırmada, olguların %32'sinde istismarcıların aile üyesi veya tanıdık biri olduğu fakat %44'ünün kurbanın özürü ile ilgili, örneğin bakım kurumu görevlileri ve servis personeli gibi bakım hizmeti veren kişiler olduğu bulunmuştur.

Kaynaklar, zihinsel engellilerde cinsel istismarın yaygın ve devamlı bir olgu olduğuna ve bunun, çoğu kez mağdurun bildiği kişiler tarafından yapıldığına işaret etmektedir. Sobsey ve Mansell (1994), doğum kontrolü için kliniğe gelen zihinsel engelli kızların %25'inin cinsel istismar öyküsüne sahip olduklarını saptamıştır. Araştırmalar, engelli erkek çocukların, engeli olmayan erkek çocuklara göre daha sıklıkla cinsel istismara uğradıklarını göstermektedir.

Zihinsel engelli çocukların yaşamında, hangi koşulların risk faktörü oluşturduğunun bilinmesi, bu çocuk ve gençlerin cinsel istismardan korunması açısından büyük önem taşır. Ayrıca, zihinsel engellilerle çalışan, psikolog, eğitimci ve sosyal hizmet

uzmanları ile diğer ruh sağlığı personelinin görevlerini etkin bir biçimde yerine getirebilmeleri için bu bilgilere gereksinim vardır. Bu konudaki bilgiler daha çok son yıllarda yapılan çalışmalardan elde edilmiştir.

Zihinsel engellileri cinsel istismar riski altına koyan koşullar 4 başlık altında incelenebilir. Bunlar:

1. Bağımlılık,
2. Kurumsallık,
3. Psikolojik Gereksinimler,
4. Cinsel Eğitim Eksikliğidir.

1. Bağımlılık: Zihinsel engelli kişilerin özellikle kendilerine bakan kimselere bağımlı olmaları temel niteliklerindendir. Bu bağımlılık, özellikle ağır zekâ geriliğinde gerekli ve kaçınılmaz bir sonuçtur. Bu çocukların yaşamlarını başka türlü sürdürmeleri olanaksızdır. Bunların dışında, sadece az sayıdaki zihinsel engelli başkalarına bağımlı olmadan yaşayabilirler.

Zihinsel engellilerin uzun süreli bağımlılıkları, kendilerine bakan yetişkinlerin söylediklerine kesin itaat göstermelerine yol açar. Bu aşırı bağımlılık ve itaat, başka bir deyişle her söylenene boyun eğme eğilimi, zihinsel engellilerin istismar riski olan kişilerin eline düşmelerini ve kendilerine kötü muamelede bulunulmasını kolaylaştırır. Araştırmalar, evdeki bakıcıların veya kurumlardaki sağlık görevlilerinin engellilere duygusal istismarda bulunduklarını ve cinsel şiddet uyguladıklarını ortaya çıkarmıştır. Araştırmalar, istismarcıların, %87'den %99'a varan oranlarda gelişimsel engellilerin bildiği ve güvendikleri kimseler olduğunu ortaya koymaktadır (Baladerian 1991). Ayrıca, kurumlardaki engelliler de birbirlerine karşı cinsel ve bedensel istismar fiillerinde bulunabilirler.

2. Kurumsallık: Zihinsel engellilerin barınmaları, eğitilmeleri ve korunmaları amacıyla yerleştirildikleri kurumlar, aynı zamanda cinsel istismar için uygun ortamlar oluşturabilir. Özellikle yatılı kurumlarda uzun süre kalan özürlüler, zamanla bu kurumun bir parçası haline gelirler ve cinsel etkileşimler kurumsal yaşamın bir sonucu olarak ortaya çıkar. Bu gibi kurumlarda, büyük çocukların küçük çocuklarla cinsel etkinliğe girmeleri ciddi ve yaygın bir sorundur. Araştırmalar, örneğin bakım evlerinde cinsel istismar riskinin, toplum içinde yaşamaya göre 2 ile 4 misli daha yüksek olduğunu göstermektedir. Sobsey (1994), cinsel istismar oranının özel bakımevlerinde %49,8, kurumlarda %15,8 olduğunu bulmuştur.

Bakımevlerinde istismar ortamının oluşma nedeni olarak, bu gibi yerlerin yetersiz ve niteliksiz personele sahip olması ve kısıtlı mali olanakları nedeniyle sosyal çevreden koparak, toplumdan yalıtılmış, içine kapalı bir kurum haline gelmeleri gösterilebilir. Buralarda geçen cinsel istismar olaylarının dışarıya sızmamasını sağlamak da kurumsal yaşamın uyulması gereken bir kuralıdır.

Uzun süre bir kuruma bağlı olarak yaşamak, kişilerin davranış ve tutumlarında kurumsallaşma deyimi ile tanımlanan bazı özelliklerle sonuçlanır. Bir bakımevinde bakılmaları ve korunmaları gereken ağır zihinsel engelliler için kurumsallaşma kaçınılmazdır.

Kurumlarda kalan zihinsel engelliler, sözel yeteneklerinin çok sınırlı olması nedeniyle, kendilerine yapılan cinsel istismar girişimini önleme ve bildirme olanağına sahip değillerdir. Zihinsel özürlü bir kimsenin sözel olarak kendisini savunamaması, cinsel istismarın kolayca gerçekleşmesini ve devam etmesini sağlar. Bu kimselerin, zekâ engeline ek olarak bedensel özürleri de olduğu takdirde, istismardan kaçarak kurtulmaları veya saldırıya karşılık vermeleri de olanaksızdır. Potansiyel cinsel istis-

marcılar, kendilerine cinsel istismarda bulunma cesaretini veren tüm bu koşulların farkındadırlar ve bu nedenle korkusuzca ve pervasızca istismara girişir ve sürdürürler.

3. Psikolojik gereksinimler: Zihinsel engellilerin, olağan düzeyin üstünde değer verilme ve kabul edilme gereksinimleri, kendilerini cinsel istismar riski altına koyan nedenlerden bir diğeridir. Araştırmalar, bu gibi kimselerin sahip oldukları duygusal ve sosyal güvensizlik duygularının, kendilerini cinsel istismara çok daha uygun duruma getirdiğine işaret etmektedir. Zihinsel engellilerin sevgi alıp verme gereksinimlerini ifade ettikleri davranışları, istismarcılar tarafından cinsel istismara davet gibi algılanabilmektedir.

Güvensizlik duyguları, özellikle orta derecede zihinsel engellilerin, kabul edilmek, topluluğa uymak ve arkadaş edinmek için aşırı çabada bulunmalarına yol açabilir. Bu nedenle zihinsel engelliler, çevrelerindeki kişilere uymalarını sağlayacağını düşündükleri kişilerin veya istismarcıların söylediği her şeyi yapmaya büyük bir istek gösterirler ki bu durum onları kötü amaçlı yaklaşımlara açık hale getirir.

4. Cinsel eğitim eksikliği: Eğitim uygulamalarında, cinsel eğitim pek fazla üzerinde durulan bir konu değildir. Engellilerde ise bu konu hemen hemen hiç düşünülmez. Bunda, zihinsel engellilerin cinselliklerinin bulunmadığı ve eğitilmelerine gerek olmadığı biçimindeki bir yanılgının etkisi vardır. Zihinsel engellilerin cinsel eğitilmelerine gerek duyulmamasının diğer nedenleri arasında, çoğu ebeveynin cinsel eğitime karşı olması ve bu gibi eğitim uygulamalarına karşı kaygı ve güvensizlik duyması gösterilmektedir.

Kurumlarda bulunan zihinsel engelliler için de aynı durum söz konusudur. Buralarda kalan engellilere en basit bir dokun-

manın dahi yanlış anlaşılma olasılığı, cinsel içerikli eğitimin verilememesinin önde gelen nedenidir. Bu gibi sakıncalar, zihinsel engellilerin seks ve cinsel konularda hiçbir bilgi sahibi olmadan gelişmelerine neden olur. Oysaki cinsel yaşam açısından zihinsel engelliler ile toplumun diğer üyeleri arasında hiçbir fark yoktur ve özürlüler de özürsüzler kadar cinsel gereksinimlere ve cinsel yaşam hakkına sahiptir.

Zihinsel Engellilerde Cinsel İstismarın Saptanması

Zihinsel engeli olanlar, kendilerine cinsel amaçlı yapılanların anormal veya yasadışı olduğunun farkında değildir. Bu nedenle, uğradıkları istismarı kimseye söylemezler. Ayrıca, kendilerine bakıcıların veya otorite konumunda olanların asla sorgulanmamaları ve şikâyet edilmemeleri gerektiği öğretilmiştir. Ancak, zihinsel engelli çocukları istismar edenlerin çoğunluğunun bu gibi kimseler arasından çıktığı da bilinen bir gerçektir.

Cinsel istismara uğrayan zihinsel engellilerin tanınması, istismarın sürüp gitmesinin önlenmesi ve kurbanın tedavisi açılarından büyük önem taşır. Bunun için önerilen iki yol vardır. Bunlardan biri, cinsel istismar kurbanı çocuk veya yetişkin için, güven verici bir ortamın sağlanması ve diğeri, cinsel istismarın bedensel, davranışsal, psikolojik ve ailesel işaret ve belirtileri hakkında bilgi sahibi olunmasıdır.

Güven verici bir ortam, çocuk ve yetişkinlerde istismarın açığa vurulmasını ve böylece cinsel istismarın tanınması sağlar. Cinsel istismara uğramış zihinsel engelliler, diğer çocuklar gibi, kendilerini rahat hissettikleri ve korku duymadıkları bir ortamda, uğradıkları istismarı anlatabilir ve istenilen bilgileri kolaylıkla verebilirler. Bu nedenle, cinsel istismara uğramış çocuk veya yetişkin ile cinsel ve duygusal konularda, onların zekâ düzeylerine uygun bir biçimde iletişimde bulunulması, güvenlerinin kazanılarak kaygılarının giderilmeye çalışılması önemlidir.

Güven ortamı sağlansa da zihinsel engellilerin uğradıkları istismarı açığa vurmalarına mani olan başka durumlar da vardır. Bunlar, zihinsel engellilerin:

a) Güçlükle iletişimde bulunmaları,
b) Başlarına gelenleri kime anlatacaklarını bilememeleri,
c) Kendilerini istismar olayından dolayı suçlu ve sorumlu görmeleri,
d) Zora maruz kalmış olmaları,
e) Kendilerine inanılmayacağından korkmaları ve
f) Bazı beklentileri veya elde edecekleri ödüller nedeniyle istismara razı olmalarıdır.

Cinsel istismarın tanınmasında ikinci yol, cinsel istismarın bedensel, davranışsal, psikolojik ve ailesel bileşenleri hakkında bilgi sahibi olmaktır. Cinsel istismar kurbanı çocuk ve yetişkinler uğradıkları cinsel istismar hakkında, çeşitli biçimlerde ve değişik ortamlarda davranışsal ve duygusal ipuçları verirler. Ancak bu yolla elde edilen bilgiler, bedensel kanıtlara dayanan bilgiler veya doğrudan anlatılan cinsel istismar öyküsü kadar kesin değildir. Bu nedenle, cinsel istismarın tanınmasında tek bir belirti ile yetinilmeyip, bir belirtiler demetinin araştırılması daha doğrudur. Bunun için kuşkusuz, konu ile ilgili uzmanların cinsel istismarın işaret ve belirtilerine dair bilgi sahibi olmaları gerekir.

Cinsel istismar iddiası ortaya atıldıktan sonra, çocukta işaret ve belirtilerin değerlendirilmesiyle cinsel istismar kuşkusu uyandığında, durumun adli makamlara hemen bildirilmesi yasal, profesyonel ve ahlaki bir sorumluluktur. Bu konudaki yasal süreçler hakkında, ana babaların, eğitimcilerin ve ruh sağlığı personelinin bilgilendirilmesinin önemi büyüktür.

Zihinsel Engellilerde Cinsel İstismarın Etkileri

Cinsel istismarın, psikolojik, bedensel ve davranışsal etkileri kaçınılmazdır. Cinsel istismara uğrayan kızlar hamile kalabilir, cinsel yoldan bulaşan bir hastalık kapabilir ve yaralanmalara ve berelenmelere maruz kalabilirler. Bunlar cinsel istismarın gözle görünen etkileridir. Cinsel istismar örneğin, mide ağrıları, baş ağrıları ve uyku bozuklukları gibi psikosomatik etkilere de neden olabilir. Cinsel istismarın psikolojik etkileri kendilik değerinin sarsılması, utanma ve suçluluk duyguları, depresyon, gerçek dışı korkular ve güven duygusunun yitirilmesi gibi belirtilerle ortaya çıkabilir. Cinsel istismar küçük yaşlarda, bilinen biri tarafından uzun süre yapıldığı durumlarda, çocukların yaşamında çok daha ağır hasarlara neden olduğu bilinmektedir. Cinsel istismarın etkileri ile ilgili tüm bu gerçekler, engelliler için de söz konusudur.

Cinsel istismara uğrayan engellilerde, içe kapanma, itaatsizlik, saldırganlık, kendini yaralama ve uygunsuz cinsel davranışlarda bulunma saptanmıştır (Sobsey, 1994). Bazı kaynaklar, zihinsel engellilerin, engelli olmayanlara göre maruz kaldıkları cinsel istismara tepkilerinin daha ağır ve niteliksel yönden farklı olduğuna işaret etmektedir. Bununla birlikte, zihinsel engellilerde cinsel istismarın etkileri konusunda yapılmış fazla sayıda araştırma bulunmamaktadır.

Zihinsel Engellilerde Tedavi Uygulamaları

Cinsel istismar kurbanı zihinsel engelli çocuk ve gençlere yardım edilebilmesi için, her şeyden önce bu grup çocuk ve gençler hakkında bilgi sahibi olmak gerekir. Bu amaçla, ruh sağlığı uzmanları ve diğer ilgili personel, zihinsel engellilerin istismarı ve ihmali, korunmaları ve kendilerine uygun iyileştirici tedavi yöntemler konularında ayrıca eğitilmelidir.

Zihinsel engellilere ruhsal sorunları nedeniyle genellikle, biliş ve duyguyu etkileyen ilaçlarla yapılan tıbbi tedaviler veya davranış değiştirme yöntemleri ile yapılan psikolojik tedaviler uygulanmaktadır. Cinsel istismara maruz kalmış zihinsel engellilerin, ruhsal sorunları nedeniyle psikolojik tedaviden yararlanmaları, gelişmiş Batı ülkelerinde yapılan uygulamalardır. Türkiye'de bu konuda katedilmesi gereken mesafeler vardır.

Aslında, zihinsel engellilere uygulanan psikolojik tedavi yöntemleri, özürü bulunmayan kimselere uygulanan psikolojik tedavilerden farklı değildir. Araştırmalar, cinsel istismara maruz kalmış hafif veya orta derecede zihinsel engelli kişilerde, bireysel ve grup psikoterapileri ile aile tedavisinin yararlı olduğuna işaret etmektedir. Zihinsel engellilerde kullanılan psikoterapinin amacı, zekâ geriliğinin değil fakat ruhsal sorunların tedavi edilmesidir

Bununla birlikte, zihinsel engellilere psikoterapi uygulanması düşünüldüğünde, bu gruba giren çocuk ve gençlerin özelliklerine ve gelişim düzeylerine göre yöntem üzerinde bazı değişikliklerin yapılmasında yarar vardır (Tharinger vd., 1991).

ERKEK ÇOCUKLARIN CİNSEL İSTİSMARI

Kutu: 14

Dört İlköğretim Öğrencisine Tecavüz Ettiler

Aydın'ın Germencik ilçesinde 4 erkek ilköğretim okulu öğrencisine tecavüz ettikleri iddiasıyla 2 si çocuk 4 kişi tutuklandı.

Ortaklar Belde'sindeki Atatürk İlköğretim Okulu'nda okuyan 4 ilköğretim okulu öğrencisi, ders çıkışında 7. ve 8. sınıfa giden iki öğrenci ve Cihan Aydın isimli şahıs tarafından kandırılarak ıssız bir alana götürüldü. Öğrenciler burada çocuklara cinsel istismar suçundan sabıkalı Sinan Yıldız karşı-

ladı. Dört zanlı ellerini bağlayarak öğrencilere tecavüz etti. 4 öğrenci, başlarından geçenleri okulda öğretmenlerine anlattı. Harekete geçen polis Cihan Aydın ve Sinan Yıldız'ı gözaltına aldı; M. A ve R. A'yı da yakaladı. Germencik Adliyesi'ne sevk edilen dört zanlı, çıkarıldıkları mahkemece tutuklanarak, Aydın E tipi Kapalı Cezaevine gönderildi.
http://www.internethaber.com/news_detail.php?id=141303

Her yaştan kızların cinsel istismarı yoğun bir biçimde araştırmalara konu yapılmasına karşın, erkek çocukların cinsel istismarı, yakın zamanlara kadar ilgi çekmemiş ve konu inkâr edilmiştir. Son yıllara gelinceye kadar, yetişkin ile çocuk arasında yaşanan cinsel istismar olgularında, erkek kurbanların sadece küçük bir oranı oluşturduğuna inanılmıştı. Bu durum, kaçınılmaz olarak cinsel istismarın sıklığı ve yaygınlığı ile ilgili verilere yansımış ve bu verilere dayanılarak kızların erkeklere göre çok daha yüksek oranlarda cinsel istismara maruz kaldıkları iddia edilmiştir. Oysaki gerçekler bunu doğrulamamakta ve son yıllarda yapılan araştırmalar, erkeklerin kızlar kadar veya onlara yakın oranlarda cinsel istismara maruz kaldıklarını göstermektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO, 2006) yakın zamanlarda yayınlanan verilerine göre çocukluğunda cinsel istismara uğrayan erkeklerin oranı %5-10 arasındadır. Genellikle, 18 yaşın altındaki erkek çocuklarda istismara maruz kalma oranı %5 ile %10 arasında kabul edilmektedir. Ergenleri ve daha küçük yaştaki çocukları kapsamına alan geniş ölçekli ulusal bir araştırmaya göre de her 1000 erkek çocuktan birinin cinsel istismara uğradığı tahmin edilmiştir (Cappelleri, 1993). Genel nüfus örneklemi üzerinde yapılan birçok çalışmada, tüm kadınların 4/1 veya 3/1'inin ve tüm erkeklerin 10/1'inin çocukluklarında cinsel istismara maruz kaldıkları bulunmuştur (Finkelhor ve Lewis, 1990).

Vander May (1988) yaptığı kapsamlı bir çalışma ile ABD'de erkek çocukların kızlar gibi cinsel istismara uğradıklarını ve tüm yetişkin Amerikalı kadınların %9'dan %54'e ve tüm yetişkin Amerikalı erkeklerin %3'ten %9'a kadar değişen oranlarda çocukluklarında cinsel istismar kurbanı olduklarını ortaya koymuştur. Aynı çalışmada, ABD'de heryıl 46.000'den 92.000'e kadar değişen sayıda erkek çocuğun cinsel istismara uğradığı tahmin edilmiştir.

Erkek çocukların cinsel istismarı ile ilgili sayısal verilerin ihtiyatla değerlendirilmesi gerekir. Çünkü erkeklerin cinsel istismarı ile ilgili bazı gerçekler, bu konudaki yordamsal verilerin yanılgıya yol açabileceğini düşündürmektedir. Cinsel istismarın yaygınlığı konusunda erkek çocuk örneklemlerinde yapılan çalışmalardan, araştırmada kullanılan yöntemlere ve örneklemin özelliklerine bağlı olarak farklı sonuçların elde edildiği görülmektedir.

Erkek çocukların cinsel istismar oranlarının kızlara göre çok daha düşük bulunmasının çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenlerin başında, toplumda erkek çocukların cinsel istismarının bir gizlilik perdesi arkasında tutulması gelir. Bunun nedeni, erkek cinsel istismar kurbanlarının, örneğin, "çaresizlik erkeğe yakışmaz", "erkek koyun, kasap dükkânına yakışır" veya "erkeğin edilgen olduğu ilişki eşcinsellik anlamına gelir" gibi toplumsal mitlerin baskısı altında olması ve bu gibi mitlerin, erkeklikle ilgili toplumsal basmakalıp yargılar tarafından pekiştirilmesidir. Eşcinsellikten korkulan toplumlarda bu tip pekiştirmeler yaygındır ve erkek çocuklar sapık ve eşcinsel olarak damgalanmamak için uğradıkları istismarı gizlemek zorunda kalırlar.

Erkek cinsel istismar mağdurları, utanç duymaları, sapık, ruh hastası veya eşcinsel oldukları korkusuna kapılmaları, ebeveynlerinin veya başkalarının kendilerine inanmayacakları kaygısı gibi nedenlerle, maruz kaldıkları olayı gizli tutmayı tercih

ederler. Erkek çocukların istismarı gizli tutma nedenleri olarak, yaşadıkları istismar olayını unutmak istemeleri, istismarcıyı korumayı düşünmeleri veya istismarı söyledikleri takdirde karşılaşacakları tepkiden korkmaları gösterilmektedir (Holmes ve Slap, 1998). Gizleme, istismarın aile içinden biri tarafından yapıldığı olgularda daha kesindir. İstismarın ailenin dışından biri tarafından yapıldığı olgularda olayın, öğretmenlere, polise ve adliyeye yansıtılma şansı vardır.

Tüm bu açılardan bakıldığında cinsel istismara maruz kalan erkek çocukların mağduriyetlerinin ne denli büyük olduğu ve toplumda cinsel istismara uğrayan erkeklerin gerçek sayısının araştırmaların yansıttığının çok üstünde bulunduğu anlaşılabilir. Erkek çocukların cinsel istismarı, sanılandan daha yaygın toplumsal bir gerçek olmasına karşın, en az bildirilen, en az bilinen ve en az tedavi edilen fakat kurbanlarında ciddi etkiler yapan bir istismar türüdür.

Erkek Çocukların Cinsel İstismarının Niteliği

Araştırmalar, erkek çocukların, daha çok yetişkin erkekler tarafından cinsel istismara maruz bırakıldıklarını ve bu suçu işleyenlerin daha büyük olasılıkla aile dışından kişiler olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte erkek çocuklar, aynı aile içinde yetişkin erkeklerin cinsel istismarına uğrayabilirler ve bu istismar ensest olarak adlandırılır. Yetişkin erkeklerin, erkek çocuklarla kurdukları cinsel ilişki pederasti olarak adlandırılır.

Cinsel istismara uğrayan erkek çocuklar, genellikle 13 yaşından küçük, düşük sosyo-ekonomik statüye sahip ve babaları ile birlikte yaşamayan veya anne ve babası olmayan çocuklar arasından çıkmaktadır. Buna ek olarak, cinsel istismar kurbanı erkek çocukların ailelerinde, istismar öyküsü olmayan erkek çocuklara göre 15 kez daha büyük olasılıkla, cinsel istismara uğramış birinin bulunduğu saptanmıştır (Holmes ve Slap, 1998).

Erkek çocuklar, kız çocuklar gibi ensest veya pedofili ilişkisi ya da cinsel tecavüz, pornografik ilişkiler ve fuhuş gibi yollarla cinsel istismara uğrayabilirler. Erkek çocukların cinsel istismarının daha çok anal ilişki biçiminde yapıldığı, bu yolla gerçekleştirilen cinsel istismarın, anüs ve rektum bölgesinde berelenmeye yol açma olasılığının bulunduğu bildirilmektedir. Bir kısım araştırmada, erkek çocukların ağızla temas veya ellemek ya da teşhir yoluyla cinsel istismara uğratıldıkları ve bazı olgularda kendilerine karşı bedensel istismarda da bulunulduğu ve güç kullanmakla tehdit edildikleri saptanmıştır. Kadınların yaptıkları cinsel istismarda ise, erkek çocukları ikna etme yöntemini kullandıkları gözlenmiştir.

Holmes ve Slap (1998), yaptıkları kaynak taraması sonunda, erkek çocuk cinsel istismarcılarının %54 ile %89 arasında değişen oranlarda aile dışından olduğunu ve %21 ile %40 arasındaki oranlarda istismarcının kurban tarafından tanınmadığını saptamışlardır. Oniki yaşından büyük erkek çocukların aile dışından, 6 yaşından küçük erkek çocukların ise aileden veya tanıdık birinin cinsel istismarına uğrama riskinin büyük olduğu bulunmuştur. Erkek çocuklarla cinsel istismar ilişkisinde bulunan kadınların, çoğunlukla evlere çocuk bakmak amacıyla çağırılan ergenlik çağındaki çocuk bakıcıları olduğu belirlenmiştir.

Erkek ensest kurbanları ile ilgili olarak yapılan çalışmalar, bu çocukların da kızlarda olduğu gibi %90 oranında erkekler tarafından istismara maruz bırakıldıklarını göstermektedir. Aile içi cinsel istismar olgularında, istismarcıların babalar ve erkek kardeşler olduğuna dair bulgular vardır. Erkek çocuklarını cinsel olarak istismar eden ebeveynlerin, tepi denetimi kötü olan, düşük kendilik değerine ve sosyal ve psikolojik sorunlara sahip kimseler oldukları ve alkol kullandıkları saptanmıştır. Erkek kardeşlerini istismar eden erkek kardeşlerin ise, daha önce babaları tarafından istismara uğratıldıkları bulunmuştur. Araştırma-

lar, cinsel istismarda bulunan babaların, aile bireylerini bedensel olarak da istismar etme eğiliminde kişiler olduklarını ve bu kişilerin kendilerinin de bedensel ve cinsel istismara uğradıklarını göstermektedir.

Bazı yazarlarca, erkek çocuğa cinsel tecavüzde bulunan yetişkin bir erkek ya da ergenin, tepi denetiminden yoksun olduğu ve bu kimselerin bu yolla kendilerini güçlü hissettikleri ileri sürülmektedir. Ayrıca, sosyal yönden tecrit edilmiş olmanın veya otostop yapmanın erkek çocukları yüksek istismar riski altında bıraktığı iddia edilmektedir. Bu açıklamalar, daha çok kesinlikten yoksun genellemelerden ibarettir.

İstismara Uğrayan Erkek ve Kız Çocukların Karşılaştırılması

Birçok çalışmada cinsel istismar kurbanı erkek ve kız çocukların çeşitli özellikler açısından karşılaştırması yapılmıştır. Bu araştırmaların sonuçlarına baktığımızda, her ulustan, her dinden, her etnik grup ve her sosyo-ekonomik statüden erkek çocukların istismara uğradığı gerçeği ortaya çıkmaktadır. Ancak, orta sınıftan erkek çocukların kızlara göre aile içinden istismara, fakir sınıftan erkek çocukların ise aile dışı cinsel istismara daha çok uğradıkları bulunmuştur.

Araştırma bulgularına göre, kadınların cinsel istismara uğrama olasılığı erkeklere göre daha büyüktür ve genel olarak kadınlar erkeklerden 3 misli daha çok çocukluk ve ergenlik döneminde herhangi bir tipte istismara maruz kalmaktadırlar. Erkek ergenlerin cinsel istismarının, daha çok sayıda ve tekrarlayan penetrasyon fiili ve oral seks içerdiği, ergen kızların ise daha çok okşama ve ensest ilişkisi bildirdikleri görülmüştür.

Cinsel istismarın başladığı yaş açısından, erkek çocuklarla kızlar arasındaki fark konusu açık değildir. Hem erkek ve hem de kız çocukların istismara maruz kaldıkları yaşın, 8 ile 12 ara-

sında olduğu görülmektedir. Bazı araştırmalardan, cinsel istismar kurbanı erkek çocukların kızlara göre daha küçük yaşta cinsel istismara uğradıkları yönünde sonuçlar elde edilmiş olmakla birlikte, bunun karşıtı bulguların açıklandığı araştırmalara da rastlanmaktadır.

Araştırmalar, erkek çocukların kızlara göre daha büyük olasılıkla ev dışında istismara maruz kaldıklarını göstermektedir. Finkelhor (1984), erkek çocukların %83'ünün kızların ise %56'sının aileden olmayan birinin cinsel istismarına maruz kaldığını saptamıştır.

Gordon (1990) yaptığı bir araştırmada, görüşmelerden elde ettiği verilere dayanarak, erkeklerin ve kadınların cinsel istismar deneyimlerini karşılaştırmıştır. Bu araştırmada veriler, 18 yaşından önce cinsel istismara uğradığını bildiren 416 kadın ve 169 erkek yetişkinden toplanmıştır. Araştırmacı sonuçta, erkeklerin daha çok akraba olmayanların cinsel istismarına uğradıklarını bulmuştur. Aynı araştırmada, erkek cinsel istismar kurbanlarının ilk istismara uğradıkları sırada yaşlarının kadın kurbanlara göre daha büyük fakat kendilerini istismar eden istismarcının yaşına yakın olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgulara ek olarak, araştırmada erkek kurbanların uğradıkları cinsel istismarın daha ağır, fakat istismarı bildirme olasılıklarının daha az olduğu da saptanmıştır.

Faller (1989), 87 erkek cinsel istismar kurbanını 226 kız cinsel istismar kurbanı ile karşılaştırmıştır. Sonuçta, erkek çocukların cinsel istismar başladığında ortalama 6. 3 yaşında, kızların ise 5. 5 yaşında oldukları bulunmuştur. Burada, ilk cinsel istismara uğrama yaşı açısından erkek çocuklar kızlara göre daha büyük görünmekle birlikte, bu konuda kaynaklarda değişik bulgular verilmektedir.

Kutu: 15

İZMİR'DE ÇOCUK PORNOSU ÇETESİ

İzmir'de çıplak fotoğraflarını çektikleri 12-17 yaş arası erkek çocuklara şantaj yaparak cinsel ilişkiye zorladıkları iddia edilen bir şebeke ortaya çıkarıldı. Operasyon sonucu 9 kişi gözaltına alındı.

İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvuran, aralarında sokakta yaşayanların da olduğu 12-17 yaş arasındaki erkek çocuklar, bazı kişiler tarafından çıplak fotoğraf ve görüntülerinin çekildiğini anlattı. Çocuklar bu fotoğraf ve görüntülerle kendilerine şantaj yapıldığını söyledi. Zengin erkeklerle para karşılığı cinsel ilişkiye girmeye zorlandıklarını iddia eden çocuklar 10 kişinin ismini verdi. Bunun üzerine çocukların isimlerini verdiği kişilerin cep telefonları 3 ay boyunca dinlemeye alındı. Çeşitli yerlerde eş zamanlı baskın yapan polis 9 kişiyi gözaltına aldı. Zanlıların ev ve iş yerlerinde yapılan aramada çok sayıda fotoğraf ve video görüntüleri ele geçirildi. *Yenigün Gazetesi*

Faller'ın (1989) araştırmasında erkek çocukların kızlara göre daha büyük olasılıkla ev dışından bir kimsenin istismarına maruz kaldıkları ve kendilerini istismar etmiş olan kişilerin çoğunluğunun erkek ve bu istismarcıların başka çocukları da istismar etmiş kimseler oldukları bulunmuştur (Kutu: 15). Kızların sadece erkekler tarafından daha büyük olasılıkla istismar edilmelerine karşılık, erkek çocukların hem erkek ve hem de kadınlar tarafından istismara maruz bırakıldıkları saptanmıştır. Bazı araştırmacılara göre erkek çocuklar kızlara göre 10 kat daha fazla kadınların istismarına maruz kalmaktadırlar.

Araştırma bulguları, kızlara göre daha çok sayıdaki cinsel istismar kurbanı erkeğin geniş ailelerden geldiklerini ve doğal anneleri ile birlikte yaşadıklarını göstermektedir. Ek olarak, kız çocuklara göre erkek çocukların, daha çok üvey babaları tara-

fından istismar edildikleri, ailede birden fazla cinsel istismara uğramış çocuğun bulunduğu evlerde yaşadıkları, örneğin mastürbasyon ve oral seks gibi cinsel nitelikteki ilişkilere daha çok zorlandıkları bulunmuştur. Araştırmaların sonuçları, erkek çocukların kızlara göre istismarcının tehdidine daha çok maruz kaldıklarını ve istismarcının isteklerine boyun eğmelerini sağlamak için kendilerine zor kullanıldığını göstermektedir. Cinsel istismar kurbanı erkek çocukların, kızlara göre daha çok bedensel istismara maruz kaldıkları da saptanmıştır (Vander May, 1988).

Cinsel İstismarın Erkek Ergenlere Etkisi

Araştırmalar cinsel istismardan erkek ergenlerin kadın ergenlerden daha çok etkilendiklerini göstermektedir. Çocuk cinsel istismarına maruz kalmış erkek ergenlerde gözlenen etkilerin, alkol sorunları, saldırgan davranışlar, suç ile ilgili sorunlar, intihar girişimleri ve intihar düşünceleri ile ortaya çıktığına ilişkin birçok araştırma kanıtları bulunmaktadır. Araştırma bulgularına göre, erkek çocukların cinsel istismara uğramaları, bu çocukların yetişkin olduklarında istismarcı olmalarını belirleyen nedenlerden biridir.

Johnson (1988) kendilerinden küçük yaştaki tanıdık çocuklara cinsel yaklaşımda bulunan, yaşları 4 ile 13 arasındaki 47 erkek çocuk üzerinde yaptığı bir araştırmada, bu çocukların çoğunluğunun cinsel ve bedensel istismara maruz kaldıklarını bulmuştur. Bununla birlikte kaynaklarda, erkek cinsel istismar kurbanları arasında, kendilerine yapılan tecavüze acizlik ve utanç duyguları içinde katlanma eğiliminde olanların da bulunduğu bildirilmektedir.

Cinsel istismarın çocuklar ve ergenler üzerindeki başka olumsuz etkilerini gösteren birçok araştırma bulunmaktadır. Bu olumsuz etkiler arasında artan kaygı, depresyon, travma sonrası

stres bozukluğu, kendilik değeri sorunları, sosyal uyum sorunları ve uyuşturucu madde kullanımı sayılabilir.

Cinsel istismar kurbanı ergen erkeklerin, cinsel istismar öyküsü olmayan akranlarına göre daha çok eylemde bulundukları, daha çok cinsel kimlik bulanıklığı gösterdikleri, daha yüksek oranda HIV de dahil olmak üzere cinsel yollarla geçen hastalıklara bulaştıkları ve cinsiyetle bağlantılı sorunları olduğu bulunmuştur. Bu sorunlardan bazılarının, istismarın üzerinden yıllar geçtikten sonra da devam ettiği ortaya çıkmıştır.

Araştırmalar, erkek çocukların uğradıkları istismara kızlar gibi, örneğin korkular, uyku sorunları ve dikkatin çelinmesi biçiminde stresle bağlantılı tepkilerde bulunduklarına işaret etmektedir. Friedrich vd. (1988) yaşları 3-8 arasında olan 31 erkek çocuk üzerinde yaptıkları karşılaştırmalı bir çalışmada, cinsel istismara maruz kalmış çocukların düşünce ve duygularını daha az dışa vurduklarını fakat daha çok cinselleşmiş olduklarını bulmuşlardır.

Araştırmalar, erkek cinsel istismar kurbanlarının, kompulsif mastürbasyon, birçok partnerle korumasız seks ilişkisi ve sadomazoşist davranışlar gibi riski yüksek eylemlerde bulunduklarına işaret etmektedir. Araştırmacılar bu tip erkeklerin, zayıf tepi denetimi nedeniyle yasal sorunlarla karşılaşmaları ve özellikle cinsel ve şiddet içeren suçlar işleme olasılığına dikkat çekmektedirler (Loeb vd., 2002).

Ergen erkekler, maruz kaldıkları deneyimi istismar olarak algılamasalar bile, cinsel istismarın uzun vadedeki sonuçlarına yine de kırılgandırlar. Johnson ve Shrier (1987) yaptıkları bir araştırmada, cinsel istismara uğramış ergenlerin %25'inin kendilerini cinsel yönden işlevsiz olarak tanımladıklarını bulmuştur. Araştırmada cinsel işlevsizlik, ergenlerin libido ketlemesi, erken boşalma, sertleşme güçlükleri ve boşalamama gibi yakınmalarına göre tanımlanmıştır. Araştırma sonuçları, erkeklerin cinsel

tacizine uğrayan erkek çocukların yarısının kendilerini eşcinsel olarak algıladıklarını ve ergenlerin eşcinsel olmalarını, uğradıkları cinsel istismara bağladıklarını göstermiştir.

Araştırmalardan, cinsel istismar mağduru erkek çocukların, kendi cinsiyetleri ile özdeşimden yoksunluk, kendi cinsiyetini kabul etmeme, cinsel tercih çatışması, cinsel işlevsizlik ve fanteziler veya çocuklara karşı çekicilik duyma ve cinsel kompulsiyon saptandığına ilişkin kanıtlar elde edilmiştir (Cahill vd., 1991). Yapılan bir başka araştırmada, erkek üniversite öğrencilerinden oluşan bir örneklemde, çocuk iken cinsel istismara uğramış olanların, böyle bir istismar öyküsü bulunmayanlara göre cinsel temas sırasında daha sıklıkla olumsuz duygu ve daha az sıklıkla cinsel uyarılma bildirdikleri, fakat çocuklar ile cinsel etkileşimlere daha çok ilgi duydukları bulunmuştur (Urquiza 1988; Green, 1993).

Bu araştırmaların sonuçları tartışmalı da olsa elde edilen bulgular çocukluk çağında maruz kalınan cinsel istismarın kişilerin hayatında olumsuz etkilerle sonuçlandığı gerçeğini açıkça ortaya koymaktadır.

Eşcinsellik ve Cinsel İstismar

Çocukluk çağında maruz kalınan cinsel istismarın, yetişkin erkeklerin cinselliğine etkisi hakkındaki bilgiler ancak son yıllarda yapılan araştırmalardan elde edilmiştir. Cinsel istismara uğramış ergen erkeklerin, istismara uğramamış akranlarına göre 7 kez daha büyük olasılıkla kendilerini eşcinsel veya çiftcinsel/ercinsel (biseksüel) olarak kabul ettikleri bulunmuştur (Holmes ve Slap, 1998).

Tomeo vd. (2001) tarafından yapılan klinik olmayan 942 yetişkin erkek eşcinsel ve kadın eşcinsel deneğin katıldığı bir araştırmada, yüksek oranlarda çocukluk dönemi cinsel istismar öyküsü belirlenmiştir. Araştırma grubundaki eşcinsel erkeklerin

%46'sı kendilerine yapılan cinsel istismarı söylemiş olmalarına rağmen, karşıtcinsel erkeklerin sadece %7'si cinsel istismara uğradığı bilgisini vermiştir. Karşıtcinsel kadınların sadece %1'ine karşılık, kadın eşcinsellerin %22'si çocukluklarında eşcinsel istismara maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Başka araştırmalardan da, çocukluğunda cinsel istismara uğramış erkeklerin daha çok cinsiyet rolü karışıklığı yaşadığı ve hem erkek ve hem kadınlarla yakın ilişkilerden korktukları yönünde bulgular elde edilmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular, çocukluk ve ergenlik döneminde maruz kalınan cinsel istismarın eşcinsellik nedeni olabileceğini düşündürmekle birlikte, bu konuda uzunlamasına yapılan çalışmalardan, cinsel istismar ile cinsiyet rolleri ve cinsel yönelim arasında bir ilişki bulunamamıştır. Eşcinsel erkek ve kadınlarda, yüksek cinsel istismar oranlarının bulunması, kişinin eşcinsel olmasından sonra cinsel istismara uğramasının bir sonucu olabileceği gibi, cinsel istismar riski olan davranışlarda bulunması ile de ilgili olabilir.

Erkek kurbanların birçoğunun, uğradıkları cinsel istismardan dolayı kendilerini ayıplamaları, bunun yapılmasına engel olamayacak kadar kendilerini zayıf biri olarak görmeleri ve bir şekilde kendilerini suçlu olarak değerlendirmeleri açılarından kadın kurbanlara benzedikleri bulunmuştur. Bununla birlikte, erkeklerin cinsel sorunlarının, kadın kurbanlarınkinden bazı yönlerden farklı olduğu da bir gerçektir. Erkekliğin, sahip olmaya özenilen bir imge olduğu bu dünyada ve erkek cinselliğinin güç, üstünlük, hâkimiyet ve başarıyı simgelediği toplumlarda, erkek çocuğun maruz kaldığı cinsel istismara, kız çocuğundan farklı tepkide bulunması anlaşılabilir bir durumdur. Yapılan araştırmalardan bu yönde sonuçlar alındığı görülmektedir

Birçok kimsenin zihninden, erkek çocuklara cinsel istismarda bulunan erkeklerin, eşcinsel olup olmadıkları sorusu geçebi-

lir. Yapılan araştırmalar, eşcinsellerin erkek çocukların cinsel istismarında büyük bir risk oluşturmadıklarını gösteren bulgular ortaya koymuştur. Erkek çocuklara cinsel ilgi duyan erkeklerin eşcinsel değil fakat pedofiller olduğunu söylemek daha yerinde bir değerlendirme olur.

Çocuk cinsel istismarının görülme sıklığının, eşcinsel erkeklerde karşıtcinsel erkeklerden çok daha yüksek olduğu yönünde bulguları değerlendirirken ihtiyatı elden bırakmamak gerekir. Çünkü çocuk cinsel istismarı dışında birçok başka faktör eşcinselliğin nedeni olabilir. Ayrıca, kişi cinsel istismara uğramadan önce de eşcinsel veya çiftcinsel (biseksüel) kimliğe ve cinsiyet rölü karışıklığına sahip olabilir.

Erkek çocukların kızlarla karşılaştırılmasına dayanan araştırma bulguları özetlenecek olursa, erkek çocukların uğradıkları istismardan daha çok bir utanç duymaya, daha çok kavgacı ve saldırgan olmaya, eşcinsellik korkusu yaşamaya, uyuşturucu ve alkol kullanmaya veya kendileri yetişkin olduklarında, diğer çocukları cinsel olarak istismar etmeye eğilimli oldukları söylenebilir.

Erkek çocukların cinsel istismarı üzerine yapılan araştırmalar, çeşitli yetersizliklere sahip görünmekle birlikte, tümü ile ele alındıklarında şu sonuçlara gidilmesine olanak vermektedir:

- Genellikle erkek çocuklar, kız çocuklar gibi erkeklerin cinsel istismarına uğramaktadır.
- Genel nüfus erkek örneklemi üzerinde yapılan çalışmalar %5 ve %10 arasında bir oranda erkeğin, çocuk iken cinsel istismara uğradığını göstermektedir. Her erkek çocuğa karşı 2-3 kız çocuğu cinsel istismar kurbanı olmaktadır.
- Uğradıkları cinsel istismarı bildirmekten kaçınmaları nedeniyle, cinsel istismarı kurbanı erkeklerin gerçek toplumdaki sayısını belirlemek güçtür.

- Erkek çocuklar, kızlara göre daha büyük olasılıkla aile dışından birinin cinsel istismarına uğramaktadır.
- Cinsel istismar kurbanı erkek çocuklar kızlara göre daha büyük olasılıkla fakir, tek ebeveynli evlerden çıkmakta ve aynı zamanda bedensel istismara maruz kalmaktadır.
- Cinsel istismar sırasında, kızlara göre erkek çocuklara karşı tehdit ve güç kullanılma olasılığı daha fazladır.
- Erkek ve kız çocuklar arasında, çeşitli cinsel istismar biçimlerine tepkileri ve riskleri açısından farklar ve benzerlikler vardır,
- Erkek çocukların cinsel istismarı, genellikle ev dışında gerçekleşmekte, daha çok tekrarlanmakta ve çoğu kez penetrasyon içermektedir.
- Erkek çocuklarda cinsel istismara uğramanın sonuçları kızlarda olduğu gibi olumsuz ve ciddidir.

Bölüm V

Çocuk Cinsel İstismarının Etkileri

Çocuk ve gençler, cinsel istismara uğramakla masumiyetlerinin bedelini ağır öderler. Ödenen bedel, tüm hayat boyu yitirilen mutluluk ve yaşam sevinci ile sorunlarla ve mutsuzluklarla geçen bir ömürdür

Çocuklar, kendilerine yapılan cinsel girişim ve tecavüze, herkes gibi tepki gösterirler. Çoğu olguda çocuklar, böyle bir cinsel saldırıya nasıl olup da uğradıklarını kavrayamamakla birlikte, istismarın kendilerinden, yaşadıkları sürece yerine koyamayacakları bir şeyleri alıp götürdüğünün farkındadırlar. Bu nedenle, cinsel istismara maruz kalmış çocukların ilk tepkileri, sessiz bir öfke ve kızgınlık ile ne yapacağını bilememenin gizli bir şaşkınlığı ve çaresizliği biçiminde özetlenebilir.

Kuşkusuz zaman ve ortam, çocuğun maruz kaldığı saldırının içsel acısının dinmesinde yardımcı olur; fakat saldırıya ait anılar belleğin derinliklerine gömülür ve hiçbir zaman kaybol-

maz. İstismarın belleğin derinliklerindeki varlığı, çocuğun benliğinin bir parçası gibi onunla birlikte büyür ve gelişen kişiliğinin biçimlenmesinde etkide bulunur. Bu durum bazı yazarlar tarafından, "için için yanan ve ne zaman patlayacağı bilinmeyen bir volkan" a benzetilmektedir. Courtois (1993), cinsel istismarın çocuk üzerindeki etkilerini, uyarıda bulunmadan patlayan bir "saatli bomba" ya benzetmiş ve bu saatli bombanın bedensel ve psikolojik belirtileri olduğunu ileri sürmüştür.

Günümüzde, cinsel istismarın çocuklar üzerinde bıraktığı olumsuz etkilerin ve yol açtığı duygusal hasarların giderek daha çok farkına varılmakta ve son yıllarda buna ait görgül araştırma kanıtlarının arttığı görülmektedir. Yapılan çalışmalar, bedensel ve cinsel istismara uğramış çocukların pek çoğunun tedavi ve bakım gereksiniminde olduğunu ve bunların arasında ağır durumda olanların yataklı bakım kurumlarına alınmalarının gerektiğini göstermektedir. ABD'de, tüm tedavi görenlerin önemli bir yüzdesini bedensel ve cinsel istismara uğramış çocukların oluşturduğu bildirilmektedir.

Cinsel istismar sadece çocuklar üzerinde değil fakat ebeveynler üzerinde de etki yapar. Cinsel istismarın ebeveynlere olan etkisi, çocuğun uğradığı istismara tepkisini belirlemek açısından önemlidir. Bu nedenle cinsel istismarın etkilerini, çocuk üzerinde ve ebeveynler üzerinde olmak üzere iki ayrı başlık altında inceleyeceğiz.

KURAMSAL AÇIKLAMALAR

Cinsel istismara maruz kalma, çocuğun bilinçaltında kalıcı izler bırakan ve psikolojik gelişmesini olumsuz yönde etkileyen duygusal bir şok ve psikolojik bir travmadır. İlk kez S. Freud (1856-1938), psikolojik travmanın kişi hayatındaki önemini görmüş ve buna kuramında önemli yer ayırmıştır. Freud, bundan bir asır önce çocukluk çağında baştan çıkarılmayı, nevrozun nedeni

olduğunu ileri sürmüş fakat çocuk cinsel istismarının toplumun dikkatine getirilmesi ancak 1950'li yıllarda, Amerikalı biyolog A. C. Kinsey'in (1894-1956) yaptığı çalışmalarla gerçekleşmiştir.

Travma, bireyin veya sevilen bir yakının hayatına ya da bedensel bütünlüğüne yapılan bir tehdittir. Çoğu kez gerçek saldırıların, tahribat veya ölümün eşlik ettiği bu tehdit, travmanın tanımındaki temel koşuldur. Geçmişte yaşanan kötü bir olay, insan varlığı için bir tehdit oluşturmaz ve bu nedenle travma olarak kabul edilemez. Hepimiz, üzüntülerin, korkuların öfke ve kırgınlıkların geçici olduğunu ve bizler için bir tehdit oluşturmadıklarını biliriz. Fakat, insan varlığının bütünlüğünü, tutarlığını ve sürekliliğini bozmaya, tahrip etmeye veya yok etmeye yönelik bazı olaylar vardır ki bu olaylar, kişinin kendisi hakkında olumlu değerlendirmelerden oluşan düşüncelerini yıkar ve kendisi için dünyanın artık anlamlı, düzenli ve adil bir yer olmadığı biçiminde algılanmasına yol açar. İşte bu olaylar, ağır travmatik olaylar olarak nitelendirilebilen olaylardır ve etkilerini insanın maddi ve psikolojik varlığında kazıdıkları derin izlerle belli ederler. Bu izler, açıklanabilir fakat hiçbir zaman silinemez.

Finkelhor (1990), cinsel istismarın değişik birçok etkisi olduğunu ve bunların, istismarın özelliğine bağlı olarak, cinsellik, kişiler arası ilişkilerde güven ve özdeğer duygusu ya da başka bir deyişle kendilik değeri gibi çocuğun temel gelişim alanlarında görüldüğünü ileri sürer. Finkelhor, (1984), Finkelhor ve Browne (1986), cinsel istismarın travmatik etkilerini, başka bir deyişle, cinsel istismarın nasıl ve niçin bir takım belirtilerle sonuçlandığını açıklayan bir model teklif etmiştir. Araştırmacılar bu yaklaşımı ile, çocuk cinsel istismarının etkilerini kavramlaştırmaya yönelik bir girişimde bulunmuşlardır. Bu yaklaşım travmajenik dinamik kuram olarak bilinmektedir.

Travmajenik Dinamik Kuram

Bu yaklaşımda, cinsel istismar yaşantısının travmaya neden olan 4 faktör ile açıklanabileceği ileri sürülmekte ve bu faktörlere "travmajenik dinamik" adı verilmektedir. Söz konusu faktörler: 1. Travmatik cinselleşme 2. Damgalama 3. İhanet ve 4. Güçsüzlük başlıkları altında açıklanmaktadır.

Finkelhor ve Browne'a (1986) göre her bir faktör bir dinamiğe sahiptir ve tüm travmajenik dinamik, çocukların dünyaya olan bilişsel ve duygusal yönelimini değiştirir ve kendilik kavramı, dünya görüşü ve duyuşsal yeteneklerini çarpıtarak travma oluşturur. Şimdi, bu faktörleri sırasıyla açıklayalım.

1. Travmatik cinselleşme: Bu faktör ile cinsel istismar sonucu çocuğun cinselliğinin, gelişimsel olarak uygun olmayan bir yönde gelişmesi ve kişiler arası ilişkiler açısından işlevsiz bir tarzda biçimlenmesi kastedilmektedir.

Travmatik cinselleşme, çocuğun cinsel tepkilerinin pekiştirilmesinin ve cinsel uyarılmanın sonucudur. Örneğin, eğer bir çocuk yaşına uygun olmayan davranışları nedeniyle, cinsel istismarda bulunan bir kimse tarafından tekrar tekrar ödüllendirilir veya çocuğun bedeninin belirli bir bölgesine, fetişleştirilerek ve çarpık anlam verilerek ilgi gösterilirse, travmatik cinselleşme gerçekleşir. Travmatik cinselleşme, çocuğun bir yetişkin ile zamansız ve zorla cinsel ilişkiye girmesinin sonucudur.

Travmatik cinselleşme, çocuğun cinselliğinin uygunsuz ve yetersiz bir yönde gelişmesi sürecidir. Böylece çocuk, cinsel olmayan çeşitli ihtiyaçlarının tatmini için, cinsel davranışı kullanmayı öğrenir. Araştırmacılar travmatik cinselleşmenin, uygun olmayan zamansız cinsel faaliyetlere, bulanık bir cinsel kimliğe ve sapmış cinsel uyarılmalara yol açtığı görüşündedir.

2. Damgalama: Damgalama, cinsel istismar nedeniyle çocuğun ayıplanma, utanma ve suçluluk duygularını açıklar. Çocuğa, maruz kaldığı istismar deneyimleriyle ilgili olarak, kötü olduğu, utanç ve suçluluk duyması gerektiği yönünde olumsuz değerlendirmelerin nakledilmesi ve bunların çocuğun benlik algısı ile birleşmesi, damgalama sürecini oluşturur. Bu gibi değerlendirmeler, doğrudan istismarda bulunan kişi tarafından yapılabilir.

Damgalama, çocuğa yöneltilen ve çocuğa atfedilen olumsuz ifadelerde bulunma fiilidir. Bu fiil, akran grubu, aile üyeleri veya toplum tarafından pekiştirilebilir. Damgalama, çocukların kendilerine ait önem ve değer duygusunu olumsuz yönde etkileyerek, onlarda utanma ve suçluluk duygularına veya düşük kendilik değerine ya da başka kişisel sorunlara yol açabilir.

3. İhanet: İhanet, çocuğun cinsel istismara uğradığında, sevgi ve koruma beklediği bir kimse, örneğin ebeveyni veya bakıcısı hakkında düştüğü hayal kırıklığına işaret eder. İhanet, çocukların bağımlı oldukları ve güvendikleri bir kimsenin, istismarda bulunmakla kendilerine zarar verdiğini kavramalarının sonucu yaşadıkları duygudur.

İhanet, istismar deneyimine maruz kalan çocukların yaşamında çeşitli biçimlerde ortaya çıkar. Örneğin, çocuklar güvendikleri kişinin, istismar sırasında veya sonrasında, ahlâk standartları ile ilgili yalan ve yanlış bilgi vererek kendilerini kandırdıklarını farkedebilirler. Veya bu çocuklar, sevdikleri ve sevgisi onlar için önemli olan bir kimsenin, kendilerine karşı duygusuz bir kayıtsızlık içinde olduğunu anlayabilirler. Bunun, çocuktaki duygusal ve davranışsal sonuçları, öfke, saldırganlık, gençlik suçlarına yönelme, uyuşturucu ve alkol kullanma, depresyon, başkalarına karşı genel güvensizlik, düşmanlık ve kızgınlık biçimlerinde ortaya çıkabilir.

4. **Güçsüzlük:** Güçsüzlük, çocuğun iradesine, isteklerine ve etkili olma duygularına sürekli karşı konulmasının sonunda yaşanan bir süreçtir. Bu süreç, cinsel saldırı sırasındaki çaresizliğe, korkuya ve kaygıya neden olur ve çocukların kendi yaşamlarını kontrol etme yeteneğini tahrip eder.

Güçsüzlük duygusu çocuğun iradesine karşı konulmasının, otorite konumundaki kimselere yaklaşmasının ve zayıflığının istismar edilmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Finkelhor ve Browne'a (1986) göre güçsüzlük, çocuğun istismarı durdurma çaba ve girişimlerinin engellendiğine tanık olması ile pekiştirilir.

Travmajenik Dinamik Model, çocuk istismarında travmanın temel kaynaklarını açıklayan, çok faktörlü, eklektik bir yaklaşımdır. Modeldeki dinamik, her bir istismar olgusunda görülmeyebilir. Ancak, sadece istismar yaşantısı geçirmiş çocuklar, istismarı böyle kişisel bir biçimde anlama ve anlatma özelliğine sahip olabilir; bu dinamikle tutarlı tepkilerde bulunabilir ve bunların duygusal bir tanımını verebilirler.

Çocuk cinsel istismarı kaynaklarında, cinsel istismarın olumlu sonuçları olduğuna dair çalışmalara rastlanılmaktadır. Bu çalışmalar, çocuk ve ergenlerin arkadaş olarak kabul ettikleri ve kendilerinden yaşça büyük bir kimse ile ilişkilerine olumlu baktıklarına işaret etmektedir. Bununla birlikte, cinsel istismar kurbanı bazı çocukların geçirdikleri deneyimleri önceleri olumlu değerlendirmelerine rağmen istismarın üzerinden zaman geçtikten sonra yetişkin oldukları dönemde olumsuz olarak değerlendirdiklerine ilişkin araştırma kanıtları da bulunmaktadır. Örneğin Urquiza (1987) yaptığı bir araştırmada, deneklerin %38'inin uğradıkları cinsel istismara başlangıçta olumlu bakmalarına rağmen, sadece %15'inin bu tutumunu sürdürdüğünü bulmuştur.

Cinsel istismara maruz kalmanın insan yaşamındaki etkileri, kısa ve uzun vadede ortaya çıkar. Cinsel istismara uğrayan

çocuklar, başlangıçta ve uzun vadede çeşitli belirtiler gösterirler. Bu nedenle, çocuk cinsel istismarının etkileri, genellikle kısa ve uzun vadeli olarak ele alınmaktadır. Kısa vadeli etkiler, istismarı izleyerek ortaya çıkan, süreklilik göstermeyen veya yaşa bağlı olarak özellik gösteren etkilerdir. Uzun vadedeki etkiler, yetişkinliğe uzanan ve süreklilik gösteren etkilerdir.

Cinsel istismarın kısa veya uzun vadede ortaya çıkan belirtilerinin niteliğini ve şiddetini, örneğin uğranılan cinsel istismarın özelliği, aile, çocuğun kendisi ve istismardan sonra çocuğa yapılan muameleler ve verilen destek gibi birçok değişken belirler (Beitchman vd., 1991).

Aşağıda, cinsel istismarın kısa ve uzun vadedeki etkileri ile ilgili olarak, araştırmalardan elde edilen görgül bulgular açıklanmaktadır.

CİNSEL İSTİSMARIN KISA VADEDEKİ ETKİLERİ

Kısa vadedeki etkilerden, cinsel istismarın ilk gözlenen, başlangıç etkileri kastedilmektedir. Bu etkiler, genellikle uğranılan cinsel istismarı izler ve istismarın kesilmesinden itibaren 2 yıl içinde ortaya çıkan sonuçlarla kendini belli eder. Ancak, örneğin cinsel işlev bozukluğu gibi, istismarın bazı sonuçlarının ortaya çıkabilmesi için kurbanın yetişkinliğe ulaşması gerekir.

Cinsel istismarın kısa vadedeki etkileri ile ilgili araştırma bulguları, bilimsel olarak tam güven duyulabilecek niteliklere sahip değildir. Bunun en önemli nedeni, araştırmalarda istismarın kısa ve uzun vadedeki etkileri arasında özenli bir ayırım yapılmamış olmasıdır. Bu nedenle aşağıda açıklanan bulguları ihtiyatla ele almakta yarar vardır.

Cinsel istismar, çocuğun istismara uğradığında kaç yaşında olduğuna ve kendisine zor kullanılıp kullanılmadığına bağlı olarak bedensel ve ruhsal birçok etkide bulunur. Cinsel istisma-

rın etkileri, çocuklarda gözlenen belirtilerle ortaya çıkar. Bu belirtiler:

1) Bedensel etkiler,

2) Psikolojik ve sosyal etkiler

olmak üzere iki başlık altında incelenebilir.

1) Bedensel Etkiler

Penetrasyonun gerçekleştiği cinsel istismar olgularında, vajina veya anüste yırtılma ve infeksiyon görülebilir. Onbir yaşından küçük çocuklarda penetresyon girişimi iç organlarda hasara, ağrı ve kanamaya neden olabilir.

Cinsel istismara maruz kalanlarda, örneğin halk arasında belsoğukluğu olarak bilinen "gonore" gibi cinsel yoldan geçen hastalıkların saptandığı bildirilmiş olmakla birlikte, bu hastalıkların görülme sıklığı konusunda kesin bilgi bulunmamaktadır.

Araştırmacılar, kızlarda ilk âdetin görülmesinden sonra, hamile kalma olasılığına dikkat çekmektedirler. Cinsel istismara uğrayan ergenlerde hamilelik oranları, istismara uğramayanlara göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Bu nedenle, bu olgularla ilk karşılaşıldığında ve izleyen 6 hafta içinde gebelik testinin yapılması gerekir.

Klinik olgu çalışmalarında ve görgül araştırma raporlarında, cinsel istismar kurbanlarının başka bedensel belirtiler gösterdikleri de açıklanmaktadır. Bunlar arasında sıklıkla, uyku ve yemek yeme alışkanlıklarında bozukluklar bildirilmektedir. Ancak, bu gibi sorunlar belirgin olarak daha ileri yaşlarda gözlendiğinden, istismarın uzun vadedeki etkileri kapsamına girmektedir.

2) *Psikolojik ve Sosyal Etkiler*

Birçok görgül çalışmanın sonuçlarına göre, çocuklar uğradıkları cinsel istismara olumsuz duygusal tepkiler gösterirler. Bu bağlamda, korku, öfke, düşmanlık, suçluluk, utanç duyguları ve depresyon, cinsel istismarın başlangıç etkileri olarak saptanan duygusal tepkilerin örnekleridir.

Maing (1991), cinsel istismara uğramış 5-12 yaşları arasındaki kızların, çeşitli alanlardaki uyum işlevleri üzerine kontrollü bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonuçları, cinsel istismara uğramış kızların daha fazla davranış sorunları sergilediklerini, okul başarılarının kötü ve sosyal yeterliklerinin düşük düzeyde olduğunu göstermiştir.

Conte (1993), cinsel istismar kurbanı 4 ile 17 yaşları arasındaki bir grup çocuk ve gençte başlangıçta ve bir yıl sonra görülen etkileri, istismar görmemiş bir çocuk grubu ile karşılaştırma yaparak incelemiştir. Sonuçlar, istismara uğramış çocukların, böyle bir deneyim geçirmemiş çocuklara göre daha çok stres yaşadıklarını ve babalarının kendilerini farklı davrandıkları biçiminde algıladığını göstermiştir.

Cinsel istismarın biyolojik ve psikolojik gelişim süreçlerini olumsuz etkilemesi nedeni ile, cinsel istismar ergenlik çağındaki çocuklarda ek stres ve sorunlara yol açabilir. Cinsel istismara maruz kalmış ergenler üzerinde yapılan araştırmalardan, depresyon, düşük benlik değeri ve düşük kendilik saygısı, intihar düşünceleri ve intihar girişimleri ile ilgili kanıtlar elde edilmiştir. Ergenlerde, cinsel istismarla ilişkili olarak sık gözlenen diğer bozukluklar arasında, evden kaçma, okuldan kaçma, alkol ve/veya madde istismarı, erken evlilik ve cinsel müsamahakârlık sayılmaktadır.

Araştırmalara göre, çocukluk cinsel istismar öyküsü olan ergen ve yetişkinlerde intihar riski artmaktadır (Felitti vd., 1998). Ek olarak, çocuk cinsel istismarı ile intihar girişimleri ve

çeşitli kendine zarar verici davranışlar arasında ilişki bulunmuştur (Van der Kolk vd., 1991).

Birçok çalışmada, evden kaçan gençler arasında, genel nüfus örneklemine göre, oldukça yüksek oranlarda çocukluk cinsel istismarı saptanmıştır. Evsiz ve evden kaçmış gençlerde cinsel istismar oranının %50'nin üzerinde olduğu bulunmuştur (Kimberly, 2001).

Evden kaçmanın hiçbir sorunu çözmediği, aksine kaçak gençleri çok daha büyük tehlikelerin beklediği bir gerçektir. Evden kaçarak sokağa düşen gençlerin, ekonomik olanaklarının olmaması, yaşamak için fuhuşa, uyuşturucu ticaretine veya benzeri suçlara sürüklenmelerini kolaylaştırır. Evsiz ve ailesiz olmak veya sokağa düşmek, gençler için ölümcül riskler oluşturur. AIDS'e yakalanma, aşırı uyuşturucu alma sonucu ölümler ve intihar bunlar arasındadır.

Cinsel istismar kurbanı kızlarda tepi denetimi yetersizliği bildirilmiştir. Başka araştırmacılar, cinsel istismara uğramış okul öncesi yaştaki çocuklarda, gelişimsel düzeyin gerisinde olma ve bilişsel yetersizlikler bulmuşlardır (Powers vd., 1990). Ancak bu bulguların, çocukların uğradıkları istismarla ilişkisi açık değildir. Çünkü saptanan yetersizliklerin istismardan önce varolması ve bunların çocuğu istismara karşı riskli bir duruma koyması da olasılık dahilindedir. Bu nedenle istismar kurbanı çocuklar da saptanan bir bozukluğun, bu çocukların önceki durumlarına bakılarak değerlendirilmesi gerekirken, araştırmalarda bunun yapılmadığı görülmektedir.

Cinsel istismara uğrayan kızların, erkeklere göre çok daha yüksek oranda suç oluşturan fiillerde bulundukları saptanmıştır. Suçlu kız çocukları üzerinde yapılan bir araştırmada, bu çocukların üçte birinin bir akraba veya yakın bir kimse tarafından cinsel istismara maruz bırakıldıkları bulunmuştur. Ancak, kaynaklarda çelişkili bulguların olması, bu konuda güvenle

yargıda bulunmayı engellemektedir. Görgül araştırma bulguları, çocukların diğer çocuklara karşı kavga ve zorbalık biçimlerinde gösterdikleri saldırganlığın, çocuk cinsel istismarının kısa vadedeki sonuçları olduğuna işaret etmektedir

Travma Sonrası Stres Bozukluğu

Travma sonrası stres bozukluğu, son yıllara kadar kişinin büyük felaketlerde, kazalarda veya savaşlarda yaşadığı deneyimlere tepkisi ile bağlantılı olarak tanımlanmaktaydı. Günümüzde, çocuk cinsel istismarı ile kısa ve uzun vadedeki travma sonrası belirtileri arasında bağ kurulmaya başlanmıştır. Travma sonrası stres bozukluğu yaklaşımını savunanlar, bu belirtilerin büyük bir tehlike, kaygı ve içgüdüsel uyarılma karşısında kişiyi çaresizliğe düşüren ağır bir olaydan ileri geldiği görüşündedirler.

Travma sonrası stres bozukluğu, kişinin ruhsal dünyasını altüst eden ağır stres koşullarının yol açtığı psikolojik belirtilere göre tanımlanır. Gözlenen stres belirtileri, bireyin büyük bir tehlike, kaygı ve içgüdüsel bir uyarılma karşısında çaresiz kalmasının davranışsal ve duygusal ifadeleridir. Araştırmacılar, ağır cinsel istismarın travma ile sonuçladığını ve bu nedenle "travma sonrası stres bozukluğu" belirtilerinin, cinsel istismara uğramış kişilerde de gözlendiğini ileri sürmektedirler. Bu amaçla yapılan araştırmalarda, cinsel istismar kurbanlarının önemli bir oranının "Amerika Psikiyatri Birliği'nin Tanısal Değerlendirme Elkitabı" nda (DSM. III. R) tanımlanan travma sonrası stres bozukluğu belirtileri gösterdikleri ve bunlar arasında, kaygı ve korku, fobik kaçınma, zihne istenmeden giren düşünceler ve imgeler, kâbuslar, donuk affekt, yabancılaşma duygusu ve uyku bozuklukları gibi sorunlar olduğu bildirilmektedir

Yapılan bir araştırmada, cinsel istismar öyküsü olmayan çocuklarla karşılaştırıldığında, cinsel istismara uğramış çocuklara %48'e kadar varan oranda travma sonrası stres bozukluğu tanısı

konduğu bulunmuştur (Famullaro vd., 1992). Bir başka araştırmada, cinsel istismar kurbanı çocukların %80'den fazlasında travma sonrası belirtilerin gözlendiği sonucuna varılmıştır (McLeer vd., 1992). Çocukluğunda cinsel istismara uğramış yetişkinlerde, böyle bir istismar öyküsü olmayanlara göre rahatsız edici düşüncelerin istenmeden zihne girmesi ve kaçınma gibi travma sonrası stres belirtilerinin daha çok görüldüğüne ilişkin araştırma bulguları vardır (Sauders vd., 1992).

Cinsel istismara uğramış 3 yaşındaki çocuklarda dahi travma sonrası stres bozukluğuna sıklıkla rastlandığı bildirilmektedir. Bu çocuklarda görülen cinsel içerikli oyun ve davranışlar ile kaçınma/dissosiyatif davranışların yanında, travma sonrası stres bozukluğu belirtilerinin varlığı, cinsel istismar öyküsünü destekleyen kanıtlar olarak alınmalıdır.

Travma sonrası stres bozukluğu, travmatik olayın hemen arkasında gelişir ve insan yaşamında aylarca veya yıllarca süren bir dönemden sonra ortaya çıkar. Bu bozukluk, travmatik bir olayı tekrar yaşamak gibi bir özellik gösterir ve bu durumda, kişinin tepkilerinde ve dış dünyaya katılımında bir azalma ile birlikte çeşitli belirtiler gözlenir.

Travma sonrası stres bozukluğunun en sık rastlanan belirtileri, uyku bozuklukları, bellek zedelenmesi, dikkati toplamakta güçlük, ısrarlı aşırı uyarılma, olayın hatıralarının istenmeden zihne tekrar tekrar girmesi, normal faaliyetlere ilginin belirgin bir biçimde azalması, kopma duygusu, travmayı hatırlatan olaylardan kaçınma, travmaya benzeyen veya simgeleyen olaylarla karşılaşıldığında stres belirtilerinin şiddetlenmesi olarak sıralanabilir. Travma sonrası stres belirtileri, hafif ve ağır dereceler arasında değişebilir.

Travma sonrası stres belirtileri, biri diğerinin yerine geçebilen veya birbirine paralel seyredebilen iki dönem veya faz halinde de ortaya çıkabilir. Dönemlerden ilki, tekrar hatırlama

veya olayın zihne girme dönemidir. Bu dönemde travma, ya doğrudan veya örneğin uykusuzluk, gece terörü, kâbus, aşırı dikkat, aşırı uyarılma, bedensel yakınmalar ve kompulsiyonların tekrarı yoluyla hatırlanır. İkinci dönem, hissizlik ve inkâr dönemi olarak adlandırılmaktadır. Bu dönemde bellek ve yaşantılar bastırılır, inkâr edilir, dissosiye edilir veya gizlenir ya da minimize edilir.

Cinsel istismar kurbanının bu iki dönem arasında geçen duygusal yaşantısı geçici bir rahatlama sağlar. Bazı travma uzmanları, bu belirtilere dayanarak, travma sonrası stres bozukluğunu, dissosiyatif bozukluk kapsamına almaktadırlar.

Travma sonrası stres bozukluğu, uğradığı cinsel istismarı açığa vurmada tereddüt eden veya bu konuda konuşmaktan kaçınan çocuklarda gözlenen belirtilerin nedenini belirlemede yardımcı olabilir. Araştırmacılar, istismar öyküsü olan olguların travma sonrası stres bozukluğu tanısı ile değerlendirilmesinin daha yerinde olduğu ve eğer istismar kısa bir zaman önce gerçekleşmişse, böyle bir tanının kolayca konabildiği görüşündedirler

Cinsel istismar kurbanlarında gözlenen travma sonrası stres bozukluğu belirtileri, maruz kalınan saldırının ağırlığına bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Cinsel istismarın ağırlığı, çocuğun maruz kaldığı cinsel fiilin niteliği ile yakından ilgilidir. Cinsel istismar ilişkisinin oral, vajinal veya anal yoldan yapıldığı, şiddet veya zor kullanıldığı, istismarın sadistik nitelikte olduğu, birçok yıl devam ettiği, aile içinde özellikle tek ebeveyn ya da onların yerine geçen kimseler tarafından yapıldığı durumlarda, istismarın etkisinin en ağır olduğu bulunmuştur.

Yetişkinlerin, geçen yıllar nedeniyle özgün travmadan giderek uzaklaşmaları, tipik travma sonrası stres bozukluğu belirtilerinin zayıflamasına neden olabilir. Araştırmalar, yetişkinliğe ulaşmış cinsel istismar mağdurlarının, uğradıkları istismar ya-

şantıları ile zihinlerini daha az meşgul ettiklerini göstermektedir. Bununla birlikte, insan yaşamında karşılaşılan olaylar maruz kalınan cinsel istismar anılarını tekrar uyandırabilir ve bu da gecikmiş travma sonrası stres tepkilerini ortaya çıkarabilir.

Travma sonrası stres modeline birçok eleştiri yöneltilmiştir. Bu eleştiriler modelin:

a) Çocuk cinsel istismar kurbanlarında gözlenen tüm belirtileri açıklamak için yeterli olmadığı,
b) Sadece bazı kurbanların sergilediği belirtiler için anlamlı olduğu,
c) Yaklaşımın kuramsal bir temeli bulunmadığı ve
d) İstismarın gözlenen belirtilerine nasıl yol açtığını anlamaya katkısının sınırlı olduğu yönündedir.

Çocukluk çağında cinsel istismara uğramış birçok kimsede, cinsel istismardan sonra aradan yıllar geçmesine karşın belirgin ruhsal, cinsel veya sosyal yaşam ile ilgili sorunların görülmemesi, bu eleştirilerin dikkate alınması gerektiğini düşündürmektedir. Bu nedenle, cinsel istismar mağdurlarında cinsel istismarın yol açtığı psikolojik sorunların, salt travma sonrası stres bozukluğu ile açıklanması, konuya yeterli bir yaklaşım olarak kabul edilemez. Travma sonrası stres bozukluğu kavramı, deprem ve savaş şoku, cinsel saldırı veya şiddet içeren cinsel istismar olaylarının açıklanmasında kullanılabilirse de tüm cinsel istismar olgularını açıklamak için yeterli değildir. Çünkü pek çok cinsel istismar olayında şiddet ve zor kullanılmamasına veya herhangi bir şok durumunun yaşanmamasına rağmen, yine de benzer psikolojik belirtilerin ortaya çıktığı görülmüştür.

Dissosiyatif ve Histerik Bozukluklar

Dissosiyatif bozukluk belirtileri, çocuklarda uğradıkları cinsel istismara bir tepki olarak, belleğin ve kimliğin zedelenmesi sonucu gözlenen psikolojik bozukluklardır. Bu belirtiler, cinsel

istismarın kısa ve uzun vadeli etkileri olarak ortaya çıkabilmektedir.

Dissosiyasyon, psikolojik sorunları azaltmak amacıyla öznel farkındalık, duygu, düşünce, davranışlar ve anılar arasında normal olarak oluşan bağlantıların, bilinçli veya bilinçsiz kopması anlamında tanısal bir kavramdır. Dissosiyasyon, çeşitli biçimlerde psikolojik belirtilerle kendini belli eder. Örneğin, benliğin veya çevrenin aniden yabancılaşması ve gerçek dışı yaşantılar, aşırı gündüz rüyası, beden algısının değişmesi, duygusal uyuşma, cinsel istismarla ilgili üzücü anılara ilişkin bellek kaybı ve çoğul kişilik dissosiyatif fenomenin örnekleridir.

Çocukluk dissosiyatif bozukluğu, en hafif belirtilerden en ağır ruhsal bozukluk biçimleri arasında değişen bir özelliğe sahiptir. Cinsel istismara uğrayan çocuklarda gözlenen ve bilinç değişmeleri, bellek kaybı dönemleri ve unutkanlıklar, aşırı fantezi kurma ve gündüz rüyası, transa benzeyen dönemler, uykuda gezme, hayali arkadaşlık, geçici bilinç kayıpları bu kapsamda değerlendirilmelidir. Bu belirtiler, cinsel istismara maruz kalmış çocuklardaki dissosiyasyonun ilk işaretleridir. Bu tabloya çocuğun gelişiminin herhangi bir aşamasında, kolaylıkla tanınabilen "çoğul kişilik bozukluğu" da katılabilir. Araştırmacılar, çoğul kişilik bozukluğunun hemen hemen tümüyle, ağır bedensel ve cinsel istismar mağduru çocuklara özgü olduğunu bildirmektedirler (Briere ve Elliot, 1994).

Dissosiyasyonla yakından bağlantılı bir bozukluk da, histerik belirtilerle gözlenir. Freud, histerik belirtilerin, aslında bastırılan çocukluk çağı cinsel istismar anılarının simgeleri olduğu görüşündeydi. Gerçekten de bazı araştırmalardan, ensest istismarına maruz kalmış ergenlerin, histerik tepkiler gösterdiklerine dair Freud'u doğrulayan kanıtlar elde edilmiştir.

Cinsel istismar literatüründe, psikolojik füg, psikolojik amnezi, derealizasyon, çoğul kişilik bozukluğu gibi dissosiyatif

tepkiler cinsel istismara bağlanarak açıklanmakla birlikte, cinsel istismar kurbanı çocuklarda gözlenen bu belirtilerin, dissosiyatif bozuklukların formel ölçütlerine uymadığı görüşü de tartışılmaktadır. Bu eleştirilere karşın, kadınlarda dissosiyatif ve histerik belirtilerin daha sıklıkla görülmesi ve çoğul kişilik bozukluklarının özellikle bu cinsiyet grubunda rastlanması ve aynı zamanda kızların en yüksek oranlarda cinsel istismar kurbanı olmaları, en azından çoğul kişilik bozukluğu ile cinsel istismar arasında bir bağ olabileceğini düşündürmektedir. Konu, istismarın uzun vadeli etkileri bölümünde kapsamlı olarak ele alınmaktadır.

Depresyon ve Benlik Değeri

Birçok araştırma, cinsel travmaya maruz kalmanın çocuk ve yetişkinlerin duygu ve benlik değeri üzerinde olumsuz etki yaptığına işaret eden kanıtlar sağlamıştır. Araştırmalar, çocuk, ergen ve yetişkin cinsel istismar kurbanlarında depresyon belirtilerinin bulunduğunu kanıtlamaktadır.

Bu araştırmaların sonuçlarına göre, cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerde, büyük depresyon, düşük benlik değeri ve intihar eğilimleri sıklıkla rastlanan ruhsal bozukluklardır. Ergenlerde gözlenen, cinsel istismarla ilgili suçluluk ve utanma duyguları ile depresyon, uğradıkları cinsel istismara karşı gösterdikleri tepkinin bir sonucu olarak açıklanabilir.

Cinsel istismar kurbanlarında, intihar girişimlerine ve kendini-tahrip etme davranışlarına sık rastlandığı bildirilmektedir. Araştırmalardan, ergenlik çağına gelmiş gençlerde gözlenen evden kaçma, okuldan kaçma, başıboş ve düzensiz bir hayat yaşama, uyuşturucu ve alkol kullanma ile kendini ihmal ve tahrip edici bir hayat yaşama gibi davranışların, gençlerin uğradıkları cinsel istismar öyküsü ile ilişkili olduğuna işaret eden görgül bulgular elde edilmiştir.

Cinsel istismar kurbanlarında gözlenen intihar girişimlerinin ve kendini tahrip etme davranışlarının ardındaki en göze çarpan özellik, bu olgularda belirli türde kendi kendini istismar eğiliminin bulunmasıdır. İstismar, intihar ve intihar girişimleri veya kendini tahrip etme davranışları her şeyden önce, bedene yapılan bir saldırılardır.

Cinsel istismar kurbanlarının kendi bedenlerini tahrip veya yok etmeyi istemelerinin nedeni, bedenleri hakkında sahip oldukları olumsuz düşüncelerle bağlantılı olabilir. Bu kişilerin bedenlerinin, örneğin, küçük olması, güçsüz olması, örselenmeye müsait olması, acı ve alayın taşıyıcısı ve nedeni olması ya da istismar sırasında, saldırgana zevk ve rahatlama sağlaması gibi nedenlerle kendilerine ihanet ettiği düşüncesi, kendi bedenlerinden nefret duygularına ve bedenlerini tahrip veya yok etme düşünce ve davranışlarına yol açabilir. Cinsel istismar kurbanları bu yollarla, kaygı, depresyon ve derin mutsuzluğun verdiği acılardan kurtulmayı amaçlamış olabilirler.

Birçok çalışmada, cinsel istismara uğramış çocukların süreğen çaresizlik biçiminde kendilik ve tehlike algısı, umutsuzluk, zedelenmiş güven duygusu, kendini ayıplama ve düşük kendilik değerine sahip oldukları bulunmuştur. Süreğen çaresizlik ve tehlike algısı, kurbanın istismarcıya karşı psikolojik ve bedensel olarak direnememesinin ve kendini savunamamasının bir sonucu olarak gelişir.

Çocuk istismarının doğası gereği, tehdit içermesi ve sarsıcı olması, çocuk kurbanın güvenlik duygusunun gelişimini ve güvenli ve adil bir dünyaya olan inancını yok eder. Bu nedenle istismar kurbanları, tehlike beklentileri içinde korku ve kaygı ile davranışta bulunurlar.

Birçok araştırmadan, cinsel istismar kurbanı ergenlerde, alkol ve madde istismarı ile cinsel müsamahakârlık biçiminde davranışların varlığına dair bulgular elde edilmiştir. Gençler,

sanki bu davranışlarıyla, hiç hak etmedikleri halde, kendi kendilerinden nefret ettiklerini ifade etmek ister gibidirler. Bu ruhsal durum, ergenlerin neden suça, alkol ve uyuşturucu madde kullanmaya yöneldiklerini de anlamamıza yardımcı olmaktadır. Ergenlik döneminde başlayan bu gibi eğilimlerin, kısmen veya tümüyle yetişkinlikte de devam ettiği görülmüştür.

Sürekli uyuşturucu ve alkol kullanmak, cinsel istismar kurbanına çevreden ayrılarak, içsel acılarından uzaklaşma ve üzücü anılarını unutma olanağı vermiş olabilir. Uyuşturucu ve alkol bağımlılarının çoğunun, cinsel istismarla bağlantılı depresyon, kaygı ve travma sonrası stres ile kendi kendilerine baş etmeye çalışan kimseler oldukları söylenebilir.

Tüm bu açıklamalar yanında, cinsel istismarın psikolojik bozukluklarla ilişkisi değerlendirilirken, istismara uğramış çocuk ve ergenlerde saptanan kaygı, saldırganlık veya depresyonun, cinsel istismardan ayrı olarak, başka nedenlerden ileri gelebileceği olasılığı da dikkate alınmalıdır. Ayrıca, cinsel istismarın ruhsal yaşamdaki sonuçları değerlendirilirken, istismara uğramış çocuklarda gözlenen kaygı, depresyon veya saldırganlığın cinsel istismardan ayrı olarak, örneğin uzun süreli bozuk aile ilişkileri veya cinsel tacizin açığa vurulmasından sonra oluşan aile bunalımı gibi, diğer travmatik nedenlerden ileri gelebileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Cinsel Davranış Bozuklukları

Cinsel istismara maruz kalmanın, çocuklarda bazı cinsel davranışlara yol açtığı bulunmuştur. Araştırmalar, cinsel istismar kurbanı çocuklarda en çarpıcı ve dramatik belirtilerin, cinsel davranışta ortaya çıktığını göstermektedir. Bu nedenle, eğer çocuklar yaşa uygun olmayan cinsel bilgilere sahiplerse ve cinsel anlam taşıyan davranışlarda bulunuyorlarsa, bu çocukların

kesin olmamakla birlikte, cinsel istismara maruz kaldıklarından kuşkulanmak için iyi bir neden olduğu söylenebilir.

Cinsel uyarılma, cinsel davranışta artma, cinsel saldırganlık ve tekrar cinsel istismara uğrama öyküsü, kaynaklarda en sık geçen cinsel istismar belirtileri olarak geçmektedir. Yapılan kontrollü araştırmalardan, cinsel istismara uğramış her iki cinsteki okul öncesi yaşta ve okul çağı çocukların, aşırı mastürbasyon (Kutu: 16), cinsel konularda zihinsel meşguliyet ve cinsel saldırganlık gibi cinsel davranış örnekleri sergiledikleri bulunmuştur. Bunlara ek olarak, istismara uğramış çocuklarda cinsel oyunlar oynama, baştan çıkarıcı veya cinsel içerikli saldırgan davranışlarda bulunma, cinsel organları gösterme, yaşa uygun olmayan cinsel bilgilere sahip olma ve cinselliğe karşı büyük ilgi ve merak ifadelerinde bulunma gibi özellikler de saptanmıştır. Bu bulgular, çocuklarda cinsellik kazanmış veya aşırı cinselleşmiş davranışların, ergenlik öncesi yıllarda maruz kalınan cinsel istismarın sürekli bir işaretçisi ve belirtisi olarak alınması gerektiği görüşünü doğrulamaktadır.

Kutu: 16

Çocuklarda Mastürbasyon

Kaynaklarda, cinsel istismara maruz kalan çocuklarda gözlenen belirtilerden biri olarak geçen mastürbasyon, aslında tüm çocuklarda gözlenen normal bir davranıştır. Çocuklar, cinsel organlarını hayatlarının ilk altıncı ayında keşfederler. 2,5 yaşından sonra, çocuklarda cinsel organın ritmik manipülasyonunun eşlik ettiği giderek yükselen bir coşku ve orgazma benzeyen bir durum görülür. Daha küçük yaşlarda ise, çocuklar sallanarak cinsel haz elde ederler. Çocukların ilk yaşında cinsel organları ile oynamalarının, olumlu anne-çocuk ilişkisi ile bağlantılı olduğu iddia edilmektedir. Bununla birlikte, çocukların mastürbasyon yapmalarına yol açan uyarıcı faktörler pek bilinmemektedir. Gerilim, aşırı

heyecan yükü, can sıkıntısı ve uyarılmanın olmaması mastürbasyona iten faktörler arasında sayılmaktadır. Okul öncesi çocuklar üzerinde yapılan çalışmalar mastürbasyonun, cinsel istismara uğramış çocuklar tarafından aşırı olarak yapıldığını göstermektedir. Buna ek olarak, genital sistem enfeksiyonları ve cinsel organın civarındaki kaşıntıların da mastürbasyona yol açtığı ileri sürülmektedir.

Görgül çalışmalar, cinsel istismar ile istismardan sonra artan cinsel davranışın biribiriyle bağlantılı olduğunu göstermiştir. Cinsel davranışta artma, cinsel istismara uğramış çocuklar üzerinde yapılan çalışmalarda tutarlı olarak saptanan bir belirtidir. Cinsel davranıştaki artmanın, istismarı yapan kişilerin sayısı ve genel davranış bozukluğu ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Cinsel istismara uğramış erkek çocuklarda latens döneminde (4-5 yaşları ile 12 yaş arası), çocuğun yapmayı engelleyemediği kompulsif mastürbasyonun ve ergenlik dönemindeki kız kurbanlarda cinsel müsamahakârlığın ortak özellikler olarak ortaya çıktığı gözlenmiştir. Kuşkusuz, bu tür davranışlar cinsel istismar kurbanı çocukların çevrelerinde insan ilişkilerinde sorunlara yol açabilir ve aynı zamanda diğer çocukların cinsel istismarına giriştikleri takdirde cezalandırma ile sonuçlanabilir.

Enseste maruz kalan okul öncesi çocuklarda erotikleşme saptanmış ve bunun, uğranılan cinsel istismarın süresi ve yoğunluğu ile oranlı olduğu bulunmuştur. Bu çocukların yüksek bir uyarılmışlık düzeyini sürdürdükleri ve sevecen ilişkileri cinsel ilişkilerden ayıramadıkları saptanmıştır. Wyatt (1988) tarafından yapılan bir araştırmada, cinsel istismara uğrama ile ilk cinsel ilişki arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu araştırmada cinsel istismar kurbanı kızların, örneklemin diğer deneklerine göre ortalama 15. 4 ay önce ilk cinsel ilişkide bulundukları, istismara uğramış kızların ergenlik çağında daha çok

cinsel arkadaşı olduğu ve kurdukları cinsel ilişkinin daha kısa süre devam ettiği bulunmuştur.

Tüm bu araştırma bulguları bir arada değerlendirildiğinde, cinsel istismar kurbanlarının genellikle iki uyum biçimine başvurma eğiliminde oldukları ortaya çıkmaktadır. Buna göre, bu çocukların ya maruz kaldıkları travmanın etkin tekrarı yoluyla ya da cinsel uyarandan kaçınmak suretiyle, uğradıkları cinsel istismarın etkileri ile başetmeye çalıştıkları söylenebilir.

Çocuklarda gözlenen anormal cinsel davranış örüntüsü, cinsel istismarın güvenilir bir işaretçisi olma özelliğine sahip olmakla birlikte, karşıt kanıtların elde edildiği başka araştırmalar da bulunmaktadır. Bu araştırmalar, cinsel istismar olmadığı halde de normal dışı cinsel davranışların ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Bu nedenle, çocuk cinsel istismarının teşhisinde, sadece çocukta gözlenen cinsel davranış sorunlarına dayanmak yeterli görünmemektedir. Ayrıca, cinsel istismar kurbanı çocukların cinsel davranışları ile böyle bir mağduriyete uğramamış çocukların öpme, cinsel organlara dokunma gibi masum ve normal davranışlarını birbirinden ayırmak gerekir. İstismar kurbanı çocukların cinsel davranışları gelişimsel olarak zamansız ve yetişkinlerin cinsel fiillerinin taklididir.

Bazı kaynaklarda, çocuk cinsel istismarının daha sonra eşcinselliğe ve cinsel kimlik bozukluklarına yol açtığını telkin eden bulgulara rastlanmaktadır. Ancak, yapılan başka çalışmalarda, eşcinsel şehvet yönelimi olan çoğu kimsede, çocukluk çağına ait herhangi bir cinsel istismar öyküsüne rastlanmadığı da tespit edilmiştir. Bu nedenle, cinsel istismar ile eşcinsellik arasında bir bağlantı kurmak, konuya basit bir yaklaşımda bulunmaktan ibarettir. Ancak, cinsel davranış bozuklukları olan çocuklar genellikle uzmanlık düzeyinde tıbbi ve psikolojik yardım gereksinimindedirler. Bu gibi çocuklara, tedavilerine ek

olarak, yaşa uygun cinsellik eğitiminin verilmesi yararlı olabilir (Tharinger (1990).

Sonuç olarak, cinsel istismara uğrayan çocuklarda mutlaka cinsel bozuklukların ortaya çıkmasının gerekmediği söylenebilir. Önemli olan, bu çocuklarda istismarın, cinsel yönden ne denli travmatik sonuçlara yol açtığının ve bunun çocuğun gelişimi üzerinde yaptığı etkinin boyutunun saptanmasıdır. Buna ek olarak, bu gibi bozuklukların oluşmasında, cinsel istismara ek olarak katkıda bulunan diğer faktörlerin neler olduğu da ortaya çıkarılmalıdır.

Cinsel Travmanın Etkisini Belirleyen Faktörler

Cinsel istismarın etkisini yaşa bağlı olarak değerlendiren araştırmalardan elde edilen bulgular, onlu yaş öncesinde ve onlu yaş yıllarında istismara uğramış çocukların, daha küçük yaşlarda istismar edilen çocuklara göre daha çok davranış bozukluğu gösterme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bununla birlikte yetişkinler üzerinden yapılan araştırmaların sonuçları, bunun tersine, küçük yaşlarda istismara maruz kalmanın daha çok travmaya neden olduğu yönündedir.

Cinsel istismarın etkisinin, istismarcı ile ilgisi üzerine yapılan araştırmalardan, babaların veya örneğin üvey baba ya da evlatlık babası gibi baba figürlerinin yaptığı cinsel istismarın çocuk üzerinde bıraktığı travmatik etkinin, ailenin diğer bireylerinin yaptıkları cinsel istismara göre daha ağır olduğu yönünde bulgular elde edilmiştir. Araştırmalar, erkek kardeşlerin ve amcaların yaptığı cinsel istismarın etkisinin de ağır olduğuna işaret etmektedir.

Kısa vadeli etkilerle ilgili olarak, birden çok istismarcı tarafından yapılan, daha sık gerçekleştirilen ve daha uzun bir süre devam eden cinsel istismarın, kurban üzerinde daha ağır etkisi olduğu bildirilmektedir. Araştırmacılar, güç kullanılan ve

vajinal, oral veya anal penetrasyon gibi ileri derecede ihlalin yapıldığı çocukluk cinsel istismarının, daha travmatik etkisi olduğu görüşündedirler.

Bazı olgularda cinsel istismar kurbanı, ergenlik öncesi dönemde bir çocuk olabilir ve bu çocuk bir veya daha çok sayıda yaşıtı veya ergenlik çağındaki gençler tarafından istismara maruz bırakılabilir. Çocuk kurbanlar arasında cinsel ilişkilerin olduğu ve bu ilişkilerin istismarcı kişi veya kişilerin zorlaması ile yapıldığı olgularda, çocukların kendilerini kurban değil fakat fail olarak gördükleri ve bu durumun da kendilerinde suçluluk duygularına yol açtığını ileri sürülmektedir.

Cinsel istismarın sonuçları ile ilgili değerlendirme yapılırken, kurbanla istismarcı arasındaki yaş farkı ile istismar ilişkisinin süresi ve sıklığı ele alınmalıdır. Bunun için, istismarın tek bir kez mi yoksa sürüp giden bir ilişki olup olmadığına bakılmalıdır. Aynı zamanda, istismar ilişkisinin, zorlama ve şiddet içerip içermediği, kandırılarak ve aldatılarak yapılıp yapılmadığı veya ilişkinin kaçamaklı olmasında bir artışın olup olmadığı da araştırılmalıdır (Oates, 1991).

Tüm bu bulgulara karşın, çocuklukta cinsel istismara uğrayıp da, yaşadığı sürece istismarın olumsuz etkilerinin görülmediği kadın ve erkeklerin bulunduğu da bir gerçektir. Kişileri, çocuklukta uğradıkları cinsel istismarın olumsuz etkilerinden koruyan ve onların ruhsal bozukluklardan uzak bir yaşam sürmelerine olanak veren faktörlerin neler olduğunu bilmenin büyük önemi vardır.

Cinsel Travmanın Etkisini Azaltan Faktörler

Cinsel istismar, tüm olgularda birbirine benzer etkilerle sonuçlanmamaktadır. Çocuklar arasından, istismarı kısa veya uzun vadede hafif belirtilerle atlatanların yanında, hiçbir belirti göstermeyenlerin de çıkabildiği görülmüştür. Kaynaklarda, bazı

çocuklarda cinsel istismarın etkisinin olumlu olduğuna işaret eden çalışmalara da rastlanmaktadır.

Jennigs ve Armsworth (1992) yaptıkları araştırmada, cinsel istismara uğramış deneklerin genellikle istismar görmemiş deneklerden daha sağlıklı benliklere (ego) sahip olduklarını bulmuşlardır. Bazı araştırmalardan, İstismara uğramış çocukların daha az saldırgan, daha çok cinselleşmiş ve daha fazla sosyal yeterlik vasıfları taşıdıklarına ilişkin bulgular elde edilmiştir. Kaynaklar, cinsel istismara maruz kalmalarına karşın, herhangi bir belirti görülmeyen çocukların oranını %21 ile %36 arasında vermektedir.

Cinsel istismarın çocuk üzerinde olumlu etkileri olduğunu savunan yazarlar, cinsel istismar yaşantısının psikoseksüel uyuma olumlu katkısı olduğu veya psikozun gelişmesi olasılığını azalttığını ileri sürmektedirler. Renshaw (1987), cinsel istismara uğramış çocuğun zaman zaman, oldukça doğal cinsel uyarılmayı yaşadığı ve cinsel temastan orgazmik uyarılma elde ettiği görüşündedir. Çocukların cinsel istismar deneyiminden duygusal tatmin çıkardıklarını iddia eden başka yazarlar da vardır.

ABD'de, bir grup araştırmacı, cinsel istismarın etkileri ile ilgili olarak yaptıkları bir araştırmada, deneklerin bildirdikleri çocuk istismarı öyküsü ile ruhsal bozukluklar arasındaki ilişkinin oldukça zayıf olduğunu ileri sürmüşlerdir. Araştırmacılar, cinsel istismar kurbanı deneklerin cinsel istismara uğramamış olanlar kadar iyi uyum gösterdiklerini ve kadın deneklerin %11 ve erkek deneklerin %37'sinin cinsel temasa olan kısa vadeli tepkilerinin olumlu olduğunu bulmuşlardır (Rind vd., 1998). Bu araştırma büyük tartışmalara yol açmış ve ABD Senatosu'nda araştırmayı kınayan bir karar çıkarılmıştır (Wakefield, 2006). Ancak, bu gibi yanlı araştırmalar çok azınlıktadır ve bu alandaki çalışmaların çoğunluğu, çocukluk cinsel istismar yaşantısının

hem kısa hem de uzun vadeli olumsuz etkileri olduğunu destekler niteliktedir. Araştırmalar, çocuklukta yaşanan cinsel istismarın, kısa vadede ve yetişkinlikte birçok sorun için büyük bir risk oluşturduğunu kanıtlayan bulgular ortaya koymuştur.

Bununla birlikte, aynı kötü muameleye uğrayan çocukların birbirinin aynı tepkide bulunmalara da beklenmemelidir. Birbirinden çok farklı istismar yaşantıları olan çocukların dahi birbirinin benzeri belirtiler gösterdiklerine ilişkin araştırma bulguları vardır. Araştırma bulguları, bazı çocukların istismarın etkilerinden tamamen kurtulabildiklerini veya süreğen olsa dahi kötü muamelelerle başedebildiklerini göstermektedir (Beitchman, 1991).

Cinsel istismara uğramış bazı çocuklarda herhangi bir belirtiye rastlanmamasının çeşitli nedenleri olabilir. Örneğin, uygulanan test ve ölçeklerin yetersizliği nedeniyle, psikolojik belirtiler saptanamamış olabilir. Başka bir neden, istismara maruz kalmış çocukların içinde bulundukları psikolojik durumları reddetme eğilimleri, ölçek tepkilerine yansımış olabilir. Çocuğun psikolojik değerlendirmesi yapıldığı sırada henüz belirtilerin ortaya çıkmamış olması da, bazı çocuklarda istismarın etkilerinin görülmemesinin bir nedeni olarak gösterilmektedir. Bunlardan daha önemlisi, bazı çocukların daha az travmatik bir istismar deneyimi geçirmiş olması ve/veya istismarın yol açtığı stres ile baş etmelerine olanak veren yeterli psikolojik ve sosyal donanımlara sahip bulunmaları, bu çocukların ruhsal sağlıkları ile ilgili herhangi olumsuz belirti göstermemelerinin nedeni olabilir.

Gerçekten de, araştırmalardan elde edilen sonuçlar, cinsel istismarın daha az travmatik olmasını çeşitli nedenlerin belirlediğine işaret etmektedir. Bunlar arasında en sık:

a) istismarın kısa süre devam etmesi,

b) şiddet ve zor kullanılmamış olması,

c) tam cinsel penetrasyon olmaması,
d) çocuğun iyi bir aile ortamına sahip olması ve bu ortamda ebeveynden destek ve anlayış görmesi ve
e) istismarcının, anne ve babadan biri veya ebeveyn figürü olmaması gibi nedenler gösterilmektedir.

Yetişkinin yaptığı cinsel istismarın etkilerini değerlendirilirken, çocuk ve gençlerin istismara uğramadan önceki psikolojik durumlarının ve aynı zamanda yaşanılan toplumda geçerli olan sosyal ve cinsel örf ve adetlerle törelerin göz önüne alınması gerekir. Bu konular açıklığa kavuşturulduktan sonra, istismar kurbanının psikolojik durumu, gözlenen ruhsal bozukluk belirti ve işaretlere, kişiler arası ilişkilerin niteliğine, benlik kavramına ve işleyiş düzeyine göre incelenebilir. Yaş durumu, güç kullanılması ve önceki uyumsuzluk düzeyi, çocuğun uğradığı cinsel istismara karşı gösterdiği tepkiyi belirleyen faktörlerdir. Değerlendirmede, bireysel ayrılıklar da dikkate alınmalıdır. Çocuklar uğradıkları cinsel istismara birbirlerinden farklı biçimde tepkide bulunur ve psikolojik travma her cinsel istismar kurbanının yaşamında mutlaka kaçınılmaz bir sonuç değildir.

CİNSEL İSTİSMARIN UZUN VADEDEKİ ETKİLERİ

Cinsel istismarın etkisinin kısa vadede görülmediği olgularda etkiler uzun vadede ortaya çıkabilir (Beitchman vd., 1991). Cinsel istismarın uzun vadedeki etkileri, istismarın üzerinde yıllar geçtikten ve kurban çocuk yetişkin yaşlara ulaştıktan sonra ortaya çıkan etkilerdir. Bu etkiler, kişinin duygusal, cinsel ve sosyal yaşamında güçlükler ve sorunlarla kendini belli eder.

Bugün elimizde, yetişkinliğe ulaşmış kişilerde gözlenen birçok cinsel bozukluğun veya duygusal sorunların ya da sosyal yaşam ve insan ilişkileri ile ilgili güçlüklerin ardında, çocukluk çağında cinsel travmaya maruz kalmanın etkileri olduğunu gösteren bilimsel kanıtlar bulunmaktadır. Son yıllarda yapılan

araştırmalar, cinsel istismarın uzun vadedeki etkileri hakkında güvenilir bulgular ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, çocuk cinsel istismarının kısa vadede ve aynı zamanda yetişkinlikte çeşitli sorunlar için büyük bir risk oluşturduğunu göstermektedir.

Cinsel istismar sonucu uzun vadede ortaya çıkan çeşitli bozukluklar, genellikle bir arada görülür. Bununla birlikte anlatım kolaylığı nedeniyle, çocuklukta uğranan cinsel istismarın, uzun vadede yetişkinlikte ortaya çıkan etkileri 3 başlık altında incelenebilir. Bunlar, cinsel istismarın:

1) Ruhsal yaşama etkisi
2) Cinsel yaşama etkisi
3) Sosyal yaşama etkisidir

CİNSEL İSTİSMARIN RUHSAL YAŞAMA ETKİSİ

Çocuk cinsel istismarının yetişkinlik döneminde gözlenen uzun vadeli sonuçları, travma sonrası stres bozukluğu, bilişsel çarpıtmalar, duygusal bozukluklar, zedelenmiş kendilik duygusu ve kaçınma biçimlerinde ortaya çıkabilir.

Travma Sonrası Stres Bozukluğu: Cinsel istismar kurbanı yetişkinlerin çoğunda travma sonrası stres bozukluğu belirtileri gözlenmiştir. Travma sonrası stres bozukluğunun düzelmeyen belirtileri, çocuk cinsel istismarının uzun vadeli etkisinin kanıtı olarak da değerlendirilmektedir. Brier ve Elliott (1994), %80'den fazla cinsel istismar kurbanının travma sonrası belirtileri gösterdiğini bildirmektedir.

Travma sonrası stres bozukluğu tanısının konabilmesi için her şeyden önce, örneğin geçmişte cinsel istismara uğrama gibi, belirgin bir travmatik olayın yaşanması gerekir. Buna ek olarak: a) kâbuslar b) zihne istenmede giren düşünceler yoluyla geçmişteki olayın sık sık yeniden yaşanması c) duygusal uyuşma ve

tepkide bulunmama hali veya günlük olaylardan kaçınma d) uyku bozukluğu e) kötü dikkat toplaşımı ve f)dokunulsa sıçrayacak gibi olma biçiminde artan uyarılma durumları gibi travma sonrası stres bozukluğu belirtilerinin olması gerekir.

Bilişsel Çarpıtma: Cinsel istismara uğramış biri için dünya tehlikeli bir yer olarak algılanır. Bu kimseler çocukken istismara uğramakla yaşadıkları güçsüzlüğü hali hazırda yaşadığı ortama geneller ve tehlike ile karşılaştığında bunu olağanüstü bir biçimde büyütürler. Bilişsel çarpıtmalar, duygusal bozukluklara katkıda bulunur ve depresyon riskini artırır.

Ruhsal Bozukluklar: Bu kapsama, depresyon, intihar ve kendine bereleme, kaygı ve korku bozuklukları, dissosiyasyon bozukluğu, çoğul kişilik bozukluğu, sınırda kişilik bozukluğu, yeme bozuklukları ve alkol ve uyuşturucu kullanımı girmektedir.

Yapılan araştırmalar, çeşitli ruhsal bozukluk tanı gruplarına giren yetişkinler içinde, çocukluklarında cinsel istismara maruz kalanların yüksek oranlarda olduğunu göstermektedir. Poliklinik hastalarının %50'den fazlasının ve iç servis hastalarının %50 ile 70 arasındaki bir oranının, cinsel istismar öyküsüne sahip oldukları tahmin edilmektedir. Westen vd., (1990), kadın poliklinik hastalarının 3/1'nin, en azından bir dönem bedensel veya cinsel istismar deneyimi geçirdiğini ve bunların %13'ünün cinsel istismar öyküsüne sahip olduğunu bildirmektedir. Surrey vd., (1990) tarafından yapılan bir araştırmada, 140 kadın poliklinik olgusunun %64'ünde cinsel veya bedensel istismar ya da her ikisinin birlikte olduğu bulunmuştur.

Araştırmalardan, psikiyatrik örneklemlerde saptanan cinsel istismar oranlarının %13 ile %72 arasında değişmekte olduğu görülmektedir. Psikiyatrik örneklemler üzerinde yapılan araş-

tırmalar, acil kadın psikiyatri olgularının %70 oranında çocukluk çağı cinsel istismar öyküsüne sahip olduklarını göstermiştir. Psikiyatrik iç hasta servislerinde yatan hastaların yarısından çoğunda ve ruh sağlığı poliklinik olgularının buna yakın oranında, cinsel istismar saptandığına ilişkin veriler vardır. Araştırmacılar, tedavi gören kadın ruh hastalarında yüksek oranlarda cinsel istismar öyküsü saptamışlardır.

Briere (1988), bir "kriz müdahale polikliniği"nde, çocukluğunda cinsel istismara maruz kalmış ve böyle bir öyküsü bulunmayan 2 grup kadın üzerinde yaptığı bir araştırmada, cinsel istismara uğramış kadınların, daha büyük oranda madde bağımlılığına ve kendini tahrip eğilimine ve daha çok "tekrar kurban edilme" olasılığına sahip olduklarını bulmuştur. Araştırmacı, cinsel istismarın travma oluşturabileceğini ve cinsel istismar sırasındaki cinsel ilişkinin niteliğinin, özellikle sonraki yıllarda dissosiyasyon ve intihar eğilimleri ile ilişkili olduğu sonucuna varmıştır.

Daha da çoğaltılabilen bu araştırma bulguları, cinsel istismarla ruhsal bozukluklar arasındaki bağın gerçek olduğunun kanıtlarıdır. Ancak, ruh sağlığı alanında çalışanlar genellikle, hastaların istismar yaşantıları ile sorunları arasında böyle bir bağ olduğunu gözardı etme eğilimindedirler. Araştırmalar, ruh sağlığı personelinin hastalara cinsel istismar yaşantılarına dair soru sormaktan ve kendilerine böyle bir öykü anlatılsa dahi buna inanmaktan, bilinçli veya bilinçsiz kaçındıklarına işaret etmektedir. ABD gibi gelişmiş bir ülkede dahi, eğitilmiş terapistlerin arasından, istismara inanmayan veya istismarı çocuğun fantezisi veya arzusu gibi kabul edenlerin bulunduğuna dikkat çekilmektedir.

Oysaki son yıllarda çocuk istismarı ile ilgili çalışmalar, özellikle ruh hastalarının öykülerinde cinsel ve bedensel istismar yaşantısının sıkça rastlandığını ortaya koymuştur. Araştırma

bulguları ve klinik gözlemler, çocukluk döneminde istismara uğramanın, ruh hastalıklarında önemli bir faktör olarak etkili olduğuna işaret etmektedir.

Depresyon, İntihar ve Kendini Tahrip Etme

Yapılan birçok araştırma, cinsel travmaya maruz kalmanın, kişinin duyuş ve kendilik değerine olumsuz etkisi olduğunu kanıtlamıştır. Bu etkiler, depresyon, intihar ve kendini kendini tahrip eğilimleri ile ortaya çıkar. Depresyon, cinsel istismarın en sık gözlenen sonuçlarından biridir.

Kendilik duygusunun gelişmesi, çocukların bebekliklerinde ve daha sonraki dönemlerinde, nasıl muamele gördükleri ile yakından ilgilidir. Çocukların, özellikle ilk çocukluk döneminde sürçkli kötü muamelelere maruz kalması benlik duygusunun gelişmesini engeller ve zedelenmiş kendilik duygusuna neden olur.

Depresyonun en belirgin belirtilerinden biri olan düşük kendilik değeri, çocuk cinsel istismarı ile ilgili çalışmalarda en sık elde edilen bir bulgu olma özelliğindedir. Bu kavram, bazı araştırmalarda "olumsuz benlik imgesi" olarak da geçmektedir.

Klinik çalışmalardan elde edilen bilgiler, cinsel istismar kurbanlarının, kendileri hakkında çocukluktan itibaren damgalanmış ve yalıtılmış oldukları biçiminde duygu ve düşüncelere sahip olduklarını ve bu duyguları yetişkinlikte de taşımaya devam ettiklerini göstermiştir. Buna ek olarak, cinsel istismar mağduru kişilerin düşük ya da olumsuz benlik imgesini yansıtan bazı çarpık inanışları olduğu da bulunmuştur. Cinsel istismar kurbanı yetişkinlerin bu inanışlarını: *"Birine yakın olmak tehlikelidir. Çünkü o kimse size ihanet edebilir, istismar edebilir, incitebilir"*, *"Normal yaşantılarım olmadı bu yüzden diğer insanlardan aşağıyım."*, *"Erkekler güvenilir değildir"*, *"Hiçbir erkek bana, cinsel*

ilişkide bulunmadan değer vermez" gibi ifadelerle yansıttıkları saptanmıştır.

Araştırma bulguları, çocuk cinsel istismar kurbanlarında kendine zarar verme, kendi kendini tahrip etme davranışları ile intihar ve intihar girişimlerinin sık olduğuna dikkat çekmektedir (Kutu: 17)

Kutu: 17

9 Yaşındayken Komşusu Tecavüz Etmiş

Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesine bağlı Saygılı köyünde bekâret yüzünden canına kıyan 15 yaşındaki Fatma Korkmaz'ın 9 yaşındayken komşusunun tecavüzüne uğradığı ortaya çıktı. Evlendiği gece "bakire değil" diye gönderildiği baba evinde av tüfeği ile canına kıyan Fatma'nın, intiharından hemen önce annesine 6 yıldır sakladığı sırrını açıkladığı öğrenildi.

Sabah, 16. 10. 2008

Kendine zarar verme yaşamayı tehdit etmeyecek biçimde, bedeni kasıtlı olarak bereleme davranışıdır. Bu davranış bedeni ve beden organlarını tekrar tekrar kesme, sigara ile cildi yakma, kafaya veya bedene bir nesne ile vurma veya kafayı ve bedeni bir yere çarpma biçimlerinde görülebilir. Araştırmalar, bu biçimlerdeki berelemelerin yeni ve eski cinsel istismar olgularında gözlendiğine işaret etmektedir. Bu davranışlar, cinsel istismar kurbanlarında gerilimi geçici bir süre azaltmaya yarayabilirse de zaman içinde tekrarlanabilir.

Cinsel istismar ile depresyon ve kendi kendini tahrip eğilimleri arasındaki ilişki, sadece klinik olgularda değil toplumdan ve öğrenci gruplarından alınan örneklemlerde de bulunmuştur. Kuşkusuz, kişinin cinsel istismar nedeniyle damgaladığının farkında olması, düştüğü utanma ve suçluluk duyguları-

nın kaynağı olduğu kadar, bu duygulara bağlı olarak girdiği depresyonun ve kendini yaralamasının da nedenidir.

Çocuk cinsel istismarı kurbanlarının genellikle, bir veya daha fazla sayıda "büyük depresyon" dönemi geçirdikleri bulunmuştur. Araştırmalar, çocuk cinsel istismarı olgularında hayat boyunca büyük depresyonun görülme oranının yüksek olduğunu ve özellikle bu olguların depresyon nedeniyle tedavi edilme ihtiyacında olduklarını göstermektedir. Amerikan Tanı Sistemi DSM IV'e göre, büyük depresif epizot'un belirtileri şunlardır:

a) Hemen hemen her gün çöküntülü ruh hali,
b) Hemen hemen tüm faaliyetlerden zevk almama ve ilginin yitirilmesi,
c) Anlamlı kilo kaybı veya kilo alma
c) Uykusuzluk veya çok uyuma
d) Aşırı hareketlilik, yerinde duramama ya da hareketsizlik,
d) Hemen hemen her gün yorgunluk hissetme
e) Değersizlik ve aşırı suçluluk duyguları,
f) Düşünme ve dikkat toplaşımı yeteneğinin azalması.

Kadınlarda, depresyonun erkeklere göre iki misli daha çok görüldüğü bilinmektedir. Kadınlardaki yüksek depresyon oranının nedeni, kadınların erkeklere göre daha çok cinsel istismara maruz kalma olasılığına dayanılarak açıklanabilir. Kadınlarda, cinsel istismar öyküsü ile depresyon ve kaygı bozuklukları arasında bağlantı olduğuna ilişkin araştırma bulguları bulunmaktadır. Bununla birlikte cinsel istismar, kaygı ve depresyon'un nedenlerinden sadece biri olarak kabul edilmelidir.

Kendine zarar verici davranışların, özellikle çocuğun maruz kaldığı cinsel istismarı açığa vurmasından sonra ortaya çıktığı ve yaşamın ileri dönemlerine de uzanabildiği gözlenmiştir. Kendine zarar vermek maksadıyla, en çok kolların veya bileklerin çizildiği veya kesildiği ve daha az sıklıkla da bedenin diğer

kısımlarına zarar verildiği gözlenmiştir. Bu arada örneğin bacakların, karın bölgesinin, göğüslerin ve hatta yüzün kalıcı izler bırakacak kadar derin kesildiği olgulara rastlanmıştır. Bu kişileri, kendilerine zarar verdikleri için, psikopat veya serseri olarak değerlendirmek konuya sadece basit ve önyargılı yaklaşımda bulunmaktan öteye bir anlam taşımaz.

Çocukluk çağında uğranan cinsel istismar öyküsü yanında, bedensel istismar öyküsünün de bulunduğu olgular üzerinde yapılan araştırmalar, cinsel istismar ile intihar arasında bir ilişkinin olduğunu düşündüren bulgular ortaya koymuştur. Ancak araştırma kanıtlarına göre, gücün kullanılmadığı veya böyle bir tehdidin olmadığı durumlarda, çocuk cinsel istismarı ile intihar eğilimleri arasında kesin bir bağ olduğunu ileri sürmek mümkün görünmemektedir. Kaynaklar, salt bedensel istismar ile intihar arasındaki ilişkinin açık olmadığını ve bu konuda daha çok araştırmanın yapılması gerektiğini göstermektedir.

Araştırmalar, çocukluk çağı cinsel istismar deneyiminin kaygı ve korku bozuklukları, depresyon, kendi-kendini tahrip etme ve intihar eğilimleri, tekrar kurban edilme, kişiler arası ilişkilerde güçlükler, cinsel sorunlar, madde bağımlılığı gibi ruhsal sorunlarla ilişkili olduğunu göstermektedir. Bunlara, dissosiyasyon, somatizasyon, sınırda kişilik bozukluğu, "derealizasyon", yeme bozuklukları, çoğul kişilik bozukluğu, "süreğen disfori" gibi bozukluklar da eklenebilir. Çocukluk cinsel istismarının uzun vadeli etkiler arasında görülen bu bozukluklar aşağıda ayrı başlıklar altında açıklanmaktadır:

Kaygı ve Korku Bozuklukları

Kaynaklarda, çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kalmış yetişkinlerin kaygı ve gerilim içinde kişiler oldukları bildirilmektedir. Birçok araştırmada, cinsel istismar kurbanı çocukların ve çocukluğunda cinsel istismara uğramış yetişkinlerin yük-

sek kaygı düzeylerine sahip oldukları kanıtlanmıştır. Eski cinsel istismar kurbanlarında kaygı hamleleri ve örneğin, süreğen gerilim, uyku bozuklukları, kâbuslar ve somatik yakınmalar gibi kaygı ile bağlantılı belirtilerin, istismar öyküsü bulunmayan kontrol gruplarından daha sıklıkla görüldüğüne işaret eden araştırma bulguları vardır.

Kaygı, cinsel istismarın uzun vadedeki etkilerinden biri olarak araştırmalar tarafından sık sık ortaya konan ruhsal bir koşuldur. Araştırmalar, çocuk cinsel istismarı öyküsü olan kadınların, böyle bir öyküsü bulunmayan kadınlara göre, daha çok kaygı ile korku ve depresyon biçiminde duygusal tepkiler geliştirdiklerini göstermektedir. Yapılan kontrollü araştırmalarda, kaygının, aile içi çocuk cinsel istismar mağdurlarında daha sık görüldüğü bulunmuştur.

Cinsel istismarın korku duygusunun koşullanmasına neden olduğu ve bu durumun çocukluğunda cinsel istismara uğramış yetişkinlerde cinsel işlevsizlik olarak ortaya çıktığı ileri sürülmektedir (Biere ve Elliot, 1994). Araştırmacılar, çocukluğunda cinsel istismara uğrayan birçok kimsenin, cinsel ilişki sırasında kaygı temelinde cinsel güçlükler yaşayabileceği ve bunun da cinsel uyaran ile istismara uğrandığında hissedilen acı ve bedenin ele geçirilmesi arasında bir bağ kurulması sonucu olduğu görüşündedirler. Gerçekten de birçok görgül çalışmada, çocukluk cinsel istismarı geçirenlerin çocuklukta, ergenlik döneminde ve yetişkinlikte cinsel sorunlar yaşadıkları bulunmuştur.

Cinsel istismarla bağlantılı kaygı bedensel olarak da ifade edilebilir. Örneğin baş ağrıları, mide ağrıları, astım, mesane iltihabı, süreğen pelvik ağrısı gibi bedensel sorunların çocukluk cinsel istismar öyküsü ile ilişkili olduğu bildirilmektedir.

Öfke ve Sinirlilik

Çocuk cinsel istismarının psikolojik sonuçlarından bir diğeri de süreğen sinirlilik ve beklenmeyen ve kontrol edilemeyen öfke epizotlarıdır. Bu davranışlar, kendinden nefret ve depresyon olarak içselleştirilebildiği gibi başkalarını istismar etmek üzere dışa da yönlendirilebilir.

Çocukluğunda cinsel istismara uğramış yetişkinlerin öfke ve sinirlilik ölçeklerinden yüksek puan aldıkları bulunmuştur. Araştırmalardan, ergen ve yetişkin cinsel istismar kurbanlarının çocukları ve kadınları cinsel olarak istismar etmeye eğilimli olduklarının bulunması, cinsel istismarla saldırganlık arasındaki bağlantıyı doğrulamaktadır.

Dissosiyasyon Bozukluğu

Dissosiyasyon, kişinin düşünceleri, duyguları veya davranışlarında değişmelere yol açan psikofizyolojik bir süreçtir. Bu süreç nedeniyle, bir zaman için belirli bilgiler arasında bağlantı kurulamaz ve bilgiler bütünleştirilemez. Sonuçta, bellek ve kimlik değişmelerini içeren, klinik ve davranışsal belirtiler ortaya çıkar ve bu durum aşırı olgularda, "dissosiyatif tepki" olarak adlandırılan bir dizi psikiyatrik sendroma yol açar (Putnam, 1993).

Dissosiyasyon için çocukluk döneminde bir travmanın yaşanması gerekir. Bu travma, örneğin ebeveynin öldürülmesine tanık olma, terkedilme, ihmal edilme, kişiye birincil olarak yakın kimselerin ölümü, savaş yaşantısının içinde olma ve benzeri olaylar nedeniyle yaşanabilir. Kişi, bu travmatik olayların anılarından ve duygularından kendini koparark ilişkisiz bir ruhsal durum içine girer. Bu durum, tekrarlayan travma ve pekiştirme yoluyla, ayrı bir kimlik duygusu şeklinde gelişir ve klinik olarak "yardımcı kişilikler" ya da "değişken kişilikler" olarak adlandırılan yeni kimlikler ortaya çıkar.

Dissosiyasyon, şiddetli bir travma karşısında uyumsal bir baş etme mekanizmasıdır. Dissosiyasyon, düşüncelerin, duyguların, duyumların ve hatıraların olağan depolanmasına, geri getirilmesine ve bütünleşmesine müdahale ederek, bireyi travmatik yaşantılardan korur. Dissosiyasyonun süresi ve sıklığı, bireyin belleği ve kendilik bütünleşmesinin devamlılığında belirgin bozukluklar oluşturduğunda, patolojik dissosiyasyon ortaya çıkar. Bu durum, dissosiyatif bozukluklar olarak tanı konan ileri olgular için söz konusudur.

Klinik araştırmacılar ve kuramcılar, cinsel travma ile dissosiyatif bozuklukların nedensel olarak birbirine bağlı olduğunu ileri sürmektedir. Bu yazarlara göre cinsel travma, dissosiyasyonun aşırı kullanılmasına yol açar. Bu durum, bireyin birincil savunması haline gelir ve benlik yaşantılarında ve günlük hayatta hipnozu hatırlatan dramatik ve çoğu kez de anormal değişmelerle kendini belli eder.

Dissosiyasyon Bozukluğunun Belirtileri

Dissosiyatif bozukluğun tek ve en iyi yordayıcısı, trans benzeri davranışlardır. Bu tür davranışların, normal çocuklarda da görüldüğü fakat dissosiye çocukların bu duruma sık sık girdikleri ve bu epizot sırasında, boş bakışlar ile bakma ve çevre ile teması yitirme gibi belirtiler sergiledikleri bildirilmektedir. Çocukların, transa benzer dönem geçtikten sonra, bir şey hatırlamadıkları ve sanki hiçbir şey olmamamış gibi davrandıkları saptanmıştır. Bazı olgularda ise, bu dönemden sonra kaygı, yönelim bozukluğu ve şaşkınlığın ortaya çıktığı görülmüştür.

Edinilen bilginin yitirilmesi ve zihin karışıklığına yol açması nedeniyle, transa benzeyen durumlar çocuğun okul başarısında ve sürekli dikkat gerektiren görevlerde yetersizliğe yol açar. Bu nedenle, klinik olarak dissosiye çocukların, okulda öğretmenleri tarafından dikkat sorunları olan çocuklar olarak değer-

lendirilmesi ve gündüz rüyası gördüklerinin sanılması mümkündür. Araştırmalar, dissosiye bozukluk tanısı konmuş olan çocukların, dikkat yetersizliği bozukluğu olgularının önemli bir yüzdesini oluşturduğuna işaret etmektedir. Koşulun, petit-mal epilepsi (küçük nöbet sar'a) ile bir ilgisinin olmadığı, elektroansefalografi (EEG) bulguları ile doğrulanmıştır.

Çocukluk dissosiyatif bozukluğunun genel özelliklerinden bir diğeri de imgesel arkadaşlıktır. Bu durum ile ilgili olarak, ebeveynlerin veya çocuk bakıcılarının, çocuğun tek başına olduğu bir odadan, sanki birçok çocuğun aralarında konuşuyormuş ve oynuyormuş gibi sesler işittiklerine ve bu seslerin farklı sesleri ve farklı rolleri değiştirerek, o tek çocuğa ait olduğuna ilişkin gözlemler vardır. Çocuğun, kimi zaman şiddetle tartıştığına ve hatta tehditlerde dahi bulunduğuna tanık olunmuştur. Bu sırada, yardımcı benlikler kendi aralarında konuşabilir ve bu konuşmada çocuk üçüncü şahıs olarak rol alır (Putnam, 1993).

Dissosiyatif bozukluk gösteren çocuk ve ergenlerin %90'ında işitsel varsanılara rastlandığı bildirilmektedir. Bu varsanılar, başın içinden gelen sesleri işitme biçiminde olan "işitme varsanısı" dır. İşitilen sesler çocuğu, kendine veya bir başkasına zarar vermeye yönlendiren düşmanca duygulara yol açabilir veya emir verebilir ya da aynı sesler çocuğun davranışını tartışabilir. Bazı olgularda, işitme varsanılarının, çocuğun kapatılmak suretiyle uzun süre hareketsizlik ve duyumsal yoksunluk içinde kaldığı durumlarda da ortaya çıktığı ve bu koşullarda işitilen seslerin destekleyici ve yatıştırıcı nitelikte olduğu gözlenmiştir.

Dissosiyatif çocuklarda, "görsel varsanı"lara da sık rastlandığı kaydedilmektedir. Bu varsanılar genellikle noktürnaldir; yani uykuda yaşanır ve çocuklar tarafından "hayaletler" ve "periler" gördükleri biçiminde tanımlanır. Dissosiyatif çocuklarda gözlenen görsel ve işitsel varsanılar, nöroleptik tepkiler değildir

ve bu nedenle, psikoz veya şizofreni tanısının kanıtı olarak alınmamaları gerekir (Putnam, 1993).

Bazı araştırma bulguları, cinsel istismar ve yüksek düzeyde hipnoza yatkınlık arasındaki ilişkinin, tümüyle olmasa bile, çoğu dissosiyasyon bozukluğu olan kimselerin özelliği olabileceğini telkin etmektedir. Bununla birlikte cinsel istismar ile hipnoza yatkınlık arasında doğrudan bir bağ olduğu kesin bir biçimde saptandığı söylenemez. Nash vd. (1993) 105 istismara uğramış ve böyle bir öyküsü bulunmayan diğer bir 105 kadın üzerinde yaptıkları kontrollü bir çalışmada, cinsel istismarın dissosiyasyon ile ilişkisini bulmuşlar fakat bu ilişkinin aile patolojisi ile açıklanabileceği görüşünde olduklarını bildirmişlerdir. Araştırmalar henüz, cinsel travmanın hipnoza yatkınlıkla doğrudan ilişkisini kanıtlayan bulgular ortaya koyamamıştır.

Dissosiyatif bozukluklarla ilgili olarak, tedavi konusuna da kısaca değinmek yerinde olacaktır. Kaynaklar, küçük çocukların dissosiyatif belirtilerinin tedavi edici müdahalelere kısa zamanda cevap verdiklerine işaret etmektedir. Ergenlerin, özellikle denetimlerinin güç olduğu poliklinik gibi dış hasta servislerinde tedavilerinin kolay olmadığı bildirilmektedir. Ergenlik çağındaki olguların, çoğu kez tekrar travmaya uğramalarına yol açan ve böylece dissosiyatif davranışı pekiştirmeye doğrudan katkısı olan, örneğin fuhuş gibi eylemlerde bulunabilmeleri nedeniyle, yataklı kurumlarda uzun süreli tedavileri tercih edilmelidir.

Çoğul Kişilik Bozukluğu

Aşırı bir dissosiyasyon biçimi olan "çoğul kişilik bozukluğu", ağır bedensel ve cinsel istismara uğramış çocuklarda gözlenmiştir. Kaynaklarda, çoğul kişiliğin, çocuk cinsel istismarı ile en doğrudan ve en yakından ilişkili olan ruhsal bozukluk olduğu görülmektedir.

Çoğul kişilik bozukluğu, çocukluk dönemine özgü olmakla birlikte, bu koşul çok nadir olarak ergenliğin sonunda veya yetişkinlik çağından önce de görülmektedir. Ancak, gençlerde çoğul kişilik bozukluğunun belirtileri olan kişilik değişmeleri belirgin olmadığı için, bozukluğun çoğu kez farkına varılmamaktadır.

Çoğul kişilik bozukluğu, genellikle kadınlarda görülmektedir. Bu bozukluk, nadir bir koşul olarak bilinirse de son yıllarda sıkça rastlandığı kaydedilmektedir. Bununla birlikte, günümüzde bu bozukluğun gerçekten nadir bir koşul mu olduğu yoksa son yıllarda bu bozukluğu teşhis etmede uzmanların daha çok ustalık mı kazandığı konuları tartışılmaktadır.

Çoğul kişilik bozukluğu, değişik kişilikleri sergileme ve amnezi gibi dissosiyasyon belirtilerine göre tanımlanır. Ancak, bu bozuklukta depresyon ve intihar eğilimleri, dissosiyasyon belirtilerinden daha belirgindir. Bunlara ek olarak, çoğul kişilik bozukluğunda örneğin, davranış değişiklikleri, varsanılar, transa benzer durumlar ve okuma, problem çözme, müzik ve sosyal becerilerde değişmeler gibi başka belirtiler de söz konusudur. Bu çocuklar, karmaşık davranışlarına bakılarak "rol veya numara yaptıkları" veya kendilerini "cin" ya da "şeytan" çarptığı biçiminde haksız yere suçlanabilirler.

Çoğul kişilik bozukluğunda bellek kaybı (amnezi) iki özellik gösterir:

a) Uzak geçmişteki travmatik yaşantılar hatırlanmaz,

b) Kişi, başka bir kimsenin kişiliğine büründüğünde yakın geçmişe ait olayları hatırlamaz.

Bellek kaybı dönemlerinde, özgün kişilik ikinci kişilikler tarafından hatırlanmaz. Oysaki ikinci kişilikler aynı anda değişik derecelerde birbirinin farkındadırlar. İkinci kişilikler arasındaki fark, oldukça ince veya belirgin olabilir. Bu değişken kişilikler,

farklı yaş, cins, cinsel yönelim veya farklı soya ait görünebilir ve sergiledikleri kişiliğe uyan adlarla adlandırılabilirler.

Çoğul kişilik bozukluğunda geçici psikotik dönemler ortaya çıkabilir. Böyle bir dönem sırasında gözlenen varsanılar karmaşık ve görsel niteliktedir. Bu durum histerik tipte bir psikozun işareti olarak değerlendirilmektedir. İşitme varsanılarında, sesler kafanın içinden geliyor gibi algılanır ve bu özelliği ile şizofreniklerin işitme varsanılarından ayrılır. Şizofreniklerde işitme varsanılarının kaynağı genellikle başın dışındadır.

Çocuklarda gözlenen çoğul kişilik bozukluğu yetişkinlerde gözlenen biçiminden bazı yönlerden farklıdır. Çocukluktaki biçiminde, kişilik sayısı daha az ve kişiler arasındaki fark fazla belirgin değildir. Ek olarak, çocuklarda çoğul kişilikle birlikte depresyon ve bedensel belirtilere daha az rastlanır. Fakat aynı azlık, amnezi ve işitme varsanıları açısından gözlenmez. Ayrıca, çocuklarda çoğul kişilik bozukluğunun tedavisinin daha kısa sürede ve daha başarılı gerçekleşmesine karşılık, ergenlerde ve yetişkinlerde tedavinin uzun yıllar sürdüğü saptanmıştır.

Baldwin'in (1990) gözden geçirdiği bir kısım araştırmanın sonuçlarına göre, çoğul kişilik bozukluğu olgularının %68'inin çocukluk cinsel istismarı, %60'ının da bedensel istismar öyküsüne sahip oldukları bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre, olguların %90'ında çocuk cinsel istismarı ile çoğul kişilik bozukluğu arasında bir ilişki bulunmaktadır. Çoğul kişilik bozukluğunun cinsel istismar, ensest ve aynı zamanda bedensel istismar ve ihmalle de ilişkili olduğuna dair araştırma kanıtları bulunmaktadır.

Araştırmacılar, inceledikleri olguların büyük sıklıkla cinsel istismar öyküsüne sahip olmalarına dayanarak çoğul kişilik bozukluğunun, ilk çocukluk döneminde yaşanan travmaya dissosiyatif bir tepki olduğunu savunmaktadırlar. Çoğul kişilik bozukluğunda dissosiyasyon, kişinin çocukluk çağında yaşadığı

travma ile baş etmek, kaygı ve korkularını yenmek için verdiği mücadelede kullandığı bir strateji olarak tanımlanmakta ve bu bunun, kalıtım yoluyla kazanılan, doğal ve doğuştan bir tepki olduğu ileri sürülmektedir. Buna rağmen, bozukluğun gerçek nedenleri henüz kesinlikle bulunmuş değildir.

Çoğul kişilik olgularının uğradıkları istismar çeşitli tiplerde olabilir. Bu olgular, cinsel istismara veya dövme, kesme, vurma, bağlama ve hapsetme biçimlerinde bedensel istismara ve/veya sözel istismar ya da ihmale maruz kalmış olabilirler. Uğranılan cinsel istismar genellikle uzun süreli ve ağırdır ve çocuğun çoğunlukla sevgi/nefret ilişkisi ile bağlı olduğu aile üyeleri tarafından yapılır.

Kısa Tarihçe

Çoğul kişilik ilk kez 1791 yılında Eberhard Gmelin (1751-1809) adlı bir hekim tarafından tanımlanmıştır. Daha sonraki yıllarda örneğin Benjamin Rush (1746-1713) ve Samuel Latham Mitchel (1764-1831) gibi tıp adamları da çoğul kişilik olguları üzerinde çalışmalar yapmakla birlikte bu alanda en dikkati çeken olgu Antoine Despine (1777-1852) tarafından tedavi edilen "Estelle" olgusudur (Kutu: 18):

Kutu: 18

Estelle, 11 yaşında İsviçreli bir kız çocuğudur. Çocuğun düşmesi sonucu omuzunun zedelenmesi nedeniyle felç olduğu sanılmış, annesinden ve teyzesinden başka birisi kendisine dokunduğunda feryad edecek kadar acı duyduğu, varsanıları olduğu ve bellek kusuru bulunduğu söylenmişti. Estelle, ikinci bir kişilik geliştirmiş ve bu kişilikte iken yürüdüğü, oyun oynadığı gözlenmiş. Küçük kızın annesi, kızını meleklerin ziyaret ettiğini ve bunun kızını çok rahatlattığı söylemesi üzerine Dr. Despine çocuğu tedavi etmeye

karar vermiş ve kendisine hipnoz uygulamıştır. Estelle'in hipnoz altında iken ikinci kişiliğine büründüğü ve adının Angeline olduğunu söylediği görülmüş. Hipnoz süresince küçük kızın, bu ikinci kişiliğinin kontrolü altına girdiği, daha rahat ve serbest davrandığı, yürüdüğü ve annesinin yanında olmasını istemediği anlatılmaktadır. Hipnozdan uyandıktan sonra kızın yeniden çöküntülü, katı ve felçli duruma döndüğü ve annesinin daima yanında olmasını istediği gözlenmiştir.

Kaynaklar, psikolojinin öncülerinden William James (1842-1910) ve ünlü Fransız Nörolog Pierre Janet'in (1859-1947) de çoğul kişilik olguları üzerinde çalışmalar yaptıkları kaydetmektedir. Amerikalı yazar Robert Louis Stevenson 1886 yılında yayınladığı "The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde" başlıklı ünlü öyküsü ile çoğul kişiliğin popüler olmasını gerçekleştirmiştir. Bu öykü defalarca sinemaya da aktarılmıştır. Sigmund Freud (1856-1938), çoğul kişilik kavramını reddetmiş ve Freud'un zamanında bu bozukluğun, olsa bile çok nadir bulunduğuna inanılmıştı.

O yıllarda varlığından kuşku duyulmuş olsa da, çoğul kişilik konusuna ilgi devam etmiş ve 1957 yılında Joanne Woodward'a Oscar kazandıran ünlü Hollywood filmi "The Three Faces of Eve" çevrilmiştir. İki yüz yılı ardına alan tartışmalardan sonra, çoğul kişilik kavramı 1980 yılında Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından ruhsal bir bozukluk olarak kabul edilmiş ve tanımlanmıştır.

Çoğul Kişilik Bozukluğunun Tedavisi

Çoğul kişilik bozukluğu gösteren çocuklar kabul edilme gereksinimindedirler. Bu çocuklardan bazısının, kendilerine dokunulmasından hoşlanmadıkları ve en samimi ve yardım amaçlı

dokunmaya dahi korku ile, sanki kendilerine acı veriyormuş gibi tepkide bulundukları gözlenmiştir. Çocukların bu gibi tepkileri "garip veya acaip" olarak nitelendirilmemelidir. Çünkü yetişkinlerden kötülük görmüş olan ve onların kendilerine, acı veren ve güvenilmemesi gereken kişiler oldukları hakkında deneyimleri bulunan bu çocuklar, böyle davranmakta haklı nedenlere sahiptirler.

Çoğul kişilik bozukluğunun tedavisinde, psikoterapi, hipnoz ve aile tedavisi kullanılmaktadır. Tedavinin başarısı için, başlangıçta güven ilişkisinin kurulması çok önemlidir. Ancak, istismara maruz kalmak gibi kötü muamele görmüş olmaları nedeniyle, bu çocukların güvenini kazanmak hiç de kolay sanılmamalıdır.

Çoğul kişilik bozukluğu olan çocukların tedavileri sırasında, kendilerine zarar verme eğilimi içine girebilecekleri ve saldırgan patlamaları olabileceği göz önünden uzak tutulmamalı ve terapist, uyarıcı fakat güvenlik içinde bir çevre sağlayarak çocuğu korumalıdır. Çocuğun güvenliğinin sağlanamadığı ve intihar girişiminin olduğu durumlarda, ailenin yanından alınarak hastane gibi bir ortamda tedavisinin sürdürülmesi düşünülebilir.

Küçük çocuklarda çoğul kişilik bozukluğu belirtilerinin tedaviye kısa zamanda cevap verdiği, fakat ergenlerde tedavinin güç olduğu bildirilmekte ve bu gençlerin yataklı kurumlarda tedavilerinin yapılması önerilmektedir. Tedavi için psikiyatride kullanılan psikoaktif ilaçların uygulanmasının, çoğul kişilikteki temel psikopatolojiye yararlı olmadığı bulunmuştur. Bununla birlikte, çoğul kişiliğe psikoz veya duygudurumu (affektif) bozuklukları eşlik ettiği zaman, ilaç tedavisi gerekli olabilir.

Sınırda kişilik bozukluğu, diğer ruhsal bozuklukların arasında veya sınırında kalan bir koşul değildir. Sınırda kişilik bozukluğu daha çok, ruh durumunda, insan ilişkilerinde ve benlik algısında yetersizliklerle kendini belli eden bir bozukluktur. Araştırmalar, sınırda kişilik bozukluğunun, özellikle cinsel istismar ve/veya ensest öyküsü olan yetişkin kadınlarda görüldüğüne işaret etmektedir.

Sınırda kişilik bozukluğu ile ilgi olarak "Amerikan Psikiyatrik Tanı Sistemi"nde (*DSM. III. R)* kabul edilen tanı ölçütleri, yoğun öfke, kendini tahrip eğilimleri, tepisellik, depresyon ve duyuşsal dengesizlikler olarak özetlenebilir. Araştırmalar, sınırda kişilik bozukluğu belirtilerinin, cinsel istismara maruz kalmış çocuklarda ve aynı zamanda yetişkinlerde tipik birer sonuç olduğuna işaret etmektedir. Bu olguların büyük çoğunlukla, cinsel istismar veya ensestle birlikte bedensel istismara da uğradıkları bulunmuştur.

Son yıllarda yapılan araştırmalar, sınırda kişilik bozukluğu ile istismar öyküsü arasındaki ilişkiyi kanıtlayan bulgular ortaya koymuştur. Ogata vd. (1990), sınırda kişilik bozukluğu olanların, çocuk iken cinsel istismara uğradıklarına ilişki ifadelerine dayanarak, çocukluk çağı cinsel istismar öyküsünün en iyi yordayıcılarının, "derealizasyon" ve "disfori" olduğunu ileri sürmüşlerdir. Derealizasyon, kişinin kendisinin ve çevresinin gerçek olmadığı biçiminde yaşadığı bir duygudur. Bu durumda, dış dünya yabancı ve gerçek dışı olarak algılanır ve çevre sanki sis ve duman içinde görünüyor gibi hissedilir. Disfori, çöküntülü, kaygılı, sinirli ve huzursuz bir ruh durumuna işaret eden psikiyatrik bir terimdir.

Literatürde, sınırda kişilik bozukluğu olgularının cinsel istismara uğradıklarını kanıtlayan birçok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalardan birinde sınırda kişilik bozukluğu olgula-

rının %26 oranında cinsel istismar öyküsüne sahip oldukları ve bu olguların latens (4-5 ile 12 yaşına kadar olan dönem) ve ergenlik döneminde birden çok kişi tarafından cinsel istismara uğratıldıkları bulunmuştur. Karşılaştırmalı bir başka araştırmada da, sınırda kişilik bozukluğu olgularının %71'inde cinsel istismar öyküsü bulunmuş ve istismar öyküsü bildiren olguların %53'ünün, birden çok kişinin cinsel istismarına uğradığı, %65'inin ise cinsel ve bedensel olarak istismar edildikleri saptanmıştır (Westen vd., 1990).

Westen vd. (1990) yaptıkları araştırmada, sınırda kişilik bozukluğu tanısı konmuş bir grup kadın ile kontrol grubunu, maruz kaldıkları bedensel ve cinsel istismar öykülerine göre karşılaştırmışlardır. Bu grupların her iki tipte istismara uğramış olmalarına göre, özellikle cinsel istismara uğrama açısından birbirinden ayrıldıklarını bulunmuştur. Araştırmacılar bu çalışmada bildirilen cinsel istismarın çoğunun, latens döneminde (4-5 ile 12 yaşına kadar olan dönem) gerçekleştiğini ve sınırda kişilik bozukluğu tanısı konmuş olguların birden fazla kimsenin istismarına maruz kaldıklarını saptamışlardır.

Latens dönemi (4-5 ile 12 yaşına kadar olan dönem), egonun yapılanmasının ve aynı zamanda nesne ilişkilerinin, bilişsel ve karakter gelişiminin gerçekleştiği ve güçlendiği bir dönemdir. Bu dönemde istismara uğramanın, örneğin: kendilik değeri, kimlik duygusu, duyguyu dengeleme ve düzenleme kapasitesi, gerçeği test etme, kişiler arası ilişkilerle ilgili hedeflerin başarılmasında stratejilere sahip olma gibi psikolojik süreç ve yapılara sürekli etki yapma olasılığı vardır. Araştırmacılar, bu gelişimsel süreçlerin engellenmesinin, sadece sınırda kişilik bozukluğuna işaret eden belirtilerin oluşmasına değil fakat aynı zamanda kişilikte kalıcı yetersizliklere ve bozukluklara yol açtığı görüşündedirler.

Westen vd'nin (1990) araştırmasında, cinsel ve bedensel istismara uğramış tüm deneklerin, sınırda kişilik bozukluğu göstermedikleri ve aynı zamanda tüm sınırda kişilik bozukluğu olgularının da cinsel ve bedensel istismara uğramadıkları ortaya çıkmıştır. Ek olarak, cinsel ve bedensel istismar kurbanı kızların çoğunun aynı zamanda reddedildikleri ve ihmal edildikleri, fakat reddedilen ve ihmale uğrayan kızların hepsinde sınırda kişilik bozukluğu görülmediği de bulunmuştur. Bu bulgular, sınırda kişilik bozukluğunun nedenleri konusunun henüz açıklık kazanmadığına işaret etmektedir.

Araştırmalar, sınırda kişilik bozukluğunun gelişimsel faktörler, biyolojik yatkınlık, bağlılık sorunları ve psikososyal özellikler gibi birçok olasılı nedenden ileri geldiğini ve çocuk cinsel istismarının bunlardan sadece biri olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, sınırda kişilik bozukluğunun nedenleri arasında cinsel istismarın yerinin, çok faktörlü nedensel yaklaşıma göre değerlendirilmesi önerilmektedir (Paris ve Zweig-Frank, 1992).

Yeme Bozuklukları

Yeme bozuklukları, aşırı kilo alma korkusu altında yemek yemeyi kesme veya yediğini daha sonra çıkarma biçiminde olduğunda "anoreksi nervos" olarak adlandırılır.

Çok miktarda yiyeceği çabuk çabuk atıştırdıktan sonra yediklerini parmak basarak dışarı çıkarma biçiminde gözlenen bozukluk ise "anoreksi bulimi" adını alır. Her iki bozukluk da kadınlara özgüdür ve erkeklerde sadece nadiren rastlanmaktadır. Kaynaklarda, çocukluk döneminde maruz kalınan cinsel istismarın özellikle bulimik yeme ve çıkarma ile bağlantılı olduğuna işaret eden bulgulara rastlanmaktadır.

Bununla birlikte bulgular kesin olmaktan uzaktır ve farklı araştırmalardan farklı sonuçların alındığı görülmektedir. Bazı çalışmalarda, çocuk cinsel istismarı ile yeme bozuklukları ara-

sındaki ilişkiye işaret eden bulgular elde edilmiş, fakat yine bazı çalışmalarda böyle bir ilişki bulunamamıştır.

Waller (1993), yeme bozukluğu olan 115 kadın üzerinde yaptığı bir araştırmada, cinsel istismar ile yeme bozuklukları ve sınırda kişilik bozukluğu arasında bir ilişki olduğunu bulmuştur. Bu araştırmadan, cinsel istismar ve sınırda kişilik bozukluğunun, bulimik alt tipteki anoreksi olgularında, yani kısa zamanda çok miktarda yiyeceği atıştıran ve yediklerini kusarak çıkartan, düşük kilodaki anoreksi olgularında söz konusu olduğunu kanıtlayan veriler elde edilmiştir.

Williams ve Wagner (1992), yapmış oldukları bir araştırmada, aile içinde erkek bir akraba ile istismar yaşantısı olan kadınların, böyle bir yaşantı geçirmemiş kadınlara göre, daha çok yeme sorunlarına sahip olduklarını bildirdiklerini saptamışlardır. Buna karşılık, Connors ve Morse (1993) konu ile ilgili olarak yaptıkları çalışmalar sonucunda, çocuk cinsel istismarının yeme bozukluklarının oluşmasında gerekli ve yeterli bir neden olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmacılara göre, cinsel istismar sadece bir kısım yeme bozukluğu olgusunda nedensel bir faktör olabilir ki, bunun da oranı %30'dur.

Cinsel istismarla yeme bozuklukları arasında bir bağın kurulmasında, klinikçilerin seçilmiş bazı olgulara dayanarak ileri sürdükleri görüşlerin önemli katkısı olmuştur. Klinikçiler, bazı kimselerin uğradıkları cinsel istismarla başetmenin bir yolu olarak, yeme bozuklukları geliştirebileceklerini kabul etmektedirler. Onlara göre, örneğin bir anoreksi olgusu, kendisine cinsel istismar amacıyla yaklaşan erkek kardeşine itici olmak için, bedenen zayıf görünmek amacıyla bilinçli olarak yemek yemeyi kesmiş olabilir. Verilen başka bir örnekte, bir kadın hasta, bedenini kötü cinsel duygularının bir taşıyıcısı olarak görmesi nedeni ile ve uğradığı cinsel istismar ile baş etmek için, kendini aç bırakarak ondan kurtulmaya çalıştığı anlatılmaktadır. Bir diğer ol-

guda, hastanın tecavüze uğradığında oral seks yapmaya zorlanmasından sonra kendisinde anoreksinin geliştiğine dair öyküsü aktarılmaktadır. Bazı hastaların ise, cinsel saldırıdan sonra incinen duygularının etkisini azaltmak için fazla yemek yemenin ve kilo almanın yararlı olduğunu söyledikleri kaydedilmektedir.

Kliniklerde yeme bozukluğu ile cinsel travma arasında doğrudan bir bağ kurulmasına imkân veren olgulara rastlanabilirse de, araştırma bulguları genelde, yeme bozukluğunun açıklanmasında, cinsel istismarın sınırlı bir yeri olduğuna işaret etmektedir. Yeme bozukluğunun anlaşılmasında, salt cinsel istismara maruz kalmanın değil fakat aynı zamanda, biyolojik, psikolojik ve sosyo-kültürel faktörlerin bozukluğu oluşturmadaki etkisinin de dikkate alınması gerekir.

Alkol ve Uyuşturucu Madde Kullanımı

Birçok araştırmacı, çocuk cinsel istismarı kurbanlarının anlamlı bir oranının uyuşturucu ve alkol kullandığını ve bu nedenle, bu kişilerin şiddet ortamları ile karşılaşma veya bu ortamlara girme olasılığının büyük olduğunu bildirmektedir.

Miller vd. (1987) tarafından yapılan kontrollü bir araştırmada, alkolik kadınların, alkolik olmayan kadınlara göre çok daha büyük olasılıkla cinsel istismar deneyimi geçirdikleri, farklı tiplerde cinsel istismar yaşantısına sahip oldukları ve maruz kaldıkları cinsel istismarın daha uzun süreli olduğu bulunmuştur. Araştırmacılar, elde ettikleri bulgulara dayanarak, cinsel istismara uğramanın, ebeveynin alkol sorunlarının yaşandığı bir evde, çevresel ve psikolojik faktörlere atfedilebileceği kanısına varmışlardır.

Madde kullanım bozukluğu programında tedavi gören kadınlar üzerinde yapılan bir araştırmadan, bu kadınların arasında cinsel istismar öyküsü olanların yüksek oranlarda bulundu-

ğuna ilişkin kanıtlar elde edilmiştir. Klinik olmayan bir örneklem üzerinde yapılan başka bir çalışmada, 712 ortaokul çocuğunda saptanan cinsel istismar öyküsü ile uyuşturucu kullanılması, barsakların boşalmasını sağlayıcı laksatif ilaç alınması ve ortaokul sıralarındaki intihar girişimleri arasında bir ilişki olduğu bulunmuştur (Bolen, 1993). Bu bulgular, ergen ve gençlerin, uğradıkları cinsel kötü muamelelerle ilgili üzücü duygularla başetmek ve kötü anıları unutmak için, alkol ve/veya uyuşturucu madde kullanmaya yönelmiş olabileceklerini düşündürmektedir.

CİNSEL İSTİSMARIN BEDENSEL ETKİLERİ

Cinsel istismara maruz kalma bireyler için yaşam boyu stres kaynağıdır. Bu durumun salt psikolojik sağlığı değil fakat bedensel sağlığı da olumsuz etkilemesi ve istismar mağdurlarının daha sonraki yaşamlarında tıbbi yardım gereksiniminde olmaları kaçınılmazdır. Bu konuda yapılan bir araştırmada, 5 tip çocukluk travması ele alınmıştır. Bu travmalar: l) cinsel istismar, 2) anne ve babanın boşanması veya ayrılmaları, 3) aile üyelerinin veya yakınların ölümü, 4) bedensel şiddet ve 5) diğer travmalar olarak sınıflandırılmıştır

Araştırmacılar, çocukluk çağında maruz kalınan travma ile yetişkinlikte geçirilen hastalık arasındaki ilişkiyi incelemişler ve çocukluk travması yaşantısı olan yetişkinlerin, kendilerine uygulanan bir sağlık anketinden en yüksek puanı aldıklarını ve bir önceki yıl doktora görünmek için daha çok viziteye çıktıklarını bulmuşlardır. Bu sonuç, herhangi bir çocukluk travmasına maruz kalmamış yetişkinlerle karşılaştırılarak elde edilmiştir. Aynı araştırmada, son zamanlarda geçirilen travmalara göre ilk çocukluk çağındaki travmatik yaşantıların, kişinin son sağlık sorunları ile daha çok ilişkili olduğuna dair kanıtlarda elde edilmiştir (Royse vd. 1991).

Kinzl vd.'nin (1995) araştırmalarından elde ettikleri bulgulara göre, tekrarlayan veya cinsel temas biçimindeki ağır cinsel istismar, somatizasyon bozukluğu, özellikle alt karın ağrısı ve ağrılı adet kanaması (menstrüasyon) ile sonuçlanmaktadır. Başka araştırmalardan da benzer bedensel belirtilere ilişkin bulgular elde edilmiştir.

Kaynaklarda, cinsel istismara maruz kalmış kimselerin çeşitli bedensel yakınmalarla kliniklere başvurdukları ve örneğin süreğen pelvis ağrısı, karın bölgesinde ağrı, baş ağrısı, süreğen ağrı (fibromiyalji), sırt ağrısı ile cinsel istismar öyküsü arasında bir ilişki olduğu ileri sürülmektedir.

Migren, çene eklemi ağrısı (TMJ Sendromu) ve kas gerginliği de dahil olmak üzere başağrılarının, mide-bağırsak sistemi rahatsızlık ve ağrılarının, idrar yolu veya üreme organı rahatsızlık ve ağrılarının, cinsel istismar olgularında gözlenen müzminleşmiş yaygın ağrılar olduğu iddia edilmektedir.

Bu görüşte olan yazarlara göre, mide bağırsak yakınmaları çoğu kez istismarın yerine işaret eder. Buna göre, mide bulantısı ve kusma gibi üst mide-bağırsak sistemi yakınmaları, oral cinsel istismarı ve örneğin rektal rahatsızlıklar, ağrı, hemoroid, kabızlık, diyare (sıklıkla işlevsel barsak yakınmaları, irritable barsak sendromu veya spastik kolon yakınmaları) anal cinsel istismarı düşündürebilir.

Kaynaklarda, üreme-idrar yolları sistemine ilişkin travma ve enfeksiyonun bedensel işaretleri: konversiyon belirtileri, bayılma, vertigo (baş dönmesi), epilepsiyi andıran nöbetler, kas gerginliği, spazmlar, eklem ağrıları, nefes alma yakınmaları (astım, nefes darlığı, hiperventilasyon) ve kulak çınlaması olduğu belirtilmektedir. Özellikle yetişkinlerin üreme-idrar yolu organlarının işleyişinde yoğunlaşan somatizasyon bozukluklarının, cinsel istismara işaret ettiği iddia edilmektedir.

Sayılan bedensel belirti ve rahatsızlıkların çoğu aynı zamanda kaygı ve depresyon bozukluklarında da gözlenmektedir. Kaygı ve depresyonla birlikte görülen örneğin süreğen yorgunluk ve yüksek tansiyon gibi diğer bedensel belirtiler de çocukluk cinsel istismarının işaretçileri olarak değerlendirilmektedir.

Kadın doğum ve hastalıkları ile ilgili sorunların da cinsel istismarın bedensel işaretleri olarak kabul edildiği görüşlere de rastlanmaktadır. Bunlar arasında, erken ve sık hamileliğin, kürtajların ve çocuk düşürmelerin, doğum kontrol haplarını kullanmada başarısızlığın ve cinsel ilişkilerde müsamahakâr olmanın istismarın doğrudan sonuçları olduğu iddia edilmektedir. Bazı araştırmalardan, kadın cinsel istismar kurbanlarında, üreme yeteneğinde ve üreme ve doğum ile ilgili ileri düzeylerde güçlükler olduğuna ilişkin kanıtlar elde edilmiştir.

Çocukluk cinsel istismarına maruz kalmanın, kadınların cinsel sağlığını koruma ve muhafaza etme yeteneklerini etkilediği bulunmuştur. Birçok araştırmacı, cinsel istismar öyküsü olan kadınların daha çok hastaneye yattıklarını, acil servise daha çok başvurduklarını ve daha çok cerrahi müdahalelerden geçtiklerini bildirmektedir. Green (1993), kaynak taramasına dayanan kapsamlı bir incelemesinde somatizasyonu, bedensel açının cinsel istismarın yol açtığı psikolojik sorunların yerine konmasının sonucu olarak değerlendirmektedir.

Bedensel rahatsızlıkların pek çok tıbbi nedeni olduğu bilinmektedir. Cinsel istismarla bedensel rahatsızlıklar arasında bir ilişki kurulabilmesi ancak bilinen tıbbi nedenlerin saptanamadığı koşullarda düşünülebilir. Bu yapılmadığı sürece, kurulmaya çalışılan bu ilişkiler, kurgusal olarak kabul edilmeli ve bu nedenle ihtiyatla ele alınmalıdır.

CİNSEL İSTİSMARIN CİNSEL YAŞAMA ETKİSİ

Yapılan klinik çalışmaların büyük çoğunluğu, çocukluk çağında cinsel istismara maruz kalmanın, kişinin daha sonraki yaşamında cinsel sorunlara yol açtığına ve bu durumun özellikle ensest mağdurlarında gözlendiğine işaret etmektedir. Bu çalışmaların sonuçlarına dayanarak, çocuklukta cinsel istismara maruz kalmanın etkilerinin, cinsel yaşamda genellikle uzun vadede ortaya çıktığı söylenebilir. Bu etkiler, cinsel gelişimde, cinsel kimlik ve yönelimde, cinsel yaşam ve işlevlerde güçlükler ve bozukluklar ile kendini belli eder.

Çocuk cinsel istismarının, yetişkinin cinsel ilişkilerine kalıcı etkiler yaptığı bulunmuştur. Birçok araştırmadan elde edilen bulgulara göre çocukluğunda cinsel istismara uğramış kadınların, kişiler arası ilişkilerden daha az doyum elde ettikleri, daha çok cinsel davranış işlevsizliği, yakın ilişkilerden korkma, yüksek riski olan cinsel davranışlarda bulunma gibi özelliklere sahip oldukları saptanmıştır. Bunlara ek olarak, araştırma bulguları çocukluk cinsel istismarı kurbanı kadınların, yetişkinlikte tekrar istismara maruz kalma ve partner şiddetine uğrama olasılıklarının yüksek olduğunu, yakınlık ve samimiyetten korktuklarına işaret etmektedir.

Bazı araştırmaların sonuçlarına göre, çocuk ne denli ağır cinsel istismara maruz kalırsa o denli cinsel davranış sorunlarına sahip olma olasılığı artmaktadır (Friedrich, 1993). Cinsel istismarın ağırlığı, penetrasyonun varlığına veya cinsel ilişkinin gerçekleşmesine, istismarın uzun süre devam etmesine ve sıklığına, çoklu istismara ve cinsel ilişkinin bedensel zorlama ile yapılmasına dayanılarak tanımlanmaktadır.

Klinik alanda yapılan gözlemler, çocukluğunda ve ergenlik çağında istismar edilmiş yetişkinlerin, böyle bir istismar öyküsü olmayanlara göre sık sık kısa süreli cinsel faaliyetlerde bulunduklarını ve bu faaliyetlerin farklı cinsel partnerlerle gerçekleş-

tirdiklerini göstermektedir. Bu durum, cinsel istismar kurbanlarının neden istenmeyen ve sonlandırılan hamilelikler yaşadıklarını ve cinsel yönden bulaşan hastalıklar kaptıklarını anlamaya yardımcı olmaktadır (Biere ve Elliot, 1994).

Kaynaklarda, cinsel istismarla ilgili olarak tartışılan cinsel sorunlar, "cinsel kaygı", "cinsel suçluluk", "cinsel soğukluk", "vajinizm, "cinsel yönelim karışıklığı", "cinsel müsamahakârlık", "cinsel ilgi ve güdüde azalma", "seksten kaçınma veya uzaklaşma" ya da bu durumların tamamen tersi "sekse aşırı düşkünlük", "cinsel tatminsizlik", "sertleşme veya orgazm bozuklukları" ve ağrılı cinsel ilişki gibi çeşitli cinsel sorunlardır.

Birçok araştırmada, hamile kalma, cinsel yolla bulaşan hastalıklara yakalanma ve HIV infeksiyonu kapma gibi olumsuz sonuçları olan yüksek riskli cinsel davranışlar, cinsel istismara uğrama ile ilişkili bulunmuştur

Çocukluk cinsel istismar deneyiminin bir sonucu olarak, cinsel yönelimin değişebileceği saptanmıştır. Goodwin ve Peterson (1990), karşı cinsin giysilerini giyme tutkusu olan erkek ve kadın transvestiler üzerinde yaptıkları bir çalışmada, ilk çocukluk yaşında istismara maruz kalmanın karşıt giysiciliğin anlamlı bir nedeni olduğunu bulmuşlardır.

Cinsel İstismar ve Cinsel İşlev Bozuklukları

Cinsel istismara maruz kalmanın, bireyin cinsel gelişim ve olgunlaşma düzeyinde ve aşamalarında bozukluklara neden olduğu saptanmıştır. Çocukluğunda cinsel istismara maruz kalmış yetişkinlerin, böyle bir öyküsü olmayanlara göre, daha çok cinsel güçlüklere ve sorunlara sahip olduklarına ilişkin araştırma kanıtları bulunmaktadır. Bu gibi kişilerin, uğramış oldukları cinsel istismara, sosyal ve cinsel ilişkilerden çekilerek veya müsamahakar ve aşırı cinsel davranışlarda bulunarak tepki gösterdikleri bildirilmektedir.

En yüksek cinsel yetersizlik oranları, çocuklukta cinsel istismara maruz kalmış yetişkin kadınlardan oluşan klinik örneklemlerde gözlenmiştir. Bu konudaki görgül çalışmalardan, çocukluk çağında cinsel istismara uğramış kadınlarda cinsel sorunların yaygınlığının, böyle bir öyküsü olmayan kadınlara göre daha büyük boyutlarda olduğuna işaret eden bulgular elde edilmiştir.

Çocuk cinsel istismarı, uğranılan istismarın özelliğine göre cinsellik üzerine etki yapar. Çocuk cinsel istismarının cinsel işlevsizlikle ilişkisinin, penetrasyon, güç kullanılması, ensest ilişkisi, tekrar istismara uğrama ve çoklu ilişkilere maruz kalma gibi ağır istismar deneyiminden geçen kadınlarda daha belirgin olduğu saptanmıştır. Buna ek olarak, duygusal sorunlar ve stres yapıcılar da cinsel işlevsizlik olasılığını artırabilir.

Cinsel istismarın, cinselliğe olan uzun vadedeki etkisi üzerine yapılan tüm klinik çalışmalar, cinsel istismar kurbanlarının, özellikle ensest kurbanlarının yaşamlarının daha sonraki dönemlerinde çeşitli cinsel sorunlar yaşadıklarını göstermektedir. Araştırmalar, en yüksek cinsel bozukluk oranlarının, babanın istismarcı olduğu kız çocuk ensest mağdurlarında veya tam cinsel ilişkinin gerçekleştiği istismar olgularında ortaya çıktığını göstermiştir. Bazı araştırmacılar, cinsel sorunlar nedeniyle tedavi olmak isteyen bir kadının, büyük olasılıkla, baba figürü ve/veya tam cinsel birleşme ya da oral-genital ilişkiyi içeren çocuk cinsel istismarı kurbanı olduğu görüşündedirler.

Klinik gözlemler, cinsel istismara uğramış birçok kadının tüm cinsel yaşantılardan çekilebileceğini telkin etmektedir. Bir kısım araştırmada, cinsel istismar mağduru kadınların karşıtcinsel ilişkilerde bulunmalarına karşın, bu ilişkilerinde cinsel soğukluk ve vajinismus gibi bozukluklar gösterdikleri saptanmıştır.

Araştırmacılar, çocukluk çağında travmatik cinsel deneyim geçirmiş kadınların klinik bakımdan uyarılma güçlüklerine ve zevk almaksızın orgazm olma gibi bozukluklara sahip olduklarına işaret etmektedir. Bu kadınların: a) dokunma veya okşanma ile ilgili güçlükleri olduğu, b) kendilerinin ve partnerlerinin bedeni hakkında duygu değişmesi gösterdikleri ve c) cinsel ilişkiden önce cinsel arzuda azalma veya cinsel ilişki sırasında en az uyarılmışlık durumunun gözlendiği bildirilmektedir. Benzer bulgular, klinik nitelikte olmayan çalışmalardan da elde edilmiştir (Leah, 2002).

Laumann vd. (1999), olumsuz cinsel yaşantı ve cinsel işlevsizlik arasındaki ilişkileri araştırdıkları bir çalışmada, çocukluk döneminde kadınların yaşadıkları cinsel istismarın, uyarılma bozukluğu ve lübrikasyon (kayganlık) güçlükleri ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Aynı araştırmada, çocuk cinsel istismarının erkeklerde, örneğin sertleşme yetersizliği, erken boşalma ve düşük cinsel arzu düzeyi gibi cinsel işlevsizliklerle bağlantılı olduğu saptanmıştır.

Ancak, çocukluk dönemindeki cinsel istismarın, hayatın ileri dönemlerinde mutlaka cinsel işlevsizliklerle sonuçlanmadığını gösteren araştırmalarda vardır. Cinsel istismara uğramış birçok genç kadın ve ergen kız, kendilerine bir cinsel yaklaşımda bulunulmadığı takdirde erkeklerle ilişkilerinde belirgin bir sorun yaşamayabilir. Yazarlar, yetişkin cinsel istismar mağdurlarında cinsel işlevsizlik düzeyinin, mağdurun algıladığı cinsel tacizin travmatik niteliği ve şiddeti ile ilişkili olduğu görüşündedirler.

Cinsel İstismar ve Eşcinsellik

Kaynaklarda, çocukluk çağı cinsel istismar öyküsü ile hem kadın hem de erkeklerde eşcinsel davranışlar arasında bir bağ olduğuna ilişkin görüşler yer almaktadır. Cinsel istismar kurba-

nı erkeklerin, herhangi bir kimse ile veya başka bir erkek çocukla ya da kendinden küçük erkek kardeşi ile cinsel ilişki kurduğuna dair araştırma bulguları vardır (Holmes ve Slap, 2002). Benzer biçimde, karşıtcinsel kadınlarla karşılaştırılan eşcinsel kadınların çocukluk döneminde cinsel tecavüz ve taciz bildirdikleri bulunmuştur.

Tomeo vd. (2001) tarafından, klinik olmayan 942 yetişkin eşcinsel erkek ve eşcinsel kadın (lezbiyen) deneğin katıldığı bir araştırmada yüksek oranlarda çocukluk dönemi cinsel istismar öyküsü saptamıştır. Araştırma grubundaki eşcinsel erkeklerin %46'sı, kendilerine yapılan cinsel istismarı itiraf etmiş olmalarına rağmen, karşıtcinsel erkeklerin sadece %7'si cinsel istismar bildirmiştir. Karşıtcinsel kadınların sadece %1'ine karşılık, eşcinsel kadınların %22'si cinsel istismara uğradıklarını bildirmişlerdir.

Araştırmalardan elde edilen bulgular, çocukluk ve ergenlik döneminde yaşanan cinsel istismarın eşcinsellik nedeni olabileceğinin düşündürmekle birlikte, bu konuda uzunlamasına yapılan çalışmalardan cinsiyet rolleri ve cinsel yönelim ile cinsel istismar arasında bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıca, bu konuda mevcut araştırmalar, eşcinsellikle cinsel istismar arasındaki ilişkiye dair kesin yargıya gitmek için yeterli görünmemektedir.

Eşcinsellikle cinsel istismar arasında bir ilişki olduğu düşünülse dahi, araştırmalar bu ilişkinin çok zayıf olduğunu telkin etmektedir. Eşcinsel erkek ve kadınlarda, cinsel istismara maruz kalma oranlarının yüksek bulunması, kişinin eşcinsel olmasından sonra istismara uğramasının bir sonucu olabildiği gibi, kendisini cinsel istismar riskine sokan davranışlarda bulunması ile de ilgili olabilir.

Klinik gözlemlere dayanılarak, HIV infekte olan büyük sayıda hastanın, çocuklukta cinsel istismar, bedensel istismar veya her ikisinin öyküsüne sahip oldukları ileri sürülmüştür. HIV virüsü, AIDS'in nedenidir ve başta kan yoluyla olmak üzere çeşitli yollarla her kimseye aktarılabilmektedir. Son yıllarda AIDS'in tedavisinde önemli ilerlemeler gerçekleştirilmiş olmakla birlikte, AIDS yine de öldürücü bir hastalık olma özelliğini korumaktadır.

Allers ve Benjack (1991), yaptıkları bir araştırmada AIDS veya HIV infeksiyonu tanısı konan 52 hastadan 34'ünün (%65) çocukluklarında cinsel veya bedensel olarak ya da her ikisi yoluyla istismar edildiklerini bulmuşlardır. Bu bulguların işaret ettiği anlam, çocukluk çağı cinsel ve bedensel istismarın, yetişkinlikte kişiyi HIV infeksiyonu için artan risk altına koyduğudur. Araştırmacılara göre, çocukluğunda cinsel ve bedensel istismara uğramış ve yetişkinliğe kadar bunları çözümleyememiş kişiler, cinsel partneri ile kendisi arasında uygun ve güvenli bir sınır koymak için gerekli kararlılık ve benlik gücünden yoksun olabilirler. Cinsel istismar kurbanı olan özellikle erkekler, riskli ilişkilere girmeleri nedeniyle kolayca HIV virüsü kapabilirler. İlişkilerde korunma ve normal sınırlara uymada başarısızlık, örneğin cinsel faaliyet sırasında prezervatif kullanılmasında ihmal AIDS kapma ile sonuçlanabilmektedir.

Cinsel istismar kurbanlarının riskli cinsel ilişkilere girme eğiliminde olmaları, bu gibi kimseleri AIDS kapmaları açısından risk altına koymaktadır. AIDS'in toplumlarda hızla yayılmasının nedenlerinden biri, kişilerin uğradığı cinsel ve bedensel istismar olabilir Bu olasılığı göz önüne alarak, toplumların HIV infeksiyonu hakkında bilgilendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Ancak, yılda bir kez gerçekleştirilen AIDS günü ile toplumların uyarılması mümkün değildir.

Kaynaklarda, çocukluk cinsel istismar deneyiminin, fuhuşla ilişkisini gösteren görgül kanıtlar bulunmaktadır. Araştırmalardan, fuhuş yapan kadınların yüksek oranda çocukluk cinsel istismar yaşantısı geçirdiğine ilişkin kanıtlar elde edilmiştir. Ergen fuhuşu üzerine yapılan bazı çalışmalarda, ilk çocukluk çağında cinsel istismar öyküsü bulunmuştur. Polit vd.'nin (1990) bildirdiğine göre, özellikle tedavi gören yetişkin cinsel istismar kurbanı kadınlardan elde edilen bazı kanıtlar, cinsel istismar öyküsü olan kadınların, diğer kadınlara göre daha büyük olasılıkla cinsel yönden müsamahakâr olduklarına, fuhuşa yöneldiklerine veya erkekten ya da cinsel faaliyetlerden kaçındıklarına işaret etmektedir. Aynı araştırmacıların 177 ergen kız üzerinde yaptıkları bir araştırmada, örneklemdeki kızların %40'ının cinsel istismara uğradığı ve cinsel istismar kurbanlarının isteyerek cinsel ilişkide bulunanlar arasından çıkma olasılığının daha büyük olduğu bulunmuştur. Ancak, bu bulgularla çelişen bazı araştırma kanıtları da vardır. Kaynaklarda, fahişelik yapanların arasında küçük yaşlarda yaşanmış herhangi bir istismar öyküsüne sahip olmayan kadınların olabileceğine işaret eden çalışmalara da rastlanmaktadır.

Cinsel istismar ile fuhuş arasındaki ilişki değerlendirilirken, fuhuşta istismardan başka pekçok nedenin de payı olabileceği gözönüne alınmalıdır. Örneğin, Seng (1989) tarafından yapılan bir araştırmada, evden kaçmanın bu nedenlerden biri olduğu bulunmuştur. Fuhuş ile ilgili olarak, ensest mağdurlarında aşırı cinsel faaliyet ve cinsel müsamahakârlık bildirilmişse de bunun gerçek olmadığına işaret eden bulgular da vardır. Cinsel istismarın etkileri ile ilgili olarak zaman zaman karşılaşılan bu gibi çelişkili bulgular, araştırmalarda farklı ölçüm yöntemlerinin kullanılmasının ve özellikle farklı cinsel istismar tanımlarına dayanılmasının sonucu olabilir (Beitchman vd., 1992).

CİNSEL İSTİSMARIN SOSYAL YAŞAMA ETKİSİ

Cinsel istismar kurbanlarında gözlenen, örneğin suç işleme, fuhuş, sapık ilişkilerde bulunma, alkol ve uyuşturucu madde kullanılması gibi davranışlar, bu kişilerin sosyal işleyişinin aşırı biçimde bozulmuş ve yetersiz olduğunun kanıtlarıdır. Birçok araştırmacıya göre, süreğen ruh hastası olan veya sokakta yaşayan evsiz barksız kişiler gibi toplumun en sorunlu ve sosyal haklardan ve yararlardan yoksun kalmış üyeleri de, sosyal işleyiş boyutu yetersizliğinin en ucunda yer alırlar ve bu kişilerin de cinsel istismar öyküsüne sahip olduklarına dair kanıtlar bulunmaktadır.

Cinsel İstismar ve Sosyal Statü Sorunları

Cahill vd.'nin (1991) tespitlerine göre, aşırı travmatik cinsel çocuk istismar yaşantısı, istismar kurbanının sosyo-ekonomik statüsünde düşmeye yol açmaktadır. Bu konuda yapılan bir araştırmada, travmanın ağırlığına bağlı olarak çocuk cinsel istismar kurbanlarının, ileri yaşlarda daha düşük mesleki statüde bir eş ve eğitsel statü ile en düşük geçim gelirine sahip olma gibi özellikler taşıdıkları bulunmuştur. Araştırmalar, sokakta veya sığınma evlerinde yaşıyan kadınların %70'inin çocukluğunda cinsel istismara uğradıklarına işaret etmektedir (Goodman, 1991).

Cinsel istismara uğrayan kızların eğitsel güçlükler çektiklerine dair kanıtlar elde edilmiştir. Bu bulgu, istismar mağduru kızların sonraki yaşamlarında mesleki fırsatları değerlendirmede ve çalışma yaşamındaki davranışlarında neden başarısız olduklarının bir yanıtı olarak alınabilir (Sheldrick, 1991).

Araştırmalar, cinsel istismara maruz kalmış çocukların yetişkin olduklarında eşleri, arkadaşları, aile üyeleri ve çocukları ile ilişkilerinde sorunlar yaşama olasılığına dikkat çekmektedir.

Çocuk cinsel istismarının, özellikle küçük yaşlarda yaşandığı, uzun zaman devam ettiği ve çekirdek ailelerde gerçekleştiği olgularda, kişiler arası ilişkilere zarar verdiği birçok araştırmada kanıtlanmıştır. Cinsel istismara uğramış çocukların, böyle bir öyküsü bulunmayan çocuklara göre, sosyal yönden daha az yeterli, daha çok saldırgan ve daha çok içine kapanık oldukları gözlenmiştir. Bu grup çocukların kendilerini başkalarından farklı oldukları biçiminde algıladıkları ve yakın çevrelerindeki kişileri daha az güvenilir olarak kabul ettikleri bulunmuştur. Cinsel istismara uğramış çocuklar, istismara uğramayanlara göre az arkadaşı bulunan, kişiler arası ilişkilerden daha az tatmin olan ve ebeveynlerine daha az yakın olan çocuklar olarak tanımlanmıştır (Mannarin vd., 1991).

Cinsel istismar kaynaklarında, cinsel istismar kurbanlarının erkek ve kadınlarla ilişkilerinde güçlüklere sahip olduklarına, yakın ilişkilerde ihanet, korku ve düşmanlık beklediklerine, başkalarına karşı temel güven duygusundan yoksun bulunduklarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırmalar, cinsel istismar kurbanlarında özellikle anneye bağlılığın zayıf olduğu olgularda temel güven duygusundan yoksunluğun gözlendiğine işaret etmektedir. Kaynaklarda ayrıca, çocukluk çağı cinsel istismar kurbanı kadınların sıklıkla, ebeveynlerine karşı düşmanca duygular besledikleri ve kendi çocuklarına olan tepkilerinde rahat olmadıkları bildirilmektedir.

Briere ve Elliot (1994), yapılmış çalışmaları gözden geçirdikten sonra, yetişkin cinsel istismar kurbanlarının çok az arkadaşı olduğu, daha az güven duydukları, daha çok uyumsuz kişiler arası ilişki örüntüsüne sahip oldukları ve kişiler arası ilişkilerde

daha çok duyarlı oldukları sonucuna ulaşmıştır. Araştırma bulgularına dayanarak, cinsel istismarı kurbanlarında saptanan kişiler arası ilişkilerdeki sorunlara özetle: "tecrit edilmiş olma", "sevememe", "duygusal veya bedensel yakınlığa karşı kaygı tepkisi gösterme", "istismar edilme, reddedilme ve terkedilme korkusu", "istismarı hak etmiş olma ve yanlış anlaşılma duyguları" ve "ilişkilerde aşırı bağımlılık" da eklenebilir.

Polusny ve Follett (1995), çocuk cinsel istismar öyküsü olan bir grup kadını, istismar öyküsü olmayan kadınlarla karşılaştırdığı bir çalışmada, çocukluğunda istismara uğramış kadınların kişiler arası ilişkilerde büyük güçlükler yaşadıklarını bulmuştur. Araştırmada, cinsel istismar kurbanı kadınların ilişkilerden daha az tatmin oldukları ve daha çok cinsel tatminsizlik duydukları ortaya çıkmıştır. Bu kadınların, riski yüksek davranışlarda daha çok bulundukları, yetişkinin cinsel saldırısına veya partnerin şiddetine maruz kalma biçiminde tekrar mağduriyete uğradıkları saptanmıştır.

Başkalarına güvensizlik, literatürde sık rastlanan bir özellik olarak ortaya çıkmaktadır. Sadece karşı cinsle ilişkilerde değil fakat aynı cinsten kadınlarla da arkadaşlık ilişkisi kuramama biçimlerinde gözlenen bu güvensizliğin, cinsel istismar kurbanlarının temel bir sorunu olarak, tedavi edici müdahalelerin hedefini oluşturduğu saptanmıştır.

Cinsel istismar mağduru kadınların güvensizlikleri ve başkalarına yakın olma ve örselenme korkusu, uğradıkları cinsel istismarın kendilerini "sevilmek, istismar edilme demektir" biçiminde koşullandırmış olmasının sonucu olabilir. Bu kimselerin çoğunda, kişiler arası ilişkilerde dengesizlikler, aşırı bağımlılık, aşırı itaatkarlık, öğrenilmiş çaresizlik, atılgan olamama ve düşmanlık duyguları saptanmıştır.

Birçok çalışmada, çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kalmanın, sonraki yıllarda kişinin ana-babalık davranışlarını

da etkilediği bulunmuştur. Bazı yazarlar, cinsel istismar kurbanı olan ebeveynlerin korkularını ve diğer birçok davranışlarını çocuklarına yansıttığı ve ebeveynliği çarpıttıkları görüşündedirler. Araştırmalardan, çocukluk çağı cinsel istismar kurbanı kadınların, kendileri anne olduklarında çocukları ile sorunlarını çözmek için daha çok bedensel yöntemleri kullanma eğiliminde olduklarına ilişkin bulgular elde edilmiştir (Loeb vd., 2002).

Karşı Cinsle İlişkiler ve Evlilik Sorunları

Cinsel istismar öyküsü olan genç kadınlar arasında, ailesini ve evini zamansız terkedenlerin ve bir partnerle birlikte yaşayanların bulunduğu saptanmıştır. Bu kadınların sıklıkla, genç yaşlarda hamile kaldıkları ve yoğun ilişkileri olduğu bildirilmektedir.

Araştırmalar, cinsel istismar kurbanı ergen kızların, genç yaşlarda kendi istekleri ile cinsel ilişkilere girdiklerine işaret etmektedir. Ancak, erken yaşlarda isteyerek cinsel ilişkilerde bulunma, fizyolojik değişikliklerin ve aşırı uyarılmanın sonucu da olabilir. Ayrıca, erken cinsel ilişkilerde, kendilik değerini tekrar kazanma isteğinin ve yetersiz güç ve kontrol yeteneğine sahip olmamanın sonucu cinsel davete direnememenin de payı olabilir.

Birçok araştırmada, cinsel istismara uğramış ergen kızların böyle bir öyküsü olmayanlara göre gebelikten korunma yöntemlerini daha az kullandıkları ve daha büyük olasılıkla HIV riskli davranışlara girdikleri bulunmuştur. Fergusson vd., (1997), doğum grubundaki 520 kadın üzerinde uzunlamasına yaptığı bir araştırmada, cinsel istismar öyküsü olana kadınların:

a) erken cinsel ilişkiye girdikleri,
b) yüksek hamilelik oranına sahip oldukları,
c) çok cinsel partnerlerinin olduğu,
d) cinsel yolla bulaşan hastalıklara daha çok yakalandıkları,
e) daha büyük olasılıkla korunmadan seks yaptıkları,

f) daha çok tekrar cinsel mağduriyete uğradıklarını bulmuştur.

Bazı araştırmalar, kadın fahişelerde çocukluk cinsel istismar öyküsünün varlığını kanıtlamıştır. Bununla birlikte, kadını fuhuşa götüren çeşitli sosyal ve ekonomik nedenler arasında, cinsel istismarın payını saptamak güçtür.

Yaşamlarının önceki dönemlerinde cinsel istismara maruz kalmış kadınların, içine düştükleri sorunlardan kendilerini kurtaramayarak giderek bir sorunlar batağı içine saplanmalarının nedeni, ailelerinden uzaklaşmalarında ve sosyal bakımdan tecrit edilmiş olmalarında aranabilir. Ailelerinden uzaklaşmış veya tecrit edilmiş olmak, bu kadınların yaşamında bedensel şiddete eğilimli erkeklerle birlikte yaşama veya evlenme ve dolayısıyla kocalarının veya partnerlerinin bedensel ve cinsel saldırılarına maruz kalma olasılığını artırır. Gerçekten de, cinsel istismar görmüş kızların erken evlendiklerine ve çok genç yaşlarda iken çocuk sahibi olduklarına dair kanıtlar vardır. Araştırmalar, seçtikleri eşlerinin sadece bu kadınları değil fakat çocuklarını da istismar ettiğine işaret etmektedir.

Tekrar Mağduriyet

Çocukluk cinsel istismarının uzun vadedeki sonuçlarından biri, yetişkinlikte tekrar istismara uğramaktır. Çocuk cinsel istismar kurbanlarının birçoğu, özellikle ensest kurbanları, hayatlarının sonraki dönemlerinde tekrar istismara uğradıklarını bildirmişlerdir. Bu durum, istismar kaynaklarında "tekrar mağduriyet" olarak geçmektedir.

Araştırmalar, çocukluktaki cinsel istismar öyküsünün yaşamın sonraki yıllarında yetişkin cinsel istismar mağduriyeti ile bağlantılı olduğunu göstermektedir. Buna göre cinsel istismar tekrarlayarak devam eden bir olgudur ve kadınların birçoğunun, çocuklukta uğradıkları cinsel istismarı yetişkin oldukların-

da tekrar yaşamaları olasılık dahilindedir. Wyatt vd. (1992), çocukluk cinsel istismar öyküsü olan kadınların yetişkinlikte 2. 4 kez daha çok tecavüz, tecavüz girişimi, istenilmeden gözlenme gibi cinsel istismar yaşantılarına maruz kaldıklarını bulmuştur.

Çocukluğunda, cinsel istismara uğradığını bildiren kadınların %55,4'üne daha sonra tekrar tecavüz edildiği bulunmuştur. Çocuk cinsel saldırı kurbanlarının 4,7 kez daha çok olasılıkla tekrar tecavüze uğrayacakları tahmin edilmiştir. Bedensel ve cinsel istismara uğramış kadınların en yüksek tecavüze maruz kalma oranına sahip oldukları bildirilmektedir (Merrill vd., 1997). Yapılan bir başka araştırmada, cinsel istismar kurbanı kadınların %33 ile %68 arasındaki oranlarda, daha sonra tecavüze uğradıkları, oysaki cinsel istismar görmemiş kadınlarda tecavüze uğrama oranının %17'de kaldığı bulunmuştur (Green, 1993).

Araştırmalar, çocukluğunda cinsel olarak istismar edilmiş kızların, daha sonraki yaşamlarında gençlik ve yetişkinlik yıllarında kurdukları ilişkilerde, kötü muameleye maruz kaldıklarına, dövüldüklerine ve örselendiklerine, cinsel tecavüze veya tecavüz girişimine maruz kaldıklarına ve bu arada da ağır tecavüze uğrayanların sayısının bir hayli yüksek olduğuna ilişkin kanıtlar vermektedir.

Tekrar istismar, aile bireylerinden gelebildiği gibi, bir yabancı tarafından da yapılabilir veya doktor, avukat veya benzeri meslek sahibi kişilerle, meslekî ilişki nedeniyle de yaşanabilir. Cinsel istismar kurbanı kadınları tekrar cinsel istismara maruz bırakanlar, eşleri veya başka yetişkin kimseler de olabilir. Kocaların, eşlerinin istememesine rağmen ilişkide bulunmaları cinsel istismardır ve bu istismar, "eş istismarı" olarak bilinmektedir.

Cinsel istismar ile tekrar mağduriyet arasındaki bu ilişkinin olasılı nedeni, istismar kurbanı çocukları aile dışına iten ve böylece onları yüksek cinsel tecavüz riski taşıyan ortamlara düşüren faktörler olabilir. Ayrıca, istismarın kendilik değerine yaptığı

yıkıcı etkilerin, kadınları erkeğin nazarında cinsel istismar için göze çarpan uygun bir hedef haline getirmesi de mümkündür. Bunda kuşkusuz, cinsel istismara uğramış olan kadınların, güvenilmesi gereken erkeği tanıyamamalarının ve erkeği idealleştirmelerinin bir rolü olduğu da düşünülebilir. Tekrar istismara uğramanın bir diğer nedeni, cinsel istismar kurbanlarının şiddet eylemlerinin yaygın olarak kullanıldığı sosyal gruplara ve çetelere katılmaya yatkınlıkları olabilir

Tekrar mağduriyetin bir başka nedeni, çocuklukta uğranılan cinsel istismarın, hayatın sonraki döneminde, kişinin kendini koruma yeteneğinde yetersizliklere yol açması olabilir. Buna göre, çocuklukta cinsel veya bedensel istismar yaşantısı geçirme veya evde diğer aile üyelerinin istismarına tanık olma, kadını istismar davranışına direnmede daha az yeterli yapabilir. İstismarı sanki ailenin beklenen etkileşimlerinin bir parçası gibi algılamak kadını, kurban edilmeye çok daha elverişli duruma getirebilir.

Böyle bir algı, erkeklerden saldırgan ve hükmedici davranış beklentisi olan bir toplum tarafından desteklenebilir. Toplum, aile yoluyla bu algıyı güçlendirebilir. Böyle toplumlarda kurban kadın olduğunda, aile şiddet kurbanının yanında yer almayarak, kadının maruz kaldığı şiddeti olağan bir olay gibi görmesine neden olabilir. Nitekim ensest mağdurları arasında, maruz kaldıkları kötü muameleleri, teslimiyetle kabul edip "hak ettim" diyenlerin çıktığı görülmüştür. Oysa hiç kimse istismarı, kötü muameyi ve sömürülmeyi hak etmez.

İstismar Döngüsü ve Suç

Sheldrick, (1991), tecavüz ve çocuk cinsel istismarı gibi çeşitli cinsel suçlardan mahkûm olmuş suçluların, %57 ile %80 arasında değişen oranlarda, çocuk iken cinsel istismara marûz kaldıklarını tespit etmiştir. Birçok araştırmada, erkeklerde çocukluk çağında cinsel istismara uğrama ile bu kişilerin daha sonraki

yıllarda cinsel istismar davranışlarında bulunmaları arasında güçlü bir bağ olduğu saptanmıştır. Ancak bu bulgular, cinsel istimsara uğramış tüm çocukların gelecekte kendilerinin de istismarcı olacakları anlamında değerlendirilmemelidir. Çünkü araştırmalar, cinsel istismara uğramış çocukların çok az bir oranının sonraki yıllarda istismarcı olduklarını göstermektedir.

Cinsel istismara uğramış kızların önemli bir oranının, yetişkinliklerinde tekrar tekrar istismara uğrama riskine sahip olmaları yanında, bunların arasında küçük fakat anlamlı bir bölümünün bizzat kendilerinin çocuk tacizinde bulunduklarına dair araştırma kanıtları vardır. Cinsel suç işlemiş kadınlar üzerinde yapılan araştırmalardan, bunların %50 ile %95 arasında bir oranla çocukluk çağında cinsel istismara uğradıklarına ilişkin bulgular elde edilmiştir.

Kadınlar, genellikle cinsel istismarda bulunan kişiler olarak düşünülmez. Ancak, gerçeğin böyle olmadığını gösteren çalışmalar vardır. Çocukluğunda cinsel istismara uğramış kadınların cinsel suç işlemesi, kendilerinin böyle bir muameleye maruz kalmış olmalarına karşı gösterdikleri bir kızgınlık ve nefret tepkisinin bir sonucu olabileceği gibi, saldırganla bir tür özdeşleşme anlamında da yorumlanabilir (Kutu: 19).

Kutu: 19

Kadın Tecavüzü

Sinop'ta iki yıl önce 13 yaşındaki imam hatip lisesi öğrencisi M.A.'yı kandırıp cinsel ilişkiye giren, hamile kalarak bir erkek bebek dünyaya getiren F.H. "çocuğa cinsel istismar" suçundan 4,5 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Karar, Yargıtay tarafından onanırsa Türkiye'de ilk kez bir kadın, bir erkeğe tecavüz ettiği gerekçesiyle mahkûm edilmiş olacak.

Milliyet 22 06. 2008

Buraya kadar gözden geçirilen araştırmalardan elde edilen bilimsel veriler, cinsel istismarın kısa ve uzun vadedeki etkileri ile ilgili olarak şu sonuçlara gitmeye olanak vermektedir:

1. Cinsel istismar, çocukların, ergenlerin ve yetişkinlerin yaşamında olumsuz etkiler yapmaktadır. Çocukluk çağında yaşanan cinsel istismar, pek çok kurbanın psikolojik işlevlerinde kalıcı izler bırakmakta ve kişide kendine zarar verici davranışların gelişmesine katkıda bulunmaktadır
2. Cinsel istismar kurbanları, istismara uğramayanlara göre daha büyük olasılıkla, uygun olmayan bazı tipte cinsel davranış geliştirmektedir. Çocuklarda bu durum, cinsel oyun, mastürbasyon, cinsel baştan çıkarma veya saldırgan cinsel davranış, yaşa-uygun olmayan cinsel bilgilere sahip olma ve cinselliğe aşırı ilgi gösterme biçimlerinde ortaya çıkabilmektedir. Cinsel istismara uğramış ergenlerde ise, cinsel müsamahakârlık ve daha az olasılıkla fuhuş veya eşcinsellik görülebilmektedir.
3. Cinsel istismarın sıklığı ve süresi, etkisinin daha ağır olmasını belirleyebilmektedir.
4. Güç kullanılan ve/veya penetrasyon ile sonuçlanan, öz veya üvey baba tarafından yapılan çocukluk dönemindeki cinsel istismar, kurbanda daha büyük bir travma ile sonuçlanmaktadır.
5. Cinsel istismara uğramış çocuklarda istismarın etkilerinde zamanla düzelme gözlenmektedir. Araştırmalar, cinsel istismarın ortaya çıkmasından sonra izlenen olgularda, aradan geçen zaman içinde, özellikle travma sonrası stres belirtilerinde ve korkunun baskın olduğu davranışlarda yarıya varan oranlarda düzelmelerin görüldüğüne, buna karşılık, içe kapanma, eylemde bulunma

ve depresyonda bir değişme olmadığına işaret etmektedir.

6. Düzelmede olumlu ve olumsuz etkisi olan faktörler de araştırılmıştır. Bunlar arasında, tecavüze uğrayan çocuğa ailesinin verdiği desteğin ve yargıya intikal etmiş olgularda, yetkililerin anlayışlı yaklaşımlarının düzelmede olumlu, fakat örneğin stresli bir tıbbi muayenenin olumsuz etki yaptığı saptanmıştır. Bunlara ek olarak, cinsel istismarın yol açtığı psikolojik etkinin boyutunun ve kısa veya uzun vadeli tahribatın ağırlığının, kişiden kişiye değiştiği bulunmuştur.

CİNSEL İSTİSMARIN EBEVEYNLERE ETKİSİ

Ebeveynler çocuklarının, bir başkası veya bir aile üyesi tarafından herhangi bir biçimde istimar edilmesine haklı olarak şiddetle tepkide bulunur ve istismar kendilerinde yoğun duygulara yol açar. Bu tepkiler, genellikle çocuğun kendisine, istismarı yapan kişi veya kişilere ya da içinde bulundukları sosyal sisteme ve kuruluşlara yönelik olarak ifade edilir.

Ebeveynlerin Çocuğa Tepkileri

Ebeveynlerin, istismara uğramış çocuklarına karşı gösterdikleri tepkiler arasında en önde geleni, suçluluk duygularının karıştığı tepkilerdir. Bu tepkilerin bir sonucu olarak, bazı ebeveynler istismarı kendi hatalarının bir sonucu gibi görme eğilimine girerler ve çocuklarının başına gelen olaydan dolayı kendilerini suçlarlar. Suçlamalarının içeriğini, çocuklarını kimseye teslim etmemeleri veya bir bakıcıya bırakmamış olmaları ya da işe gitmeyip evde kendilerinin bakmaları gerektiği biçimlerinde ifadeler yanında, iyi bir anne, iyi bir baba olamadıkları veya

çocuklarına iyi bir bakıcı, iyi bir kreş ya da iyi bir okul seçemedikleri gibi pişmanlık ifadelerinden oluşur.

Ebeveynler, cinsel istismara uğrayan çocukları hakkında da çelişkili duygular içinde olabilirler. Kimi ebeveyn, bu olay başlarına geldiği için çocuklarına karşı öfke duyar. Çocuklarının, bu olaya dair neden kendilerine bir şey söylemediği, hayatlarının altüst olduğu, lekelendikleri, damgalandıkları gibi düşüncelerle, kızıp, öfkelenirler. Bazı ebeveynler, eğer istismara uğrayan çocuk oldukça büyük, örneğin onlu yaşlarda ise, çocuklarının uğradığı cinsel istismarın kendi rızası ile olup olmadığı kuşkusuna kapılırlar. Zihinleri bu konuda sorularla doludur: "kızları acaba küçük bir fahişe mi?", "oğulları sakın bir eşcinsel olmasın?" gibi. Bu duygular içinde, çocuklarına yakın olmaktan uzaklaşır, onlara dokunmaktan çekinir hale gelebilir ve istismardan sonra çocuklarını artık büyümüş olarak algıladıklarından, ona göre tepkide bulunurlar.

Bazı çalışmalardan, çocuğun uğradığı istismarı anlatmasından sonra ebeveynin öfkelenmek ve cezalandırmak biçiminde gösterdiği tepkinin, çocuklarda daha çok davranışsal sorunlara yol açtığına ve istismarın etkisini daha da artırdığına ilişkin bulgular elde edilmiştir. Ayrıca kaynaklarda, ailelerin cinsel istismar kurbanı çocuğu desteklememesi nedeniyle, çocuğun evden alınarak bir kuruma konulmasının cinsel istismarın etkisini daha kötüye götürdüğü yolunda bulgulara rastlanmaktadır. Gerçekten de, çocuğun evinden alınması ile sorun çözülmüş kabul edilemez ve bu durumun yeni sorunlara yol açma olasılığı vardır. Ebeveynlerin, çocuğun cinsel istismara uğramasına ve kendisine yapılanları anlatmasına karşı gösterdikleri anlayışlı tepkinin genelde olumlu etkisi olduğu belirtilmekle birlikte, bu tepkinin travmayı azalttığına dair bulgular çelişkilidir.

Ebeveynlerin İstismarcıya Tepkileri

Ebeveynlerin istismarcıya olan tepkileri daha çok, öç alma ve cezalandırma yönündedir. Kuşkusuz bu gibi tepkiler, büyüklerin çocuğa karşı sahip olduğu sorumluluk duygusundan kaynaklanır. Bu duygu öç alma davranışlarına neden olabilir ve anne babalar çocuğa yapılmış saldırıyı kendilerine yapılmış gibi görebilirler. İlk yasalar, çocuğa karşı yapılmış saldırının aslında babaya karşı işlenmiş bir mülkiyet suçu olduğunu ve eski durumun kendisine iade edilmesini isteme hakkı bulunduğunu savunmaktadır. Belki babaların cinsel istismara karşı gösterdikleri tepkinin altında, ilk yasalardan kalma bu anlayışın etkisi olabilir.

Ebeveynlerin gösterdikleri tepkilerin bir kısmı, işlenen suça ve suçluya bağlı olarak ortaya çıkar. Cinsel istismar iddiası bir kez ortaya atıldığında, bunun aksinin kanıtlanması oldukça güçtür. Bu nedenle, bazı olgularda sanığın adını temize çıkarması çoğu kez olanaksız gibidir. Eğer istismarcı, mahkemede hüküm giymişse ebeveynler bunun, suçlunun kariyerine ve ailesine olan olumsuz etkisini düşünebilirler ve buna göre tepkide bulunabilirler.

Cinsel istismar suçlusu, sosyal açıdan yetersiz veya bedensel yada zihinsel özürlü ya da yaşlı bir pedofil kimse olabilir. Bu durumda ebeveynler, "zavallı yaşlı adamı mahkemelerde nasıl süründürürüz" duygusuna kapılabilirler. Bu gibi duygular, insani duygulardır ve yasalarla çelişkili gibi görünse de, sorun duygularda değil, yasalarla insanlar arasında bir dengenin kurulamamış olduğu sosyal sistemde aranmalıdır.

Suçlunun yakınlarından ve çevreden, anne ve babalara duygusal baskılar yapılabilir veya tehditler gelebilir. Bu baskı ve tehditler genellikle, sanığın polise şikâyet edilmemesi veya davadan vazgeçilmesi yönündedir. Bu amaçla ebeveynler, örneğin cinsel istismar suçlusunun aile sorunları ve güç bir hayatı oldu-

ğu, polise gitmenin ve mahkeme önüne çıkmanın, çocuğun üzerinde kötü etki yapacağı ileri sürülerek vazgeçirilmeye çalışılabilir. Kararın ebeveynlere bırakılması doğru olmakla birlikte, konunun sosyal ve yasal boyutu kapsamında ve kamu yararı gözetilerek, duygusallıktan uzak, nesnel ve bilimsel olarak ele alınması gerekir.

Uzun Vadeli Etkilere Katkıda Bulunan Faktörler

Çocuk cinsel istismar kurbanlarında gözlenen olumsuz sonuçlara hangi faktörün yol açtığını kesinlikle söylememize bugün için olanak yoktur. Bununla birlikte, yapılan araştırmaların çoğunda tutarlı olarak bulunan bazı kanıtlar, farklı istismar biçim ve faktörlerinin etkisinin de farklı olduğunu göstermektedir. Bu faktörler, aşağıda ele alınarak tartışılmaktadır.

a) İstismarın Süresi ve Sıklığı

Araştırma bulguları, cinsel istismarın süresi ve sıklığı ile etkisi arasında bir ilişkinin bulunduğu yönündeki görüşleri desteklemektedir. Bazı araştırmacılar, bir kez uğranılan istismarın, tekrarlayan veya uzun süre devam eden istismar ilişkisi kadar güçlü etkiler meydana getirmediği görüşündedir. Ancak, şiddetin kullanıldığı tek bir cinsel saldırının bile, kurbanlarda ileri düzeylerdeki ruhsal bozukluklara neden olabildiğine dair görgül bulgular vardır.

Uzun süre devam eden istismarın, zararlarının da uzun süreli olduğu düşünülebilir. Uzun süreli cinsel istismarın, depresyon ve kendini suçlama gibi etkileri olduğuna bulunmuştur. Araştırma bulguları, uzun süre devam eden cinsel istismarın daha travmatik sonuçları olduğu göstermektedir. Bununla birlikte, bu konuda kesin bir yargıya gitmek için daha fazla araştırmanın yapılmasına gereksinim vardır.

b) Cinsel İlişkinin Niteliği

Tam bir cinsel ilişkinin gerçekleştiği, bir başka deyişle penetrasyon ile sonuçlanan veya oral-genital ilişkilerin söz konusu olduğu cinsel istismarın, böyle ilişkilerin yaşanmadığı cinsel istismara göre daha travmatik etki yapması beklenebilir. Ancak, araştırma bulguları bu konuda da kesin yargılara gitme olanağı vermemektedir. Çünkü çocuk cinsel istismarında tam cinsel münasebetin veya oral-genital ilişkinin yapıldığı olgulara sık rastlanmaması, bu gibi ilişkilerin araştırıldığı çalışmaları sınırlandırmıştır.

Cinsel istismarın etkilerini belirleyen başka faktörlerinlerin de olduğu bulunmuştur. Kaynaklarda örneğin, ilişkide bulunanın baba ve üvey baba olması veya zor kullanılması ya da kurbanın tehdit edilmesi gibi durumlarda, cinsel istismarın etkilerinin de farklı olduğu kaydedilmektedir. Baba veya üvey baba istismarının daha uzun sürdüğü ve etkilerinin de daha ağır olduğu yönünde deneysel kanıtlar bulunmaktadır. İstismarcı ile kurbanı arasında cinsel temas gerçekleşmediği takdirde, istismarın ciddi bir ruhsal bozukluğa yol açmadığı bildirilmektedir. Ancak, bu konudaki çalışmalarından elde edilen bulgular çelişkilidir.

c) Zor Kullanılması

Araştırmacılar, cinsel istismarda zor veya şiddet kullanılması ile travmanın ağırlığı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Aynı zamanda, istismar sırasında zor kullanılması ile kurbanın yetişkinlikteki uyumunun kötü olması arasında manidar bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Cinsel istismar sırasında çocuğun zora maruz kalmasının etkisinin, erkeklerde cinselliğe ve kendine karşı olumsuz duygularla veya kişisel kaygı tepkileri ile ifade edildiği saptanmıştır.

Kaynaklar, cinsel istismarda zor kullanılması ile bunun kurban üzerindeki olumsuz etkisi arasında saptanan ilişkinin, istismar araştırmalarında en güvenilir bulgulardan biri olduğuna işaret etmektedir.

d) Çoklu İstismara Uğrama

Çocuklar, birden çok ve farklı kişilerin cinsel istismarına maruz kalabilirler. Bu konudaki az sayıdaki bazı araştırmalardan, çok kişinin istismarına uğramanın daha ağır travma ile sonuçlandığını gösteren bulgular elde edilmiştir. Birçok istismarcı tarafından istismar edilmiş örneklemlerde, süreğen depresyon ve kaygı saptanmıştır.

e) İstismarcının Cinsiyeti ve Yaşı

Cinsel istismarın etkisini, istismar suçlusunun ya da failin cinsiyetine göre değerlendirmek amacıyla yapılan çalışmalar, genellikle erkek cinsel istismar suçluları üzerinde yürütülmüştür. Kadınlar tarafından yapılan cinsel istismarın etkisini değerlendiren araştırmaların sayısı ise çok azdır. Bunun nedeni olarak, cinsel istismarda bulunan kadın cinsel istismar suçlularına pek rastlanmaması veya kadın istismarcıların fiillerinin genellikle ortaya çıkmaması gösterilebilir.

Bazı çalışmalarda, erkek istismarcıların neden olduğu cinsel istismar deneyiminin, kadın istismarcılar tarafından yapılan istismara göre daha travmatik etki yaptığı bulunmuştur. Araştırmalar, cinsel istismarcı kadın değil de erkek ve onlu yaşlarda değil de yetişkin biri olduğunda, cinsel istismarın daha çok strese neden olduğuna işaret etmektedir.

Cinsel istismar kurbanları üzerinde istismarcının yaşının bir etkisinin olup olmadığı konusunun araştırıldığı çalışmalardan elde edilen bulgular, istismarcıların kurbandan yaşça büyük

olduğu durumlarda, cinsel istismarın etkisinin daha travmatik olduğunu göstermektedir. İstismarcı ne denli genç ise, bu kişiyle geçen cinsel istismar yaşantısının daha az travmatik olduğu ileri sürülmektedir.

f) İstismar Kurbanı ile İstismarcı Arasındaki Bağ

Halk arasında yaygın olan bir kanıya göre, bir akraba tarafından yapılan cinsel istismar, aile dışı istismara göre daha travmatiktir. Klinik gözlemler de bu kanıyı desteklemektedir.

Baba veya baba yerine geçen kimseler tarafından yapılan cinsel istismarın etkisinin, ailenin diğer üyelerinin veya aile dışındaki kimselerin cinsel istismarından daha ağır sonuçları olduğuna önceki bölümlerde değinilmişti. Araştırmaların çoğunluğu, baba veya üvey baba tarafından yapılan cinsel istismarın, diğer istismarcıların fiilerinden çok daha olumsuz etki yaptığını göstermektedir. Bu açıdan baba ile kız çocuk arasındaki ensest ilişkisinin en travmatik istismar olduğu söylenebilir.

Baba yerine geçen kimselerin yaptığı cinsel istismarın etkilerinin daha ağır olmasının nedeni, bu istismarın daha büyük bir ihanet duygusuna ve güven kaybına yol açması ile açıklanabilir. Bu durum, çocuğun duygusal destekten yoksun kaldığı aile koşullarını da yansıtır.

Akrabalar tarafından yapılan istismarın daha çok travmaya yol açtığı konusunuda kanıtlar bulunmamaktadır. Klinikçiler, şiddet eşlik etmediği takdirde, erkek kardeş ile kız kardeş arasındaki cinsel ilişkilerin daha az travmatik olduğu ve çocuk veya aile tarafından tanınmayan yabancıların istismarının da en az olumsuz etki yaptığı görüşündedir. Ancak, aile üyeleri tarafından yapılan cinsel istismarla, yabancı kimselerin istismarının etkileri konusunda yapılan karşılaştırmalı çalışmalardan, bu görüşü doğrulayan kanıtlar elde edilememiştir.

g) İstismar Kurbanının Yaşı

Genellikle, çocuğun istismara maruz kaldığı sırada yaşı ne kadar küçük ise, bunun yol açtığı travmatik etkinin de o denli ağır olacağına inanılır. Ancak, bu konudaki çalışmalardan, istismarın başladığı yaş ile travmatik etkisi arasındaki ilişkiye dair elde edilen bulguların çelişkili olduğu görülmektedir. Birçok araştırmada ise, istismarın başladığı yaş ile etkisi arasında anlamlı bir ilişki olduğu kanıtlanamamıştır. Sadece bir kısım araştırmada ergenlik sonrasında uğranılan cinsel istismarın etkisinin, ergenlik öncesi istismara göre daha ağır olduğu bulunmuştur. Çocukların küçük yaşlarda sosyal damgalanmanın bilincinde olmamaları, cinsel istismarın daha az travmatik etki yapmasının nedeni olabilir.

Cinsel istismarın etkisini, çocuğun istismara maruz kaldığı sıradaki yaşına göre değerlendirirken, başka faktörlerileri de dikkate almak gerekir. Örneğin, yaşça büyük çocuklar ve ergenler, küçük çocuklardan farklı biçimde istismara uğrayabilirler. Bu durumun etkisi, değerlendirmede göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, büyük çocuklarla karşılaştırıldığında küçük çocuklara baba veya üvey baba tarafından yapılan cinsel istismarın, başkaları tarafından yapılan istismardan daha ağır travmatik etki yaptığına ilişkin araştırma kanıtları vardır.

Bunlara ek olarak, istismar ne kadar erken yaşlarda başlamışsa ve istismarcı kurbanından ne kadar yaşlı ise, sonucun o oranda ciddi olduğu kabul edilmektedir. Kutchinsky'e (1991) göre:

> "Eğer çocuk cinsel eğitim görmüşse, genellikle cinsellikten korkmuyorsa ve cinsel istismar konusunda temel bilgilere sahipse, yabancılarla olan rastlantısal ve kısa süreli cinsel içerikli karşılaşmaların ciddi ve kalıcı etki yapma olasılığı düşüktür. Çocuk eğer, hiç cinsel eğitim görmemişse, cinsellik onun için korkutu-

cu, yasak ve suçluluk yüklüyse, göreceli olarak zararsız karşılaşmalar bile panik tepkilerine, uzun süreli suçluluk duygularına ve kaygıya yol açabilir"

Cinsel istismarın ortaya çıktığı durumda, ebeveyn ve eğitimciler olayı büyütmeden, korku ve paniğe kapılmadan, çocuğa kendisine inanılmadığı izlenimi vermeden ve ona olaydan dolayı suçlu ve kirlenmiş olduğunu hissettirmeden anlayışlı tepkilerde bulundukları ve istismarın tekrarını önleyici önlemler alındığı takdirde, istismarın olumsuz etkisi sınırlı olabilir. Kutchinsky'de (1991) aynı görüştedir. O'na göre:

"Çocuk olayı, sakin ve yatıştırıcı bir biçimde karşılayan bir yetişkine anlatırsa, olayın ilk şoku azalır ve ciddi olarak nitelendirilebilecek karşılaşmalar dahi normal bir çocuğu kalıcı olarak etkilemez".

h) İstismar Kurbanının Cinsiyeti

Yapılan bazı araştırmalarda, cinsel istismarın uzun vadedeki etkisinin kurbanın cinsiyeti ile ilgili olabileceğini gösteren bulgular elde edilmiştir. Cinsel istismar kurbanları genelde kadındır. Bu nedenle, erkeklerin cinsel istismara uğramaları konusu büyük ölçüde ihmal edilmiştir. Fakat son yıllarda yapılan araştırmalardan elde edilen bulgular, erkek çocukların da cinsel istismara uğradıklarını ve istismarın uzun vadeli etkilerinin erkeklerde kızlardan daha çok görüldüğünü göstermektedir.

Araştırmalar, erkek çocuk cinsel istismar kurbanları arasında, kendilerine zor kullanılan veya zor kullanma tehdidine maruz kalanlarda, cinsel sorunlara bu arada eşcinselliğe, cinsel kimlik karmaşasına ve erkekliği kanıtlamada yetersizliğe sahip olanlara daha çok rastlandığına ilişkin bulgular ortaya koymuştur. Bazı araştırmalardan, cinsel suç işlemiş erkek ergen suçlular

arasında çocukluk çağında cinsel istismara uğramış olanların sayısının önemli yüzdelerde olduğuna dair kanıtlar elde edilmiştir. Bu araştırmalar, gerçi cinsel istismarın erkekler üzerinde olumsuz etkisinin büyük olduğunu düşündürmekle birlikte, suç ve cinsel istismar ilişkisi konusunda kesin yargılara gitmeden önce başka faktörlerin de göz önüne alınması gerekir.

i) Ailenin Katkısı

Çocuğun cinsel istismara maruz kalmasından ve istismara gösterdiği tepkinin niteliğinden sorumlu bir faktör olmasına karşın, kaynaklarda aile ile ilgili yapılan çalışmalara fazla rastlanmamaktadır. Mevcut araştırmaların sonuçları, cinsel istismarın yaşandığı ailelerin karışıklık içinde, düzensiz ve dağınık aile örgütünün özelliklerine sahip olduğunu göstermektedir.

Hulsey vd. (1992) yaptıkları bir çalışmada, çocukluk çağında cinsel istismara uğramış deneklerin aile çevrelerini, kontrol deneklerinden farklı bir biçimde anımsadıklarını bulmuşlardır. Araştırma sonuçlarına göre, istismara uğramış denekler, parçalanmış, tecrit olmuş ve baskıcı bir aile çevresini anımsamışlardır. Bu çevre, sosyal, entellektüel ve eğlenme amaçlı ilgilerden yoksun, bir aileye ait olma duygusu vermeyen ve otoriter aile kuralının kuvvetle geçerli olduğu bir çevre olarak tanımlanmıştır. Araştırmada cinsel istismar gören deneklerin ailelerini, dogmatik ve otoriter olarak tanımladıkları da saptanmıştır.

Araştırmalar, ailesel tecritin, ailenin çıkmaz içinde bulunmasının ve esneklikten yoksun olmasının, cinsel istismarın gerçekleşmesiyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Ailede uyumun ve sorun-çözme kapasitesinin sınırlı olması, rol karışıklığı ve geleneksel ataerkil aile yapısı ile cinsel istismar öyküsü arasında ilişki olduğunu kanıtlayan araştırma bulguları elde edilmiştir. Bu aileler, inanç sistemlerinde katı, yetersiz ebeveyn koalisyo-

nuna sahip, ana-babalık ihmalinin olduğu ve üyelerinin özerkliğine destek vermeyen aileler olarak tanımlanmaktadır.

Cinsel istismara uğrayan çocukların çoğunluğunun, tek ebeveynli veya yeniden yapılanmış ailelerden geldikleri bulunmuştur. Aile içinde ve aile dışında istismara uğramış kurbanlar açısından da aile kompozisyonunun farklı olduğu saptanmıştır. Bu konu ile ilgili olarak yapılan araştırmaların sonuçları, aile dışından olan kimselerin cinsel istismarına uğrayan çocuklarla karşılaştırıldıklarında, aile içi cinsel istismar kurbanlarının daha çok anne ve babanın ayrıldığı veya boşanmış olduğu ailelerden geldiklerini göstermektedir.

Suç işlemiş ergen kadınlar üzerinde yapılan bazı araştırmalardan, cinsel istismar kurbanlarının tek ebeveynli veya ebeveynleri üvey olan ailelerden geldikleri ve cinsel istismara uğramış kızların daha çok ebeveyn ve evlilik çatışması bildirdikleri bulunmuştur. Tüm bu araştırma bulgularına dayanarak, ailedeki bozuklukların çocukların cinsel istismara uğramasına doğrudan katkı yaptığı söylenebilir.

j) İşlevsiz Aile ve Cinsel İstismar

Araştırmalardan, aile dışındaki kimselerce cinsel istismara uğrayan çocukların böyle bir istismara uğramayan çocuklara göre daha büyük olasılıkla işlevsiz ailelerden geldiklerine dair bulgular elde edilmiştir. İleri sürülen varsayıma göre, bu gibi ailelerde yetersiz sevgi ve şefkat gören çocuklar, kendilerine istismar edecek kimseler yaklaştığında onlarla kendileri arasındaki sınırları koruyamamaktadırlar (Sheldrick, 1991).

Gerçekten de yapılan araştırmalar, "üvey babalı olma", "annesiz yaşama", "anneye yakın olmama", "annenin sekscezalandırıcı olması", "babadan fiziksel sevecenlik görmeme" gibi çocuğun sevgi ve ilgiden yoksun olduğuna işaret eden değişkenlerin, cinsel istismar riski altındaki çocukları tanımak için

güçlü yordayıcılar olduğu göstermektedir. Bu yordayıcılarla tanımlanan koşullar, istismarcılar için çocuğu avlayacakları birer tuzak işlevi görür ve bu kişiler kolaylıkla tanıdıkları bu çocukların kimsesizliğinden veya sevgi ihtiyacından yararlanarak, kötü amaçları için onlara yaklaşırlar. Böylece cinsel istismar, işlevsiz ailelerin kaçınılmaz bir işlevi haline haline gelir.

Mali olanakları kısıtlı, bedensel ve duygusal ihmalin olduğu, evlilik uyuşmazlığı içinde olan, şiddetin, bedensel istismarın veya fiziksel tehditlerin kullanıldığı, alkolizmin ve uyuşturucu madde bağımlılığının bulunduğu, sık sık partnerlerin gidip geldiği tek ebeveynli haneler, bu sorunların yaşanmadığı ailelere göre, büyük olasılıkla, davranışları bozuk mutsuz çocuklar üretir. Eğer bu faktörler, çocuğun yaşamında cinsel istismar yaşantısı ile birleşirse, sonucun daha ağır olacağını tahmin etmek güç değildir ve araştırmalardan da bu doğrultuda kanıtlar elde edilmiştir.

Araştırmalarda, cinsel istismar kurbanlarının sıklıkla ebeveynlerinin evlilik çatışması ve ruhsal sorunlarına ilişkin ifadelerde bulundukları ve bu sorunların en yaygın olarak depresyon, intihar ve madde bağımlılığı olduğu saptanmıştır. Cinsel istismara maruz kalmış çocukların veya ensest kurbanlarının annelerinin de istismar öyküsüne sahip olduğuna dair kanıtlar bulunmaktadır. Örneğin, cinsel istismara uğramış ergenlerde, cinsel istismarın anne tarafında yüksek oranlarda olduğu bulunmuştur. Tüm bu bulgular, cinsel istismarın kuşaklar boyunca sürdüğünü düşündürmektedir.

Bununla birlikte, bozuk aile ortamını cinsel istismara yol açan veya istismarın etkilerine katkıda bulunan tek başına bir neden olarak kabul etmek olanaklı değildir. Çünkü aile bozuklukları çocuklarda ve ergenlerde, cinsel istismardan ayrı olarak pek çok başka sorunlarla ilişkili olabilir. Bu nedenle, cinsel is-

tismarın etkilerine aile dışındaki bazı faktörlerin de katkıda bulunabileceği dikkate alınmalıdır.

Araştırmalar, sosyo-kültürel ve etnik faktörlerin istismarın etkisini belirlediğine dair kanıtlar ortaya koymuştur. Örneğin yapılan bir araştırmada, Afrika kökenli Amerikalı ensest kurbanlarının maruz kaldıkları travmanın beyaz kurbanlardan daha ağır boyutlarda olduğu bulunmuştur. Aynı doğrultuda, cinsel istismara uğramış İspanyol kökenli kurbanlarda hayat boyu devam eden risk ve bozukluklar saptanmıştır.

Cinsel istismarın çocuklar üzerindeki etkisini belirleyen faktörler arasında, öğretmenlerin, sosyal hizmet uzmanlarının ve doktorların davranış ve tepkileri de önemlidir. Bu kişilerin, cinsel istismara uğrayan çocuklarla yaptıkları görüşmelerde, acele ci, telaşlı veya ısrarlı davranışlarının, çocuğu istismarın tekrarlanma olasılığı bulunan kötü bakım imkânları olan bir yere yerleştirmenin, iyi niyetle olsa dahi yeniden istismar ortamları yaratabilme veya istismarın etkisini şiddetlendirme olasılığı vardır.

Cinsel istismara uğrayan çocuklarda, psikolojik hasarın büyük bir bölümüne, çocuğun gittiği okuldaki görevlilerin, polisin, tıbbî personelin ve ilgili kurumlardaki diğer kişilerin durumu yorumlamalarının ve ele alış tarzlarının yol açtığı da ileri sürülmektedir. Örneğin Regehr'e (1990) göre, ceza mahkemelerinin çoğu, çocuğu zehirleyen yerlerdir. Mahkemelerde ve adli tıp kurumlarında, utanma, korku, kaygı ve düş kırıklıklarının yol açtığı stresi, çocuklar ve ebeveynleri birlikte yaşamak zorunda kalırlar.

Buraya kadar yapılan açıklamalardan, cinsel istismar kurbanlarının geçirdikleri istismar yaşantısına tepkilerinin bireysel olduğu ve bu yaşantıların bıraktığı etkilerin, çok geniş bir alana yayıldığı sonucu çıkmaktadır. Buna ek olarak, etkilerin meydana gelmesinde istismar fiilinin tek başına yeterli bir faktör ol-

madığı görülmektedir. İstismarın uzun vadedeki etkilerinin nasıl oluştuğu tartışılırken, cinsel istismar kurbanının kişiliği, maruz kaldığı travmanın niteliği, istismara maruz kaldığında veya istismar açıklandığı sırada ya da daha sonraki yaşamında aile bireylerinin tutumları, arkadaş ve yakınların verdiği destek de değerlendirmeye alınmalıdır.

Çocuk cinsel istismarının tüm sosyal sınıflarda yapıldığı bir gerçek olmakla birlikte, bunun uzun veya kısa vadedeki etkisinin derecesini ve şiddetini, istismarın yapıldığı ortama dayanarak önceden kestirmek olanaklı değildir. Kişinin uğradığı cinsel istismara karşı tepkisi, istismar yaşantısının birçok yönüne ve aynı zamanda bireyin kişiliğine ve ruh sağlığına bağlı olarak değerlendirilmelidir. Bireyin kişiliği ve ruh sağlığı, içinde geliştiği ailenin özellikleri ile yakından ilgili olduğuna göre, ailenin sahip olduğu olumsuz özelliklerin cinsel istismarla birleşmesinin, çocuk üzerinde daha ağır sonuçlara yol açabileceğini tahmin etmek zor değildir.

Tüm araştırma kanıtlarına karşın, çocukluk çağında yaşanan cinsel istismarın etkileri abartılmamalı ve istatistiklerle toplumda panik ortamı yaratılmamalıdır. Browne ve Finkelhor (1986) cinsel istismarla ilgili olarak yapılmış 28 araştırmayı gözden geçirdikten sonra, çocukluğunda cinsel istismara uğramış yetişkinlerin %20'den azının ciddi ruhsal bozukluklar gösterdiğini ortaya çıkarmışlardır. Bu bulguya dayanarak araştırmacılar, çocuk istismarının olumsuz sonuçlarının kaçınılmaz olmadığı kanısına ulaşmışlardır. Bu nedenle, çocuk cinsel istismarının çocuklar ve aileleri üzerindeki etkisi abartılmamalı ve abartmanın cinsel istismar kurbanlarına ve ailelerine potansiyel zararlı etkileri olabileceği daima göz önünde bulundurulmalıdır (Brown ve Finkelhor, 1986).

Bölüm VI

Çocuk Cinsel İstismarının Nedenleri

Bu bölümde çocukların ve gençlerin neden cinsel istismara uğradıkları sorusuna yanıt aranmaktadır. Cinsel istismar, cinsel amaçlı ilgiden cinsel ilişki kurmaya kadar giden ve kendi içinde pek çok çeşitlilik gösteren karmaşık bir olgudur. Bu karmaşık bir olgunun nedenlerinin, tek bir boyutta birkaç faktöre dayanarak açıklanması ve anlaşılması olanaklı değildir.

Çocuk cinsel istismarının nedenleri hakkında başlangıçta kuramsal açıklamalarla yetinilmiş ve bu konuda ilk kuram, psikanalistler tarafından geliştirilmiştir. Psikanalistlerin açıklamalarını, feministlerin yaklaşımları izlemiş ve son yıllarda yapılan bilimsel çalışmalar, konunun kuramsal açıklamaların ötesine uzandığını gözler önüne sermiştir.

KURAMSAL AÇIKLAMALAR

Psikanalitik Yaklaşım

Çocuk cinsel istismarının nedenlerine psikanalitik kuram çerçevesinde getirilen açıklamalar, aslında ensest konusunda yapılmış açıklamalardır. Bu açıklamaların kökenleri, Freud'un "bebeklik ve çocukluk cinselliği" ile "Oidipus kompleksi"ne dair klinik gözlemlerine dayanır.

Psikanalitik kuram erkek çocukların fallik gelişim aşamasında (4-6 yaş arası) Oidipal çatışma yaşadıklarını varsayar. Oidipal çatışma, annenin sevgisine sahip olmak için baba ile çocuk arasındaki rekabetten doğar. Bu dönemde erkek çocuklar, kendileri ile kızlar arasındaki farkları bilincinde olmaya başlarlar ve kızların aslında, anneyi kıskanan kıskanç babaların penisini kestikleri erkek çocuklar olduğu yargısına varırlar. Bu durum, erkek çocuklarda Oidipal çatışma ile sonlanan "iğdiş (kastrasyon) kaygısı" olarak adlandırılır.

Psikanalitik kurama göre eğer erkek çocuk annesinin sevgisi için babası ile rekabet etmekten vazgeçmez ve Oidipal çatışmayı çözemezse, kadınlara karşı sürekli bir hoşnutsuzluk geliştirebilir. Cinsel sapma, işte bu çözümlenmemiş oidipal çatışmanın bir ifadesidir.

Freud, bu konulardaki ilk yayınlarında, kadın hastalarının önemli bir bölümünün yetişkin biri tarafından cinsel istismara uğratıldıklarına dair verdikleri öykülere dayanarak, çocukluk çağında yaşanan cinsel travma ile yetişkinlik döneminde ortaya çıkan ruhsal bozukluk arasında doğrudan nedensel bir bağın olduğunu ileri sürmüştür. Freud, daha sonraki yıllarda bu görüşünü değiştirerek, bu kez çocukluk çağındaki baştan çıkarılma öyküsünün gerçek olmaktan çok bir fantezi olabileceğini ileri sürmüştür. Çocukluk dönemine ait baştan çıkarılma fantezisinin, ensestin gerçek nedeni olduğunu iddia eden Freud'un bu

yaklaşımı, psikiyatrik uygulamalara ve literatüre 60'lı yıllara kadar egemen olmuştur.

Freud, kız çocuğun babası tarafından baştan çıkarıldığına dair fantezisini, Oidipus kompleksinin kadınlardaki karşılığı olan Electra kompleksinin bir ifadesi olarak kabul etmiştir. Psikanalitik kuramda Electra kompleksi, kadınların sosyalleşmelerinde bir aşamadır ve bu yolla kızların kendi cinsiyetlerine uygun rolleri kazandıklarına inanılmaktadır.

Freud'a göre, babaları tarafından baştan çıkarıldıklarını ifade eden kadınlar, aslında babalarına olan aşklarının ve penis kıskançlığının yansıtılması biçiminde bir fanteziyi dile getirmiş olmaktadır. Bu ilişkide anne, daima suçlu bulunan taraf olarak değerlendirilmiş ve annenin eşi ve aynı zamanda kızı ile ilişkilerinin bozuk olmasının, ensesti başlatan bir faktör olduğu iddia edilmiştir.

Cinsel istismarın nedenlerini Oidipus kompleksine dayandıran başka bireysel psikolojik açıklamalar da vardır. Bu açıklamaların ortak özelliği, cinsel istismarcıları, anneleri ile yoğun çatışmaları olan kimseler olarak tanımlamalarıdır. Açıklamalarda aynı zamanda, istismarcıların anneleri ile olan çatışmalarının yetişkin kadınlarla ilişkide bulunmalarını zorlaştırdığı veya olanaksız duruma getirdiği iddia edilmektedir. Bu gibi kimselerin ilk çocukluk döneminde yaşadıkları deneyimlerin bir sonucu olarak "iğdiş kaygısı"na sahip oldukları ve bu durumun yetişkin kadınlarla cinsel ilişkiye girmelerini engellediği de ileri sürülmektedir.

İğdiş kaygısının sadece ilk çocukluk deneyimlerinden değil kişilerin ilk cinsel deneyimlerindeki başarısızlıktan da kaynaklanabileceğine ilişkin klinik açıklamalar bulunmaktadır. Bu açıklamalara göre, cinsel iktidarsızlık veya başka bir nedenle ilk cinsel girişimlerinde başarısızlığa uğramış veya ilk sevgilisi tarafından terkedilmiş olan erkeklerin, engellenmişlik duygusu

içine düşmeleri ve yetişkin cinselliğini mutsuzluk nedeni olarak görmeleri ve bunun sonucu tatmin nesnesi olarak çocuklara yönelmeleri olasılığı vardır. Kısa zaman öncesine kadar geçerli olan bu açıklamalar, görgül kanıtlarının olmaması nedeniyle yerini bilimsel yaklaşımlara bırakmıştır.

Feminist Yaklaşım

Feminist görüşte olan yazarlar için çocuk cinsel istismarı, erkek cinselliğinin bir uzantısıdır ve güç ile bağlantılıdır. Bu görüşe göre, cinsel istismar ve ensest, erkeğin çocuklara ve kadınlara karşı kullandığı bir şiddet biçimi ve onlar üzerindeki hâkimiyetinin bir ifadesidir. Bu yaklaşımda, çocuk cinsel istismarı erkek sosyal gücünün ifade edilmesinin ve ataerkil sosyal ilişkilerin geliştirilmesinin bir yolu olarak kabul edilmektedir (Driver, 1989). Bu görüşte olan yazarlar, çocuğun bedeninin cinsel amaçla kullanılması ile yetişkine yapılan tecavüz arasında bir fak olmadığına inanmaktadırlar. Onlara göre, bir kadına veya kız çocuğuna tecavüz edilmesi, kişinin kendisi ile ilgili olarak karar verme hakkını inkâr etmek demektir.

Feminist yaklaşım cinsel istismarı, çocukları uygun cinsel hedefler haline getirme niteliğindeki bazı sosyal değerlerin ve değer yargılarının bir sonucu olarak kabul eder. Normal erkek sosyalleşmesinin bir parçası olarak kabul edinilen bu değerler, örneğin hükmetme ve cinsel ilişkileri başlatan taraf olma veya partnerin genç ve itaatkâr olması ya da sahiplenme gibi konulardadır. Feministlere göre cinsel istismar işte bu gibi değerlerin sonucu olarak gerçekleşir. Feministler, erkeklik "öz-imgesi"nin en önemli tamamlayıcıları olan bu değerlere çocuklar vasıtasıyla erişmenin, yetişkin kadınlar vasıtasıyla erişmekten daha kolay olması nedeniyle, erkekler için uygun seks partnerinin, kendilerinden küçük kızlar olduğunu iddia etmektedirler. Driver

(1989), feminist yaklaşıma uygun olarak, cinsel istismarın çocuk ve gençlerde yol açtığı tahribatı şöyle ifade etmektedir:

> "İstismar kurbanının cinsel kimliğine ve kişiliğine yabancılaşmasından daha ciddi bir sorun olamaz. Cinsel istismarın yaptığı en derin yıkım çocuğun kendi içgüdülerine olan güvenini sarsmak, böylece onu kendi bedeninden dışlanmış bir yabancı durumuna getirmektir"

Çocuk cinsel istismarı hakkında psikanalistler ve feministler tarafından ileri sürülen görüşlerin, cinsel istismarın klinik açıklamalarında bir yeri olabilirse de, bunlar tek faktörlü yaklaşımlardan ibarettir. Bu yaklaşımlar, çocuklara karşı cinsel ilgiyi açıklamaya yönelik en çok bir veya iki mekanizmayı ortaya koyduklarından, olayın tüm boyutunu ve çeşitliliğini açıklamada ve anlamada yetersiz kalmaktadırlar. Üstelik bu iki yaklaşımı destekleyen yeterli görgül veriler de bulunmamaktadır.

DENEYSEL AÇIKLAMALAR

Çocuk cinsel istismarının nedenleri ile ilgili deneysel açıklamalar, görgül araştırma bulgularına dayanmaktadır. Bu bulgular 3 grup altında toplanabilir. Bunlar:

1) İstismarcılarla ilgili bulgular,
2) İstismar kurbanı bulgular,
3) Sosyo-kültürel bulgular,

Deneysel bulguları değerlendirirken, cinsel istismarın birçok nedenin bir arada sonucu belirlediği bir olgu olduğunun ve bu olguyu, ileri sürülen nedenlerin hiçbirinin tek başına cinsel istismarı açıklamaya yeterli olmadığının göz önünde bulundurulması gerekir.

İstismarcılarla İlgili Bulgular

Araştırmalar, çocuk cinsel istismar suçu işleyen kişilerin çeşitli özelliklere sahip olduklarını ortaya koymuştur. Bu özellikler, cinsel istismar nedenlerinin çocuğun dışında birtakım faktörlerden kaynaklanabileceğine işaret etmektedir. Biz burada bunlar arasında, çocuğa cinsel istismarda bulunan kişilerle ilgili, oldukça kesinlik kazanmış bulguları ele alacağız. Bu bulgular, kişinin toplum için cinsel istismar riski oluşturup oluşturmadığı hakkında da bir fikir verebilir ve bu nedenle çocukların cinsel istismardan korunması açısından önemlidir. Bununla birlikte kişi hakkında toplanan bilgiler ne denli kapsamlı ve güvenilir olursa olsun, bir kimsenin potansiyel olarak cinsel istismarcı olup olmadığını veya çocuğa cinsel saldırıda bulunma riski taşıyıp taşımadığını doğru ve kesin olarak önceden tahmin etmenin bir imkânı yoktur.

a) İstismarcının Cinsiyeti

Çocuk cinsel istismarında, tacizcilerin veya istismarcıların genelde erkek olduğu bilinmektedir. Araştırmalar, cinsel istismar olgularının %90'ından fazlasında, istismarcıların erkek olduğunu göstermektedir.

Kişilerin kendi çocukluk cinsel deneyimlerini açıkladıkları, genel nüfus örneklemleri üzerinde yapılan araştırmalarda, yetişkinlerin küçük kızlarla cinsel ilişkilerinin %95'inin ve erkek çocuklarla cinsel ilişkilerinin %80'inin erkekler tarafından yapıldığı bulunmuştur. Böylece, cinsel istismarın birincil olarak, erkek eylemi olduğu kesindir.

Cinsel istismar suçlularının genellikle erkeklerden oluşması, istismarcıların çoğunun kendilerinin istismar kurbanı olmalarına bağlanmaktadır. Yani, istismara maruz kalan erkek çocukların, yetişkinliklerinde istismar suçu işledikleri iddia edilmek-

tedir. Bununla birlikte, kurulan bu bağlantının ihtiyatla ele alınması gerekir. Çünkü erkeklerden çok daha büyük oranlarda kızın çocukluğunda cinsel istismara maruz kalmasına karşın, kadın cinsel istismarcılarının sayısı erkeklere göre çok azdır. Ayrıca araştırmalar, istismar kurbanı tüm kişilerin istismarcı olmadıklarını da göstermektedir.

Çocuk cinsel istismar mağdurlarının sadece küçük bir oranının istismarcı olarak geliştiklerine dair kanıtlar bulunmaktadır. Bu nedenle, bu çelişki henüz çözümlenmemiş görünmektedir. Bazı araştırmacılar, cinsel istismara uğramış kızların istismarcı olarak yetişmemekle birlikte bu kızların gelecekte cinsel istismara uğrayacak çocukların anneleri olarak büyüdüklerini ileri sürmektedirler. Kaynaklarda, cinsel istismar kurbanlarının annelerinin oldukça yüksek oranlarda cinsel istismar öyküsüne sahip olduklarına ilişkin araştırma kanıtları bulunmaktadır.

Finkelhor ve Lewis (1988), cinsel istismarın neden daha çok erkekler tarafından yapıldığı sorusuna cevap aradıkları bir çalışmada, cinsel istismarın genellikle çocukların uyandırdığı normal bir duygusal gereksinimden kaynaklanan bir davranış olduğunu ileri sürmüşlerdir. Yazarlar, kişiyi cinsel istismara götüren duygusal gereksinimlerin cinsel bir nitelik kazanmasının bazı erkeklerde diğerlerine göre daha belirgin olduğunu ve buna, erkeklik sosyalleşme sürecinde aşırı cinselleşmenin yol açtığını iddia etmektedirler.

Finkelhor ve Lewis (1988) tartışmalarını büyük ölçüde, çocukların gelişimlerine dair bulgulara dayandırmışlardır. Araştırmacılar cinsel istismar nedeni olarak küçük yaşlarda kızlara, erkek çocuklardan daha fazla dokunulmasını ve erkek çocuklarda bedensel yakınlığın, ilk yaşlardan itibaren cesaretlendirilmemesini göstermektedirler. Araştırmacılara göre, bağımlı olmamaları ve kolay koşullara alıştırılmamaları için, erkek çocuklara duygusal bağımlılığı ve bedensel sevecenliği kıran tutum ve

davranışlar uygulanır. Bu durum, erkek çocukların normal olan bu gibi gereksinimlerini karşılamalarının küçük yaşlardan itibaren engellenmesine neden olur. Bununla birlikte, erkek çocuklar ergenlik çağına geldiklerinde, duygusal gereksinimlerini seks yoluyla tatmin etme fırsat ve olanağına sahip olur.

Erkekler dokunulma, yakınlık ve bağımlılık gereksinimlerini cinsel etkileşim vasıtasıyla, tatmin ederler. Bu gereksinimler, erkekler için cinsel bağlamda kabul edilebilir gereksinimlerdir. Bu nedenle, erkekler dokunma, yakınlık ve bağımlılık gereksinimlerini cinsel bağlamda tatmin etmeye çalışır ve bu amaçla cinsel fırsat ve olanaklar yaratmaya önem verirler.

Finkelhor ve Lewis'e göre (1988) çocukların kendiliklerinden yetişkinlerle yakınlık kurmaya çalışmaları, erkeklerin tatmin edilmemiş gereksinimlerini uyandırır. Erkekler için, yakınlık, bağımlılık, ilgi ve bakım, güçlü cinsel anlamlar taşır ve bu duygular çocuklar tarafından uyandırıldığında, cinsel çağrışımlara neden olabilir. Bazı erkekler, bu gibi duyguların uygunsuzluğunun farkındadır ve onlardan çekinirler. Bunun için, çocuklarla kendi aralarına mesafe koyarak, bu gibi duygularla baş etmeye çalışırlar. Bu durum, özellikle kızları ergenlik dönemine yaklaştıkça, onlardan uzaklaşan babalarda gözlenmektedir. Ancak, bazı erkekler bu çağrışımlara yenilirler ve o zaman cinsel istismarın gerçekleşme olasılığı artar.

b) İstirmarcının Kişiliği

Cinsel istismarcıların, psikoseksüel gelişimi tutuk ve duygusal açıdan olgunlaşmamış, yetersiz kişilikler oldukları biçiminde kişilik tanımları yapılmıştır. Bu gibi kimselerin kişiliklerinin, çocuğun duygusal gelişim düzeyinde bulunması nedeniyle düşünce ve tepkilerinin çocukça olması, çocuklara olan cinsel yönelimlerinin nedeni olarak gösterilmektedir.

Çocuk cinsel istismarı ile ilgili yaklaşımların birçoğunda, cinsel istismarcıların kendileri için direnilmesi güç duygusal anlamı olan çocukları seks partneri olarak seçtikleri görüşüne yer verilmektedir. Bu görüş, cinsel istismarı, yetişkinin duygusal ihtiyaçları için çocuğun özelliklerini uygun bulmasına bağlamaktadır.

Çocuk cinsel istismarcılarının düşük kendilik değerine ve sosyal ilişkilerinin sınırlı olduğuna ilişkin araştırma bulguları önceki bölümlerde açıklanmıştı. Bu kimselerin çocuklarla cinsel etkileşimde bulunmaları, sahip oldukları düşük benlik değeri ve sosyal yaşamları ile ilgili olumsuzlukları telafi etme çabalarının bir sonucu olarak düşünülebilir. Gerçektende, bazı araştırmalardan istismarcıların çocuklarla kurdukları cinsel ilişkinin kendilerini güçlü ve etkin kişiler olarak algılamalarına katkıda bulunduğunu gösteren kanıtları elde edilmiştir. Araştırma bulgularına dayanılarak cinsel istismarcıların kendilerini güçlü hissetmelerini sağlaması nedeniyle çocuklardan hoşlandıklarına sonucuna gidilebilir. Ancak bu bulgular sınırlı sayıdaki araştırmalardan elde edilmiştir ve çocukların cinsel istismarcılar için tam olarak ne anlam taşıdıkları henüz açıklığa kavuşturulmamıştır.

Psikolojik testlerin kullanıldığı bazı araştırmalardan, çocuk cinsel istismarcılarının olgunlaşmamış yetersiz kişilikte kimseler olduklarını destekleyen bazı bulgular elde edilmişse de, bu çalışmalar, sonuçlarının güvenle kabul edilmesini olanaksız kılan bazı yöntem bilimsel yetersizliklere sahiptir. Ayrıca, cinsel istismarcıların olgunlaşmamış ve yetersiz kişilikte olmalarının, çocuklara neden yöneldiklerini anlamak ve açıklamak için gerekli bir koşul olup olmadığı da açık değildir. Olgunlaşmamış ve yetersiz kişilikteki erkekler, cinsel istismarda bulunabilecekleri gibi, bu gibi erkekler cinsel yaşamları normal veya sekse karşı ilgisiz ve isteksiz de olabilirler.

c) Cinsel Uyarılma

Bir kısım araştarmada, cinsel istismarcıların çocuklara karşı gösterdikleri cinsel uyarılma, bu kişilerin cinsel ve cinsel olmayan değişik uyaranlara penisin büyümesindeki değişmelerle gösterdikleri tepkilere göre değerlendirilmiş ve bu amaçla "penis pletismografisi" adı verilen bir ölçüm yönteminden yararlanılmıştır. Bu aygıtla saptanan penisin tepkilerinin göreceli büyüklüğü, çeşitli uyaran tiplerine karşı kişinin cinsel ilgisinin miktarını yansıtır. Elde edilen verilerin, istismar suçlusunun çocuğu cinsel istismar amacıyla seçmesinde, çocuklara karşı duyduğu cinsel ilginin mi yoksa fırsat veya durumun elverişli olmasının mı rol oynadığını saptamak açısından değeri vardır. Araştırmalardan bu yöntemi kullanarak, cinsel istismarcıların çocuklara karşı olağan dışı bir cinsel duyarlığa sahip olduklarına ve cinsel uyarılma gösterdiklerine işaret eden birçok bulgu elde edilmiştir.

İstismarcıların çocuklara karşı duydukları cinsel uyarılmanın, ilk çocukluk deneyimlerinden kaynaklandığı konusunda birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmaların sonuçları, istismarcıların çocuklara olan cinsel eğiliminin, küçük yaşlarda yetişkinlerin cinsel istismarına maruz kalmalarının sonucu olduğunu göstermektedir.

Öğrenme kuramcıları, bu bulgulara dayanarak, cinsel istismarcıların çocukken uğradıkları cinsel mağduriyeti kendilerine model almak yoluyla, cinsel istismar davranışını öğrenmiş olabileceklerini ileri sürmektedir. Ancak, çocukluk dönemindeki cinsel yaşantıların, hangi koşul veya durumda cinsel istismar davranışına yol açtığını bulmaya yönelik çalışmalardan kesin sonuçlara ulaşıldığının söylemek mümkün değildir. Bu durum kaynaklarda, çocuk cinsel istismarının nedenleri konusunda çelişkili görüşlere neden olmuş görünmektedir.

Öğrenme kuramcıları, cinsel istismarcıların çocuklara olan eğilimlerini, çocuk pornografisi veya medya vasıtasıyla öğrenmiş olabileceklerini de ileri sürmüşlerdir. Ancak bu konuda da, deneysel kanıtlar bulunmamaktadır. Şu aşamada, bazı kişilerin çocukluk çağında maruz kaldıkları cinsel deneyimlerin kendilerini, yetişkin olduklarında çocukları uyarıcı bulmaya yöneltmiş olduğu biçimindeki bir yaklaşım kesinlikten yoksun durumdadır.

d) Biyolojik Faktörler

Cinsel istismar davranışında biyolojik faktörlerin rolüne dair yapılmış pek fazla çalışma yoktur. Bu konudaki kaynaklarda, cinsel istismar suçlularının çocuklara karşı gösterdikleri cinsel uyarılmanın kökeninde hormon düzeyleri ve kromozom yapısı gibi biyolojik faktörlerin bulunduğuna işaret eden bilgilere yer verilmektedir.

Biyolojik kuramda, insan davranışı organik görüşlerle açıklanmaya çalışılır. Buna göre, cinsel davranış hormon düzeyi ve kromozom yapısı gibi fizyolojik faktörlerin davranışları etkilemesinin sonucudur. Erkeklik hormonu olan androjen'ler, cinsel uyarılmayı, orgazmı, cinsel boşalmayı sağlar. Androjenler aynı zamanda cinselliği ve saldırganlığı belirler ve biliş, heyecan ve kişilik üzerinde etkili olur. Androjen'in birincil hormonu testosteron dur

Biyolojik kuramın taraftarları, sapkın cinsel davranış açısından genellikle tecavüz olgusu üzerinde dururlar. Bunun nedeni, saldırganlıkla testosteron düzeyleri arasında bir bağlantı olması ve tecavüzün, şiddet eylemi olarak kabul edilmesidir. Onlara göre, pedofiliyi açıklamak için, beyindeki normal dışı hormon ve androjen düzeylerine bakılması gerekir.

Biyolojik kuram, erkeklerdeki fizyolojik değişmelerle ile ilgili androjenler ve androjen salgılayan hormonların sapkın cin-

sel davranıştaki rolü üzerinde durur. Androjenlerin salgılanması, hipotalamus ve hipofiz bezi tarafından denetlenir. Hormonlar, hipofizin arka lobundan testislere taşınır. Testislerin, bedenin testosteron salgılaması açısından önemli rolü vardır. Androjenik etkiler yoluyla bedendeki kılların ve kas kitlesinin artması ve penis büyümesi gerçekleşir.

Erkekler, ergenlik çağına gelince testislerde testosteron düzeylerinde büyük artış olur. Bu dönemde, cinsiyet güdüsünde gözlenen belirgin artış nedeniyle, genellikle testosteron düzeyi ile cinsel güdü arasında bir bağlantı olduğu sanılır. Ancak, gerçekte testosteron birincil olarak normal ve anormal cinsel davranıştan sorumlu biyolojik bir yapıdır. Testosteron plasma düzeyinin, şehevi (erotik) faaliyet sonucu arttığı deneysel olarak kanıtlanmıştır. Cinsel istismarcıların önemli bir bölümünde, cinsel ilgi ve uyarılmayı arttırmada etken olan testosteron hormonu düzeyinin yüksek bulunduğu bildirilmekle birlikte, artan bu cinsel ilginin neden yetişkinlere değil de çocuklara yöneldiği konusu açıklanmış değildir.

Kromozom yapısı ile ilgili olarak, genellikle "Kleinefelter Sendromu" tartışılmaktadır. Bu sendroma, normal erkeklerde 48 XY olan kromozom yapısına, hücre bölünmesi sırasında fazladan bir adet X kromozonunun eklenmesiyle 47XXY biçiminde oluşan bir kromozom yapısı yol açar. Kleinefelter Sendromu doğuştan edinilen bir bozukluktur. Konu ile ilgili olarak yapılan araştırmaların sonuçlarına göre, bu sendroma sahip bireylerde cinsel sapmanın görülme sıklığı böyle bir bozukluğu olmayanlara göre daha yüksektir. Ancak, Kleinefelter Sendromu ile cinsel sapma arasında nedensel bir bağ kurarken, başka faktörlerin de göz önünde bulundurulması gerekir. Sonuç olarak, biyolojik açıklamaların, cinsel istismar davranış ve fantezileri tam olarak anlamamıza katkıda bulunduğu söylenemez.

e) İçtepi Denetimi Yetersizliği

Bir grup araştırmada, cinsel istismar suçu işleyenlerin, içtepi denetimleri bozuk kimseler olduklarına ilişkin bulgular elde edilmiştir. Araştırmacılar, bu bulgulara dayanarak, içtepi denetimi yetersizliğinin veya bundan yoksun olmanın, cinsel istismar eğilimlerine karşı ket vurma mekanizmasının etkinliğini azalttığını veya tamamen ortadan kaldırdığını savunmaktadırlar. Araştırmacılar, ket vurma mekanizmasının bunama, alkolizm, zekâ geriliği ve psikoz gibi koşullarda kısmen veya tamamen ortadan kalkabildiği ve bu koşulların cinsel istismarla ilişkili olduğu görüşündedirler.

Alkol kullanmanın, cinsel istismar içtepilerine karşı ket vurmaları azalttığı veya tamamen ortadan kaldırdığı bilinmektedir. Yapılan birçok çalışma, cinsel istismarın alkol alınması ile birlikte gerçekleştiğini göstermektedir. Cinsel istismarda bulunanların ya alkolik kişiler oldukları veya cinsel istismar sırasında içkili bulunduklarına dair araştırma kanıtlar vardır. Çeşitli ülkelerde yapılan çalışmalarda, olguların %30-40'ında alkol kullanılması ile cinsel istismar arasında ilişki olduğu bulunmuştur.

Araştırmalar bulgularına göre, küçük kızlara cinsel yönelimi olan istismarcılarda cinsel yönelimi erkek çocuklara olan istismarcılara göre alkol kullanma daha çok görülmekte ve ensest istismarcıları tüm cinsel istismarcılar içinde alkol alan en büyük grubu oluşturmaktadır. Bu konudaki araştırma kanıtlarına dayanarak, alkol kullanımının bazı cinsel istismar olgularında işlenen istismar suçunun nedenini oluşturduğu söylenebilir.

Alkol, fizyolojik olarak ket vurmayı ortadan kaldırarak etki yapar. Alkol, bazı kimselerde, çocuk cinsel istismarına karşı tabuları önemsememeye cesaretlendirebilir. Ancak, tek başına alkol cinsel istismara yol açan bir neden olamaz çünkü her alkol alan kimse çocukları cinsel istismara girişmemektedir. Bu konu-

da kesin yargılara gitmek için daha çok sayıda araştırma yapılmasına gereksinim vardır.

Çocuk cinsel istismarcılarının bunamış kimseler oldukları iddiasını da kabul etmek güçtür. Çünkü böyle bir iddianın tersine, cinsel istismarcıların daha çok, 35-40 yaşlarındaki kimseler arasından çıktığına ve hatta çok daha genç yaştaki kimselerin de cinsel istismar suçu işlediklerine dair görgül veriler bulunmaktadır.

Çocuklara cinsel tacizde bulunanlar arasında bunamış veya psikozlu kimseler bulunsa da, bunların sayısı çok azdır. Cinsel istismarcıların zekâca engelli kimseler oldukları görüşünün ise bir önyargı olmaktan başka anlamı yoktur. Çünkü bu konuda kanıtlayıcı bilimsel veriler bulunmamaktadır.

f) Empatiden Yoksunluk

Araştırmalardan, cinsel istismarcıların empatiden (eşduyuş) yoksun kimseler olduklarına dair birçok kanıt elde edilmiştir. Finkelhor ve Lewis (1988) bu kanıtlara dayanarak "Empatinin bulunmadığı bir durumda çocukların cinsel istismarı olasılığı vardır" görüşünü ileri sürmüşlerdir. Araştırmacılara göre, empatiden yoksunluk şu davranışlarla kendini belli eder:

1. Çocukların özel statüleri olduğunu ve özel muamele görmeleri için hakları bulunduğunu kabul etmeme,
2. Çocuklara karşı koruyucu duygulara sahip olmama,
3. Masumiyet, muhtaç olma, bilmeme ve kendiliğindenlik gibi çocuğa özgü duygusal özelliklere sempati duymama,
4. Çocuklara ilgi duymama.

Çocuklara karşı empatinin olmaması, erkeklerin sosyalleşmesinde bu yönde bir gelişmeyi engelleyen bazı faktörlere bağlanarak açıklanabilir. Bu engellerden biri erkeklerin, kadın işi olarak algılamaları nedeniyle çocukların bakımı ve gereksinim-

leri gibi konulara çok az ilgi göstermeleridir. Bu biçimdeki ilgiler, erkek çocuklar için olumsuz anlamlar ifade eder. Bu nedenle, çocuklarla ilgilenmenin kadın özelliği olarak algılandığı erkek egemen bir toplumda, erkek çocukların empati geliştirmeleri güçtür.

İkinci bir engelleyici faktör, erkek çocukların hayatını kazanan ve terbiye edici kişiler olarak yetiştirilmeleri ve bu özelliklerin empati gerektirmemesi nedeniyle, çocuklara karşı empati geliştirememeleridir.

İstismar Kurbanı İle İlgili Bulgular

Cinsel istismara uğrayan çocukların sahip oldukları özelliklerin hangileri olduğunu bilmek, cinsel istismar nedenlerini anlamaya yardımcı olabilir. Araştırmalar, çocuk ve gençlerin bazı özelliklerinin cinsel istismara uğrama riski ile bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre, kızlar erkek çocuklardan ve ergenlik öncesindeki çocuklar ergenliğin başlarında olan çocuklardan daha büyük olasılıkla cinsel istismara uğrama riski altındadırlar. Üvey babalı olma, öz ebeveyn ile birlikte yaşamama, zedelenmiş anne ilişkisi, kötü ebeveynlik, aile çatışmasına tanık olma, çocukları cinsel istismar riski altına koyan diğer nedenlerdir. Çocuğun ait olduğu sosyal sınıf ve etnik aidiyet, cinsel istismarla ilişkili bulunmamıştır (Finkelhor, 1986).

Aşağıda cinsel istismarın, istismar kurbanı çocukların sahip oldukları özelliklerden kaynaklandığına işaret eden bulgular açıklanmaktadır.

a) Kurbanın Yaşı

Çocukların her yaşta cinsel istismara maruz kalmamaktadırlar. Bu konuda yapılan hemen hemen tüm araştırmalar, çocukların en çok 8-12 yaşları arasındaki ergenlik öncesi dönemde cinsel istismara uğradıklarına işaret etmektedir.

Yaş	Cinsel istismar %
0-3	yaklaşık%10
4-7	yaklaşık %28
8-11	yaklaşık %26
12 ve üstü	yaklaşık %36

Kaynak: (Putnam, 2003)

Yukarıdaki tabloda, cinsel istismarın, 4 yaşından itibaren ve 8-12 yaşlarında olağanüstü arttığı ve 4 yaşından küçük çocuklar için istismara maruz kalma olasılığının düşük olduğu görülmektedir. Küçük çocukların istismara uğrama oranının düşük olmasının nedeni, çok küçük yaşlarda uğranılan cinsel istismarın anılarının unutulması veya resmi makamlara rapor edilmemesi olabilir.

Finkelhor (1986), çok küçük çocuklarda dahi istismar riskinin inkâr edilemeyecek bir gerçek olduğunu ve cinsel istismar kurbanlarının en azından %10'unun, 6 yaşından küçük çocuklardan oluştuğunu bildirmektedir (Kutu: 20).

Kutu: 20

17 Aylık Bebeğe Tecavüz

İZMİR, (DHA) Geçen cuma gecesi annesi 36 yaşındaki F.B. tarafından İzmir'in Menderes İlçesi'ndeki sağlık ocağına getirilen ve işkence gördüğü belirlenen 17 aylık bebek N.N. B'nin defalarca tecavüze uğradığı ortaya çıktı.

Adli tıp muayenesinde, makatında oluşan çiziğin tecavüzden kaynaklandığı belirlendi. Alınan sperm örneklerinin kriminel incelemesi sürüyor. Minik kızın kim veya kimlerin tecavüzüne uğradığı bu inceleme sonucunda belirlenecek. Belinde, başında, bacaklarında, hatta göz kapaklarında bile aşırı morluklara rastlanan N.N.B'nin doktorları, bunların düşmeyle tanımlanamayacağını, vücuda uygulanan şiddetin kesin olduğunu belirttiler. Kız çocuğuna işkence yapıl-

dığının belirlenmesi üzerine anne ile evde kalan 3 kişi tutuklanmıştı.

Hürriyet, 1 Kasım 2006

b) Kurbanın Cinsiyeti

Hemen hemen tüm araştırmalar kızların en yüksek oranlarda cinsel istismara uğradıklarını göstermektedir. Araştırmalarda, birbiriyle tutarlı olarak, her bir erkeğe karşı ortalama 2. 5 kızın cinsel istismara uğradığı bulunmuştur. Bir diğer ifade ile tüm istismar kurbanlarının %71'i kadın %29'u erkeklerden oluşmaktadır. Bu durumda, cinsel istismara uğramanın önde gelen nedeninin kadın cinsiyeti olduğu görülmektedir.

Kızların çok daha yüksek oranlarda cinsel istimara uğrama riski taşımaları, dikkatlerin onlar üzerinde çevrilmesine ve erkekler üzerinde yapılan çalışmaların ihmal edilmesine yol açmıştır. Bununla birlikte, yapılan tüm çalışmalar kızların erkeklere göre daha sıklıkla cinsel istismar kurbanı olduklarını ortaya koymaktadır. Erkeklerin, kızlara yakın veya eşdeğer bir risk altında oldukları iddia edilmekle birlikte bu görüşlerin kesinlik kazanması için daha çok araştırmanın yapılmasına gereksinim vardır.

Erkek çocukların kızlara göre çok daha az cinsel istismar kurbanı olduklarını gösteren oranları değerlendirirken, bu çocuklara yapılan cinsel istismarın toplumlarda nadiren ortaya çıkarıldığı ve yasal makamlara yansıtılması olasılığının az olduğu gerçeğini dikkate almak gerekir. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Bunlar arasında en önde geleni, erkek çocukların kızlara göre çoğunlukla ev dışında cinsel istismara uğramaları ve bunu gizli tutmalarıdır.

Erkek çocukların uğradıkları cinsel istismarı bildirmekten kaçınmaları, zayıf bir kişilikte görünmeme, kaygı ve korkuyu belli etmeme ve duygularını gizleme yönünde sosyalleşmeleri-

nin bir sonucu olabilir. Erkek çocukların uğradıkları istismarı açığa vurmamaları, cinsel istismarı kendi erkeklik algıları ile uyuşmaması nedeni ile kabul etmek istememelerinden ileri gelebilir. Ek olarak, erkek çocukların uğradıkları istismarın eşcinsel niteliği istismarın gizlenmesinde etkili olabilir. Erkek çocukları istismar edenlerin çoğunun erkek olması nedeniyle, çocuğun eşcinsel olarak damgalanma kaygısı temelsiz değildir

c) Sosyal Sınıf

Sosyal sınıftan kastedilen, çocuğun sosyal statüsüdür. Yapılan araştırmalar, cinsel istismarın genellikle düşük sosyal sınıflarda daha yaygın olduğu görüşünün gerçek olmadığını göstermektedir. Cinsel istismar ile kurbanın yetiştiği ailenin ait olduğu sosyal sınıf arasında bir ilişkinin varlığı kanıtlanamamıştır. Bu nedenle, cinsel istismara her sosyal sınıftan çocukların uğrayabileceği en gerçekçi yaklaşımdır.

d) Etnik Aidiyet

Çocuk cinsel istismarı ile istismar kurbanının ait olduğu etnik grup veya ırk arasında, bir bağlantı olduğunu doğrulayan kesin bilimsel kanıtlar bulunmamaktadır. Bu nedenle, çocuk cinsel istismarını demografik değişkenlere göre değerlendirirken, sosyal basmakalıp yargılara karşı dikkatli olunmalıdır.

e) Sosyal Yalıtılmışlık

Sosyal bakımdan yalıtılmış olma, cinsel istismara neden olan faktörler arasında sık sık ileri sürülen bir faktördür. Araştırmalar, akranlarından tecrit edilmiş olanlarda cinsel istismarın daha sıklıkla gerçekleştiğini göstermektedir. Ancak, arkadaşsızlığın cinsel istismarın nedeni değil fakat sonucu olduğuna işaret eden başka araştırma bulguları da vardır. Sonuç olarak, sosyal

tecrit cinsel istismara neden olan bir risk faktörü olmakla birlikte, etkisi diğer faktörler birlikte değerlendirilmelidir.

f) Aile Yapısı ve Ebeveynliğin Niteliği

Cinsel istismarla bağlantılı olarak bulunan en güçlü faktörler, çocuğun ebeveyni ve aile yapısı ile ilişkili olanlardır. Finkelhor, Hotolin vd. (1990), yaptıkları geniş ölçekli ulusal bir araştırma sonucunda, mutluluğun olmadığı bir evde büyümenin cinsel istismar için en güçlü risk faktörü oluşturduğu kanısına varmışlardır. Bunun nedeni, mutluluğun bulunmadığı evlerde, çocukların daha az gözetim ve denetim olanağına sahip olmalarıdır. Ayrıca, mutsuz evlerde büyüyen çocuklar ilgi ve sevgi görmeye daha güçlü bir gereksinim duyarlar. Bu gereksinim çocukları, cinsel ilişkiye karşılık ödül olarak ilgi ve sevgi gösteren istismarcıların tuzağına kolaylıkla düşürebilir. Yapılan araştırmalarda, çocukluk çağında bir süre doğal anneleri veya babaları olmadan yaşamak durumunda kalan kadın ve erkeklerin, yüksek düzeyde cinsel istismar riski altında kaldıkları bulunmuştur.

Annenin ev dışında çalıştığı durumların cinsel istismarla bağlantısına işaret eden araştırma kanıtları vardır. Araştırmalar, bir veya iki doğal akrabası olmadan yaşayan çocukların daha çok istismara uğrama riski altında olduklarını ve bu riskin hem aile üyeleri ve hem de aile dışında kimseler tarafından yapılan istismar için geçerli olduğunu göstermektedir.

Engelli veya süreğen bir hastalığı olan ebeveynlerin çocuklarına gerektiği gibi yararlı olamadıkları bilinen bir gerçektir. Yapılan araştırmalar, bu gibi koşullara sahip ebeveynlerin çocuklarının, daha yüksek oranlarda cinsel istismar kurbanı olduklarına işaret etmektedir. Anne ve babadan birinin uyuşturucu madde bağımlısı olduğu veya duygusal sorunları ya da bedensel rahatsızlıkları nedeniyle ailede ebeveynlik işlevini yerine

getiremediği durumlarda, kızların daha yüksek oranlarda cinsel istismara uğradıkları bulunmuştur.

Araştırmalardan, ebeveynlerin sadece engelli veya hasta olmaları değil, fakat çocuklarıyla ilişkilerinin kalitesinin, özellikle anne ile çocuklar arasındaki ilişkilerin yetersiz ve bozuk olmasının da cinsel istismarla bağlantılı olduğuna dair kanıtlar elde edilmiştir. Ebeveynler ile çocuklar arasındaki ilişkilerin verimsiz ve yetersiz olduğu durumlar, örneğin anne ile ilişkilerin mesafeli olması, ebeveyne yakın olmama, ebeveynden sevgi ve şefkat görmeme, annenin birincil bir cinsel bilgi kaynağı olmaması gibi koşullar olabilir. Yapılan araştırmalar, cinsel istismara uğramış çocukların ebeveynleri ile ilişkilerinde bu gibi koşullara sahip olduklarına işaret etmektedir.

Ebeveyn ile ilişkilerin kötü, cezalandırıcı ve çatışmalı olduğu durumlarda, çocukların cinsel istismara maruz kalma riskinin arttığına dair güçlü ve güvenilir araştırma bulguları elde edilmiştir. Bu konudaki çalışmalar, cinsel istismara uğramış kişilerin ebeveynleri ile ilgili olarak en çok mutsuz evliliklerden ve eşler arasındaki sevginin azlığından yakındıklarını göstermektedir.

Araştırmalar, annenin, çocuklarını cinsel istismarcı ve saldırgan erkeklerden korumadaki önemine dikkat çeken veriler ortaya koymuştur. Bazı araştırmalardan, babanın davranışlarının şiddet içermesinin daha çok ensest biçiminde cinsel istismar için bir risk oluşturduğuna dair kanıtlar elde edilmiştir.

Tüm bu araştırma bulgularına karşın, çocuğun ailesi ile ilişkilerinin bozulmasının, uğradığı istismarın bir sonucu olabileceği gerçeğini de dikkate almak gerekir. Cinsel istismar kurbanı kimseler, maruz kaldıkları istismarı gizlemek için büyük çaba gösterebilir ve bunun için ailelerinden uzaklaşmayı dahi göze alabilirler.

Çocukların uğradıkları istismarı açıkladıktan sonra, ailelerinden bekledikleri anlayışı ve desteği görememelerinin onlarda nasıl düş kırıklıklarına yol açtığını ve ebeveynlerine nasıl yabancılaştıklarını tahmin edilebilir. Eğer yabancılaşma, istismara uğramanın bir sonucu ise, o zaman yabancılaşmanın istismarın bir nedeni ya da istismar için risk faktörü olduğu söylenemez.

Ebeveynden yoksunluk ve ebeveynlerin kendi aralarındaki veya çocukla olan ilişkilerinin bozuk olması ile ilgili araştırma bulgularına dayanarak, çocuk cinsel istismarına yola açan 2 dinamiğin varlığından söz edilebilir. Bunlardan biri çocukların yaşamlarını, davranış ve ilişkilerini iyi bir biçimde denetlemeyen, izleyip yönlendirmeyen ailelerle ilgilidir. Bu aile dinamiği, "yetersiz süpervizyon" kavramı ile tanımlanmaktadır.

Yetersiz süpervizyon, çocuğun anne ve babasından birini yitirdiğinde veya ebeveynleri ile ilişkileri kötü olduğunda ya da ebeveynler birbirine düşmanca olduğunda söz konusudur. Çünkü bu gibi ortamlarda çocukların denetimi ya daha az gerçekleşir veya hiç gerçekleşmeyebilir ve bunun sonucunda da çocuklar kötü niyetli yetişkinlere amaçları için daha uygun görülebilirler.

İkinci dinamik, çocukların duygusal olarak ihmal edildikleri ve/veya bedensel ve psikolojik istismara uğradıkları aile ortamları ile ilgilidir. Bu gibi aile ortamları çocukları, kendileri ile ilişki kurmak için sevgi ve ilgi gösteren veya korkutarak amacına ulaşmak isteyen istismarcıların tuzaklarına daha açık yapar. Finkelhor ve Baron'a (1986a) göre çocuk, kötü ebeveynlik ilişkileri nedeni ile mutsuz, duygusal yoksunluk içinde veya ilgi ve sevgiye muhtaç durumda ise, o zaman bu çocuk kendisini cinsel bakımdan istismar etmek isteyen bir istismarcı için kolayca göze çarpan uygun bir av haline gelebilir. Bu çocuklar, aynı zamanda kendi kendilerine daha az yeten duygusal konumda bulunurlar. Örneğin, böyle bir kız çocuğu kendisine taciz etmek amacı ile

yaklaşan bir yetişkinin verdiği maddi hediyelere, yakınlığa ve övülmeye kolayca kanabilir. Dahası, bu kız çocuğu kendisini destekleyeceklerinden emin olmaması nedeniyle, uğradığı istismarı ebeveynine açmaktan da kaçınabilir.

Finkelhor (1986) ve Araji ve Finkelhor (1986), cinsel istismar mağdurları üzerinde yapılan çalışmaları gözden geçirdikten sonra, tüm olgularda cinsel fiili başlatanın istismar suçluları olduğu ve gerçek nedensel sorumluluğun bu suçu işleyenlerde aranması gerektiği kanısına varmıştır. Araştırmacılar, bu görüşe dayalı olarak, cinsel istismar fiilini "4 Önkoşul Modeli" adını verdikleri bir yaklaşımla açıklamış ve cinsel istismarı tam olarak anlayabilmek için bu önkoşulların tümünün varlığının esas olduğunu ileri sürmüşlerdir. Dört Önkoşul Modeli'ne göre, cinsel istismarın gerçekleşmesi için:

1. Cinsel istismara güdülü bir suçlu olmalıdır. Bunun anlamı cinsel istismara eğilimli bir kimse demektir.
2. Suçlu kimse istismarda bulunmaya karşı içsel ket vurmaları yenmiş olmalıdır. Bununla, kişinin cinsel istismar suçunu işlemeye karşı iç baskıları aşmış olması kastedilmektedir.
3. Suçlu, istismar suçunu işlemeye karşı dış engelleri aşmış olmalıdır.
4. Suçlu, çocuğun direnmesini kırmış olmalıdır.

Sosyo-Kültürel Bulgular

Çocuk cinsel istismarının nedenleri hakkında daha geniş bir görüş açısı kazanmak için, bu konuda yapılmış bazı sosyal açıklamaların ve araştırma bulgularının kısaca gözden geçirilmesi yararlı olacaktır.

İlkel toplumlarda yapılan antropolojik çalışmalar, cinsel istismarla ilgili birçok konunun aydınlanmasında yardımcı olmuştur. Bu çalışmalar, toplumların sosyal yapısı ile eşcinsel

uygulamalar arasında bir ilişki olduğunu ve bunun sonucu olarak, erkek çocuklarla yetişkin erkekler arasında törenselleşmiş biçimde eşcinsel ilişkilerin yapıldığını göstermektedir.

Batı Avusturalya'da bir adalar grubu ülkesi olan Malezya'daki bazı kabilelerde, genç erkek çocukların katıldığı törensel eşcinsellik uygulandığı ve her kabileye göre değişen, örneğin fellaçyo, anal ilişki veya mastürbasyon gibi çeşitli cinsel faaliyetlerde bulunulduğu bildirilmektedir. Bunun yanında aynı topluluklarda, 8 yaşındaki kızların özel törenlerde kullanıldığı ve cinsel birleşmelerden sonra toplanan "seminal sıvı"dan, hastalıkları iyileştirmek için ilaç yapmakta yararlanıldığı kaydedilmektedir. Bir başka kabilede, evliliğe uyumlarını sınamak için, kabilenin genç gelinlerinin törenden önce birçok erkek tarafından denemeden geçirildikleri gözlenmiştir.

Eşcinsel uygulamaların sürdürüldüğü ilkel toplumlarda yapılan gözlemler, kadınların çoğunlukla, nesil üretme işlevi dışında zararlı bir güç gibi görüldüğünü ve kendilerinden kaçınıldığını göstermiştir. Kadınların böyle algılandığı toplumsal ortamda, erkeklerin cinsel ilişki amacıyla erkek çocuklara yönelmesini açıklamak kolaylaşmaktadır. Bu toplumlarda, eşcinsel ilişkiler sırasında çocuğa verilen meninin, onun büyümesini kolaylaştırdığı biçimindeki inancın, kuşkusuz eşcinsel ilişkiyi mantığa büründürmekten başka bir anlamı olamaz. Bu antropolojik bulgular kadını, erkeğe göre aşağı gören bir sosyal yapının, pedofil ilişkileri belirlemede katkısını göstermesi açısından önemlidir.

Yetişkin erkeklerle erkek çocuklar arasında törensel eşcinsel ilişkilerin uygulandığı bu toplumların, aynı zamanda erkekliğe yüksek değer veren savaşçı toplumlar olduğu ve bu nedenle aynı yaşlarda olan erkekler arasında eşcinsel ilişkilerin kabul görmediği gözlenmiştir. Bunun nedeni olarak, eşcinsel ilişkide taraflardan birinin edilgen olduğu durumda, boyun eğen tarafın

diğer erkeklere göre değersiz bir konuma düşmesi gösterilmektedir

Bu toplumlarda, kız çocuklarının cinsel amaçla kullanılmasının, düşük sosyal statüye sahip kızlarla sınırlandığı ve yüksek sosyal statüye ait olmanın erkek ve kız çocukları cinsel istismara uğramaktan koruduğu saptanmıştır. Yetişkin ile çocuk arasındaki ilişkinin şiddet ve kötü muamele içerdiği durumlarda ise, bu ilişkinin daha çok yüksek sosyal statüde bir çocuk ile düşük statüde yetişkin bir erkek arasında olduğu gözlenmiştir.

Çocukluğun Sınırları ve Cinsel İstismar

İlkel toplumlarda, çocuk ile yetişkin arasında gözlenen ilişkiler, sosyo-biyolojik araştırmalardan elde edilen verilerle desteklenmiştir. Buna göre, hayvanlar âleminde yapılan araştırmalar, tutarlı bir biçimde tüm erkek primatların, genç dişileri belirgin olarak tercih ettiklerini göstermiştir.

Araştırmalar, erkekler arasında genç kızları tercih etmenin yaygın olduğunu doğrulamaktadır. Bu tercihin, sağlıklı ve başarılı üreme açısından yararlı olduğu tartışılabilirse de, aynı tercihin çocuğa yönelik olarak yapılması cinsel istismar olmaktadır.

Tarihsel veriler, 17. 18. ve 19. yüzyıllarda çocukluğun günümüze göre çok daha kısa olduğunu, çocukluk ile yetişkinlik arasındaki çizginin net olmadığını ve çocukluğun sonunu belirlemede kronolojik ilkelerden çok biyolojik ilkelerin kullanıldığını göstermektedir. İlkel kültürlerde ve endüstri öncesi toplumlarındaki uygulamaların, eski toplumlardaki uygulamalardan farklı olmadığını görüyoruz. Bu toplumlarda da çocukluğun sonu, kadınlar için adetin başlaması ile erkekler için ise bedensel olarak erkek rolünü oynama yeteneği ile belirlenmektedir.

Bu durumda, erkeklerin pedofiller ve pedofil olmayanlar olarak birbirinden ayrılmasında, doğal bir ayırıcı olma özelliği taşıması bakımından, çocukluk ve yetişkinlik arasındaki biyolo-

jik sınır çizgisinin belirlenmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Eğer bu ayırım, kurbanın "ikincil seks özellikleri" temel ayırıcı olarak alınmak suretiyle yapılırsa o zaman yetişkin bir erkeğin, çocuklara veya ergenlik dönemi sonrası kızlara cinsel bakımdan uyanmış olması veya uyanmaması belirgin olarak ortada olmak zorundadır. Bunun için, biyolojik çocuklukla sosyo-legal çocukluğun birbirinden ayrılması gerekmektedir.

Kadınlarda biyolojik çocukluğun sona erip ermediği, adetin başlaması ile kolayca anlaşılabilir. Adetin başladığı yaş, kültürden kültüre değişmekle birlikte, kızlarda çocukluğun sonunu, gözlenen belirtilere göre saptamak olanaklıdır. Sosyo-legal çocukluğun sonunu belirlemek ise kolay değildir. Çünkü bu açıdan çocukluğun sonu, zaman ve kültürel değişmelere göre özellik gösterir.

Çocukluğun sınırları konusu, çocukluğa atfedilen cinsel değerlerle de yakından ilgilidir. Birçok kültür ve alt-kültürlerde, küçüklüğe, genç, nazik ve incinebilir olmaya yüksek cinsel değerler atfedilmekte; deneyimsizlik, bağımlılık, uysallık ve çaresizlik, büyüklükten, olgunluktan ve güçlülükten daha çok cinsel tercih nedeni olan nitelikleri oluşturmaktadır. Batı ülkelerini de kapsamak üzere, birçok kültürde erkeğin eşleşme tercihi, genç, küçük yaşta ve düşük sosyal statüde kadınlar yönündedir. Bu durum, çocukların seks ticaretinde, erkeğe yönelik pornografik yayınlarda, moda ve modellerde, filmlerde ve sosyal istatistiklerde görülmektedir.

Çocuklar küçüktür, güçsüzdür, kolayca incinebilir, masum, uysal, deneyimsiz ve bağımlıdır. Tüm bunlar, istismarcıların gözünde çocukları cinsel bakımdan çekici yapan, diğer bir deyişle onları cinselleştiren özelliklerdir. Bu açıdan, çocuk cinsel istismarı, çocukların cinselleştirilmelerinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Yazarlar, çocukların tek kurban olmadığı, hastaları ile ilişki kuran erkek doktorların veya yanında çalıştırdıkları ile ilişki kuran işverenlerin de aynı gruba dahil edilmesi gerektiği görüşündedirler. Buna göre, kendilerine bağımlı durumda olanları cinsel olarak uyarıcı bulan Don Juan erkeklerin, çocuklara karşı da cinsel istismar eğilimi gösterebilecekleri olasılığını da hiç göz ardı etmemek gerekir.

Bastırıcı Cinsel Normlar ve İstismar

Sosyo-kültürel düzeyde cinsel istismarın nedeni, bir toplumda bastırıcı cinsel normların varlığına dayanılarak da açıklanabilir. Bastırıcı cinsel normlar, yetişkinlerin yaşlarına uygun cinsel faaliyetlerde bulunmaları halinde onlarda suçluluk duygularına yol açan ve bunun sonucunda da yetişkini çocuk cinsel istismarına yönelten etkiler olarak tanımlanmaktadır. Örneğin bir toplumda evlilik dışı ilişkilerin tabulaştırılmasına dair norm veya sosyal tutumlar, bazı olgularda erkeğin cinsel tatmin için eşinden başka yetişkin kadınlar aramasına engel olabilir. Bir diğer örnek, yetişkinler için mastürbasyonun doğru olmadığına ilişkin normlarla ilgili olarak verilebilir. Böyle bir norm, erkeğin cinsel doyum için seçeneksiz kalmasına yol açabilir.

Kaynaklarda çocuk cinsel istismarcılarının, bastırıcı cinsel tutumlara sahip olduklarına dair araştırma kanıtlarına rastlanmaktadır. Bununla birlikte, bazı kimselerin evlilik dışı sekse veya mastürbasyon tabusuna duyarlılık gösterirken, neden çocuklarla cinsel ilişkiye dair toplumlarda varolan yasaklara duyarlı olmadıklarını anlamak da kolay değildir.

Bastırıcı cinsel normlarla ilgili çelişkiye, feminist cinsel istismar kuramlarının getirdiği açıklamalar kısmen bir yanıt olabilir. Bu kuramlar, çocuklara yönelik cinsel davranışları cesaretlendiren veya onlara gözyuman sosyal ve kültürel unsurların

varlığını ve böylece ket vurmaların zayıflamasını cinsel istismarın bir nedeni olarak ele alırlar.

Bu görüşteki feminist yazarlar, çocuk ile yetişkin arasındaki cinsel etkileşimin din ve yasalar tarafından onaylandığını tarihsel verilere dayanarak kanıtlamaya çalışmaktadırlar. Onlara göre, cinsel istismara karşı ileri sürülen bir mazereti pekiştiren herhangi bir şey, bu konuda ket vurmaların zayıflamasıyla sonuçlanmaktadır. Yasaların cinsel istismar suçlularını cezalandırmada etkin bir biçimde uygulanmaması bunlardan biridir ve bu durum potansiyel istismarcılara cesaret vermektedir. Bu nedenle, toplumlarda çocuk ve kadınların cinsel istismarına karşı hiçbir mazerete yer verilmemelidir.

Cinsel istismarın nedenleri konusunda söylenebilecek son söz, her cinsel istismar olgusunun kendi koşulları içinde değerlendirilmesinin en doğru yaklaşım olduğudur. Bunun için de önce, cinsel istismara yol açan faktörlerin araştırılarak, konu ile ilgili tüm gerçeklerin bilinmesi gerekmektedir.

Bölüm VII

Teşhis, Değerlendirme ve Yasal Süreçler

Cinsel istismar, hem istismara maruz kalan çocuk ve hem bu fiil ile suçlanan kişi ve hem de toplum için psikolojik ve sosyal ağır sonuçları olan toplumsal, yasal ve ahlakî bir sorundur.

Bu sorunun, bireysel ve yasal haksızlıklara yol açmadan çözümlenebilmesi için, öncelikle çocuğun gerçekten cinsel istismara uğrayıp uğramadığının somut kanıtlara dayandırılarak saptanması gerekir. Bu sürecin herhangi bir yanlışlığa meydan vermeyecek bir gerçekleşmesi profesyonel ve aynı zamanda yasal bir zorunluluk olmakla birlikte bu konuda her zaman başarılı olunamadığı görülmektedir. Bunun nedeni, cinsel istismar iddialarının kanıtlanmasının güç olması ve sonuçlandırılmasının karmaşık süreçleri içermesidir.

Batı ülkelerinde, çocuk istismarı ve ihmali bildirilmesi zorunlu yasal konular arasındadır. Bu kapsama, çocuklara yapılan

bedensel kötü muameleler, her türde cinsel istismar ile çocuktan sorumlu kimsenin bedensel ve duygusal ihmali girmektedir. Batı ülkelerinde hekim, kendisine istismar açıklandığında veya muayene ya da görüşme sırasında çocuğun istismar edildiği şüphesine düştüğünde, istismar uzun bir zaman önce yapılmış dahi olsa, durumu yasal makamlara bildirmek zorundadır.

Hekimler durumu yetkililere bildirirken, istismarın kesin olarak gerçekleşip gerçekleşmediğini kanıtlamak zorunda değildirler. Türkiye'de, tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren tüm kişiler, suç niteliği taşıyan durumları yetkili makamlara bildirmekle yükümlü kılınmışlardır. Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 280. Maddesine göre:

> "Görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleği mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır".

İstismar şüphesinin zamanında bildirilmesi, çocuğun daha sonra maruz kalacağı istismar fiillerinden korunması açısından önemlidir. Ayrıca, istismarın zamanında rapor edilmesi, yasal soruşturmaya katkıda bulunur ve polise kanıt elde etme olanağı sağlar. Batı ülkelerinde hekim, kuşkulandığı istismar olgusunu bildirmediği takdirde, bu durum kendisi hakkında suç oluşturabilmekte ve kamu davası açılarak, istismarın bildirilmemesi nedeniyle, geçen zaman zarfında çocuğun uğradığı zarardan mali olarak sorumlu tutulabilmektedir.

ABD'de psikiyatristler, kendilerine tedavi olmak amacıyla gelen pedofilleri, işledikleri cinsel istismar suçları nedeniyle ihbar etmekle zorunlu kılınmışlardır. Bu yasal zorunluluk, doktor tarafından ihbar edilmenin pedofilleri korkuya sevk edeceği ve bu nedenle, ruhsal bozukluklarının tedavisi için girişimde

bulunmaktan caydırabileceği ve böylece tedavi olmaktan vazgeçerek istismar fiillerinde bulunmaya devam edecekleri gerekçesiyle eleştirmektedirler. Hekimlerin, tedavi ettikleri kişileri denetim altında tutma olanakları bulunmadığına göre, bu eleştirilerin haklı bir yanı yoktur.

Bununla birlikte, hastanın tedavi edilebilmesi, hekimlerin hasta hakkında edindikleri bilgileri açıklamaması ile yakından ilgilidir. Hekimler, "Hipokrat Andı" ile de sır saklama yükümlüğü altındadırlar. Bu nedenlerle pedofillerin, tedavileri süresi içinde herhangi bir istismar ilişkisi içinde olmadıkları takdirde doktor veya tedaviden sorumlu diğer kişiler tarafından, eski istismar suçları nedeniyle ihbar edilmemeleri gerekir.

Cinsel istismar ortaya çıktığında ve konu yasaların denetimine girdiğinde, suçlamaların doğruluğu hakkında endişeler ve kuşkular belirir. Çocuğun gerçekten cinsel istismara maruz kalıp kalmadığını saptamak önemli bir yasal, ahlaki ve vicdani sorumluluktur. Bunun en kısa zamanda ve kesin bir biçimde saptanması, hem çocuk, hem sanık, hem çocuğun ailesi ve hem de toplum açısından çok önemlidir.

CİNSEL İSTİSMARIN AÇIĞA VURULMASI

Cinsel istismarın gerçekleşip gerçekleşmediğini en iyi bilen, çocuğun kendisi ile istismar suçlusudur. Suçlanan kişiden, olayı itiraf etmesi beklenemez. İstismarcının, yalan makinesinden geçirilmesinden veya kendisine testler uygulanmasından da fazla bir şey umulmaması gerektiği anlaşılmıştır.

Çocukların çoğu için istismarı açığa vurma bir olay değil fakat bir süreçtir. Çocuklar, uğradıkları cinsel istismarı kolayca açığa vurmazlar; istismarı söyleseler dahi sonradan inkâr etmeleri büyük olasıdır (Sorenson ve Snow, 1991). Çocuk, bu konuda konuşmamayı kendisi için uygun gördüğü takdirde, cinsel istismar fiili, sadece onun ve istismar suçlusunun bildiği bir olay

olarak ömür boyu gizli kalabilir. İstismarı açığa vurmanın, cinsel istismarın ağırlığı ile bir ilgisinin olmadığı da anlaşılmıştır (London, Bruck vd., 2005).

Çocuklar, konuşmama tercihlerinden ayrı olarak tehdit altında olduklarında, korktuklarında veya anlayışla karşılanacağından emin olmadıklarında, uğradıkları istismarı gizleme veya söyleseler dahi sonradan inkâr etme eğilimindedirler. Birçok çocuk ve genç, uğradığı cinsel istismarı yetişkin oluncaya kadar ve bazı olgularda yaşamı boyunca açığa vurmaz (Berlinger ve Conte, 1993).

Araştırmalar, erkek çocukların kız çocuklara göre uğradıkları cinsel istismarı açığa vurmada daha isteksiz davrandıklarını göstermektedir. Bazı çocukların, istismarı açıklamış olsalar dahi, ailenin veya suçlunun ya da mahkemenin etkisi altında kalarak, söylediklerini sonradan geri aldıkları veya inkâr ettikleri de görülmüştür. Cinsel istismara uğradığı kesin olan çocukların cinsel istismarı daha az inkâr etme eğiliminde olduğu saptanmıştır.

Çocukların ve gençlerin, uğradıkları istismarı açığa vurmaları veya vurmamaları kendilerine ait bir karardır. Bu yönde karar vermede kuşkusuz, istismarı gizlemenin yol açtığı sorunların, açığa vurulmasıyla ortaya çıkabilecek sorunlardan daha hafif olduğu düşüncesi rol oynar. Klinik gözlemlere göre, uğradıkları istismarı gizli tutmak zorunda olduğunu düşünen çocuklar, daha büyük bir stres altında bulunurlar. Ancak, görgül çalışmalardan bu durumu doğrulayan kanıtlar elde edilememiştir.

Çocuk cinsel istismarı ile ilgili yapılan çalışmalar, cinsel istismara uğramış çocukların önemli bir oranının istismarı yetkililere bildirmekte geciktiklerini ve anlamlı bir oranının da istismarı hiç açığa vurmadığını göstermektedir. Bu durum cinsel istismarın toplumdaki gerçek oranının saptanmasındaki güçlüklerden biridir ve bu yüzden, toplumdaki cinsel istismarın yay-

gınlığı ile ilgili açıklanan yüzdelerin gerçeği yansıttığı söylenemez. Roeslerve Wind (1994) tarafından yapılan bir araştırmada, cinsel istismar öyküsü olan deneklerin sadece 3/1 uğradığı istismarı 18 yaşından önce açığa vurduğu ve ortalama istismarı açığa vurma yaşının 25. 9 olduğu bulunmuştur. Birçok araştırmada, kızların erkeklere göre çok daha büyük olasılıkla uğradıkları istismarı bildirdikleri saptanmıştır. Erkeklerin ise, cinsel istismarı üçüncü kişiler vasıtasıyla açığa vurdukları gözlenmiştir.

Çocukluk çağı cinsel istismar yaşantısının açığa vurulma yaşı kurbandan kurbana değişir. Bazı çocukların, uğradıkları istismarı söylemeleri için yardım ihtiyacında olduğu görülmüştür. Araştırmalar, eğer istismar suçu işleyen kimse akraba veya bir yakın ise, kurbanın uğradığı istismarı bildirme olasılığının az olduğuna işaret etmektedir. Bu kimselerin, istismarı açığa vursalar bile, bunu istismarın üzerinden zaman geçtikten sonra yaptıkları bulunmuştur (London vd., 2005).

Kadınlarla karşılaştırıldığında, erkeklerin çocuklukta geçirdikleri cinsel istismarı daha az olasılıkla dışa vurdukları birçok araştırmacı tarafından kabul edilmektedir. Erkek çocuklar, eşcinselliğin güçlü ve ürkütücü bir tabu olduğu toplumlarda, sapık ve eşcinsel olarak damgalanmaktan kaçınmak için uğradıkları istismarı gizlemek zorunda kalırlar. Ayrıca, cinsel istismarı bildirdikleri takdirde, toplumdan dışlanma ve aşağılanma gibi muamelelere maruz kalma riskini göze almaları kolay değildir. Bu açılardan bakıldığında, erkek çocukları cinsel istismar nedeniyle uğradıkları kaybın kızlara göre daha ağır olduğu anlaşılabilir.

Araştırmalar, istismarcının aileden bir değilde yabancı olduğu olgularda cinsel istismarın daha büyük olasılıkla açığa vurulduğuna işaret etmektedir. Eğer istismarcı, ailenin dışından

biri ise konunun genellikle polise ve yargıya yansıtılma olasılığı bulunmaktadır.

Araştırmalar, cinsel istismara uğramış çocukların, kendilerine bir zarar geleceğinden korktukları durumlarda istismarı açığa vurmaktan kaçınabileceklerine göstermektedir. Uğradıkları cinsel istismar nedeniyle suçluluk duyguları içinde olan kişilerin de istismarı açığa vurmaktan kaçındıkları gözlenmiştir.

Çocuklar kendilerini güvende hissettiklerinde, uğradıkları istismarı açığa vurabilirler. Bu nedenle, istismarın açığa vurulmasında çocukla ilgilenen kişinin rolü önemlidir. Bu gibi kimselerin çocuğun söylediklerine inanması ve çocuğun bu kimseye güvenmesi istismarın açığa vurulmasında etkili olur.

Kaynaklarda çocuk cinsel istismarı ile ilgili iki tip açığa vurma tanımlanmaktadır. Bunlar: a) Kazara açığa vurma, b) Amaçlı açığa vurmadır.

Kazara yapılan açığa vurma, niyet edilmeden ve tesadüfen istismarın açığa çıkmasıdır. Amaçlı açığa vurma ise, çocuğun uğradığı istismar hakkında bilinçli olarak konuşmaya karar vermesi sonucu istismarın anlatılmasıdır. Araştırmalar, büyük çocuklara göre küçük çocukların cinsel istismarı çoğunlukla kazara açığa vurduklarını, yani küçük çocukların uğradıkları cinsel istismarı kendiliklerinden anlattıkları, büyük çocukların ise kendilerine bir yetişkin sorduğu zaman istismar itirafında bulundukları saptanmıştır. Kazara açığa vurmanın okul öncesi çocukları tarafından, amaçlı açığa vurmanın ise çoğunlukla ergenler tarafından yapıldığı bulunmuştur (Sorensen ve Snow, 1991).

Kazara yapılan açığa vurmanın mı yoksa amaçlı açığa vurmanın mı daha çok yapıldığı konusunda kesin bir şey söylemek olanaklı değildir. Bazı yazarlar, tüm açığa vurmaların içinde kazara yapılanların büyük çoğunluğu oluşturduğunu ileri sürmekle birlikte, bunun zıddının da doğru olduğuna işaret eden

çalışmalara rastlanmaktadır. Araştırmaların ortaya koyduğu bir diğer konu ise, açığa vurma sürecinde çocukların istismarı önce inkâr etme eğilimi gösterdikleri fakat sonradan olayı kabul ettikleridir.

Açığa vurulan cinsel istismarın doğruluğunun araştırılması yaşamsal öneme sahiptir. Bu konuda görevli soruşturmacıların araştırmalarını büyük bir duyarlılık, sorumluluk ve gizlilik içinde sürdürmeleri gerekir. Çünkü cinsel istismar sanıklarının veya suçlularının soruşturma sırasında veya daha sonraki yasal süreç içinde intihar etme olasılığı vardır. Bunun yanında, çocuğun yakınlarının öç alabilecekleri veya yerel halkın galeyana gelerek linç girişiminde bulunabileceği ihtimali göz ardı edilmemelidir. Soruşturmacılar, çocukların gerçekdışı iddia ve suçlamalarda bulunabilecekleri, iddiaları çarpıtabilecekleri veya kendilerine cinsel istismar iddialarının öğretilmiş olabileceği ihtimallerini de dikkate almak zorundadır.

CİNSEL İSTİSMARIN AÇIĞA VURULMASI İLE İLGİLİ SORUNLAR

Çocuklar ve gençler, uğradıkları istismarı gizlemeyi veya inkâr etmeyi kendileri için en iyisi olduğunu düşünebilir veya istismarla ilgili kötü anıları belleklerinden tümüyle silmiş olabilirler. Bunda, toplumda geçerli sosyal tabuların baskısının rolü olabildiği gibi, kişiyi tıbbi ve psikolojik yardım aramaktan vazgeçiren olumsuz tıbbi müdahalelerin ve uygulamaların da katkısı vardır.

Tıp mensupları da, çeşitli nedenlerle istismarın belirtilerinin belirgin olmasına karşın bu belirtileri görmezlikten gelebilirler. Bu durum, bedensel veya cinsel istismar tanısını atlamaları ya da istismarı diğer tanı kategorileri ile karıştırmaları ile sonuçlanabilir. Böylece, bu olgulara yanlış tanı konabilir veya hiç tanı konmamış olabilir.

Cinsel istismar olgularında yanlış tanı konması veya görülen tabloda istismarın nedensel bir faktör olduğunun farkında olunmaması ya da istismar öyküsü bulunmayan bir kimseye bu yönde bir tanı konması, kaçınılmaz olarak bir dizi sonuca yol açabilir. Örneğin, yanlış tanı konması cinsel istismarcıların yasaların açıklarından yararlanarak cezalandırılmaktan kurtulmasını veya istismar kurbanlarının, gereksiz yere hastaneye yatırılarak ilaç ve elektroşok veya diğer psikiyatrik tedavilerin uygulanmasına neden olabilir.

Cinsel istismar kurbanlarının, uğradıkları istismarı gizlemelerine neden olan ve onları yardım aramaktan alıkoyan başka olumsuzluklar da vardır. Bunlar örneğin, mağdura karşı duyarsızlık veya tıp personelinin bizzat kendilerinin istismarda bulunması olabilir. Özellikle bazı tıbbî personel, temaruz yaptığı sanılan ve psikosomatik yakınmaları veya fobik korkuları olan, işbirliğinde bulunmayan, aşırı bağımlı ya da sürekli yakınan hastalara karşı duyarsızlık ve ilgisizlik gösterebilirler. Tıp personeli arasında, cinsel istismarda bulunanların olduğu konusundaki bilgiler, tekrar istismar edilmeye karşı çok duyarlı olan istismar kurbanlarını bu kişilerden uzaklaştırıcı bir etki yapabilir.

Hekimlerin, bu gibi durumları bilmelerinde ve cinsel istismardan kuşkulandıkları takdirde, bu durumu o kişilerle paylaşmalarında yarar vardır. Ancak, bunu yaparken cinsel istismar kuşkusu temelsiz olmamalıdır ve kişilerde gözlenen belirtilerin, cinsel istismardan başka fiziksel ve duygusal ihmal veya istismara uğramanın sonuçları da olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bunlardan daha önemlisi, cinsel istismar açığa çıktığı takdirde terapistlerin bundan sonrasında ne yapacaklarını ve tedavi edici hangi olanaklara sahip olduklarını önceden düşünmeleridir. Eğer kişiye o konuda yardımcı olunamayacaksa, cin-

sel istismar, öyküsünü açığa çıkarmaya çalışmanın bir yararı yoktur.

Bireyin yaşamında geçmiş bir istismar öyküsünün ortaya çıkarılması kişi için zor, stresli, tehlikeli ve hatta hayatı tehdit edici bir süreç olabildiği gibi, bazı kimselerde tümüyle rahatlatıcı etki de yapabilir. Bu iki durum arasında bir ayırım yapabilmek, mesleksel bir beceri ve deneyimin yanında, klinikçinin olaya bakışı, yaklaşımı, empati düzeyi ve duyarlı tutumu ile yakından ilgilidir.

Uzmanlar, cinsel istismara uğrayan kişilerle ilişkilerinde, sakin ve kabul edici bir tutum içinde, kurban veya istismarcı hakkında yargıda bulunmaktan titizlikle kaçınan, şaşkınlık, olumsuzluk veya inanmama davranışları göstermeksizin, cezalandırıcı ya da suçlayıcı olmadan ve bu yolla istismar kurbanını tekrar mağdur eden davranışlarda bulunmadan görevlerini sürdürmeye özen göstermelidir.

İstismar mağdurlarının doğrudan destek ifadelerine gereksinimleri vardır. Bu kimseler, istemedikleri takdirde kendileri hakkında bilgi vermeye zorlanmamalıdır. Bireylerin, istismarla veya kendi özel yaşamları ile ilgili ayrıntıları verip vermeme ya da tedaviyi kabul edip etmeme konularında seçme özgürlüğü ve hakkına sahip oldukları unutulmamalıdır.

CİNSEL İSTİSMARIN SAPTANMASI

Cinsel istismar olguları adliyeye yansıdığında, yasal süreç gereği cinsel istismarın kanıtlanması ve cinsel istismarın neden olduğu ruhsal durumun saptanması önem kazanır. İstismara uğrayan çocukların bedensel ve ruhsal değenlendirmesi adli tıp kurumunun görevleri arasındadır.

Cinsel istismarı saptamak ve cinsel istismara uğrayan çocukların ruhsal durumuna doğru bir biçimde tanı koymak her zaman olanaklı değildir. Çünkü birçok olguda kesin tıbbi ve

bedensel kanıtlar olmayabilir veya cinsel istismarın yol açtığı ya da cinsel istismara özgü psikolojik belirtiler görülmeyebilir.

Çocuk cinsel istismarını kanıtlamak veya cinsel istismara uğradıklarını söyleyen çocukların, gerçekten doğruyu söyleyip söylemediklerini saptamak için herhangi bir özel test veya araç yoktur. Bu amaçla kullanılmak için bazı ölçütler ileri sürülmüş olmakla birlikte, bunların çoğu klinik deneyimlere dayanmakta ve nesnel bilimsel değeri sınırlı bulunmaktadır. Ayrıca, cinsel istismarın değerlendirilmesinde tek bir bilgi ve belirti ile yetinilmemelidir. Çünkü istismarın tatmin edici tek bir işareti bulunmamaktadır. Cinsel istismar tanısında güvenli bir sonuca ulaşabilmek için değerlendirme süreçleri çeşitli faktörleri içeren çok boyutlu bir yaklaşıma dayandırılmak zorundadır.

Çocuğun cinsel istismara uğrayıp uğramadığının saptanması ve cinsel istismarın yol açtığı ruhsal sorunların teşhis edilmesi için yapılması gereken değerlendirmeler çok boyutlu yaklaşıma uygun olarak 4 grup altında açıklanabilir. Bunlar:

1) Yasal değerlendirmeler,
2) Tıbbi/bedensel değerlendirmeler,
3) Psikolojik değerlendirmeler,
4) Diğer değerlendirmelerdir

Yasal Değerlendirmeler

Yasal değerlendirmeler, çocuğun maruz kaldığı cinsel istismar iddiasının doğruluğunu araştırmak maksadıyla yapılan adli işlemleri ve uygulamaları içerir. Bu amaçla, tanıklardan yararlanılabilir ve uzman kanılarına başvurulabilir. Hekimler, özellikle çocuk ve ergen ruh hastalıkları alanında uzman doktorlar, cinsel istismara uğrayan çocuğun tanınmasında, tedavisinde, izleyen istismarlardan korunmasında ve yasal süreç içinde önemli görevler yüklenirler (Halverson vd., 1993).

a) Tanık Dinleme

Cinsel istismar suçluları genellikle gizlilik içinde hareket ederler. Bu yüzden çoğu olayda, istismarı ispat etmeye yarayan kanıtlar ya çok azdır veya hiç elde edilmez. Birçok cinsel istismar iddiası yetersiz kanıtlar nedeniyle sonuçlanmadan kalır.

Çoğunluk olguda, olayın tek görgü tanığı istismara maruz kalan çocuğun kendisidir. Bu durum, istismara dair çocuktan bilgi alınmasını ve çocuğun olaya ilişkin anlattıklarını çok önemli yapar. Çocuğun anlattıkları, yakınlarının verdiği bilgi ile desteklenebilir. Bu nedenle, istismara uğramış çocukların yakınları ile de görüşmek gerekir.

Çocuklar, güvendikleri kimselere sırlarını açıklarlar. Bazı cinsel istismar olaylarında çocuğun anlattıklarını doğrulayan tanıklar veya başka mağdurlar olabilir. Çoklu kurbanı olan istismar olgularında, sanık istismarcının tuzağına düşmüş olan diğer çocuklarla görüşmek yararlıdır.

Çocukların Tanıklığının Güvenilirliği

Küçük çocukların tanıklığına güvenilmediği öteden beri bilinen bir gerçektir. Bu güvensizlik, bazı ülkelerin yasal sistemlerine kurallar olarak girmiştir. Örneğin "Kanada Ceza Yasası"nda 18 yaşından küçüklerin, bir perde arkasında veya mahkeme salonunun dışından kapalı devre televizyonu vasıtasıyla, yeminsiz olarak tanıklık yapmaları uygun görülmektedir.

Bazı yazarlar, çocukların cinsel istismar iddiasında bulunurken yalan söylemediklerini savunmakta iseler de, gerçek olmayan suçlama olasılığı daima vardır. Bununla birlikte, araştırmacılar arasında, cinsel istismara uğrayan çocukların ileri sürdüğü gerçek dışı iddiaların oranının düşük olduğu konusunda görüş birliği bulunmaktadır.

Klinik raporlar, olguların sadece küçük bir oranının uydurulmuş olduğunu göstermektedir. Ayrıca, uydurulmuş ifadele-

rin çoğunluğunun, kasıtlı değil fakat yanlış yorumlamaların sonucu olduğu ve gerçek dışı ifadelerin çocuklardan çok yetişkinlerde görüldüğü bulunmuştur.

Bununla birlikte, çocuklar bilerek veya bilmeyerek uydurma iddialarda bulunabilirler. Çocuklar, uğradıklarını söyledikleri cinsel istismarı anlatırken, anlattıklarının ne anlama geldiğini bilmeden ifadede bulunabilirler. Çocuklar, verdikleri zararın bilincinde olmadan yalan söyleyebilir ve tanıklık yapabilirler.

Ebeveyn olarak veya kendi çocukluk anılarımızdan ve deneyimlerimizden, çocukların her zaman doğru konuşmadıklarını veya en azından doğrunun bir kısmını veya tamamını söylemediklerini biliyoruz Çocukların iddiaları gerçek olmayabilir veya yanlış kimseyi kendisine istismarda bulunmuş biri gibi gösterebilir. Bu durum, çocuğun istismarcıyı korumak istemesinden veya olayla ilgili hatırladıklarının doğru olmamasından ileri gelebilir. Çocukların yalan söylemeyeceklerine işaret eden "Çocuktan al haberi" veya "Sadece deliler ve çocuklar doğruyu söyler" gibi özdeyişlerin her zaman gerçeği yansıtmadığı kabul edilmelidir.

Yalan Tanıklık

Ebeveyn olarak veya kendi çocukluk anılarımızdan ve deneyimlerimizden, çocukların her zaman doğru konuşmadıklarını veya en azından doğrunun bir kısmını veya tamamını söylemediklerini biliyoruz.

Bizler büyüdükçe, doğru konuşmanın her zaman lehimize olmadığını ve başımızı derde sokabildiğini öğrenmek zorunda kalırız. Küçük çocuklar da, tıpkı büyükler gibi, başlarının derde girmemesi için yalan söyleyebilirler. Bu gerçeklerin, özellikle istismar soruşturmasını yapan kimse için, iddianın doğru olduğu yanılgısına düşmemesi ve suçlanan kişinin haksız yere mağ-

dur edilmemesi yönünden bilinmesinde yarar vardır (Ashcad, 1994).

Çocukların yalan tanıklığının nedenleri

Çocuklar, 4 yaşları dolayında doğru ile yalan arasında farkı bilirler ve bu yaşlarda yalan söylemenin yanlış olduğunu kavrarlar. Çocukların doğru sözlülüğü, olayın davranışla ilgili olmasına ve ortamın her günkü yaşamlarına yabancı olmamasına bağlı olarak artar.

Bununla birlikte kaynaklar, çocuğun cinsel istismarla ilgili yalan iddialarda bulunmasının en azından 5 nedeni olabileceğine işaret etmektedir. Bu nedenleri sırayla açıklayalım:

1) Yetişkin bir kimse, cinsel istismara uğradığını söylemesi için çocuğu cesaretlendirmiş, tembihte bulunmuş veya baskı yapmış olabilir. Yetişkin, suçlanan kişiden öç almak istemesi veya o kimseye karşı düşmanca duygular beslemesi nedeniyle, çocuğu gerçekdışı suçlamada bulunmaya kandırmış veya teşvik etmiş de olabilir. Buna ek olarak, yetişkin iftira ile kişisel bir menfaat elde etme peşinde olan bir kimse de olabilir ve bu amaçla çocuktan yararlanmaya çalışabilir.

Eşler arasında ayrılma veya boşanmanın olduğu aile çatışmalarında, çocukların gerçek dışı ifadelerde bulunabileceklerini ve bunun daha çok yetişkinlerden kaynaklandığı gözlenmiştir. Kavgalı boşanmalarda, çiftlerin çocuğu yanlarına almak için veya ziyaret konusunda birbiriyle çekiştikleri ve hatta savaşa girdikleri bu yüzden gerçekdışı iddialar ortaya attıkları ve buna da çocuklarını alet ettikleri bilinmektedir. Bunun ortaya çıkarılması ve doğru bilginin yine çocuktan alınması olanaklıdır.

2) Çocukların yalan bildirimde bulunmaları, görevli soruşturmacıların çocuğu yönlendirmelerinden ileri gelebilir. Çocukların istismara dair yalan söylemeyecekleri biçiminde, öznel ve yanlı bir görüşe sahip bu gibi görevlilerin, soruşturucu olmak-

tan çok telkin edici bir sorgulama tarzı kullanmaları gerçekdışı iddiaların ortaya çıkmasına yol açabilir.

3) Çocuğun ifadesinin doğruluğunu olumsuz etkileyen üçüncü neden, psikolojik sorunları olan bir yetişkinin, çocuğa aşırı baskı yapmasından kaynaklanabilir. Bu yetişkin, boşanmış ebeveyn olabilir ve suçlanan kişi ile çocuk arasındaki ilişkiyi yanlış yorumlayabilir.

Kuşkusuz boşanma olayı, ebeveynlerin ruhsal sağlığını sarsabilir ve onları çocuğun ifadelerini veya davranışlarını yanlış yorumlamaya daha yatkın yapabilir. Böyle ebeveynler, ruhsal sorunlarının etkisi altında, çocuğu sözde istismarla ilgili olarak sürekli sorgularlar; kendi sanrılarını (delüzyon) çocuğa kabul ettirmek için soru bombardımanı ile onu yoğun baskı altına alabilirler.

4) Çocuk, gerçekdışı istismar suçlamasına yetişkine karşı duyduğu öfke, kızgınlık ve öçalma duyguları nedeniyle veya misillemede bulunmak için başvurabilir. Örneğin, anne ve babasının boşanmalarına tepkide bulunmak için ve büyük olasılıkla evi terkeden ebeveynini cezalandırmak maksadıyla, çocukların gerçek dışı istismar iddiasında bulunmaları olasıdır.

5) Çocukların, gerçekdışı cinsel istismar suçlamasında bulunmalarına yol açan bir başka neden de, ruhsal bozukluklara sahip olmalarıdır.

Çocukların Tanıklığının Psikolojik Belirleyicileri

Küçük çocukların, tanıklık yönünden yeterli olup olmadıkları mahkemece belirlenmek zorundadır.

Tanıklığa yeterlik, takvim yaşının ve gelişimsel aşamanın bir işlevi olarak değişir. Bu nedenle, çocuğun tanıklıkta bulunmaya yeterli olup olmadığının belirlenmesinde gelişimsel bilgilerin önemli yeri vardır. Küçük bir çocuğun tanık olarak yeterli-

ğini, yaşı, psikososyal işleyiş düzeyi, içinde bulunduğu ruhsal ve duygusal durum ile aile koşulları etkiler.

Bilişsel olarak, "işlem öncesi dönem"deki (2-7 yaş arası) bir çocuk, telkine çok müsaittir. Bu dönemde çocuklar, kolayca örselenebilen verimsiz bellek işlevlerine sahiptir. Bunun sonucu, anlık olayların hatırlanması, çarpıtılması ve bunların olay sonrası belleğe dahil edilmesi yoluyla netliklerini yitirmeleri olasıdır.

İşlem öncesi dönemdeki çocuklarda, zaman ve sıra kavramları marjinal olarak geliştiğinden, olayların ne zaman gerçekleştiği, çoklu istismar olup olmadığını veya iddia edilen istismarı çevreleyen ortamları belirlemek güçtür. Tabloyu, sınırlı dil becerileri ve gelişimsel olarak olgunlaşmamış mantıksal işlemler tamamlar ve bu durum tüm düzeylerde iletişimi engeller.

İşlem öncesi dönemdeki çocuklarda, bir olayla ilgili bellek güvenirliği ve miktarı düşük, fakat telkine müsait olma düzeyi yüksektir. Bu çocuklarda sınırlı hatırlama becerileri, sınırlı seçici dikkat, sınırlı bilgi ile ilişkili düşük düzeylerdeki kavrama nedeniyle, bellek süreçleri tam olarak etkin değildir.

Görgü tanığı ile ilgili çalışmalar, stresin ve geçen zamanın olayların hatırlanmasındaki çarpıtmanın artması ile ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Kişisel ihtiyaçlar, yanlılık, duygular ve sosyal beklentiler hatırlananı etkiler; bellek boşlukları doldurulur ve tutarsızlıklar ortadan kaldırılır.

Küçük çocuklar üzerinde yapılan araştırmaların sonuçlarına göre:

a) Doğru hatırlama, çocukların anlama ve yaşantı alanına giren olaylar için büyük, fakat tanıdık olmayan, yorumlanamayan veya duygusal olarak üzücü olaylar için azdır.
b) Zaman, yer, kişi veya akrabalık gibi sabit olaylara ilişkin bellek ile karşılaştırıldığında, fiillerle ilgili bilginin hatırlanması daha iyidir.

c) Soru formatlarından ziyade, serbest hatırlama yöntemi uygulandığında, hatırlamanın doğruluğu artar.

Çocukların, yetişkinler gibi yalan söyleyebilecekleri bilinmekle birlikte, çocuğun kasıtlı ve kötü niyetli yalan ve ifadelerini kasıtsız veya kabul edilebilir özür ve kabahatlerinden ayırmak için kesin bir yol bulunmamaktadır. Çocuğun dürüst ve dürüst olmayan davranışları, ortamsal etkilerle, güdülenmeler sonucu veya zorlama altında değişebilir.

Psikolojide, 9 yaşında bir çocuğun gelişimsel olarak henüz toplumun kurallarını ve beklentilerini içselleştiremediği geleneksellik öncesi düşünce düzeyinde olduğu kabul edilir. Bu aşamanın özelliği, fiillerin ve yargıların "benmerkezci" olması ve dış etkiler ve pragmatik sonuçlar tarafından yönetilmesidir.

Çocukların tanıklığına başvurulduğu zaman, gelişimsel özelliklerini göz önünde bulundurmak gerekir. Psikoloji kaynakları, gelişimsel yeteneklerden yoksun veya olayları hatırlaması güdüsel ve ortamsal faktörlerin etkisi altında olan bir çocuğun iyi tanık olamayacağını ve bu nedenle, suçu ve sorumluluğu belirlemede, doğrulayıcı bağımsız kanıtlara başvurulması gerektiğini önermektedir.

Cinsel istismara uğrama ile ilgili iddiaların, çocuğun gerçekten böyle bir fiile maruz kalmış olmasının mı yoksa bozuk bir aile çevresinin mi sonucu olduğu çocuk üzerinde fazla hasara yol açmadan ortaya çıkarılmalıdır. Gerçeklerin ortaya çıkması, haksız suçlamalara meydan vermemek açısından da zorunludur. Bu nedenle, cinsel istismar iddialarının sadece çocuk ve istismar konularında deneyimli uzman kişilerce incelenmesi gerekir.

Cinsel istismar suçlamalarının incelenmesinde, polisler, hukukçular ve sosyal hizmet görevlileri etkin rol oynarlar. Ancak, bu kişilerin çocuk psikolojisi ve gelişimi konularında bilgi ve deneyimleri olmamasının uygulamalarda birtakım hatalara yol

açtığı görülmüştür. Cinsel istismara uğramış çocukları tanıyabilmek ve yasal sürece yardımcı olabilmek için, bu konuda eğitim görmüş deneyimli meslekten kişilere ve güvenilir görüşme ve değerlendirme yöntemlerine ihtiyaç vardır.

b) Bilirkişi İncelemesi

Çocuk cinsel istismarının tanınması ve istismarın çocukta yol açtığı psikolojik sorunlara teşhis konması, yasal süreçlerin sonuçlanmasına büyük ve önemli katkıda bulunur. İstismarın klinik bulguları, ceza yargılamalarını ve çocukları korumak için çocuk muhakemesi ve boşanma davası süreçlerini başlatmaya karar vermede büyük ağırlığa sahiptir. Bu amaçla, klinisyenlerden uzman bilirkişi olarak, cinsel istismarı saptamaları için tanıklıkta bulunmaları istenir.

Tıbbi tanıklık hekimler tarafından yapılır. Cinsel istismarın psikolojik etkileri hakkında bilirkişilik ise, bu alanda bilgi ve deneyim sahibi adli tıp uzmanı hekimler, çocuk hastalıkları doktorları, çocuk ruh sağlığı uzmanı hekimler, çocuk ve adli psikoloji alanında uzman psikologlar, deneyimli sosyal hizmet uzmanları, psikiyatristler ve deneyimli hemşiler tarafından sağlanır (Myers, 1993).

Bir kimsenin bilirkişi olarak tanıklıkta bulunabilmesi için yeterli düzeyde bilgi, beceri, deneyim, eğitim ve öğrenime sahip olması şarttır. Çocuk istismarı olgularında en önemli koşul, bilirkişinin çocuk cinsel istismarı konusunda geniş bir deneyime sahibi olması ve ilgili yayınları düzenli olarak izlemesidir.

c) Yargı Süreci

Çocuk cinsel istismarının mahkemede kanıtlanıp karara bağlanması ağır ve bir o kadar da sorumluluğu gerektiren bir süreçtir. Çocuklarına cinsel saldırı yapıldığını öğrenen ebeveyn-

ler, yasal girişimlerde bulunup bulunmama konusunda çelişkili duygu ve düşüncelere sahiptirler. Genellikle, ebeveynler çevreleri tarafından suçun resmi makamlara bildirilmesi için teşvik edilirler ki, doğrusu da budur.

Ebeveynler, bir yandan çocukları istismardan korumak için sosyal yükümlülüklerini yerine getirme sorumluluğu diğer yandan da istismara uğramış çocuklarının yargı süreci içinde tekrar travmaya maruz kalacağına dair kaygılarının yol açtığı ikilemin baskısı altındadırlar. Bu dönem, ebeveynlerin tereddütler içinde olduğu sıkıntılı ve zor bir dönemdir.

Ebeveynler, çocuklarının söylediklerinin doğruluğu hakkında kuşku içinde olabilirler. Bu gibi ebeveynlerin zihinlerinde, çocuklarının söylediklerinin yalan mı yoksa sadece onların birer fantezisi mi olduğuna dair sorular belirebilir. Ebeveynlerin, polis soruşturması ve yargı ile ilgili korkuları da olabilir.

İstismara uğramış çocukların ebeveynlerine polisin tepkisi çok değişik olabilir ve bu tepkinin bazı ebeveynlerde suçluluk duyguları uyandırdığı saptanmıştır. Kimi olgularda ebeveynler, kendilerini yasal sürecin dışında kaldığını hissederler. Bu durum özellikle, soruşturmanın gidişi, suçlunun tutuklanması ve mahkûm olması hakkında bilgi elde etmede güçlüklerle karşılaştıklarında ortaya çıkar.

Ebeveynler, yapılan soruşturmanın ve mahkeme önüne çıkmanın çocuğa etkisine dair çoğu kez kaygı içindedirler. Kuşkusuz, kendisini istismar eden suçlu ile birlikte mahkeme önüne çıkmak, çocukların üzerinde, uğradıkları istismara ek bir travma etkisi yapar. Bu etkiler altındaki ebeveynlerden, istismara uğramış çocuklarına yardım etmelerinin beklenmesi güçtür. Ebeveynler, tüm bu duygu ve tepkilerini psikoterapi oturumlarında dökmek gereksinimindedirler. Ancak, bu gibi oturumlara çocukların katılmaması gerekir.

Olay adliyeye yansıdıktan sonra, çocuğun uğradığı istismarı mahkemede yargıca anlatmasına sıra gelir. Mahkemede çocuğa, utanmasına ve kötü olayları anımsayarak tekrar yaşamasına neden olan sorular sorulur.

Çocuğun mahkeme önünde suçlamak zorunda kaldığı kişi, babası veya aileden biri olabilir ve o anda da mahkeme salonunda hazır bulunabilir. Bu durum, çocuk için duygusal yükü çok ağır olan bir ortam yaratır. Buna mahkemelerin mekânsal özelliklerinin yol açtığı stres de eklenince, tüm süreç çocuk için taşınması güç bir yaşantı haline gelebilir.

İstismar suçlusu yakalandıktan ve çocuk gerekli yasal ve tıbbi işlemlerden geçtikten sonra, gerçekte sorunlar bitmiş değil fakat henüz başlamıştır. Çünkü genellikle istismarın tek tanığı olan küçük çocuk, yargıç karşısında güvenilir bir tanık olduğunu kanıtlamak durumundadır. Avukatların, sanıkların ve diğer yetişkinlerin becerilerine ek olarak, yasal sistemdeki boşluklar ve yetersizlikler karşısında korkmuş küçük bir çocuğun çabaları etkin bir sonuç vermeyebilir. Bunun sonucunda çocuk, kendini istismar eden suçluyu mahkûm ettirmediği bir mahkemeden, büyük bir stres yaşantısı daha geçirerek çıkabilir.

Çocuklar mahkemede, yetişkinlerin yalan söyleyebildiklerine ve yargıyı kolaylıkla atlatabildiklerine tanık olurlar. Mahkemedeki yaşantıları çocukta, doğruyu söylediği takdirde bunun kendisine ve yakınlarına yeni dertler açacağı veya kendisine inanılmayacağı duygusunun oluşmasına yol açabilir. Böylece istismara maruz kalmış bir çocuk, polisten ve mahkemelerden fazla bir şey umulmamasının gerektiğini öğrenmiş olarak, toplumun kırgın ve çaresiz üyeleri arasına katılabilir.

Tıbbî Muayene ve Değerlendirme

Cinsel istismara uğramış çocukların tıbbî/bedensel muayene ve değerlendirmesi, yasal soruşturma sürecinin önemli bir bölümünü oluşturur.

Tıbbî muayene ve değerlendirme, çocuğun cinsel istismara maruz kalıp kalmadığının saptanması ve böyle bir durum söz konusu ise yasal kanıtların toplanması amacıyla yapılır.

Çocuğun tıbbî muayene ve değerlendirmesinin yapılabilmesi için bazı gerekçelerin ve işaretlerin bulunması gerekir. Bunlar örneğin:

a) Çocuğun cinsel istismara uğradığını ifade etmesi,
b) Ebeveynin, çocuğun cinsel istismara uğradığına işaret eden aşırı ve belirgin davranış değişikliklerini gözlemeleri ve bu konuda yakınmada bulunmaları,
c) Bazı tıbbi belirti ve işaretlerin görülmesi,
d) Çevrede, çocuklara taciz etmekle bilinen veya şüphelenilen bir kimsenin veya sanığın varlığı gibi nedenler olabilir.

Bunlara ek olarak, çocuğun çok küçük yaşta olması veya gelişimsel bir özürü bulunması, maruz kaldığı cinsel istismar hakkında bilgi verememesine yol açabilir. Bu durumda da, cinsel istismarın tıbbi muayene ile saptanması yoluna gidilir. Ancak tıbbi kanıt her zaman cinsel istismarın gerçek işaretçisi olmayabilir. Bazı nadir rastlanan olgularda genital ve anal anormallikler cinsel istismara uğramamış çocuklarda da bulunabilir.

Tıbbî Muayenenin Yapılması

Cinsel istismar kurbanı çocuğun bedensel muayenesi, çocukla hekim arasında rahat ve içten ilişkinin kurulduğu bir ortamda yapılmalıdır. Hekimin, muayenede ne yapacağını açıklaması, laboratuvar aletlerini ve muayene odasında bulunan araçları tanıtması, çocuğun duyduğu korkuyu azaltarak rahatlamasına katkıda bulunur. Tıbbi muayenenin, uzman bir "çocuk jinekoloğu-kadın hastalıkları ve doğum uzmanı hekim" tarafından ve sadece bir kez yapılması önerilmektedir.

Muayenede önce, çocuğun genel fiziksel görünüşü değerlendirilir. Bu değerlendirmede, çocuğun duygusal ifadesi, davranış ve duygu durumuna dair bilgi edinilmeye çalışılır. Muayenede kötü muamele, ihmal ve kötü beslenmenin belirti ve işaretleri araştırılır. Kısa bir genel gözden geçirmenin çocuğun söylemediği başka berelenmeleri de ortaya çıkarmaya yararı vardır.

Tıbbi muayeneler çocuk için stres oluşturur. Bedenin istismara uğramış tüm bölümlerinin ve özellikle, "meme" ve bedenin alt kısmında "pelvis", "rektal bölge" muayeneleri çocuk için stres yaratır. Muayeneyi yapan hekim, çocuk ile sürekli konuşarak, onunla göz-göze teması sürdürerek ve her bir muayene safhasında açıklamalarda bulunarak muayeneyi gerçekleştirmeye çalışır. Bu sırada çocuğa duyguları ve tepkileri hakkında sorular sorulabilir.

Çocuğun muayeneyi, örneğin durdurması veya ara vermeyi istemesi biçiminde denetlemesine olanak verilmelidir. Çocuğa, isterse bir ayna ile pelvis muayenesini izlemesinin sağlanması, göğüslerinin veya karnının muayenesi sırasında ellerini hekimin elleri üzerine koyabilmesi için izin verilmesi bu kapsamda önerilen yaklaşımlardır.

Denetimi güç bazı çocukların muayenesi için alışılagelmişin dışında yöntemlere ve hatta ilaçlarla sakinleştirmeye dahi başvurulması gerekebilir. Ancak bu yöntemlere başvurmadan önce, derin nefes alma ve gevşeme tekniklerinden yararlanılması tercih edilmelidir. Uzmanlar cinsel istismarın, sakinleştirici ilaç verilerek muayenesinin bazı olgularda ters sonuçlara yol açabileceği açısından mahzurlu olduğunu ileri sürmektedir. Bunun nedeni de, istismar kurbanı bu çocukların veya ergenlerin, kendilerine ilaç verilerek istismara maruz bırakılmış olabilecekleri gösterilmektedir. Böyle bir deneyimi olan istismar kurbanı ço-

cuk ve gençler, ilaçların etkisi ile denetimlerini tekrar yitirebilecekleri ve istismara uğrayacakları korkusuna kapılabilirler.

Muayene sonunda hekimler, çocuğun bir hastaneye yatırılarak tedavisinin sürdürülmesi gerektiği kanısında olabilirler. Ancak böyle bir karara giderken, bazı olguların hastaneye yatırılmalarının yarardan çok zarar getirebileceği de düşünülmelidir. Çünkü hastaneye yatırılma cinsel istismar kurbanı çocuklar için, istismarın gerçekleştiği çaresizlik ortamını tekrar çağrıştırabilir. Ayrıca, yine bazı mağdurlar hastanede iken veya çocukluğunda hastaneye yatırıldıklarında istismara uğramış olabilirler veya istismarı yapan kişi tarafından hastaneye yatırılmakla tehdit edilmiş olabilirler. Tüm bu olasılıklar, kişinin hastaneye yatmaktan kaçınması için yeterli nedenlerdir.

Muayene sonucunda hazırlanan yazılı raporda, bedensel bulguların yeri ve konumunun, çizimle, fotoğrafla, video kayıtla veya bunların hepsi ile birlikte belirtilmesi gerekir. Tıp kaydında hekimin, anlamlı bedensel bulgulara dair görüşleri yer alır. Muayeneyi yapan hekimin, bulgularını ifade ederken, kullandığı terimleri dikkatle seçmesi, mesleksel sözcük ve cümlelerin geçerli literatüre uygun ve tıp dışı meslekten olanların da anlayabileceği biçimde olmasına özen göstermesi gerekir.

Cinsel istismara uğramış çocukların tıbbi muayene ve değerlendirmesinin yapılması, özel süreçleri gerektirir. Her şeyden önce, muayeneyi yapan hekim, çocuk ve cinsel istismar konusunda iyi eğitilmiş olmalıdır. Çünkü ancak iyi eğitim görmüş deneyimli bir hekim, bulguları tanıyabilir ve normal bulguları normal olmayanlarda ayırabilir. Hekimin böyle bir beceriye sahip olması, genital bulguların yaş ve travmanın türüne göre değişiklik gösterdiği çocuk cinsel istismar olaylarında önemlidir. Muayene esnasında, numune alınarak (örneğin kan veya meni gibi), adlî suç kanıtlarının toplanması ve muayenenin "video" ve "audio" kaydının yapılması yasal sürecin bir diğer

önemli yönüdür. Bu konular aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

a) Numune Alma

Numuneler, laboratuvar incelemesi için toplanır ve bu incelemenin sonuçları mahkemede alınacak kararlarda kritik bir öneme sahiptir. Numune, istismar nedeniyle cinsel yolla geçme olasılığı bulunan hastalıkları ortaya çıkarmak amacıyla da alınır.

Numuneler, istismarın gerçekleştiğine ve kimin tarafından yapıldığına dair kanıtlar sağlar. Örneğin yazarlar arasında, canlı spermlerin veya meninin, cinsel istismarın önemli bir doğrulayıcı kanıtı olduğuna dair görüş birliği bulunmaktadır.

"DNA" tiplemesi için numune alınması, çocuğa cinsel saldırıda bulunan kimseyi saptamak amacıyla yapılır. Cinsel istismar mağduru çocuklar, hamilelik veya AIDS ve frengi gibi hastalıklarla ilgili olarak, kuşku ve korku duyabilir. Bu gibi durumlarda çocukların, sadece yüksek bir risk söz konusu olduğunda uygun kan testlerinden geçirilmeleri önerilmektedir.

Tüm tıbbi kayıtlar, yasal belgelerdir ve yasal süreç boyunca güvenlik altında bulundurulmaları gerekir. Bu belgeler, herhangi bir değiştirilme, tahrifat veya kaybolma kuşkusuna yer vermeyecek biçimde, doktorun veya ilgili sağlık kuruluşunun ya da adliyenin koruması altında bulundurulmak ve kilitli bir yerde saklanmak zorundadır.

b) Audio ve Video Kayıt

Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak, audio ve video kayıt yoluyla kanıt oluşturulmasına, giderek artan sıklıkla başvurulmakla birlikte bu kayıtların mahkemede kanıt olarak kullanılması konusunda çelişkili görüşler ileri sürülmektedir.

Yargı organları dışında kaydedilmiş ifadeleri kanıt olarak kullanmaya karşı yasal itiraz, davalının, suçlayan kişi ile duruşmada yüzleşme hakkına sahip olduğu kuralından kaynaklanmaktadır. Audio veya video kayıtta yüzleşme yoktur ve taraflar dolaylı yoldan karşı karşıya gelmektedir. Buna karşın, savcıların bu gibi kayıtları kanıt olarak duruşmaya getirdikleri görülmüştür.

Çocukla yapılan ilk görüşmenin video kaydı alınarak, mahkemede kanıt olarak kullanılmasının avantajları olduğu da ileri sürülmektedir. Bu görüşte olanlara göre, iyi kaydedilmiş olması koşuluyla, "video teyb"e alınmış bir görüşme, cinsel istismar hakkında kuşkuya yer bırakmayan bilgiler sağlayabilir. Bu kayıtın, aynı zamanda, sanığın, suçu kabul etmesini çabuklaştırmak ve duruşmanın uzamaması açılarından da yararlı olduğu bildirilmektedir.

c) Cinsel İstismar Bulgularının Araştırılması

Tıbbi muayene ve değerlendirmeler, çocuğun uğradığı cinsel istismarın kesin olarak saptanmasının bir yolu değildir. Çünkü gerçekten istismar edilmiş bazı olgularda, istismarın herhangi bir tıbbî kanıtına rastlanmayabilir. Bu durumda, çocuğun uğradığı cinsel istismar hakkında sadece tıbbi muayene ile bilgi elde edilmesi olanaklı değildir. Cinsel istismar kurbanı çocukların kapsamlı ruhsal sağlık muayenesine ek olarak tıbbi, psikolojik yasal değerlendirmeleri de yapılmalıdır.

Cinsel istismara uğrayan çocukların büyük bir bölümünde, herhangi bir bedensel berelenme kanıtının bulunamayışı çeşitli nedenlerden ileri gelebilir. Bunun önde gelen nedenlerinden biri, cinsel istismarın çoğu zaman, teşhir, okşama, sürtme, "oral-genital" ilişki biçimlerinde yapılmasıdır ki, bu tür ilişkilerin herhangi bir berelenmeye yol açma olasılığı azdır. Ayrıca istismarcılar, cinsel istismar suçunun ortaya çıkmaması veya cinsel

ilişkiyi daha uzun zaman devam ettirebilmek için çocukta berelenmelere yol açmamaya özen göstermiş olabilirler.

Cinsel istismar gören çocuklarda, istismarın izlerine her zaman rastlanmamasının bir başka nedeni de, istismarcıların zor kullanmaktan çok çocukları kandırarak veya tehdit ederek amaçlarına ulaşmalarıdır. Cinsel istismarın bedensel istismarla birlikte yapılması, sık rastlanan bir durum değildir. Buna ek olarak, yabancı bir kimsenin cinsel saldırısına göre, bir akraba veya yakının yaptığı cinsel istismarın berelenmeye yol açma olasılığının daha az olduğu saptanmıştır.

Bays ve Chadwick (1993), cinsel istismara uğramış olmalarına karşın, çocuklarda tıbbi muayenede herhangi bir bedensel bulgu saptanamamasının nedenlerini şöyle sıralamaktadır:

1. Tıbbi muayenenin gecikmiş olması, olumlu bulguların elde edilmesi olasılığını azaltır.
2. Cinsel istismara uğramış çocuklarda, özellikle çocuk istismardan sonra yıkanmışsa, idrarını veya büyük abtestini yapmışsa veya saldırının üzerinden 72 saat geçmişse, muayene sırasında meni veya boşalma kanıtının bulunması mümkün değildir.
3. Cinsel istismar sonucu bir berelenme olmuşsa, iyileşme hızla ve çoğu kez tümüyle gerçekleşir. Berelenme kanıtı, ergenlik döneminin başından itibaren "östrojen hormonu"nun etkisi ile kızlık zarı dokusunda meydana gelen değişmeler ile gizlenebilir. Eğer çocuğun muayene edilmesi günlerce ve haftalarca gecikirse, berelenme kanıtı en az düzeye iner veya hiçbir kanıt kalmaz.
4. Örneğin, okşama, öpme veya ağız yoluyla yapılan sapık ilişkiler (oral sadomi veya kunilingus) gibi birçok cinsel taciz tipi, herhangi bir bedensel bulgu bırakmaz.

5. Sertleşme ve boşalma yetersizliği olan, cinsel bakımdan iktidarsız pedofillerin, istismar fiilinden sonra bir kanıt bırakmamaları olasılığı vardır.
6. Çocuğa yapılan cinsel tecavüz, boşalma olmaksızın veya kızlık zarı gibi bir organda herhangi bir doku hasarı bırakmadan da gerçekleşebilir. Kız çocuğuna cinsel saldırı, penetrasyon olmadan da yapılabilir. Bu durumda, cinsel saldırının nasıl tanımlandığı önemlidir.
7. Anal kaslar, penisin çapından daha büyük hacimdeki gaytanın hasar bırakmadan geçmesine olanak verecek ölçüde esnektir.
8. Kızlık zarının esnek olması nedeniyle, parmak sokulması veya penis girmesi, büyük bir çocukta belirgin bir travmaya sebep olmayabilir veya sadece kızlık zarının geçiş bölgesinde bir büyümeye yol açabilir. Bu konu aşağıda daha ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

d) Kızlık Zarı Muayenesi

Kız çocukları, doğuştan çoklu birtakım bedensel anormaliklere sahip olmadıkları takdirde, genellikle kızlık zarı ile doğarlar. Tıp kaynakları, kızlık zarı olmadan doğan kız bebek olgusu kaydetmemektedir..

Normal kızlık zarlarının farklı biçimleri olduğu ve çocuklar geliştikçe kızlık zarının görünüş ve şeklinin de değiştiği bilinmektedir. Kızlık zarının görünüşü, hem travma sonucu ve hem de travma dışı nedenlerle değişebilir. Örneğin "östrojen hormonu"nun, kızlık zarının duyarlılığını ve görünüşünü değiştirebildiği saptanmıştır. Bunlara ek olarak, kızlık zarındaki geçitin çapının da, farklı pozisyonlarda ve muayene teknikleri ile değişebildiği bulunmuştur.

Kızlık zarındaki geçitin büyüklüğü yaşla artar. Buna ek olarak bu geçit, kızlık zarının tipine, vajinal gevşemeye, muayene

pozisyonuna göre ve istismarın gerçekleşmesinden sonra geçen zaman içinde değişebilir. Kızlık zarının berelendiği durumlarda, girişin iyileşme ile küçüldüğü saptanmıştır (Adams, 1991).

Tampon kullanmanın, kızlık zarında travmaya neden olduğuna dair kanıt bulunamamıştır. Kızlarda, normal mastürbasyonun "klitoral" ve "labial" olduğu ve bu nedenle kızlık zarı ile bir ilgisinin bulunmadığı kaydedilmektedir. Kazaların da kızlık zarında bir zedelenmeye neden olması, büyük ölçüde olasılık dışı kabul edilmektedir. Özetle, kazaların, mastürbasyonun veya "tampon" kullanmanın kızlık zarında veya iç genital yapılarda belirgin bir berelenmeye yol açma olasılığı yoktur.

Tıbbi uygulamalarda, kızlık zarı yırtıklarını araştırmak için "kolposkopi" adı verilen bir yöntemden ve anal veya vajinal genişlemeyi ölçmek için bazı tıbbi araçlardan yararlanılmaktadır. Ancak, bu yöntemle elde edilen bulguların ihtiyatla ele alınmasını gerekli kılan eleştiriler bulunmaktadır. Örneğin, bu araçların özgül olmayan ve aynı zamanda duyarsız sonuçlar verebilme özelliğine sahip oldukları ve bu durumun, yapılan muayenelerde yüksek oranlarda gerçekdışı bulguların elde edilmesine yol açtığı bildirilmektedir (Kutchinsky, 1992). Bu nedenle araştırmacılar, cinsel istismar teşhisinin genital bir ölçüme değil, daha çok çocuğun yaptığı betimsel ifadelere dayanması gerektiği görüşündedirler.

Kesinlik, çocuk cinsel istismarı teşhisinde amaçlanan önemli bir hedeftir. Çünkü çocuk cinsel istismarı ve sonuçları, hem etkilenen çocuk açısından hem de istismarla suçlanan sanık açısından yaşamsal önemi olan ciddi koşullardır. Ek olarak, çocuk cinsel istismarında kullanılan müdahale yöntemleri, uygulanması güç ve çocuk için olmasa bile, başka kimseler için yaralayıcı ve yıpratıcı olabilir. Kişilerin, cinsel istismarla haksız yere suçlanıp, lekelenmemeleri ve cezalandırılmamaları için, tanısal süreçlerde büyük özen ve duyarlılık gösterilmesi zorun-

ludur. Bu nedenle, uzmanların koydukları teşhise kesinlik ifadesinin eşlik etmesi aranmalıdır.

Cinsel istismarın yasal kanıtlarını oluşturmak amacı ile yapılan bir çalışmalarda, istismar işareti olarak aşağıdaki bedensel bulgular saptanmıştır (Kutu: 21)

Kutu: 21

Cinsel İstismarın Bedensel Kanıtları:

1. Kızlık zarında belirgin hasar veya yeni ya da eski yırtılmalardan ibaret ayrılmalar; yara izleri, normal biçimden belirgin sapma ve/veya kızlık zarında çürük,
2. Arka furşet bölgesinde berelenmeler. Bu berelenmeler, genellikle "neovaskülarizasyon" olarak adlandırılan, yeni kan damarlarında büyümenin eşlik ettiği yırtılmalardan veya iyileşmiş yırtılmaların yara izlerinden, çürüklerden, sıyrılmış alanlarda iyileşmeden oluşur.
3. Çocuğun diz-göğüs eğik vaziyette iken, nazikçe kaba etlerin çekilmesi ile anüsün karşıdan karşıya 15 mm çapından daha çok genişlemesi.

Bays ve Chadwick (1993) 36 adet klinik çalışmanın sonuçlarını ve 19 adet konu ile ilgili başka makaleleri değerlendirdikten sonra, cinsel istismarın tanısal bulgularını aşağıdaki gibi sınıflandırmıştır (Kutu: 22):

Kutu : 22

1. İstismar öyküsünün yokluğunda dahi cinsel istismarın tanısal/özgül bulguları:
   (a) Meni, sperm veya asid fosfataz'ın varlığı,
   (b) Hamilelik,
   (c) Kazaya ilişkin yeterli bir açıklama olmadığı halde, yeni olmuş genital ve anal bereler (laserasyon, abrazyon,

kontüzyon, transeksiyon, iç kanamalar, çürükler, peteşi ve ısırma izleri),

(d) Doğumla kazanılmamış, olumlu sifiliz ve gonore test ve kültürü,

(e) Doğumla veya kan yoluyla kazanılmamış HIV enfeksiyonu,

(f) Yaşa göre belirgin bir biçimde genişlemiş kızlık zarı girişi. Yeterli cerrahi veya kaza ile bağlantılı bir açıklaması olmaması koşuluyla, kızlık zarının yokluğu, kızlık zarı kalıntıları, iyileşmiş kesikler veya yaralar.

2. Cinsel istismarla tutarlı bulgular: (İstismar tanısında öykü ve diğer araştırmalar önemli olabilir).

(a) Genital veya anal Trichomonas, Chlomydia, Condyloma acuminita veya doğumla alınmamış Herpes II.

(b) Kızlık zarı dokusunda bozulmalar. Bu, posterior veya lateral angular konkoviteleri, transeksiyonları, miktar azalmasını ve yara izlerini içerir.

(c) Orta çizginin dışında anal yara izleri

(d) Orta çizginin dışında anal cilt parçaları,

(e) Anal genişleme (15-20mm),

(f) Tam genişlemeden sonra anal deliğin düzensiz olması,

(g) Kızlık zarı girişinin farklı muayene pozisyonlarında belirgin olarak genişlemesi.

3. Bazen, cinsel istismardan sonra görülen bulgular ve diğer nedenler: (İstismarın teşhisinde öykü ve diğer nedenler önemlidir.)

(a) Bakteriyel vajinosis,

(b) Kızlarda, çocuk bezine bağlanamayan labiyal yapışmalar,

(c) Arka Furşet'de kolay ezilebilirlik,

(d) Tekrarlayan anal genişleme,

(e) Anüs çevresindeki dokuların ödemi,

(f) Anal kanalın kısalması ve tersine dönmesi,

(g) Anüs çevresinde fissürler,

(h) Anüs çevresindeki cildin kalınlaşması ve cilt kıvrımlarının azalması,
(i) Ergenlik öncesi erkek çocuklarda penis sertliğinin sürmesi.

Araştırmacılar, perinatal dönemin (gebeliğin 22. haftası ile yaşamın ilk haftasını kapsayan dönem) dışında, cinsel olmayan yollarla bulaşıcı cinsel hastalıkların aktarılmasının nadir olduğu görüşündedirler. Perinatal aktarım olmadığında, gonore (bel soğukluğu) veya sifiliz infeksiyonları cinsel istismarın tanısal kanıtları olarak alınmaktadır. Herpes tip 2, Klomidya, Trikomoniyazis ve Kondiloma infeksiyonlarının, özellikle bebeklikten çıkmış çocuklarda çok büyük olasılıkla istismar nedeniyle olduğu kabul edilmektedir.

Klomidya, Trikomoniyazis, genital siğiller veya HIV infeksiyonu teşhis edildiğinde, 3 yaşından küçük çocuklarda dahi cinsel istismarın düşünülmesi gerektiği bildirilmektedir. Bu tanıya giderken, davranış değerlendirmelerinin, görüşmenin, kültür ve tıbbi muayenenin yapılması da önerilmektedir. Böyle bir değerlendirme ile aynı zamanda cinsel istismarın neden olduğu bulguları taklit eden koşulları ayırmak olanağını da elde edilebileceği bildirilmektedir.

Cinsel istismarın neden olduğu fiziksel bulguları taklit eden çeşitli dermatolojik, doğumsal (congenital) travmatik koşullar ve infeksiyon hastalığı saptanmıştır. Cinsel saldırı sonucu olan travma ile en çok karıştırılan dermatolojik koşulun, "Liken sklerozu" olduğu bildirilmektedir. Cinsel istismarı düşündüren fiziksel bulgulara, doğumsal hemanjiyomlar, streptokokal infeksiyonlar, apış arası berelenmeleri ve uretral koşullar örnek olarak verilmektedir.

Uzmanlar tıbbi muayenede, doğuştan getirilen koşullara ve anal bulgulara dikkat edilmesi ve cinsel istismar şüphesi uyan-

dıran anal bir değişikliğin başka tıbbi koşulların sonucu olabileceği konularında uyarıda bulunmaktadır. Bu tıbbi koşullara, "Crohn's Hastalığı", hemolitik üremik sendromlar, post mortem anal genişleme, nörojenik anüs genişlemesi, Liken sklerozu ve süreğen kabızlık örnek olarak verilmektedir. Bu arada, fissürlerin ve anal genişlemenin, hem kabız hem de cinsel istismara uğramış çocuklarda da görülebileceği bildirilmektedir.

Sonuç olarak, çocuğun cinsel istismara uğrayıp uğramadığının saptanması için yapılan tıbbi muayene, önemli bir uygulama olmakla birlikte birçok sorunu da içermektedir. Bu sorunların, cinsel istismarın açığa vurulmasının gecikmesinden ve istismar belirtilerinin çabuk düzelmesinden, muayene eden hekimin tekniğinden, çocuğun gösterdiği işbirliğinden ve istismarı taklit eden tıbbi koşulların varlığından kaynaklanabildiği anlaşılmaktadır.

Çocuk cinsel istismarı, tıbbi değerlendirmelerde çok dikkatli olunmasını gerekli kılmaktadır. Bu gibi çocukların belirli özelliklerine dair tıbbi değerlendirmeler, normatif verilere dayanılarak yapılmalıdır. Araştırmalara göre, normal evrende geniş boyutlarda değişkenlik söz konusudur. Normatif bilgilere dayanmayan bir değerlendirme güvenilir olmaktan uzaktır.

Cinsel istismarın, herkes tarafından kabul edilen bir tanımının olmaması, standardize karşılaştırma ölçütlerinin yokluğu ve cinsel istismar konusunda, değişik veya marjinal olarak eğitim görmüş yeterli tıbbi personelin bulunmaması, tıbbi değerlendirme sürecinin temel sorunları olarak ortaya çıkmaktadır. Tüm bu sorunlar, çocuk cinsel istismarı tanısına giderken, saptanan bedensel kanıtları, çoğu kez kesin sonuca gitmeye olanak vermeyen ve güvenilir olmayan bilgi kaynağı yapmaktadır. Ayrıca, tek bir bulguya dayanarak tanı koymanın mahzurlu olduğu açıktır.

Güvenilir tanıya gitmek için, çocuğun öyküsünün alınmasının büyük önemi vardır. Cinsel istismar iddiasının doğruluğu, çoklu kanıtların varlığında düşünülmelidir. Birçok kanıtın içinde, çocuğun uğradığı istismarla ilgili olarak söyledikleri üzerinde en çok durulması ve inanılması gereken bir tanı ölçütü olarak alınmalıdır.

Psikolojik Değerlendirmeler

Cinsel istismara uğramış bir çocuğun psikolojik değerlendirmesi, görüşme yoluyla ve testler uygulanarak yapılır.

Çocuklarla Görüşme

Cinsel istismar iddiası ile ilgili olarak gerçeğin saptanmasının en emin yolu ve bu amaçla en sık başvurulan yöntemlerden biri, istismara maruz kaldığı iddia edilen çocukla yapılan görüşmedir. Bu görüşme, genellikle soruşturma amaçlı görüşmedir ve istismarın gerçekten olup olmadığını, istismarın özelliğini ve istismarcının kim olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla yapılır (Stewart vd., 1993).

Görüşmeden elde edilen bilgiler, genellikle yargı organları tarafından yasal işlemlerde kullanılır. Bu nedenle, soruşturma amaçlı görüşmeler içerik bakımından klinik görüşmelere benzerse de birçok yönden farklıdır ve farklı süreçleri ve sorumlulukları içerir.

Çocukların Görüşme Yeteneği

Çocuklarla görüşme yapılması, iletişim yeteneklerinin gelişme düzeyi ile yakında ilgilidir. Çocuklarda, geçmiş yaşantılarına ve düşünce ve duygularına dair konuşabilmek için, temel dil gelişimi bilgisine sahip olmak gerekir. Bu konuda gelişim psikolojisinin kuram ve araştırmaları büyük yardımcıdır.

Çocuklar, karşılıklı konuşmayı düzenli aşamalarla öğrenmeler. Konuşmanın bazı yönleri 3 yaşına kadar öğrenilir ve diğer yönlerinin öğrenilmesi ise 10 yaşına kadar uzanır. İlk kelimeler 10-13 aylık iken konuşulur. Çocuklar, başlangıçta tek kelimeli cümlelerle konuşurlar fakat konuştuklarından daha fazlasını anlarlar.

Çoğu çocuk, 18-22 aylıkken 50 kelimelik bir sözcük dağarcığına sahip olur ve cümleleri iki veya daha çok kelime içermeye başlar. İki yaşındaki çocuklar, 2-3 kelimelik cümleler kurarlar fakat konuşmaları "telegrafik dil" olarak nitelendirilen bir özellik taşır. Bu yaştaki çocuklar, "içerik kelimelerini" (isim ve fiiller) kullanırlar fakat anlamları nakletmek için "işlev kelimelerini" (zamirler, edatlar ve harfi tarifler) çıkarırlar.

Okul öncesi çocuklar, geçmiş yaşantıları doğru bir biçimde tanımlayabilirler fakat bu çağdaki çocukların geçmiş zamanı kullanma ve zamanı kavramlaştırma yeteneği henüz iyi gelişmemiştir. Bu nedenle görüşmeciler, ya karmaşık geçmiş zaman cümleleri ile takvim tarihlerine dair soruları sormaktan kaçınmalı veya çocukların cevaplarını dikkatle yorumlamalıdır. Çocuklar, 5 yaşından 10 yaşına kadar daha uzun cümleleri, çokheceli kelimeleri, geçmiş ve gelecek zamanları ve karmaşık gramer yapılarını anlamaya ve kullanmaya başlarlar.

Çocukların dili kullanma yeteneği ortama göre değişir. Bu nedenle, bildik bir ortamda çocuğun dili kullanmada gösterdiği başarı, mahkeme gibi alışık olmadığı bir ortamda tamamen farklı olabilir. Her yaştaki çocuklar için görüşme bağlamı, çocuğun iletişim yeteneğine derin etki yapar.

Çocuklarla görüşme yapan görevliler, bu gerçekleri göz önünde bulundurarak uzun ve karmaşık sorular sormaktan kaçınmalı ve bunun yerine kısa kısa sorular kullanmayı tercih etmelidir. Örneğin, 6 veya 8 kelime uzunluğunda cümleleri anlayabilen bir çocuğa, uzun cümlelerle karmaşık sorular sormak-

tan bir sonuç alınmaz. Küçük çocuklar, bir sorunun anladıkları kısmına yanıt verirler, anlamadıkları kısmını yanıtsız bırakırlar.

Görüşmeciler, zamirleri kullanmaktan kaçınmalı ve kesin olarak bilinen kişinin adını kullanmalıdır. Aynı zamanda, çocuklarla görüşme yapılırken, örneğin, "eğer yorulursan bana bildir" gibi varsayımsal cümlelerin yerine "yorgun musun?" gibi doğrudan soru cümlelerinin kullanılması yerinde olur.

Kısaca, görüşmeciler soru sorarken ve cevapları yorumlarken, çocuğun iletişim yeteneğinin düzeyini değerlendirmek zorundadır. Görüşmeciler, çocukların yaşı küçüldükçe daha kısa cümleleri kullanabileceklerini ve kavrayabileceklerini, her cümlede daha az "fiil-isim" birimlerinin ve her bir kelimede de daha az hecenin bulunacağını gözönünde bulundurmalıdırlar (White ve Edelstein, 1991).

Cinsel İstismar Öyküsünün Alınması

Çocuğun cinsel istismar öyküsü, yasal süreçte kullanılan önemli bir kanıttır. Yargının nesnel olabilmesi için, çocuğun istismar öyküsünün titizlikle ele alınmasının ve olayın yol açtığı büyük duygusal infiallerin dışında ve tüm etkilerden uzak doğru olarak saptanmasının büyük önemi vardır. Bu alanda çalışmalar yapan uzmanlar, çocuğun uğradığı istismar hakkındaki görüşlerinin ve olaya dair verdiği bilgilerin, cinsel istismarın değerlendirilmesi ve iddianın doğruluğunun belirlenmesi açılarından büyük değer taşıdığı düşüncesindedirler.

Cinsel istismar kurbanı çocuklar, istismar olayını çoğu kez tüm açıklığı ve ayrıntıları ile anlatırlar. Çocuklar, kendilerine yapılan cinsel saldırı esnasında, bunu yapanların nerede olduklarını, kendilerine ne söylediklerini ve ilişkiye boyun eğmeleri için nelerin yapıldığını hatırlarlar. Bununla birlikte, çocuğun istismar öyküsünü anlatmasına engel olan veya zorlaştıran bazı durumlar da olabilir. Örneğin, çocuk babası veya evindeki başka

bir kimse ya da aileye yakın birisi tarafından istismar edilmiş olabilir. Bir kız çocuğunun, sevgi ve güven duyduğu ailesinden veya yakın akrabasından bir erkek tarafından cinsel istismara maruz bırakılarak, güvenine ihanet edilmesi çocuğun olayla ilgili olarak konuşmasında en büyük engeli ve zorluğu oluşturur.

Cinsel istismarla ilgili çocuğun konuşmasını daha da güçleştiren bir başka neden, istismarcının çocuğa, olanları gizli tutmasını tembih etmesi ve bunun için örneğin, "eğer bir kimseye söylersen, polis gelir seni götürür", "annen ölür" veya "ailemiz yıkılır" gibi tehditlerde bulunmasıdır. Bu tehditler sonucu, çocuklar sanki bir tuzağa yakalanmış gibi kendilerine yapılanlar hakkında konuşmaya cesaret edemez; gizlilik ve utanç duyguları giderek yoğunlaşır ve istismar sürdükçe tabloya, güçsüzlük ve çaresizlik duyguları katılır.

Çocuğun, maruz kaldığı istismar hakkında ayrıntılı bilgi vermeye istekli olması, çevresindeki kişilerin desteğine ve söylediklerinin sonuçları ile ilgili olarak, korku ve kaygı gibi duygular taşımamasına bağlıdır. Çocukların söylediklerini, sonradan geri aldıkları çok görülmüştür. Bu duruma özellikle aile içi istismar olgularında rastlanmaktadır. Çocukların, söylediklerini geri almalarının nedeni geçirilen yaşantıyı bastırma ihtiyacının koruyucu veya savunma mekanizması olarak devreye girmesinin bir sonucudur.

Bazı çocuklarda, istismar yaşantısının farklı tepkilere yol açtığı gözlenmiştir. Bu çocuklar, kendilerinin bir cinselliği olduğunu ve istismarcının da ifşa edilmekten korktuğunu fark ederek bu yolla istismarcı üzerinde belirli bir denetim gücüne sahip olduklarını düşünebilir ve bu güçten yararlanmak isteyebilir. Ancak, olay adliyeye yansıdığında, bu durum "baştan çıkarma" olarak nitelendirilebilir ve çocuğun aleyhine kullanılabilir. Böyle bir çocukla karşılaşıldığında, bilinmesi gereken konu, bu çocuk-

larda gözlenen herhangi bir açık cinsel davranışın, istismarın nedeni değil genellikle istismarın sonucu olduğudur.

Öykü Alma

İstismara maruz kalan çocuk görüşmeye getirildiğinde, önce çocuğu getiren yetişkinle görüşme yapılmalıdır. Bu görüşmede, esas öyküye girilir, yetişkinin olayı nasıl algıladığı ve duygusal durumunun nasıl olduğu konuları üzerinde durulur ve soruşturma belgeleri hazırlanır. Bu sırada çocuk ayrı bir odada bulunmalıdır.

Çocuk ve ebeveynlerle yapılan görüşme, olanaklı olduğunca birbirlerinden ayrı ortamlarda yürütülmelidir. Ayrı ortamlarda yapılan görüşme, hem çocuğa hem ebeveyne, kendi hayatları ile ilgili hassas konularda serbestçe konuşma olanağı sağlayacağı gibi, kendilerine önem verildiği ve saygı duyulduğu duygusunu da kazandıracaktır.

Çocuğun öyküsü, görüşmeci ile başbaşa olduğu bir ortamda alınır. Görüşmenin zamanı not edilmeli ve olanaklı olduğunca, saldırganın kim olduğu bilinerek çocuğa sorular yöneltilmelidir. Görüşme kayıtlarının, mahkemede kullanılabileceği olasılığına karşı, "audio" veya "video" kayıt gibi teknik olanaklardan yararlanılabilir. Ancak bu araçların, çocuğun bilgi vermesini olumsuz yönde etkileyecek biçimde kullanılmaması gerekir. Bunun için en iyi yaklaşım, bu araçların gizlenmesi yoluna gidilmesi değil, fakat onların varlığından çocuğun önceden haberdar edilmesidir.

Görüşmecinin, ebeveynin duygusal tepkilerini onaylamasının önemli ölçüde yararı olabilir. Görüşme sırasında örneğin, *"bu konu hakkında konuşmanın seni üzdüğünün farkındayım"* veya *"yaşadıklarının, senin için ne denli zor olduğunu biliyorum"* biçimindeki ifadeler, daha sonra cinsel istismara ilişkin daha duyarlı konulara geçilmesini kolaylaştırır.

Annelere, eşleri veya yaşadıkları partnerleri ile ilgili soru sormaktan çekinilmemelidir. Annenin, hamilelik döneminde istismara veya kötü muameleye maruz kalıp kalmadığı sorulmalıdır. Araştırmalar, çocukları istismara uğrayan kadınların %8 ile %11 oranının hamileliklerinde istismara maruz kaldıklarının göstermektedir (Newberger, E. H, 1993).

Doğumdan sonraki döneme ilişkin olarak *"bebeğin hastaneden eve getirildiğinde neye benziyordu?"* sorusu, çocuğun kabul edilmesi açısından, oldukça bilgi verici olabilir. Ebeveynin, çocuğun ağlamalarına nasıl tepkide bulundukları ve bebeğin olağan huysuzluklarını nasıl yönlendirdikleri, çocuğun sonraki bakımı için anlamlıdır.

Çocuğa önce evi, okulu ve diğer konular hakkında yönlendirici olmayan sorular sorulur; daha sonra da istismar konusuna ve daha özgül sorulara geçilir. Görüşmede "açık uçlu soru"lar tercih edilmeli ve kullanılan terimler açıklığa kavuşturulmuş olmalıdır. Öykü alınırken, çocuğun tekrar travmaya maruz kalmamasına özen göstermek, mesleksel ve insani bir sorumluluktur.

McFarlene ve Krebs (1986) çocukla yapılan görüşmede, "kim, ne, nerede, ne zaman ve nasıl" soruları etrafında dönen konularda bilgi toplanmasını önermektedirler. Buna göre, çocuğa yöneltilen sorular şu biçimlerde olabilir (Kutu 23):

Kutu: 23

1. KİM: İstismarı kim yaptı? Başkaları da yaptı mı? İstismar sırasında başka kimler vardı ve nerede bulunuyorlardı? Çocuk, başka bir kimsenin istismarına uğramış mı? Çocuk, istismarcı ile diğer çocuklar arasında da cinsel ilişkinin olduğunu biliyor mu?

2. NE: Ne oldu? Çocuğa, istismarın ayrıntıları ve bu arada, istismarcının tüm yaptıkları sorulur. Örneğin istismarcı okşa-

mış mı?, Oral seks yapmış mı? Tam veya kısmen penetrasyon var mı? Vajinal veya oral boşalma olmuş mu? Nesne kullanılmış mı? Pornografi ve resim çekme var mı?

3. NEREDE: Bunlar nerede oldu? (her bir olay için, istismarın nerede yapıldığı sorulmalıdır)

4. NE ZAMAN: İstismar ne zaman yapıldı? Hangi sıklıkla yapıldı? Çocuklar, anlamlı olaylardan yararlanılarak zamana yönlendirilmelidir. Bunun için örneğin: Hangi sınıftaydın? Dışarısı soğuk mu yoksa sıcak mıydı?. Genellikle, daha az travmaya yol açması nedeniyle ilk istismar olayı ile başlamak ve bundan sonra daha yakın olaylara geçmek yararlı olabilir.

5. NASIL: İstismarcı, çocukla nasıl ilişki kurmuş? Çocuğu tehdit etmiş mi? Çocuğa, istismarı gizli tutmasını söylemiş mi? Çocuk kendisine yapılanları başka birisine söylemeye çalışmış mı? Çocuğun, şimdi söylemeye karar vermesine ne etkili olmuş? Çocuğun kendisine yapıldığı şeylere dair duyguları neler? Çocuk, istismarı açığa vurduğu için o anda ve gelecekle ilgili olarak kaygı duyuyor mu?

Levitt (1993), çocuğun kendiliğinden ifadelerini cesaretlendirmek için görüşmede sorulan soruların, önceleri yönlendirici olmayan açık- uçlu sorular olması gerektiğini bildirmektedir.

Araştırmacı, özellikle küçük çocuklarla yapılan görüşmelerde, olayı hatırlamasına yardımcı olmak ve ayrıntıları kendiliğindenlikle anlatabilmesini sağlamak için, çocuğa belirli soruların sorulmasını önermiştir. Bu tip sorular örneğin:

1) Çocuğu kimin öptüğü, kucakladığı, gıdıkladığı veya poposuna vurduğuna,
2) Çimdikleme veya ısırmanın olup olmadığına,
3) Çocuğun kendisine her dokunuşta, örneğin öpüldüğünde, poposuna vurulduğunda, gıdıklandığında veya kucaklandığında ne hissettiğine,

4) O güne kadar, cinsel organına veya kaba etlerine her hangi birinin dokunup dokunmadığına,
5) Birinin, kendisini veya bedeninin bir bölümünü inciten bir şey yapıp yapmadığına ilişkin sorular olabilir.

Çocuk, uğradığı cinsel istismarı açığa vurduktan sonra, daha ayrıntılı sorulara geçmek gerekir. Bu sorular, aşağıda verilen örneklerdeki soruların benzeri olabilir:

1) Bu olduğunda sen neredeydin?
2) Orada kim vardı?
3) Annen ve baban neredeydi?
4) Başka kimse var mıydı?
5) Bunu başka kimse gördü mü?
6) O ne yaptı?
7) Ne hissettin?, Pipin ne hissetti?
8) Elbiselerin üzerinde miydi?
9) Sana bunu yapan kişi giyinik mi yoksa giyinik değil miydi?
10) Seni tehdit etti mi?
11) Bunu başka bir kimseye söyledin mi? Kime?

Çocuktan, istismar hakkında açık bilgi alınamadığı ve olay kolayca anlaşılamadığı takdirde değişik bir yönteme başvurulabilir. Örneğin, çocuğun insan bedeninin parçalarını tanıyabilmesi için, kendisi ile aynı yaşta, aynı cinsiyette ve ırkta bir insan resmi çizilir. Bu resim üzerinde çocuğun kendi sözcükleri ile soru sorularak, ne olduğu öğrenilmeye çalışılabilir. Çocuğun, kendi sözcükleri ile "penis" için kullandığı deyim saptandıktan ve çizimde gösterdikten sonra şu sorular sorulabilir:

1) Bununla o ne yapar?
2) Bu ne için kullanılır?
3) Onun ne yaptığını gördün?
4) Başka bir şey gördün mü?
5) Penisten dışarıya bir şey çıktı mı?

6) O şey neye benziyordu?
7) O şey nerene girdi?
8) Onu kim temizledi?
9) Ne zaman?
10) Kaç kez?

Görüşme, çocuğa daima *"aferin, çok başarılıydın, çok güzel anlattın"* gibi sözlerle ve hiç kimsenin kendisini ayıplamadığını kabahatli veya suçlu görmediğini söyleyerek bitirilmelidir.

Daha önce de açıklandığı gibi, çocuk uğradığı istismar hakkında ve kendisine yapılan cinsel fiillere dair ne denli dikkatli, özenli ve gelişimsel aşamasının ötesinde ayrıntılı bilgiler verirse istismar yaşantısı geçirdiği olasılığı o ölçüde güçlenir. Ancak, istismar olayının üzerinden zaman geçtikçe, olayla ilgili anıların anımsanmasının zayıflayacağı ve kısmen hatırlanabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle, olayın üzerinden geçen zamanın da soruşturulması gerekir (Heiman, 1992).

Ensest kurbanları üzerinde yapılan çalışmalar, bazı ensest kurbanlarında istismarın tümüyle bastırılabildiğini göstermiştir. Hatıralar parça parça anımsandığında veya toptan bastırıldıklarında istismar ifşaatını güvenle değerlendirmek tehlikeye düşer.

Okul öncesi çocukların sözel becerilerinin fazla gelişmemiş olması nedeniyle, bu çocuklardan uğradıkları istismarın ayrıntıları hakkında, beden hareketleri ile veya oyun, bebekler, kuklalar ya da çizimler vasıtasıyla olayı tekrar canlandırmalarına dayanılarak bilgi alınabilir. Bu konuda çocuğun duygusal durumu da bilgi vericidir.

Çocuklar, geçirdikleri istismar yaşantısına, utanma, iğrenme, öfke, kaygı ve korku ile duygusal tepkide bulunduklarını söyleyebilirler. İğrenmenin, çoğu kez oral sekse karşı, kaygının ise ergen kurbanlarda rastlanan bir tepki olduğu bildirilmektedir. Çocukların cinsel istismar sırasında, korktuklarını, tiksin-

diklerini ve öfkelendiklerini hatırladıkları görülmüştür. Bunun için, çocuğun cinsel istismarı anlatırken ortaya çıkan ruhsal durumu gözlenmeli ve cinsel istismar anında yaşadığı duygularla ilgili anıları araştırılmalıdır.

Bazı araştırmacılar, cinsel istismara uğramış ve uğramamış çocukları yaptıkları resimlere göre karşılaştırmış ve cinsel istismar mağduru çocukların cinsel organı tasvir eden belirgin resimler çizdiklerini saptamışlardır. Kaynaklarda, cinsel istismar görmüş çocukların çizimlerinin cinsel özellikleri ya abarttığına veya küçülttüğüne dair bulguları içeren araştırmalar da vardır.

Anatomik bebeklerle yapılan karşılaştırmalı araştırmalarda, cinsel istismara uğramış çocukların, böyle bir öyküsü olmayan çocuklara göre, bebekler kendilerine verildiği zaman cinsellikle ilgili daha çok davranışlarda bulundukları saptanmıştır. Araştırmacılar bu bulgulara dayanarak, çocuk istismarla ilgili olarak ne denli çok ayrıntı verirse, istismar iddialarının doğruluğuna o denli inanılması gerektiğini ileri sürmektedirler.

Çocuğun İstismarı Anlatış Tarzı

Çocuğun olayı anlatış tarzı da, uğradığı istismar hakkında önemli bir bilgi kaynağı olabilir. Anlatış tarzından, istismara uğramış çocukların kendilerini ifade etme biçimleri ve buna eşlik eden duygu ve davranış özellikleri kastedilmektedir.

Genellikle çocukların heyecan ifadeleri ile açıkladıkları olay arasında bir uyuşma ve tutarlılık söz konusudur. Çocuklar, kendilerine öğretildiğinde veya cinsel istismar konusunda suçlamada bulunmaları tembih edildiğinde, yetişkinlerin kullandığı kelimelere benzer kelimeler kullanırlar. Ancak bunlar gerçek olayın veya olayla ilgili gerçek duyguların tanımları değildir. Bunun sonucu olarak, çocuğun verdiği sahte ifadelerde yetişkinin dili ve mantığı kullanılır, fakat bu ifadeler ikna edici ayrıntıdan yoksun ve çocuğa özgü olmaktan uzaktır.

Uğradıkları cinsel istismarı anlatan çocuklarda, çoğu kez duygu değişiklikleri gözlenmiştir. Örneğin, normal olarak sosyal olan ve birçok konuda rahatça fikrini belirtebilen bir çocuk, kendisine istismara ait sorular sorulmaya başlandığında, çekingen ve sorulardan kaçınan bir tavır sergileyebilir veya davranışsal değişiklikler gösterebilir. Bu bağlamda görüşmecinin, çocuğun ses tonunun ve yüksekliğinin değişmesini, göz temasından kaçınmasını, ağlama, öfke, kızgınlık gibi duygusal tepkilerini ve değişen beden hareketlerini gözden kaçırmaması gerekir. Eğer çocuk, cinsel olayların zengin ve tutarlı bir açıklamasını vermişse ve bu açıklamalar bağlamsal ve duygusal ayrıntılar içeriyorsa o zaman ifadelerinin doğru olma olasılığı fazladır.

Çocukların, görüşme sırasında sorulan sorulara çeşitli cevaplar verme eğilimi göstermeleri, kendilerine gerçeği söylememelerinin tembih edilmesiyle ilgili olabilir. Bazı çocukların, yoğun sorulardan sıkıldıkları, şaşırdıkları ve hatta korktukları ve bu nedenle uğradıkları istismarı inkâr etme yoluna gittikleri saptanmıştır. Kimi çocukların ise, konuşmayı tümüyle reddettikleri gözlenmiştir. Bu gibi durumlar ortaya çıktığında, çocuğun daha önce başka kişilerce görüşmeye alınıp alınmadığının araştırılmasında yarar vardır. Eğer çocuk, başka uzmanlarca sorgulanmışsa, araştırılan bilgi çocuğun kendisinden çok o uzmanlardan temin edilmeye çalışılmalıdır.

Cinsel istismar ile ilgili görüşme tekniklerine dair eğitim ve deneyimi olmayan kişiler, çok küçük çocuklarda istismarın kanıtlarını aramaya girişmemelidir. Ayrıca, çocuklardan cinsel istismar öykülerini, çeşitli uzmanlara ve soruşturmacılara tekrar etmelerini istemenin, potansiyel olarak zarar verici olduğu bildirilmektedir.

Görüşmeyi Etkileyen Faktörler

Çocuk cinsel istismarında görüşmenin amacı, istismar iddiası ile ilgili gerçekleri ortaya çıkarmak ve istismar olayına ilişkin koşulları anlamak için çocuktan doğru bilgi elde etmektir. Bu bilgi, herhangi bir biçimde bozulmaya meydan vermeden yansız ve çarpıtılma olmaksızın elde edilmelidir. Ancak, çocukların cinsel istismar hakkında verdikleri bilgileri olumsuz etkileyerek doğruluğunu bozan bazı faktörler vardır ve bunların bilinmesi başarılı bir görüşme için yararlıdır.

Çocukların açığa vurdukları bilgilerin doğruluğunun bozulmasına yol açan faktörler:

1) Görüşme yöntemi,
2) Görüşmecinin davranışları,
3) Ebeveynlerin yorum ve değerlendirmeleri ve
4) Diğer kaynaklar,

olabilir (White ve Edelstein, 1991). Bu faktörlerin ayrıntılı açıklamaları aşağıdaki gibidir:

1) Görüşme yöntemi: Görüşme yapılırken sorunun sorulma biçimi çocuğun verdiği bilgilerin doğruluğunu azaltabilir veya bozabilir. Bunu önlemek için, sorular "açık-uçlu" olmalıdır. Bu tip sorular, cevap verene serbestlik ve cevapların kısıtlanmaması olanağı sağlar.

Görüşmede, çocuğun söylediklerini kabul etmeyerek kendisine yeni bir yön vermeye çalışılmamalıdır. Görüşmecinin, otorite konumundan yararlanarak beklentileri doğrultusunda cevaplar almak maksadıyla çocuğa baskı yapması da yanlıştır. Görüşmede, çocuğun yalanını ortaya çıkarmak için ya da sınamak maksadıyla tekrar tekrar soru sorulması ve tehdit edilmesi baskı ve zorlamadır. Çocuktan, bu koşullar altında alınan yanıtlardan fazla bir şey çıkacağı beklenmemelidir.

2) Görüşmecinin davranışları: Görüşmecinin, sorularını yönlendirici ve zorlayıcı bir biçimde sorması, görüşmeden beklenen sonucun elde edilememesinin başta gelen nedenlerindendir. Görüşmecinin, jestleri ve ses tonunun dahi çocuklar üzerinde olumsuz etki yaptığı ve görüşmenin bozulmasına yol açtığı saptanmıştır.

Çocuğun, değişik kişilerce tekrar tekrar sorgulanmasının da mahzurlu olduğu ileri sürülmektedir. Genel kanı, çocuğun eğitilmiş bir uzman tarafından bir defada yapılan sorgulama ve muayenesinden, çoğu kez istenen sonucun elde edilebileceği yönündedir.

3) Ebeveynlerin yorum ve değerlendirmeleri: Ebeveynlerin, cinsel istismar hakkındaki yorumları, iyi niyetle yapılmış dahi olsa çocuğun belleğine olumsuz etkisi olan bir uyaran gibi yerleşir. Bu nedenle, ebeveynlerin iddialarla ilgili olarak çocuğun önünde yerli yersiz konuşmamaları gerekir.

Çocukla görüşmenin, bire bir yapılmasında yarar vardır. Görüşmenin yapıldığı odada, ebeveynin bulunması dahi mahzurlu olabilir. Çünkü böyle ortamlarda, çocuklar doğruyu değil, fakat ebeveynlerinin istediklerini söylemeye eğilimli olurlar. Görüşme odasında ebeveynin varlığı çocuğun etki altına alınması demektir. Kardeşler de görüşmenin yapıldığı odada bulunmamalıdır.

4) Diğer kaynaklar: Görüşmede çocuğun verdiği bilgilerin doğruluğunu olumsuz olarak etkileyen diğer koşullar olarak, çocuğun aşırı uyarana maruz kalması (örneğin: üzerine fazla düşülmesi), kendisine pornografik malzemenin gösterilmesi, ortaya çıkmamış geçmişteki istismar yaşantısı, kalabalık ve gürültülü yerlerde veya polis arabasının arka koltuğunda çocuktan bilgi alınmaya çalışılması gibi, uygun olmayan durum ve ortam-

lar gösterilmektedir. Bu kapsamda, olayın medyaya yansıması da, çocuğun korkmasına yol açarak, söylediklerinin doğruluğunu olumsuz yönde etkileyebilir.

Videoteyp, kamera ve benzeri araçlar, potansiyel olarak görüşmeyi bozucu etki yapar. Bu gibi araçlar çocukla yapılan görüşmelerde çok gerekli olmadığı takdirde kullanılmamalıdır. Görüşmecilerin, mağdur çocuklarla, ebeveynlerle, istismar suçluları ve avukatlarla ilişkilerinde yansız olmasının ve ilişkilerin bu biçimde sürdürülmesinin pek çok yararı vardır.

Soruşturma görüşmesi yapmak, sadece eğitimle kazanılan bir beceri değildir. Bu nedenle görüşmecinin, çocukla görüşme teknikleri konusunda bilgi sahibi olması yanında normal ve anormal çocuk davranışının farklı yaşlarda ve gelişimsel aşamalarda gösterdiği özellikleri bilmesi ve en önemlisi bu konuda deneyimli ve önyargısız ve anlayışlı olması gerekir.

Görüşmede Oyuncak Bebeklerden Yararlanma

Görüşmenin olumsuz etkilerini en aza indirmek ve çocuktan daha güvenilir bilgi almak için "anatomik ayrıntıları olan oyuncak bebekler" den yararlanılmaktadır. Bu bebekler, cinsel istismara uğramış çocuklarla yapılan görüşmelerde, özellikle ABD'de giderek daha çok kullanılmaktadır (Boat ve Everson, 1988).

ABD'de "California Temyiz Mahkemesi" 1987 yılında verdiği iki kararda, anatomik bakımdan çocuğa benzeyen bebeklerle yapılan görüşmeyi yeni bilimsel kanıt bulma yöntemi olarak kabul edilmiştir (Paradise, 1990).

Oyuncak bebeklerin görüşme amacıyla kullanılmasının gerekçeleri arasında, istismara uğramış çocukların yaşlarının küçük olması veya istismarcıdan korkmaları nedeniyle, kendilerine yapılan cinsel kötü muameleleri açıklayamamaları gösterilmektedir. Buna ek olarak, cinsel istismarın bedensel kanıtları

saptanamadığında, çocuğun uğradığı istismarın kanıtlanması için, oyuncak bebeklerden yararlanılması yoluna gidilmektedir.

Uygulamada, yetişkin erkeği, yetişkin kadını, erkek ve kız çocukları temsil etmek üzere 4 ayrı tipte oyuncak bebeğin kullanılması önerilmektedir. Birden fazla istismarcının olduğu sanılan olgularda veya aile üyelerinin de temsil edilmesi istendiğinde, ek oyuncak bebeklerden yararlanılmaktadır.

Oyuncak bebekler ile konulan teşhisin ciddi yasal, psikolojik ve sosyal sonuçları olması, oyuncak bebekleri kullananlara büyük sorumluluklar yüklemektedir. Görüşmede oyuncak bebeklerin kullanılmasına, birçok eleştiri yöneltilmiştir. Bu eleştirilerden bazısı, oyuncak bebekler yönteminin, çocukların tepkilerini değerlendirmek için standart bir sürece sahip olmadığı konusundadır. Diğer bir eleştiri, oyuncak bebeklerle çocuk cinsel istismarı hakkında kesin bir kanıya gidilemeyeceği biçimindedir. Ayrıca, oyuncak bebekleri tanı amacıyla kullananların yeterli olmaları için uygun bir eğitimden geçmeleri ve çocuk gelişimi ve psikolojisi ile ilgili geniş bir bilgi ve deneyim sahibi olmaları gerektiği ileri sürülmektedir.

Bu nedenlerden dolayı, çocuklarda cinsel istismarı saptamak amacıyla anatomik ayrıntıları olan oyuncak bebeklerin kullanılması bilimsel çevrelerde güvenilir bir yöntem olarak yaygın kabul görmemektedir. Kutchinsy (1991), cinsel istismarın araştırılmasında oyuncak bebeklerin kullanılmasının yararsız olduğu görüşündedir. Çünkü araştırmacının haklı olarak ortaya koyduğu gibi: "istismara uğramış veya uğramamış tüm çocuklar, bebeklerle cinsel veya cinsel olmayan biçimlerde oynayabilirler".

Başarılı Görüşmenin Bazı Kuralları

Çocuk cinsel istismarı, gizliliğin, önyargıların, inanmama, tiksinme, aşağılanma, kaygı ve korkuların ördüğü bir ağdır.

Çocuklar ve gençler istismarı açığa vursalar da, düştükleri bu ağdan çoğu kez kendilerini tam olarak kurtaramazlar. Yapılması kesilse dahi, istismarın çocuk üzerindeki etkileri toplumun değer yargıları ve yetişkinlerin tepkileri yoluyla devam eder. Tüm bunların farkında olan çocuklar toplumdan ve büyüklerinden çekinir ve korkarlar.

Gelişim psikolojisi alanında yapılan araştırmalar, çocuk cinsel istismarı nedeni ile yapılan görüşmelerde göz önünde bulundurulması gereken bazı öneriler ortaya koymuştur. Cinsel istismar soruşturmasından etkin yasal ve sosyal sonuçlar elde edebilmek için bu önerilerin izlenmesinde yarar vardır:

1) Görüşmecinin görevi, çocuğun anımsaması olasılı fakat söylemekten kaçındığı bilgileri ifade etmesine yardımcı olmaktır. Çocuğun, kendisine yapılan saldırıyı anlatmasını teşvik etmek için dağınık da olsa anlattıkları daima doğru olarak kabul edilmelidir. Çocuğa inanılmadığı izlenimi vermek alınacak bilgilerin kesilmesi ile sonuçlanır.

2) İletişimi artırmak için görüşmeci, çocuğun anlattıklarına sadece içerik açısından değil, fakat dili kendiliğindenlikle kullanması açısından da önem vermelidir. Görüşmeci, kendi cümle uzunluğunu ve karmaşıklığını çocuğun cümlesine uydurabilmelidir. Bu, iletişimin en üst düzeyde gerçekleşmesini sağlar.

Çocukların yaşı küçüldükçe, kavrayabilecekleri cümleler kısalır; her cümledeki "fiil-isim" birimleri ve her kelimedeki "hece" sayısı azalır. Çocuk yaşça ne denli küçükse, görüşmede belirgin bağlamsal ipuçlarının önemi o denli artar. Görüşmenin anlamlı ve yararlı olabilmesi için, görüşmecinin bu konular hakkında bilgili olması gerekir.

3) Küçük bir çocuğun sözcük dağarcığı genellikle, kendine özgü ve kendisine göre anlamı olan kelimeler içerir. Bu nedenle, görüşmeci çocuğa kelime ve terimlerin anlamını bilip bilmedi-

ğini sormak yerine, bir terimi kullanmadan önce ondan tanımlamasını istemelidir.

4) Çocukların, yasal süreçlerin ve adalet sisteminin nasıl işlediği, bu alanda kimlerin çalıştığı ve nasıl çalışıldığı hakkındaki bilgileri ya hiç yoktur ya da çok sınırlıdır. Bu nedenle görüşmecinin, çocuğun karşılaşabileceği terim, kavram ve kişilerin bir listesini hazırlamasında yarar vardır. Bu yolla, çocuğun yanlış bilgilendirilmesi önlenebilir ve yasal sürece etkin bir biçimde katılması sağlanabilir.

5) Yasal sürece katılan çocuklar, kendi çabalarından ve olayın sonuçlandırılmasındaki katkılarından dolayı dönüt elde edebilmelidir. Çocuk ile görüşen soruşturmacılar ve klinikçiler, olumlu geri bildirim verme ve destekleme imkân ve konumuna sahiptirler.

Psikolojik Testlerin Katkısı

Psikolojik testler, cinsel istismarı teşhis etmek için değil fakat çocuğu değerlendirme sürecinin bir parçası olarak kullanılır. Cinsel istismara maruz kalmış çocukların tanınması, kişilikleri hakkında bilgi sahibi olunması veya tedavileri ya da bir kuruma yerleştirilmeleri ile ilgili olarak karar alırken, psikolojik testlerin bulgularına gereksinim duyulabilir. Bu gibi konularda psikolojik testlerden alınan sonuçların bir yararı olabilirse de, bu yarar fazla büyütülmemelidir.

Cinsel istismar kurbanı çocuklara uygulanan zekâ testleri, bu çocukların ölçülen zekâlarında genel bir yetersizliğin bulunmadığını, fakat "sözel zekâ yeteneği"nde, kontrol deneklerine göre daha zayıf olduklarını göstermiştir. Başarı testlerinin sonuçlarının, bu çocukların başarı durumları hakkında kesin bir yargıya gitme olanağını vermediği anlaşılmıştır. Depresyon, kaygı ve kendilik kavramı ölçeklerinden de çelişkili sonuçlar elde edilmiştir.

Cinsel istismar kurbanı çocuklara çeşitli "projektif testler" uygulanmıştır. Bunlar arasında, çizim testleri, tamamlanmamış cümleler, içerik analizi ölçümleri ile "Rorschach Testi" ve "TAT" (Tematik Algı Testi) gibi resim testleri bulunmaktadır.

Projektif testler, cinsel istismara uğramış çocukların ifade etmekten kaçındığı veya kabul etmek istemediği birtakım psikolojik malzemeyi yüzeye çıkarmak amacıyla kullanılabilirse de, sahip oldukları birçok yöntembilimsel sorun, bu testlerden güvenilir bir biçimde yararlanmaya olanak vermemektedir. Güvenirlik ve geçerlik, projektif testlerin temel sorunlarıdır. Daha önce de değinildiği gibi, bazı araştırmacılar, cinsel istismar görmüş çocukların çizimlerinde, cinsel organları göstermek eğiliminde olduklarını ileri sürmektedirler. Bu bulgu, çocuğun istismara uğradığı olasılığının bir işareti olarak yorumlanabilirse de, kuşkusuz tek başına bir kanıt oluşturmaz.

Adli uygulamalarda, sadece kurbanlardan değil fakat suçluların da klinik değerlendirilmesine gereksinim duyulabilir. Psikolojik test ve teknikler, çocuk cinsel istismarcılarını diğer kimselerden ayırmada, istismarcıların tedavilerinin planlanmasında ve bu gibi kimselerin suç işlemelerini yordamada kullanılabilir (Becher ve Quinsey, 1993). Bu amaçla, "Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri" ya da kısaltılmış adıyla MMPI testi sıklıkla başvurulan testtir. Ancak, bu testin sonuçlarının çocuk cinsel istismarcılarını istismarcı olmayan kişilerden ayırmada yeterli olmadığı görülmüştür. Bu nedenle, cinsel suç işlemiş kişileri tanımak maksadıyla gerek MMPI ve gerekse projektif testlerin kullanılması önerilmemektedir.

Genel olarak, psikolojik test ve tekniklerin sınırları vardır ve sonuçları ihtiyatla ele alınmalıdır (Topçu, 2000). Çünkü kendilerine test uygulandığında, çocuk cinsel istismarcılarının yanıltma/aldatma eğilimi gösterdikleri saptanmıştır. Psikolojide kullanılan testlerin çoğunluğunda ise deneğin aldatmasını denetleye-

cek ölçekler bulunmamaktadır. Ek olarak, araştırmalar, çocuk cinsel istismarcılarının, standart psikolojik testlerle güvenilir bir biçimde saptanabilecek bir profili olmadığına işaret etmektedir.

Kısaca, bir kimsenin çocuklara karşı cinsel davranışta bulunduğunu kanıtlayan psikolojik bir test veya teknik yoktur. Cinsel istismar görmüş çocukları, görmemiş olanlardan psikolojik testler yardımıyla kesin olarak ayırmanın bugün için olanaklı olmadığını kabul etmek konuya en gerçekçi yaklaşımdır. Bu nedenle, böyle bir ayırım için çocuğun anlattıklarını temel olarak alıp, bunu destekleyen diğer kanıtları araştırmanın, soruna en doğru yaklaşım olduğu görünmektedir (Waterman ve Lusk, 1993).

Diğer Değerlendirmeler

Cinsel istismarın saptanmasında, bazı anahtar belirtilerden yararlanılmaktadır. Bunlar arasında, cinsel istismar olayının ayrıntılı tanımı, ayırıcı ve duygusal ayrıntıları içeren belirgin cinsel bilgi, yaşa uygun olmayan cinsel davranış, stres belirtileri, temel ayrıntıların tanımında tutarlık, heyecan/duygu ifadeleri ile istismar olayı arasında uyuşma, istismarın anlatımının gecikmiş olması ve istismarcının karşısında korkulu görünüm gibi özellikler sayılmaktadır.

Çocuklar 2 ile 4 yaş gibi çok küçük yaşlarda dahi bazı davranış ve ifadelerle maruz kaldıkları cinsel istismarı açığa vurabilirler. Cinsel istismar kurbanı çocuklar, diğer çocukları, oyuncak bebekleri veya yetişkinleri kullanarak, geçirdikleri cinsel istismar yaşantısı sırasında öğrendikleri cinsel fiilleri tekrar yapmalarına bakılarak tanınabilirler. Çocuğun, ket vurulmamış davranışlarından şüpheye düşülmesi ve kendisine bunları nereden öğrendiğinin sorulması halinde cinsel istismarın ortaya çıkarılması olasıdır.

Küçük çocuklar, uğradıkları cinsel istismarı genellikle ebeveynlerine, büyük anne ve büyük baba veya öğretmen ya da

bakıcı gibi, güven duydukları kişilere açarlar. Çocukların bu konudaki ifadeleri kendiliğindendir ve büyük olasılıkla istismar edildikleri gerçeğine işaret eder.

İstismar kurbanı çocuğa inanma gerçeğin ortaya çıkarılmasında esastır. Ancak, cinsel istismarla suçlanan kişi tanınmış biri olduğunda, çocuğun cinsel istismara dair söylediklerine güvenilmediği ve inanılmadığı görülmüştür. Bu güvensizlik, çocuğun sözel yetenekleri yeteri kadar gelişmediği veya kişinin suçsuz olduğunu iddia ettiği durumlarda, savunma avukatının ve tanıklarında çabaları ile daha da güçlenebilir.

a) İstismarın Davranışsal Belirtileri

Araştırmaların sonuçlarına göre, istismara uğramış çocuklar uğramamış çocuklara göre daha çok psikolojik belirtiler göstermektedir. Cinsel istismarın, korku ve kaygı tepkileri, depresyon, kızgınlık, düşmanlık duygusu ve uygun olmayan cinsel davranış gibi hemen ortaya çıkan anormal etkilerine dayanarak istismar tanınabilir. Yapılan araştırmalar, çocukların sergiledikleri cinsel davranışlara dayanarak, cinsel istimara uğramış çocukları istismar edilmemiş çocuklardan ayırmanın mümkün olduğuna işaret eden bulgular ortaya koymuştur.

Çok az sayıda cinsel istismar yaşantısı geçirmiş olan küçük yaştaki psikolojik hasarlı bir çocuğun dahi, cinsel istismarı açıklarken cinsel uyarılma yaşadığı bildirilmektedir. Bu nedenle örneğin, başkalarına dokunma, başkalarına beden parçalarını gösterme, cinsel ilişkiyi taklit etme, cinsel bölgelere ağzını koyma, cinsel fiillere dair konuşma, mastürbasyon yapma, beden parçalarına nesneler koyma, başkalarının önünde cinsel bölgelere dokunma ve diğer kimselere seks yapmayı teklif etme gibi cinsel içerikli davranışlar ayırıcı davranışlar olarak cinsel istismar kurbanı çocukları tanımada değerlendirme ölçütü olarak kullanılabilir.

b) Çocuk Cinsel İstismar Bozukluğu

Cinsel istismara uğramış çocukların gösterdikleri belirtilere göre yeni bir tanısal kategori tanımlanmıştır. Bu kategori, "Çocuk cinsel istismar bozukluğu" olarak adlandırılmakta ve cinselleşmiş davranışlar ile travma sonrası stres bozukluğuna uygun davranışların birleşimi ile tanımlanmaktadır.

Bu tanısal kategori için, çocuğun cinsel davranışın farkında olması ve yaşça daha büyük birisi ile geçirdiği cinsel yaşantıyı tanımlaması ve göstermesi aranmaktadır. Kategori kapsamında, çocuğun cinsel istismarla ilgili konuşmalara önceleri isteksizlikle tepkide bulunması, cinsel organlar veya bu konu ile ilgili terimlerle yaşına uygun olmayan aşırı bir meşguliyet veya bunlara karşı kaygılı kaçınma davranışı göstermesi gibi belirtiler araştırılmaktadır. Çocuğun, aşırı mastürbasyon yapması, istismarla ilgili kâbusları olması, dissosiyasyon ve açıklanamayan kaçınma tepkilerinde bulunması gibi belirtiler de çocuk cinsel istismar bozukluğunun tanısal unsurlarıdır. Sayılan belirtilerin biri veya daha fazlası, "çocuk cinsel istismar bozukluğu"nun tanı ölçütü olarak kabul edilmektedir.

c) İstismar Tepkiselliği

Cinsel istismara uğramış çocukları tanımak için geliştirilen bir başka kavram "istismar tepkiselliği"dir. Bu kavram ile çocukların oyunlarında ve sosyal etkileşimlerinde, seks ve saldırganlığın karışımı halinde ortaya çıkan bozuk davranışlar kastedilmektedir.

Small vd.'ne (1991) göre, istismar tepkili çocukları diğer çocuklardan ayırmaya yarayan psikolojik özellikleri arasında, bozuk benlik kavramı belirgindir. Bu çocukların, kendileri ile başkaları arasındaki sınırların ya zayıf ya da aşırı biçimde bozuk olması, en olumlu grup ortamlarında dahi, kolayca aşırı uyarılma sergilemeleri ve sosyal ipuçlarını sürekli yanlış algılamaları

bozuk benlik kavramına sahip olmalarının bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. İstismar tepkili çocuklarda, özellikle yetişkinlerin sevgi ve bakım amaçlı yaklaşımlarının çok güçlü bozuk davranışlara yol açtığı gözlenmiştir.

İstismar tepkili çocukların, diğer çocuklarla masum bir cinsel oyun ya da deneme olmaktan öteye özellikler içeren istismar ilişkisine girişebilmeleri, en dramatik özellikleri olarak belirtilmekte ve bu durumun sadece ergenlik döneminde erkek çocuklar arasında değil fakat ergenlik öncesi çocuklarda da gözlendiği ileri sürülmektedir.

d) Kişilik ve Aile Öyküsü

Araştırmacılar, çocuğun cinsel istismara uğrayıp uğramadığının belirlenmesinde, kişiliğinin ve aile öyküsünün değerlendirilmesinden de yararlanılmasını önermektedir.

İstismara uğramış bazı çocukların ruhsal bozukluklar göstermeden önce uysal kişiliklere sahip oldukları ve yüksek düzeyde bir tür "memnun etme gereksinimi" ile özellik gösteren bu kişiliğin, bu çocukları cinsel istismara müsait duruma getirdiği iddia edilmektedir. Bu görüşü savunanlara göre, bu çocuklar, istismar edici bir yaşantıyı durdurmak veya ondan kaçınmak için destekten veya atılgan kişilikten yoksun bulunmaktadırlar.

Anne ve baba arasında güç dengesizliği bulunan ve ebeveyn-çocuk rollerinin tersine çevrildiğinin gözlendiği aile koşullarında, böyle bir destek olanağı yoktur. Ailede, kız çocuğun ensest ilişkisine girmesinde ve ailesinde sanki bir eş gibi rol üstlenmesinde bu uysal kız çocuk kişiliğinin payı olabilir.

Cinsel istismar literatüründe, bazı tipte çocukların diğerlerine göre, cinsel istismara çok daha uygun görüldüğüne işaret eden bazı bulgulara rastlanmaktadır. Bu kapsamda, doğru cinsel bilgisi çok az, kendini koruma becerileri çok sınırlı, daha önce

istismara uğramış, annesi ile zayıf ve sorunlu ilişkileri olan veya evde üvey babası bulunan çocuklar, cinsel istismara uğramaya aday çocuklardır.

İstismara uğramış tüm çocukların, bu özelliklere kaçınılmaz bir biçimde sahip oldukları sanılmamalıdır. Çünkü istismara uğramış bazı çocukların hiçbir özellik göstermeyebildikleri yani tamamen belirtisiz olabildikleri ve bir çocukta istismar belirtilerin bulunmamasının, cinsel istismar olasılığını ortadan kaldırmadığı saptanmıştır. Ayrıca, çocukta gözlenen bazı bozuk davranış belirtilerine dayanarak istismarın gerçekleştiği konusunda hükümde bulunmak da yanıltıcı olabilir. Çünkü sayılan bozuk davranış belirtileri istismara uğramamış çocuklarda da görülebilmektedir.

Cinsel istismara uğramış olmanın tüm çocuklarda aynı etkiyi yaptığını düşünmek de hatalıdır. Bu konuda bireysel farklar vardır ve bu farkları değerlendirilirken, istismarın niteliği, şiddeti, bağlamı, yapılan kötü muamelenin öyküsü, çocuğun gelişimsel düzeyi, aile dinamiği, psikososyal örselenebilirlik düzeyi ve baş etme kaynaklarının gözönüne alınması gerekir. Ek olarak, zorla veya gizlice yapılan cinsel istismar arasında bir ayırım yapılmalıdır. Her iki durum, çocukta farklı etkilerle sonuçlanabilmektedir.

Bölüm VIII

Tedavi ve Koruma

Cinsel istismar ortaya çıktıktan sonra yapılacak ilk iş, çocuğu istismarın yapıldığı çevreden uzaklaştırmaktır. Böylece çocuk, sürüp giden diğer istismarlardan korunmuş olur. Ayrıca, istismarcının çocukla ilişkisinin devamını önleyici tedbirlerin alınması gerekir. Bu amaçla, ilişkinin hiçbir bahaneye veya oyalamaya meydan vermeden hemen kesilmesi için önlem alınmalıdır. İstismarın sürmesi engellenemediği takdirde, çocuk o çevreden hemen uzaklaştırılmalıdır. Bunlar yapılmadığı takdirde, cinsel istismarın tedavisinden bir yarar beklenilmemelidir.

Cinsel istismara uğramış çocuk ve yetişkinlerin tedavisi konusunda yapılan sınırlı sayıda bazı çalışma bu konuda çabaların henüz başlangıç aşamasında olduğunu göstermektedir. Kaynaklarda, cinsel istismar olgularında bireysel tedavinin etkinliğine dair çalışmalara rastlanmamaktadır. Araştırmacılar, grup tedavisinin yararlarına ilişkin bulgular yayınlamış olmakla birlikte bu çalışmaların yöntem bilimsel birtakım yetersizliklerinin ol-

ması, grup psikoterapilerinin etkinliği konusunda güvenle yargıda bulunmaya olanak vermemektedir.

Bölüm V'te cinsel istismarın etkileri tartışılırken açıklandığı gibi, araştırmalar, cinsel istismara maruz kalmanın kişinin sonraki yaşamında bedensel ve ruhsal birçok sorunlara yol açtığını açık bir biçimde ortaya koymaktadır. Ancak, bu sorunların tüm bireylerde birbirinin benzeri bir biçimde ortaya çıkmadığı veya aynı belirtilerin istismar görmemiş kimselerde de gözlendiği ya da kimi bireylerde cinsel istismarın hiçbir belirtiye neden olmadığı da saptanmıştır.

Araştırmaların ortaya koyduğu ve bireyin diğerine göre cinsel istismardan en az zarar görmesine veya hiç görmemesine neden olan faktörler şöylece sıralanabilir:

a) Çocuğun yaşı ve gelişim düzeyi,
b) Çocuğun önceki kişiliği ve çabuk iyileşme yeteneği,
c) Cinsel istismarın başlangıcı, süresi ve sıklığı,
d) Zorlamanın ve bedensel travmanın derecesi,
e) Çocuk ile istismarcı arasındaki ilişkinin yakınlığı,
f) Cinsel istismar dışa vurulduğunda ailenin tepkisi ve destekleyici olma derecesi,
g) İstismara kurumsal tepkinin niteliği; yani tıbbi, yasal ve soruşturma süreçlerinin özelliği ve,
h) Tedavi edici müdahalelerin verilme olanağı ve niteliğidir.

Yukarıda sıralanan faktörler aynı zamanda cinsel istismar kurbanlarının tedavisinin gidişini ve sonucunu etkin olarak belirleme gücündedir (Roberts, 1991a).

Çocuk, uğradığı cinsel istismardan zarar görmüş olsa da, ailesi tarafından desteklendiği ve iyileşme yeteneğine sahip olduğu takdirde, istismarın olumsuz etkisi en az düzeyde olabilir. Cinsel istismar olgularında tedavi edici müdahalelerle başarılı sonuçlar alınabilmektedir.

TEDAVİ EDİCİ MÜDAHALELER

Birçok kimsenin yaşamında istismar öyküsü ortaya çıkmadan kalır ve bu kimseler çocukluktan itibaren istismar anılarını bastırma veya inkâr etme yoluyla hiç kimseye söylemeden yaşamlarını sürdürür. Courtois, (1993) araştırma bulgularına dayanarak, istismara uğramalarına karşın bunu kimseye söylemeyenlerin oranının %40, sadece aile hekimine açanların oranının ise %5 olduğunu saptamıştır.

Kişinin istismar anılarını zihninde taşımasına karşın bunu kimseye açmamasının çeşitli nedenleri olduğu ve bu nedenlerin her bir bireye göre değişebildiği önceki bölümlerde açıklanmıştı. Bununla birlikte, bastırılan, inkâr edilen veya bilincin derinliklerinde unutulmaya terkedilen cinsel istismar anıları tıpkı içten içe faaliyette bulunan bir volkan gibi, kişinin bedensel, ruhsal ve sosyal gelişimini ve yaşamını olumsuz olarak etkilemeye devam eder. Bu nedenle cinsel istismarın, yaşamın her döneminde ortaya çıkarılması ve olayın olumsuz etkilerinden kurtarılması için kişiye yardım edilmesi gerekir.

Kişilerin yaşamında, uğradıkları cinsel istismarın herhangi bir tıbbî ve psikolojik müdahale yapılmaksızın kalmasının çeşitli nedenleri vardır. Bunların bir kısmı kişinin kendisinden, bir kısmı yaşadığı toplumdan ve bir kısmı da konu ile ilgili uzmanların uygulamalarından kaynaklanmaktadır.

Tedavi gündeme geldiğinde, bu alanda çalışan uzmanların çok dikkatli planlama yapması ve ortaya çıkabilecek karışıklık ve çatışmalardan kaçınmaları gerekir. Tedaviyi, yasal süreçlerle birlikte sürdürebilmek uzmanlık gerektirir (Glaser, 1991).

PSİKOLOJİK TEDAVİLER

Cinsel istismarın, yaşamın her döneminde ortaya çıkabilen ve özellikle, yaşam boyu devam eden çeşitli psikolojik bozuklukla-

ra neden olması, etkin tedavi tekniklerine gereksinimi ortaya çıkarmıştır. Ancak, günümüzde, cinsel istismarın neden olduğu bozuklukların tedavisi için varolan tedavi yöntemlerinin bir uyarlamasının kullanılmasından öteye gidilememiştir.

Cinsel istismarın tedavisinde izlenecek ilk temel ilke öncelikle çocuğa veya istismar kurbanına inanmaktır. İstismar kurbanı çocuk tedavi süresince, kendisine inanıldığını, güvenlik içinde olduğunu ve yardım için kendisini dinleyen, güvenilen ve anlayan, birisinin bulunduğunu bilmelidir.

Tedavide ikinci ilke kabul etmedir. Cinsel istismar kurbanı çocuğun veya gencin, kendisini suçlamayan, yargılamayan ve olaya, ön yargı ile bakmayan birisiyle konuşması çok önemlidir. Bu çocuklar eğer sosyal ilişkilerden tecrit edilmişlerse, bu duruma çözümler bulmaya çalışılmalıdır. Cinsel istismar kurbanı her yaştan kişiler, uğradıkları mağduriyetin kalıcı olmadığına inandırılmalı ve kendilerine, değerli, saygın ve sevgiye layık oldukları duygusunu geliştirmeleri için yardım edilmelidir.

Cinsel istismar olgularında psikolojik tedavilerin, istismar sonrası bozukluklar hakkında bilgili ve bu konuda eğitim görmüş uzmanlarca yapılması ve bu kişilerin, mağdurla ilişkilerinde aşırı otoriter, ahlakçı, tepkisiz veya katı bir biçimde davranmamaları gerekir. Ayrıca, terapist, olgunun cinsiyet-bağlantılı tercihlerini ve korkularını gözönüne almalıdır. Eğer İstismar kurbanı, terapistinin kendisini istismar eden kişi ile aynı cinste olması nedeni ile ilişki kuramıyorsa veya cinse dayalı başka sorunları varsa, bunlar da değerlendirilmeli; tartışılarak gerekli önlemler alınmalıdır.

Terapi oturumunda, istismar mağdurlarına istismarla ilgili olarak yöneltilen sorular, herhangi bir utangaçlık veya çekinme göstermeksizin doğrudan sorulmalı fakat bu kişiler uğradıkları istismarı anlatırken, denetimin kendi ellerinde olduğu duygusuna sahip olmalıdır. Terapistler, olguların bazılarının, olayı

anlattıktan sonra, kendilerini korunmanın bir yolu olarak söyledikleri inkâr etmelerini veya anlattıklarını daha sonra hatırlamamalarını anlayışla karşılamalıdır.

Grup Psikoterapisi

Kökeninde çocuk cinsel istismarı bulunan psikolojik sorunların tedavisinde grup tedavisi önerilmektedir (Goodwin, 1989). Bu tedaviden, cinsel istismara maruz kalmış çocukların, sağlıklı sosyalleşmelerini sağlamak, zedelenmiş kendilik saygısını yeniden kazanmalarını sağlamak ve cinsel istismarın dinamiğini anlamak için yararlanılmaktadır. Yöntem aynı zamanda, çocuğun eğitimi ve korunması amacına yönelik bir süreç olarak da kullanılabilir.

Grup tedavisi, içgörü yönelimli, yapılanmış veya yoğun olabilir. Grupta amaçlanan hedefler, istismarı inkâr etmekten çok konuşma, aileyi suçlamaktan çok durumu değerlendirme, inkâra karşı grup üyelerinin işbirliğini istemekten çok onlardan, dayanışma ve destekleyici tutumlar beklemektir. Bu hedeflere ulaşıldıkça, istismar kurbanlarının aile üyeleri ve akranlarla olan iletişiminin arttığı görülmüştür.

Grup tedavisi, her yaştaki cinsel istismar kurbanlarına uygulanabilir. Okul öncesi dönemdeki çocukların dahi, yalıtılmış olmaya karşı ve yaşa uygun sosyal beceriler kazanmaları için bu yöntemden yararlanabilecekleri bildirilmektedir. Çünkü "latens dönemi"ndeki (4-12 yaşları arası) çocuklar, "duyusal-motor" ve "işlem öncesi" aşamalardan geçmiş ve artık somut işlemsel becerilere sahip olmuşlardır. Bu yaşlardaki çocuklar, istismar deneyimlerine dair duygu ve düşüncelerini sözel olarak ifade edebilecek gelişim düzeyine erişmişlerdir.

Grup tedavisinin, ergenlik çağındaki istismar kurbanları için birçok avantajlara sahip olduğu anlaşılmıştır. Bu yaşlardaki gençler arasında, ensest veya başka bir nedenle ailesinden ko-

panlar için, tedavi grubu bir seçenek işlevine sahiptir. Grubun serbest ortamı ve esnek yapısı, bu gençleri cezbedebilir. Gruplarda karşı cinsten terapistlerin bulunması, kadın erkek ilişkilerine dair kuralları grup içinde öğrenme ve cinsel olarak çekici ya da itici olup olmadıklarını sınama fırsatı sağlar. Terapistin kadın olması, erkek kurbanlara, bu yöndeki girişimlerini daha az kaygıya kapılarak yapmaları olanağını verir. Küçük çocuklardan oluşan psikoterapi gruplarında ise, genellikle terapistin aynı cinsiyette olması tercih edilmelidir.

Psikoterapi grubu, sadece erkek cinsel istismar kurbanlarından da oluşturulabilir. İstismarcıların genellikle erkek olması nedeniyle, grup tedavi oturumlarında eşcinselliğe ilişkin korkular, kaygılar ve çatışmalar ve maruz kalınan cinsel istismarı önemsizleştirme tedavi çabalarının bir parçası olarak ön plana çıkabilir. Grup sürecinde, erkek kurbanlar, uğradıkları istismarın aşağılayıcı ve şiddet içeren ayrıntıları ile tekrar karşı karşıya gelmekten kaçınırlar. Bu yüzden, örneğin aldatılarak, kandırılarak, korkutularak veya tehdit edilerek istismara zorlandıklarını anımsamak dahi istemezler.

Erkek cinsel istismar kurbanlarından oluşan gruplarda, maruz kalınan istismarı itiraf etmeye ve bu mağduriyeti yeniden yaşamaya ilişkin kaygılar veya erkeklikle bağlantılı savunmalar temel konulardır. Kadın psikoterapi gruplarında "çirkinlik" temaları ile ortaya çıkan "benlik imgesi" sorunları, erkek gruplarında ise "güçsüzlük" kaygıları gözlenir.

Önceki bölümlerden, cinsel istismar ve ensest kurbanlarında cinsel işlev bozukluklarının sık rastlandığı anımsanacaktır. Kadın kurbanların, cinsellikle ilgili korkularını telafi etmenin bir yolu olarak, çoğu kez aşırı seksüel davranışlarda bulunmaları, erkek kurbanların ise bu telafiyi aşırı saldırganlık biçiminde göstermeleri gözlenen özellikleridir. Tüm bu sorunlar, gruplarda ele alınabilir veya yoğun bireysel tedavi ile çözülmeye çalışılabilir.

Psikoterapi grupları, babalar grubu, anneler grubu, istismar kurbanları grubu ve kardeşler grubu gibi gruplar oluşturularak ve bu gruplarla aile toplantıları karıştırılarak yürütülebilir. Birçok araştırma, açık-uçlu, yapılanmış yoğun grup tedavisinin ve aile katılımının, cinsel istismar kurbanı ergenlik öncesindeki çocukların tedavisinde yararlı olduğunu göstermektedir (Berman, 1990).

Grup tedavileri, aile terapisine ek olarak yapıldığında, aile terapisi özellikle ensest aileleri için sakıncalı olabilir. Çünkü aile terapisi oturumlarında, ailenin sırrının ve üzüntüsünün ortaya dökülmesi, istismar kurbanının suçluluk ve kendini ayıplama duygularının artmasına neden olabilir.

Diğer Psikolojik Tedaviler

Cinsel istismar kurbanlarında, kaygı bozukluklarına karşı davranışsal psikoterapi yöntemleri uygulanabilir. Kaygıyı denetim altına almada:

1) Kafein, nikotin ve beyaz şeker gibi uyarıcıları azaltmanın,
2) Düzenli ve sık aerobik veya benzeri egzersizler yapmanın,
3) Derin nefes alma, olumlu imgeleme ve gevşeme egzersizleri yapmanın,
4) Strese karşı aşılanma yaşantılarının yararlı olduğu kabul edilmektedir.

Strese karşı aşılanma yaşantısı, istismar kurbanının örneğin istismarcı ile karşılaşmak gibi korkularını yenmek için aşama aşama uygulanan bir tür duyarsızlaştırma yönteminden ibarettir.

Bilişsel-Davranışsal Tedavi

Pek çok görgül çalışma, cinsel istismar kurbanı çocukların psikolojik sorunlarının tedavisinde bilişsel-davranışsal tedavi'den başarılı sonuçlar alındığını göstermektedir (Ramchandani ve Jones, 2003). Bu yöntem psiko-sosyal tedavi yaklaşımıdır ve hissettiklerimizde ve aynı zamanda yaptığımız fiillerde düşüncenin önemli bir rolü olduğu anlayışına dayanır.

Bilişsel-davranışsal tedavide, uyumsuz duygu ve davranışlara otomatik düşünceler olarak adlandırılan hatalı düşünce örüntülerinin neden olduğu kabul edilir. Buna göre düşünceler, diğer bir kimse, bir durum veya olay gibi insanın dışındaki şeylere değil duygu ve davranışlara yol açar. Kişi, durumun gerektirdiği gerçeğe göre davranmak yerine, düşüncelerinin çarpıttığı duruma otomatik olarak davranışta bulunur. Bilişsel-davranışsal tedavi, bu düşünce örüntüsünü veya diğer bir deyişle bilişsel çarpıklıkları değiştirme amacını güder. Bu süreç, bilişsel yeniden yapılandırma olarak adlandırılmaktadır..

Bilişsel-davranışsal tedavi, bilişsel ve davranış tedavilerinin bir birleşimidir. Bu yöntemde, bilişsel tedavinin bilişsel yeniden yapılandırma yaklaşımı ile davranış tedavisinin davranış değiştirme teknikleri bir arada uygulanır. Bu tedavinin önemli avantajı, tedavi ile durumu değiştirmek mümkün olmasa bile, kişinin düşünce tarzının değiştirilebilmesinin ve böylece daha iyi davranışta bulunabilmesinin gerçekleşmesine olanak vermesidir. Bilişsel-davranışsal tedavi ile kişi gerçekten değişir çünkü nasıl farklı düşüneceğini öğrenir.

Kişinin düşüncelerini ortaya çıkarmak ve davranışlarını değiştirmek için bilişsel-davranışsal tedavi kapsamında bir dizi yöntem uygulanır. Bunlar kutuda özetle açıklandığı gibidir (kutu: 24)

Kutu: 24

Bilişsel-Davranışsal Tedavi Yöntemleri

Davranışsal ev ödevi: Terapist, tedavi süreci boyunca hastasından sık sık "ev ödevi" yapmasını ister. Bu ödev, hastanın tedavi oturumlarında tartışılan yeni durumlara olan davranımının denemesini yapması biçimindedir.

Bilişsel prova: Hasta zor bir durumu gözlerinde canlandırır ve terapist hastayı, bu durumla karşılaşması ve üstesinden gelmesi için yönlendirir.

Günlük tutma: Hastadan, özel bir durum ortaya çıktığında düşüncelerini, heyecanlarını ve fiillerini bir günlüğe ayrıntılı olarak dökmesi istenir. Günlük tutma, hastanın uyumsuz düşüncelerinin ve bu düşüncelerin davranışlarındaki sonuçlarının farkına varmasını sağlar.

Model alma: Hasta ve terapist, rol-yapma uygulamalarında bulunur. Bu uygulama sırasında terapist uygun davranışların ve durumlara uygun davranımların rolünü oynar.

Koşullama: Terapist, belirli davranışları geliştirmek ve istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak için pekiştireç kullanır.

Sistematik duyarsızlaştırma: Bu yöntemde terapist, hastaya gevşemesi için bir dizi teknik uygularken, hastadan korktuğu veya kaygılandığı bir durumu hayal etmesini ister. Gevşeme eğitimi, hastanın korku veya kaygı tepkisi ile baş etmesini ve sonunda korku ve kaygısını yenmesini sağlar. Tedavi oturumlarında, istenen davranım (gevşemiş olma) ile korku uyandıran durumun bir araya gelmesi sonucu, hastanın korku veya kaygıya karşı davranımı duyarsızlaşır ve rahat duygularla tepkide bulunmayı öğrenir.

Geçerlik sınaması: Hastalardan, otomatik düşüncelerini ve yüz yüze geldikleri şemaların geçerliğini sınamaları istenir. Bunun için, terapist hastadan düşünce ve inanışlarını savunmasını ister. Eğer hasta, düşünce ve inanışlarını destekleyen nesnel bir kanıt ileri süremezse, geçersizlik ortaya çıkmış olur.

Bilişsel-davranışsal tedavi, terapist ile hastanın işbirliğine ve ortak çabalarına dayanan eylem yönelimli bir tedavidir. Bu tedavide, terapist hastasının hayattan beklentilerini ortaya çıkarır ve bu amaçların gerçekleşmesi için hastasına yardım eder. Tedavide, terapistin rolü dinlemek, öğretmek ve cesaretlendirmektir. Hastanın rolü ise, ilgili olmak, öğrenmek ve öğrendiklerini yerine getirmektir.

Bilişsel davranışsal tedavi sürecinde hastaya etkin görevler verilir ve hastanın terapiste bağımlılığının en az düzeyde olması amaçlanır. Tedavi, genellikle bireysel ve grup oturumları halinde yürütülür. Terapistler, bilişsel davranışsal tedavi eğitiminden geçmiş uzman psikologlar, klinik sosyal hizmet uzmanları, danışmanlar ve psikiyatristlerden oluşur. Tedavi, diğer psikolojik tedavilere göre daha az zaman alır ve genellikle 16 haftada sona erer.

ÖNLEME VE KORUMA

Çocuk cinsel istismarı ile ilgili olarak araştırmaların ortaya koyduğu gerçekler, çabaların daha çok cinsel istismarın önlenmesi ve çocukların cinsel istismardan korunması üzerine yoğunlaşması gerektiğini göstermiştir. Bunun sonucu olarak, dünyanın gelişmiş ülkelerinde 1970'li yıllara gelinceye kadar görülmeyen önleme ve koruma programları, 1980'li yıllardan itibaren birbiri arkasına uygulanmaya başlanmıştır.

Günümüzde önleme programları giderek büyüyen bir uygulama alanıdır ve çocuklar için eğitsel bir model olarak kullanılmaktadır (Durfee, 1989). Bunun önde gelen nedeni, çocuk cinsel istismarının yaygınlığının sanılandan daha büyük olduğunun farkına varılmasıdır.

Toplumlarda, cinsel istismarın yaygınlığına dair ileri sürülen verilerin istismarın sadece küçük bir bölümünü yansıttığı söylenebilir. Aslında, çocukların önemli bir bölümü, cinsel is-

tismara uğradıkları bilinmeden yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmaktadır. Cinsel istismar kurbanı çocukların çoğu uğradıkları istismarı kimseye söyleyememenin, söyleseler bile kendilerine nasıl yardım edileceğini bilememenin çaresizliği içindedirler. Bu nedenle, toplumlarda cinsel istismar sorunu sanılandan çok daha büyük boyutlarda olduğu ve bu sorunun giderek yayıldığı abartılmış bir iddia değildir.

Cinsel istismarın önlenmesi konusunun önemini artıran ikinci bir neden, bu çocukları tanımaya ve onlara yardım etmeye olanak veren hizmetlerin toplumlarda çok sınırlı olmasıdır. Hele Türkiye gibi, istismara uğramış çocuklara yasal uygulamalar dışında hiçbir hizmetin sağlanamadığı ülkelerde önleyici çabalar daha büyük bir önem taşımaktadır.

Önleme Programları

ABD'de cinsel istismarı önleme çalışmaları, okul programlarına, kitaplara, broşürlere, filmlere, TV programlarına, tiyatrolara ve üniversitelerde verilen derslere yayılmış bir hareket niteliğindedir. Bu hareketin hedefi, çocukları istismar konusunda bilgilendirmek ve çocukların karşılaştıkları birçok kötü durumla başedebilmelerini sağlamak için, onlara bilişsel yetenekler ve sosyal beceriler kazandırmaktır. Programlarda ayrıca, çocukların "kendilik değeri"nin iyileştirilmesi ve sosyal ilişkilerdeki becerilerinin geliştirilmesi de amaçlanmakta ve bu yollarla çocuk ve gençler topluma kazandırılmaktadır.

Cinsel istismarı önleme çalışmaları, çocuklara, ebeveynlere ve meslek mensuplarına yönelik olarak hazırlanan programlarla yürütülmektedir.

1. Çocuklara Yönelik Programlar

Bu programların ana hedefi, çocukların kendilerini cinsel istismardan koruyacak bilgilerle, donatılmalarıdır. Bu tür programların, ABD'de çoğunlukla ilkokullarda uygulanmakta olduğu fakat örneğin ortaokullar, gençlik kulüpleri, kiliseler ve tedavi gruplarını da kapsamak üzere çeşitli alanlarda ve kurumlarda da yürütüldüğü bildirilmektedir.

Programlar, film, video, teyp, Televizyon ve diğer elektronik medya ile veya özel olarak hazırlanmış öykü ve boyama kitapları, şarkılar ve tiyatro oyunları vasıtasıyla hedef kitlelere ulaştırılmaktadır.

Finkelhor'a (1986) göre, çocuklara yönelik tüm cinsel istismar önleme programları, şu ortak eğitsel amaçlara sahiptir:

a) Çocukları, cinsel istismarın ne olduğuna dair eğitmek,
b) Çocukları, potansiyel cinsel istismarcıların kim olabileceği hakkında bilgilendirmek ve onları, bu gibi kimselerin tanıdıkları ve hatta sevdikleri kişiler arasından çıkabileceğine dair uyarmak,
c) Çocukları, kendilerini istismar etmeye çalışan kimseleri, tanıdıkları ve güvendikleri birine ihbar etmeye cesaretlendirmek ve bu konuda kendilerine inanılıncaya kadar ihbarda bulunmaya devam etmelerinin gerektiğini öğretmek,
d) Çocukları, cinsel istismar girişimi karşısında hayır demeye, direnmeye ve kaçmaya teşvik etmek ve cesaretlendirmek.

Çocuğun, istismarın nasıl bir şey olduğunu bilmesi ve böyle bir durumla karşılaştığında, en başında bir yakınına veya güvendiği bir kimseye durumu açmasının sağlanması önemli bir istismarı önleme hedefidir. Çünkü istismar ne kadar uzun sürerse, çocukların bundan ağır bir biçimde etkilenmeleri de o kadar artar.

Önleme programlarında, babanın, akrabaların veya diğer aile yakınlarının, çocuğu örneğin banyodan sonra kurulamaları veya bedenlerine ellerini değdirmeleri konularında uyarılmasının yanlış olduğu anlaşılmıştır. Çünkü bu gibi uyarılar yetişkinin sevgi davranışları hakkında çocuğu kuşkucu yapabilir. Bununla birlikte, çocuğun kendisine yapılan cinsel amaçlı bir dokunmayı, diğer dokunma biçimlerinden ayırabilmesini sağlayacak biçimde bilgilendirilmesinin ve bu gibi davranışlara "hayır" demeyi öğrenmesinin büyük önemi vardır.

Cinsel suç işlemiş birisi ile oturan veya böyle bir kimse ile görüşme durumunda olan çocuklar cinsel istismara uğrama riski altındadır. Öncelikle, tehlike altındaki çocuklar korunmalıdır. Bu gibi çocuklara, cinsel istismara uğrama olasılığını artıran, kendilerini istismara müsait yapan ve kolay bir av olma durumuna düşüren koşullardan, tehlikeli ortamlardan veya saldırgandan uzaklaşmasının gerektiği öğretilmelidir.

Cinsel istismarcılar, çocukların kendilerini şikâyet edeceğini ve kolluk güçlerinin ve toplumun çocuğun yanında olduğunu bilmelidir. Çocuklar, durumu birine anlatacaklarını söyledikleri takdirde, istismar eğilimi olan veya böyle bir girişimde bulunan kimselerin, çocuklara sarkıntılık etme cesaretleri kırılabilir. Yaptıklarının ortaya çıkacağı korkusu, istismarcıları fiillerinden caydırabilir. Bu da, çocukların kendilerine yapılanları gizlemeyip, güvendikleri bir yetişkine anlatmaları yolunda eğitilmeleri ile olanaklıdır.

2. Ebeveynlere Yönelik Programlar

Ebeveynlere yönelik önleme programları, çocuklara koruyucu eğitimin anne ve babalar tarafından verilmesi anlayışına dayanır. Bunun, birçok yararından en önemlisi, bu yolla çocukların güvenilir bir kaynaktan sürekli bilgi edinme olanağına sahip olmalarıdır. Ebeveynlerin koruyucu eğitim vermelerinin

bir diğer önemli yararı, bu vasıtayla ebeveynlerde cinsel istismar konusunda bilgi sahibi olurlar ve bu bilgi onların kendi çocuklarının istismarına karşı uyanık olmalarına yardımcı olur (Roberts, 1991, b). Bunun gerçekleşmesi için ebeveynlerin ve çocukla ilgili diğer yakınların eğitilmeleri gerekir.

3. Meslek Mensuplarına Yönelik Programlar

Cinsel istismarı önleme programlarının hedef aldığı son bir grup, çocuklara hizmet götüren mesleklerde çalışan kimseleri içerir. Bunlar, öğretmenler, hekimler, psikologlar ve sosyal hizmet uzmanları ile emniyet görevlileridir.

Öğretmenler, çocuklarla yakın ilişkileri nedeniyle, cinsel istismara maruz kalmış ve kalmakta olan bir çocuğu, görünümünden ve davranışlarından kolayca tanıyabilecek konumdadır. Hekimler de, çocuk muayene edilmek üzere kendilerine getirildiğinde istismar işaretlerinden hem bedensel istismar ve ihmali ve hem de cinsel istismarı ortaya çıkarabilirler. Psikologlar, sosyal hizmet uzmanları ve diğer ruh sağlığı personeli, çocuğun ruhsal tepkilerinde ve davranışlarında gözlenen istismar belirtilerine dayanarak istismarı ortaya çıkarabilir ve gerekli önleme ve koruma tedbirlerinin alınmasına katkıda bulunabilirler.

Polis, genellikle durum belli olduktan ve şikâyet konusu yapıldıktan sonra devreye girer ve görevi istismarın soruşturulmasıyla sınırlıdır. Bununla birlikte, çocuğun istismar travmasına ek olarak, yasal süreç içinde başka travmatik yaşantılar geçirmemesi için polisin de bu konuda eğitilmiş olmasının büyük önemi vardır.

Değerlendirme ve Son Söz

Cinsel istismar, insanın var olma nedenine yapılan bir saldırıdır. Bu niteliği ile cinsel istismar aynı zamanda hayata karşı işlenen bir suçtur. Toplum yaşamında, çocuk cinsel istismarcılarından sadece nefret etmek yetmez. Çünkü nefret bu gibi kimseleri durdurmaz ve toplumu kirletip tahrip etmelerine engel olmaz. Çocukları ve gençleri istismarcılardan ve istismara uğramaktan korumanın en etkin yolu, kendilerini, ailelerini ve tüm toplumu bilgilendirmekten geçer.

Araştırmalar, çok küçük yaştaki çocukların bile kendilerini cinsel istismardan korumak için bazı önlemleri öğrenebilecekleri-ni göstermektedir. Bunun için gerekli olan, toplumda istismarı önleyici programların planlanması ve bunların uygulanmaya konmasıdır.

Cinsel istismar kaynaklarında, özellikle ABD'deki uygula-malara dayanarak, istismarı önleme programlarının çocuklar için yararlarının ve zararlarının tartışıldığı ve bu tartışmaların,

programların bazı kurumsal sorunlara yol açtığı konusunda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu sorunlar arasında en çok gündeme getirilen "cinsel eğitim" konusudur.

Okullarda ve diğer kurumlarda, çocuklara cinsel eğitiminin verilmesi konusu günümüzde henüz kesinlik kazanmamış, çelişkiler içinde bir alan görünümündedir. Önleme programlarının kapsamında, çocuklarına böyle bir eğitimin verilmesine karşı duran ebeveynlere rastlanmıştır.

Bununla birlikte, istismarı önleme programlarının değerlendirildiği bazı araştırmalardan, bu programlar ile çocukların istismarla ilgili tutumlarında ve bilgilerinde değişmenin gerçekleştirildiği yönünde kanıtlar elde edilmiş fakat aynı programlar yoluyla kazanılan bilgilerin zamanla kaybolduğu da saptanmıştır.

Cinsel istismarı önleme programında eğitilen çocuklara, programın kazandırdığı en önemli avantajın, kendilerine yapılan istismarı ihbar etme cesareti olduğu görülmüştür. Araştırma verilerine dayanarak denilebilir ki, eğer yetişkinin normal olmayan cinsel yaklaşımları hakkında bilgilendirilmiş olsalardı ve kendilerine cinsel amaçla yaklaşan bir kimseyi reddetmeye ve onu şikâyet etmeye hakları olduğu öğretilseydi, çocukların büyük bir kısmının cinsel istismara uğramamaları ve aynı zamanda yeni mağduriyetlerin önlenmesi gerçekleşebilirdi.

Bu nedenle, cinsel istismardan korunmanın en iyi yolu, çocuk ve gençlere sağlık, cinsellik ve güvenlikleri ile ilgili bilgi ve beceriler kazandırmaktır. İkinci önemli bir yol, kötü muameleye ve istismara maruz kaldıkları takdirde çocuk ve gençlerin kendilerini anlayacağına ve koruyacağına inandıkları toplumsal bir ortam oluşturmaktır. Unutulmamalıdır ki, toplumda cinsel istismarın önlenmesi cinsel istismar kurbanlarına ön yargı ile değil ancak anlayışla yaklaşılmasıyla mümkündür. Kurbanların suçlandığı ve damgalandığı bir toplum sadece ve sadece cinsel

istismarcı sapıklara hizmet eder ve yeni çocuk ve genç kurbanlar üretir.

Kendilerinin hakları olduğu bilincine sahip, uygunsuz teklif ve yaklaşmaların ne anlama geldiğini ve ihtiyaç duyduklarında nereden yardım alabileceklerini bilen, kendilerine güvenen ve korkmayan çocuk ve gençlerin cinsel istismara ve başka saldırılara uğrama ihtimali en az düzeydedir. Çocuk ve gençlerin, uğradıkları cinsel istismarı korkmadan ve çekinmeden bildirme ve suçluyu şikâyet edebilme cesaretine sahip olmaları ve onlara yardıma hazır kurum ve kuruluşların bulunması, toplumun cinsel istismardan korunması açısından büyük öneme sahiptir.

Kuşkusuz en büyük sorumluluk ebeveynlere düşmektedir. Ebeveynler, kendine güven ve saygı duygusuna sahip ve her yaşta "hayır" diyebilme cesareti olan çocuklar yetiştirmekle, çocuk cinsel istismarının önlenmesinde en önemli görevi yerine getirmiş olurlar. Olumlu bir kendilik değerine sahip olma, çocukların istismara karşı durmalarında ve istismarı yakınlarına ve ilgililere bildirilmelerinde en önemli unsurdur. Olumlu benlik duygusu da, olumlu ebeveynlik sayesinde kazanılır.

Tüm bu çabaların üstünde, çocukların cinsel istismara uğramalarının önlenmesi, insanın bu vahşi ve tahrip edici eylemini denetim altına alacak toplumsal koşulların oluşturulması ile olanaklıdır. Yoksa insana değer vermeyen, ikiyüzlü, ahlâksız, bencil, adaletsiz, kişinin yaptığının yanına kâr kaldığı yozlaşmış bir toplumda insan olmaktan uzak kimseler, çocuklara, kadınlara, engellilere ve nihayet mutsuz ve şanssız kişilere, kötü amaçlarla yaklaşmaya ve bu amaçlarına göre davranmaya daima fırsat ve cesaret bulacaklardır.

Ek

YENİ TÜRK CEZA YASASI (YTCK)

VÜCUT DOKUNULMAZLIĞINA KARŞI SUÇLAR

Kasten Yaralama

MADDE 86

(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kasten yaralama suçunun:

a) Üstsoya, altsoya, eşe ve kardeşe karşı,

b) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

İşlenmesi halinde iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama

MADDE 87

(1) kasten yaralama fiili, mağdurun;

a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,

b) Konuşmasında sürekli zorluğa,

c) Yüzünde sabit ise,

d) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma

neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, bir kat artırılır. Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hallerde üç yıldan, ikinci fıkraya giren hallerde beş yıldan az olmaz.

(2) Kasten yaralama fiili, mağdurun;

a) İyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine,

b) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine,

c) Konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına,

d) Yüzünün sürekli değişikliğine

neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza iki kat artırılır. Ancak verilecek ceza, birinci fıkraya giren hallerde beş yıldan, ikinci fıkraya girenhallerde sekiz yıldan az olmaz.

(3) Kasten yaralamanın vücutta kemik kırılmasına neden olması halinde, kırığın hayat fonksiyonlarındaki etkisine göre, bir yıldan altı yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Eziyet
MADDE 96

(1) Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Yukarıdaki fıkra kapsamına giren fiillerin;

a) Çocuğa, beden ve ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,

b) Üstsoy veya altsoya, babalık veya analığa ya da eşe karşı işlenmesi halinde, kişi hakkında üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

CİNSEL DOKUNULMAZLIĞA KARŞI SUÇLAR

Cinsel Saldırı
MADDE 102

(1) Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlal eden kişi, mağdurun şikâyeti üzerine iki yıldan yedi yıla kadar hapis ile cezalandırılır.

(2) Fiilin, vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle işlenmesi durumunda, yedi yıldan on iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin eşe karşı işlenmesi halinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikâyetine bağlıdır.

(3) Suçun;

a) Beden ve ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

b) Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

c) Üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan kişiye karşı,

d) Silahla veya birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde

Yukarıdaki fıkralara göre verilen cezalar yarı oranda artırılır.

(4) Suçun işlenmesi sırasında mağdurun direncinin kırılmasını sağlayacak ölçünün ötesinde cebir kullanılması durumunda kişi ayrıca kasten yaralama suçundan cezalandırılır.

(5) Suçun sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması halinde, on yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

(6) Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

Çocuk Cinsel İstismarı

MADDE 103

(1) Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismar deyiminden;

a) On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,

b) Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar anlaşılır.

(2) Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Cinsel istismarın, üstsoy, ikinci veya üçüncü derecede kan hısmı, üvey baba, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, sağlık hizmeti veren veya koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Cinsel istismarın, birinci fıkranın (a) bendindeki çocuklara karşı cebir veya tehdit kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı onanında artırılır.

(5) Cinsel istismar için başvurulan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması halinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(6) Suçun sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması halinde, on beş yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

(7) Suçun mağdurun bitkisel hayata girmesine veya ölümüne neden olması durumunda, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

MADDE 226

(1)

(a) Bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünleri veren ya da bunların içeriğini gösteren, okuyan, okutan veya dinleten,

(b) Bunların iç eriklerini çocukların girebileceği veya görebileceği yerlerde ya da alenen gösteren, görülebilecek şekilde sergileyen, okuyan, okutan, söyleyen, söyleten,

(c) Bu ürünleri, içeriğine vakıf olunabilecek şekilde satışa veya kiraya arz eden,

(d) Bu ürünleri, sair mal veya hizmet satışları yanında veya dolayısıyla bedelsiz olarak veren veya dağıtan,

(e) Bu ürünlerin reklamını yapan, kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri basın ve yayın yolu ile yayınlayan veya yayınlanmasına aracılık eden kişi altı aydan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünlerin üretiminde çocukları kullanan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu ürünleri ülkeye sokan, çoğaltan, satışa arz eden, satan, nakleden, depolayan, ihraç eden, bulunduran ya da başkalarının kullanımına sunan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Şiddet kullanarak, hayvanlarla, ölmüş insan bedeni üzerinde veya doğal olmayan yoldan yapılan cinsel davranışlara ilişkin yazı, ses veya görüntüleri içeren ürünleri üreten, ülkeye sokan, satışa arz eden, satan, nakleden, depolayan, başkalarının kullanımına sunan veya bulunduran kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(5) Üç ve dördüncü fıkralardaki ürünlerin içeriğini basın ve yayın yolu ile yayınlayan veya yayınlanmasına aracılık eden ya da çocukların görmesini, dinlemesini veya okumasını sağlayan kişi, altı yıldan on yıla ka-

dar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(6) Bu suçlardan dolayı, tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(7) Bu madde hükümleri, bilimsel eserlerle; üçüncü fıkra hariç olmak ve çocuklara ulaşması engellenmek koşuluyla, sanatsal ve edebi değeri olan eserler hakkında uygulanmaz.

Fuhuş

MADDE 227

(1) Çocuğu fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran, bu maksatla tedarik eden veya barındıran ya da çocuğun fuhuşuna aracılık eden kişi, dört yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun işlenişine yönelik hazırlık hareketleri de tamamlanmış suç gibi cezalandırılır.

(2) Bir kimseyi fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran ya da fuhuş için aracılık eden veya yer temin eden kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis ve üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Fuhşa sürüklenen kişinin kazancından yararlanılarak kısmen veya tamamen geçimin sağlanması, fuhşa teşvik sayılır.

3) Fuhuş amacıyla ülkeye insan sokan veya insanların ülke dışına çıkmasını sağlayan kişi hakkında yukarıdaki fıkralara göre cezaya hükmolunur.

(4) Cebir veya tehdit kullanarak, hile ile ya da çaresizliğinden yararlanarak bir kimseyi fuhşa sevk eden veya fuhuş yapılmasını sağlayan kişi hakkında yukarı-

daki fıkralara göre verilecek ceza yarısından iki katına kadar artırılır.

(5) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçların eş, üstsoy, kayın üstsoy, kardeş, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da kamu görevi veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı onanında artırılır.

(6) Bu suçları işlemek amacıyla teşkil edilmiş örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı onanında artırılır.

(7) Bu suçlardan dolayı, tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirleri hükmolunur.

(8) Fuhuşa sürüklenen kişi, tedavi veya terapiye tabi tutulur.

Küçük Sözlük

A

abrasyon (Abrasion): Aşınma; derinin yüzeysel katmanlarındaki lezyon. Abrasyon, hafif çarpma ve vurmalarla oluşan sıyrıklar halinde veya deriye darbeler sonucu ezilme biçimlerinde ortaya çıkar.

afekt: Duygu, duygu durumu, heyecan.

aglütinasyon: Antijenle, antikor arasındaki bağışıklık tepkimesi. Bundan yararlanılarak bazı hastalıklara tanı konur veya kan grupları saptanır.

AIDS hastalığı: Bağışıklık sistemi hastalığı. Bağışıklık sistemini bozarak yetersiz kalmasına yol açan bir virüsün neden olduğu sanılan bu hastalık ölümle sonuçlanır.

aile tedavisi: Aile üyeleri arasında iletişim ve etkileşimlerin düzeltilmesi veya tadil edilmesi amacıyla yapılan psikolojik girişimleri içeren psikoterapi uygulamaları.

akut: Hızla gelişen, had, şiddetli, yoğun.

anal: Anüsle ilgili.

androjen: Her iki cinste de bulunan erkeklik hormonu. Erkek üreme sisteminin gelişmesinde birinci derecede rol oynar.

antiandrojen: Erkeklik hormonu karşıtı.

anilingus: Makat yoluyla cinsel dürtü uyandırma.

antik çağ: Antikite olarak da anılır. İÖ 6. -İS 3. yüzyıllar arasını kapsayan bir dönem.

antisosyal kişilik bozukluğu: Sosyal ve yasal kurallara uyumsuzluk, diğer kimselerin duygu ve haklarına kayıtsızlık, başkaları ile ilişkilerde yüzeysellik, sorumluluk, vijdan ve suçluluk duygularından yoksunluk gibi vasıfların belirlediği bir kişilik bozukluğu. Sosyopati ve psikopati ile eş anlamlarda kullanılır.

Asit fosfataz: Bir enzim.

ataerkil aile: Ailede en büyük erkeğin, yani babanın ya da baba olmadığında, en büyük oğlun ailenin öteki üyeleri üzerinde tüm yetkilere sahip olduğu bir aile biçimi.

B

biseksüel: Çift cinsel, her iki cinse de cinsel istek duyan.

C

condyloma acuminita: Dış cinsiyet organları üzerinde gelişen, muhtemelen bir virüsün neden olduğu siğile benzer, üzeri kabarık oluşum.

contusion: Beyin zedelenmelerinde ezilme, çürük, bere.

Crohn's hastalığı: Genellikle genç yetişkinlerde ortaya çıkan, süreğen granülematöz bir hastalık.

cunnilingus: Kadının dış genital organlarını yalayarak, cinsel dürtü uyandırma.

D

DNA (dezoksiribonükleik asit): Canlılarda kalıtım yoluyla geçen özelliklerin korunmasından ve aynı zamanda protein bireşiminin düzenlenmesinden sorumlu büyük molekül.

depresyon: Kaygı, mutsuzluk, kendine güvensizlik, kararsızlık ve gelecekten korku gibi duyguların baskın olduğu ruhsal bir tepki. Birçok ruhsal bozukluklarla birlikte görülebilir veya afektif bozukluklarda temel patolojiyi oluşturabilir.

Derelizasyon: kişinin çevresini bambaşka, tanımadık yabancı bir çevre gibi algılaması.

dermatoloji: Deri ve ona bağlı oluşumların hastalıklarını inceleyen tıp dalı. Dermatolojik, dermatoloji ile ilgili demektir.

dikkat yetersizliği bozukluğu: Çocuk ve gençlerde, kısa dikkat genişliği (attention span), tepisellik, kendilik-denetiminin olmaması, aşırı hareketlilik ve değişmeyen faaliyetler gibi belirtilerin tanımladığı bozukluk.

Disfori: Huzursuzluk, asabiyet, taşkınlık, biçiminde gözlenen duygu durumu veya duyuş hali.

distmik bozukluk: Psikotik olmayan depresyonun gözlendiği hafif bir afektif bozukluk.

dönüt (feedback): İstenen bir davranışın elde edilmesi için organizmanın psikolojik beslenmesi.

DSM. I. II. III. IVR. : Amerika Psikiyatri Derneği tarafından hazırlanmış ve geliştirilmiş olan, ruh hastalıkları tanısal ve istatiksel el kitapları. Bu kitaplar, tanı kategorilerini ve ayırıcı tanı için ölçütleri içerir.

duygu durumu (mood): Kişinin değişken duygusal durumunu yansıtan tepkisi.

dyspareunie: Ağrılı ve zor cinsel ilişki.

E

ekimoz: Deri ve deri altı dokusunun içinde kan birikimi. Kırmızımor renkli leke biçiminde görülür.

empati (eş duyuş): Bir kimsenin başka bir kişinin duygularını, algılarını ve düşüncelerini kendinde yaşaması.

epidemiyoloji: Hastalıkların, insan topluluklarındaki dağılımını ve bu dağılımı belirleyen değişkenleri istatistik yöntemlerle inceleyen bilim kolu.

epilepsi (sara): Beyin hücrelerinde aşırı elektrik boşalmasına bağlanan ve ara ara gelen nöbetlerde bilinç değişmelerinin gözlendiği bir hastalık.

erotizm: Üremenin doğal amacından farklı bir cinsel uyarılma duyma, başka bir deyişle cinsel isteklerin ön plana geçmesi, önem kazanması.

etkilenim (imprinting): İlk izlenim kaydı olarak da geçmektedir. Yeni doğmuş bir hayvan yavrusunun ilk kez gördüğü, kokladığı veya dokunduğu ilk nesne üzerinde tüm dikkatini yoğunlaştırdığı ve sonradan hep o nesneyi izlediği bir öğrenme biçimi.

F

fallik: Erkek cinsel organı ile ilgili. Yunanca phallus penis demektir.

Fobi: Korkulmaması gereken durum ve nesnelerden korkma.

frijitlik: Kadında yetersiz cinsel uyarılmaya işaret eden bir terim. Bu kadınlar güçlükle cinsel ilişkide bulunurlar.

fissür: Deri ve mükozanın hafifçe veya yüzeysel olarak çatlaması.

Fourchette bölgesi: Kadın cinsel organındaki büyük dudakların arka birleşiği.

Fug: Kişinin asıl ortamından uzaklarda yeni bir kimlikle yaşaması biçiminde gözlenen pskilojik bir bozukluk.

G

genital: Üreme organları ile ilgili, cinsel.

grup psikoterapisi: Psikoterapi ilkelerinin bir grup kişiye uygulanması. Genellikle, bireysel psikoterapide kullanılan tedavi edici yaklaşımların birçoğu, grup tedavisinde de kullanılır.

güdü: bir gereksinim veya dürtünün yönlendirdiği davranışların itici gücü.

H

hemanjiyom: Kan damarlarının düzensiz bir yumak biçiminde oluşturduğu iyi huylu bozuk oluşumlar (tümör).

hematom: Bir doku içinde kan toplanması. Daha çok atardamarlarda hasara yol açan künt bir travma sonucu gelişir.

herpes II: Herpes simplex olarak da bilinir. Buna genital herpes de denmektedir. AIDS'li hastalarda sıklıkla rastlanan bir virüstür.

Hiperventilasyon: Derin nefes alma ve verme biçiminde uygulanan tıbbi bir yöntem.

hipnoz: Hipnotizmacının telkinine abartılı bir biçimde uyma davranışı ile gözlenen, yapay olarak oluşturulmuş ve sadece hipnotizmacı ile temas halinde bilinçdışı bir yaşantı.

Hipofiz bezi: İç salgı sisteminin temel bezi. hipotalamusun kontrolü altındadır.

Hipotalamus: Hipofiz bezi yoluyla sperm ve testosteron üretimini uyaran beyinde bir bölge.

histeri: Psikonevrozlar grubuna giren ruhsal bir bozukluk. Bu bozuklukta, hareket, duyu ve bilinç alanlarında, daha seyrek olarak da otonom sinir sisteminde organik bir nedene dayanmayan işlev bozuklukları görülür. Bunlar genellikle çözülmemiş ruhsal çatışmaların göstergeleri olarak kabul edilmektedir.

HIV: AIDS hastalığına neden olan virüs.

İ

iğdiş edilme kaygısı *(castration anxiety)*: Psikanalitik kurama göre, erkeklerin yasak ödipal arzuları nedeniyle, penislerini yitirmekle cezalandırılacakları ile ilgili korkuları.

ikincil cinsel özellikler: Cinsiyetleri birbirinden ayıran, anatomik, fizyolojik ve psikolojik özellikler. Bu özellikler çoğalmada rol oynamaz.

K

kendilik değeri *(self esteem)*: Kişinin, hatalarının bilincinde olarak, kendisine olan saygısı veya kendisi hakkında beğeni duygusu.

kibutz: Topluluk, birlik anlamında İbranice bir sözcük. İsrail'de kollektif tarım işletmesi. Bu işletmeler, bir çalışma ve iş ortaklığı olmanın yanında, günlük yaşamın planlı ve kurallara bağlı olarak paylaşıldığı bir tür ortak yaşamadır.

klitoral: Klitorisle ilgili.

klitoris: Kadının dış cinsel organlarından biri. Sertleşme özelliği nedeniyle, erkeklerdeki penisin, kadındaki karşılığıdır.

kolposkop: Boru biçiminde optik bir araçtır ve içinde bir aydınlatma sistemi vardır.

kolposkopi: Kolposkop adı verilen bir aletle, kadının döl yolu kanalı ve döl yatağının buraya bitişik bölümünün incelenmesi yöntemi.

kompulsiyon: Belirli bir fiili tekrar tekrar yapmak için istemsiz bir tepi.

kongenital: Doğuştan fakat kalıtımsal olarak edinilmeyen.

L

labia majora: Büyük dudaklar. Kadın cinsel organının dış kısmının iki yanında yer alan deri kıvrımları.

labia minora: Küçük dudaklar. Kadın cinsel organında büyük dudakların iç kısmında yer alan küçük ince deri kıvrımı.

labial: Kadın cinsel organındaki dudak kısmına ait.

lacerations: Beyin zedelenmelerinde yırtılma, yırtılma yarası veya yırtık.

Latens dönemi: İnsan yaşamında 4-5 ile 12 yaşları arasındaki dönem.

Liken sklerozu: Kronik bir deri hastalığı.

Lityum: Depresyon ve manik bozuklukların tedavisinde kullanılan bir ilaç grubu.

Lut Kavmi: İslam kaynaklarında Sedum, Hıristiyan kaynaklarında ise Sodom olarak bilinen kentin halkı, Kur'an da Lut Kavmi olarak geçer. Bu halkın cinsel sapıklık yapmakla suçlanması nedeniyle, lut adından türetilmiş, lutilik ve livata sözcükleri, aktif eşcinsellik anlamına gelir. Gene aynı özdeşleştirmeden kaynaklanan sodomi terimi de, normaldışı cinsel birleşmeye işaret eder.

M

major depresyon (büyük depresyon): Maninin görülmediği, sadece depresyonun gözlendiği afektif bozukluk.

mastürbasyon: Cinsel organların ellenmesi veya sürtünme yolu ile cinsel doyum elde etme davranışı

migren: Damar bozukluklarına bağlı olarak başın belirli bir bölgesinde aniden ve şiddetli bir biçimde ortaya çıkan ve bir süre sonra kaybolan ağrılı belirti.

MMPI Testi (Minnesota Çok Yönlü Kişilik Testi): Kişiliğin ve kişilik bozukluklarını değerlendirilmesinde kullanılan ve anket biçiminde sorulardan oluşan psikolojik bir test.

N

narsistik: Narsizm ile ilgili. Narsizim kişinin kendine duyduğu hayranlık ve abartılı sevgi.

nöroleptik: Psikozların tedavisinden kullanılan ilaç grubu. Bu ilaçların nörolojik bozukluklara benzeyen etkileri olması nedeniyle, bu ad verilmiştir.

O

obsesyon: Zihne istenmeden giren, inatçı ve tekrarlayan bir düşünce ya da fikir.

oral seks: Emme ve benzeri ağız haraketleri yoluyla cinsel doyuma ulaşma.

orgazmik işlev bozukluğu: Kadında temel olarak cinsel ilişki sırasında orgazma ulaşamama ile ortaya çıkan yetersizlik.

otizm: çocuklarda, toplumsal iletişim ve etkileşimde olağan dışı davranış ve ilgilerle gözlenen ve 3 yaşından önce başlayan psikolojk bir bozukluk.

oidipus kompleksi: Psikanalitik kuramda, erkek çocuğun annesine karşı olan cinsel nitelikteki duyguları ile babasına olan kıskançlık duyguları arasındaki bilinçdışı çatışmaya işaret eden bir kavram.

östrojen: Omurgalılarda, dişi üreme organlarının gelişme ve olgunlaşması ile işlev görmesinden birinci derecede sorumlu hormonlar grubu. Östrojen, dişilerde östrusun (cinsel kızışma) nedenidir.

P

paranoya: Sistemli sanrıların ve kişilik çözülmesi olmaksızın psikotik belirtilerin tanımladığı ruhsal bir bozukluk.

Pelvis: Bedende, kalça kemiği, kuyruk sokumu ve kuyruk kemiklerinden oluşan kalça kuşağı bölgesi.

Penatrasyon: duhul, girim.

penis pletismografisi: Penise kan götüren damarların çapındaki değişkenlik etkisiyle, bu organda meydana gelen hacim değişikliğini ölçmeye yarayan aygıt.

perinatal: Gebeliğin 20. haftasından doğuma kadar geçen fetüs yaşamına ilişkin dönem.

perpetrator: Fail, istismar suçu işleyen.

peteşi (petechia): Deri ve mukozada görülen, kılcal damar kökenli, nokta şeklinde kanamalar.

Primat: Hayvanlar aleminde, goril, orangutan, şempanze gibi memeliler sınıfından maymun türü.

psikojenik fug: Kaçma ile birlikte görülen psikolojik kökenli amnezi.

psikojenik amnezi: Özellikle kişisel anlamı olan bilgileri, psikolojik nedenler dolayısıyla hatırlayamama.

petit mal epilepsi: Küçük nöbet de denir. Epilepsinin (sara), anlık bilinç yitirilmesi ve donup kalma gibi belirtilerle hafif geçen bir biçimidir.

pornografi: Müstehcenlik vasıflarına sahip malzemeler için kullanılan bir terim. Yunanca'da porno (fahişe) ve grafein (yazmak) sözcüklerinden türemiştir.

post mortem: Ölüm sonrası.

primatlar: Maymunları ve insanları kapsayan memeliler takımı.

psikoseksüel gelişim: Geniş anlamda cinsel yaşamdaki gelişim süreci.

psikoterapi: Psikolojik yöntem ve ilkelere dayanarak, ruhsal bozuklukların tedavisi için uygulanan teknikler.

psikoz: Gerçekle temasın yitirildiği veya belirgin olarak çarpıtıldığı ağır ruh hastalıkları için kullanılan genel bir kavram.

R

rektum: Bedende anüs bölgesi.

ritüel: Törenleşmiş, belirli bir merasim içeren.

Rorschach testi: Simetrik mürekkep lekelerinin yorumuna dayanan bir kişilik testi.

sadizm: Bir kimseye acı verek doyum elde etme

sanrı: Akıl ile değiştirilemeyen, gerçek dışı bir kanı veya inanç. Süreklilik gösterdiğinde, normaldışıdır.

S

sendrom: Patolojik bir durumla ilgili belirtiler demeti; birarada göz önüne alındıklarında tanı koymaya yarayan belirtilerin tümü.

septum: İki boşluğu birbirinden ayıran ya da değişik anatomik yapıları küçük bölmelere ayıran oluşumlar.

sperm: Erkeklere ait üreme hücresi.

serotonin gerialım baskılayıcıları (serotonin reuptake inhibitörleri): Genellikle depresyon ve kaygı bozukluklarının tedavisinde kullanılan ilaç grubu.

streptokok: Bir bakteri türü. Doğada yaygındır. Bazı türleri, insanın normal florasında bulunur.

Ş

şizofreni: Entellektüel süreçler ve affekt arasında kopma ve kişilikte bir çözülme ile özellik gösteren ağır bir ruh hastalığı.

T

TAT testi (Tematik Algı Testi): Konulu resimler hakkında alınan öykülerin yorumlanmasına dayanan bir kişilik testi.

tepkisellik: Davranış ve tepkilerin, kişinin düşünme ve denetimi aşarak, birden patlak vermesi.

testosteron: Erkeklik hormonu. Esas olarak erbezi hücreleri ile az miktarda yumurtalık ve böbreküstü bezi tarafından salgılanır. Sperm oluşumunu, üreme organlarının gelişmesini, ikincil cinsiyet özelliklerinin belirlenmesini denetler.

trans: Bir dissosiyasyon koşuludur. Bu durumda iken kişi, iradi harekette bulunamaz ve fiil ve düşüncelerinde otomatikleşme gözlenir.

transseksüalizm: Kişinin fiziksel özelliklerine göre belirlenmiş cinsiyetini inkâr ederek, karşı cinsin davranış biçimini benimsemesi biçiminde ortaya çıkan bir koşul.

transvestizm: Cinsel heyecan ve doyum amacıyla karşı cinsin kılığına bürünme. Bu gibi kimseler, genellikle erkekler arasında çıkar ve ruhsal sorunları nedeniyle karşı cinsle ilişki kuramazlar.

travma: Sarsıntı, duygusal berelenme ve şok.

trikomanas: İnsanda sindirim sistemi ile üreme ve boşaltım sisteminde asalak olarak yaşayan biçimleri olan, kamçılı tek hücreli. Genital trikomanas, siyekte ve dölyatağı boynunda yaşayarak, iltihaplanmalara neden olan tek hücreli (protozoon).

Ü

üretra: İdrar yolu ile ilgili. İdrar boşaltım yolu.

V

vajina: Kadında vulva ile döl yatağı arasındaki kanal.

vajinizm: Dölyolunu çevreleyen kasların aşırı derecede kasılmasıyla ortaya çıkan durum. Cinsel ilişki ya da jinekolojik muayene sırasında gözlenen bu durum, çok ağrı verir ve bazen gevşeme olanaksız hale gelebilir.

varsanı (hallucination): Uygun bir duyumsal uyarılma olmadığı halde, dış bir nesnenin algılanması. Genellikle normal dışı ruhsal bir durumun belirtisi olmakla birlikte, hipnoz esnasında veya uyku ile uyanıklık arasında normal kişilerde de görülebilir.

vulva: Kadın üreme organının dıştan görünen ve cinsellikle ilgili bölümü.

Y

yalıtım: İzolasyon, tecrit.

Kaynakça

I. BÖLÜM

Alikasifoğlu vd., "Sexual Abuse Among Female High School Students in İstanbul", *Child Abuse and Neglect*, Vol. 30 (3), March 2006, ss. 247-255.

Ames, M. A., and Houston, D. A., "Legal, Social and Biological Definitions of Pedophilia", *Archives of Sexual Behavior*, vol. 19, no. 4, 1990, ss. 333-341.

Bifulco, A., Brown, G. W. and Adler, Z., "Early Sexual Abuse and Clinical Depression in Adult Life", *British J. of Psychiatry*, vol. 159, 1991, ss. 115-122.

Demause, L., "The History of Child Assault", *Journal of Psychohistory*, vol. 18 (1), Yaz 1990, s. 29.

Finkelhor, D., *Child Sexual Abuse*: New Theony and Research, Free Pres, New York, 1984.

Finkelhor, D. and Brown, A., "Impact of child sexual abuse: A review of the research", *Psychological Bulletin*, 99, 1986, ss. 66-77.

Finkelhor, D. and Korbin, J., "Child Abuse as an International Issue", *Child Abuse and Neglect*, vol. 12, 1988, ss. 3-22.

Finkelhor, D., Hotaling, G., Lewis, I. and Smith, C., "Sexual Abuse in a National Survey of Adult Men and Women: Prevalence, Characteristics, and Risk Factors", *Child Abuse and Neglect*, vol. 14, 1990, ss. 19-28.

Friedman, S. R., "What is Child Sexual Abuse?", *Journal of Clinical Psychology*, vol. 46, no. 3, May 1990, ss. 372-375.

Gelles, R. J., ve Conte, J. R., "Domestic Violence and Sexual Abuse of Children: A Review of Research in the Eighties", *J. of Marriage and the Family*, vol. 52, 1990, ss. 1045-1058.

Goldman, J. D. G. and Padayachi, U. K., "Some methodogical problems in estimating incidence and prevalance in child abuseresearch", *Journal of Sex Research*, Nowember, 2000 (l), 2.

Goldwert, M., "Childhood seduction and the spiritualization of psychology: the case of Jung and Rank", *Child Abuse and Neglect*, vol. 10, 1986, ss. 555-557.

Henderson, D. and Gillespie. R. D., A Textbook of Psychiatry for Students and Practitioners. 1956, Eighth Edition. London, Oxford Univ. Press

Kutchinsky, B., "Çocuğun Cinsel İstismarı: Yaygınlık, Müdahale ve Önleme: Genel Bakış. Çocuk İstismarı ve İhmali", *Çocukların Kötü Muameleden Korunması I. Ulusal Kongresi*, Ankara, 12-14 Haziran 1990, 1991, ss. 201-214.

Malhotra, S. and Biswas, P., Child sexual abuse in clinical practice: Identification and management, *JICAM*, 2005, Vol: 1, N0: 2, Article 6.

Olafson, E. Corwin, D. L. ve Summit, R. C., "Modern History of Child Sexual Abuse Awareness: Cycles of Discovery and Suppression", *Child Abuse and Neglect*, vol. 17, 1993, ss. 7-24.

Rind, B., Tromovitch, P., and Bauserman, R, A meta-analytic examination of assumed properties of child sexual abuse using colleg samples, *Psychological Bulletin*, 124 (1), 1998, ss. 22-53.

Sheldrick, C., "Adult Sequelae of Child Sexual Abuse", *British Journal of Psychiatry.*, vol. 158, (Suppl. 10), 1991, ss. 55-62.

Steele, B. F., "Notes on the Lasting Effects of Early Child Abuse Throghout the Life Cycle", *Child Abuse and Neglect*, Vol. .., 1986, ss. 283-291.

WHO, Preventing Child Maltreatment: A guide to taking action and generating evidence, WHO Publications, 2006.

II. BÖLÜM

DSM. III., American Psychiatric Association *"Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders"* (3rd Ed), Washington, APA, 1980.

Ames, M. A., and Houston, D. A., "Legal, Social and Biological Definitions of Pedophilia", *Archives of Sexual Behavior*, vol. 19, no. 4, 1990, ss. 333-341.

Blanchard, R., Waatson, M., Choy, A., Dickey, R., Kallessen, P and et al., Pedophiles: Mental retardation, maternal age and sexual orientation, *Archives of Sexual Behaviour*, 28 (2), 1999, ss. 111-127.

Blanchard, R., Christensen, BK, Strong, SM and et al. Retrospective self reports of childhood accidents causing unconsiousness in phallometrically diagnosed pedophiles, *Arc. Sex. Behav*, 31, 2002, ss. 511-526.

Berlinger, L. and Conte, J. R., "The Process of Victimization: The victim's perspective", *Child Abuse and Neglect*, 1990, 14 (1), ss. 29-40.

Coleman, J. C., Butcher, J. N ve Carson, R. C., *Abnormal Psychology and Life*, 6th. Ed, Scott, Foresman and Co, 1980.

Finkelhor, D., Prevention: A Review of Programs and Research, (S. Araji vd., Ed.), *"A Source Book on Child Sexual Abuse"*, 2nd Printing, Sage Publication, 1986, ss. 224-274.

Finkelhor, D., Mitchell, K. J. and Wolak, J., "Online Victimization: A report on the nation's youth", Alexandria National Center for Missing and Exploited Children, 2000, no: 6-00-030

Freund, K., Watson, R. and Dickey, R., "Does Sexual Abuse in Childhood cause Pedophilia: An Exploratory Study", *Archives of Sexual Behavior*, vol. 19, no. 6, 1990, ss. 557-568.

Grossman, L., Martis, B., and Fichter, C. G., Are Sex Offenders Treatable? A research overview, *Pschiatr. Ser.* 50 (3), 1999, ss. 349-361.

Groth, A. N., Hobson, WF., and Gary, TS. The child molester: Clinical observations. In J. Conte and DA Shore (EDS.), *Social Work and Child Sexual Abuse*, Haworth, New York, 1982.

Hall, R. C. W. and Hall, C. W. R., "A profile of pedophilia definition, characteristics of offender, recidivism, treatment outcomes and forensic issue", *Mayo Clinic Proc*, April, 2007, 82 (4) ss. 457-471. www. mayoclinicproceedings. com

Maletzky, B. M., "Factors associated with succes and faillure in the behavuoral and cognitive treatment of sexual offenders", *Annals of Sex Research*, 6, 1993, ss. 241-258.

Mitchell, K. J., Finkelhor, D and Wolak, J., "Risk factors and impact of online sexual solicitation of youth", *J. of The American Medical Assoc.* 285 (23), 2001, ss. 311-314.

Stanley, J., Child abuse and Internet, Child Abuse Prevention Issues. Number 15, Summer 2001.

Stanley J., "The protection of children from offensive material on the internet", *Small Screen*, No: 184, March, 2003, ss. 1-2.

Terry, K. J. and Tallon, J. Child Sexual Abuse: A review of the literature. *www. usccb. org/nrb/johnjaystudy/litreview. pdf*

Wakefield. H., Rogers, M., and Underwager, R., Female Sexual Abusers: A theory of loss, *IPT*, 1990, Vol. 2.

III. BÖLÜM

Alikasifoğlu vd., "Sexual abuse among female high school students in İstanbul, Turkey", *Child Abuse and Neglect*, Vol 30 (3) 2006, ss. 247-255.

Araji. S. and Finkelhor, D., "Abusers: A Review of the Research" (Ed. S. Araji vd.), A Source Book on Child Sexual Abuse, 2nd. Printing, Sage Publication, 1986, ss. 89-117.

Finkelhor, D., *Child Sexual Abuse: New Theony and Research*, Free Press, New York, 1984.

Finkelhor, D., "Abusers: Special Topics", (S. Araji vd.) *A Source Book on Child Sexual Abuse*, 2nd Printing, Sage Publication, 1986, ss. 119-142.

Finkelhor, D. and Baron,, L., High-Risk Children, (S. Araji vd.), *"A. Source Book on Child Sexual Abuse"*, 2nd Printing, Sage Publication, 1986, ss. 60-88.

Finkelhor, D. and Brown, A., Initial and Long-Term Effects: A Conceptual Framwork, (S. Araji vd.) *"A Source Book on Child Sexual Abuse"*, 2nd. Printing, Sage Publication, 1986, ss. 180-198.

Gordon, M., "The Family Environment of Sexual Abuse: A Comparison of Natal and Stepfather Abuse", *Child Abuse and Neglect*, vol. 13, 1989, ss. 121-130.

Hurley, D. L., "Women, Alcohol and Incest: An Analytical Review", *Journal of Studies on Alcohol*, vol. 52, no. 3, 1991, ss. 253-266.

Kelly, J. R. and et al., "Effects of mother-son incest and positive perceptions of sexual abuse experiences on the psychological adjustment of clinic-referred men", *Child Abuse and Neglect, http: //www. sciencedirect. com/science?_ob*

Kutchinsky, B., "Çocuğun Cinsel İstismarı: Yaygınlık, Müdahale ve Önleme: Genel Bakış. Çocuk İstismarı ve İhmali", *Çocukların Kötü Muameleden Korunması I. Ulusal Kongre*, Ankara, 12-14 Haziran 1990; 1991, ss. 201-214.

Laviola, M., "Effects of Older Brother-Younger Sister Incest: A Study of the Dynamics of 17 Cases", *Child Abuse and Neglect*, vol. 16, 1992, ss. 409-421.

Lawson, C., "Clinical Assessment of Mother-son Sexual Abuse" *Clinical Social Work Journal*. vol. 19. no, 4, Winter, 1991, ss. 391-403.

Margolin, L., "Child Sexual Abuse by Nonrelated Caregivers", *Child Abuse and Neglect*, vol. 15, 1991, ss. 213-221.

Margolin, L., "Sexual Abuse by Grandparents", *Child Abuse and Neglect*, vol. 16, 1992, ss. 735-741.

Roberts, J., "Cinsel İstismara Uğramış Çocukların Alternatif Bakımı. Çocuk İstismarı ve İhmali", *Çocukların Kötü Muameleden Korunması I. Ulusal Kongre*, (Ankara 12-14 Haziran 1990), 1991, ss. 307-316.

Waldby, C., "Theoretical Perspectives on Father-daughter Incest", (in E. Driver ve A. Droisen Ed.), *Child Sexual Abuse*, Macmillan, 1989, ss. 88-106.

Westen, D., ludolph, P., Misle, B., Rufiins, S and Block, J., "Physical and Sexual Abuse in Adolescent Girls with Borderline Personality Disorder", *American Journal of Orthopsychiatry*, vol. 60 (1), Jan. 1990, ss. 55-66.

IV. BÖLÜM

Baladerian, N. J., "Sexual Abuse of People with Developmental Disabilities", *Sexuality and Disability*, vol. 9, no: 4, 1991, ss. 323-335.

Barter, C., Abuse of Children in residential Care. *http: //www. nspcc. org. uk/ inform/research/ Briefings/abuseofchildreninresidentialcare*

CahilL, C., Lleweylyn., and Pearson, C., "Long-term Effects of Sexual Abuse which Occured in Chilhood: A Review", *Britsh Journal of Clinical Psychology*, vol. 30, 1991, ss. 117-130.

Cappelleri, J. C., Eckenrode, J and Powers JL. The epidemiology of Child Abuse: Findings from second national incidence and prevalance study of child abuse and neglect, *American Journal of Public Health*, 83, 1993, ss. 1622-1624.

Groce, N., and Trasi, R., "Rape of individuals with disability: AIDS and the folk belief of virgin cleansing", *The Lancet*, 363, 2004, ss. 1663-1664.

Faller, K. C., "Characteristics of a Clinical Sample of Sexually Abused Children: How Boy and Girl Victims Differ", *Child Abuse and Neglect*, vol. 13, 1989, ss. 281-291.

Finkelhor, D., *Child Sexual Abuse: New Theory and Research*, New York, Free Press, 1984.

Finkelhor, D. and Lewis, I. A., "An Epidemiologic Approach to the Study of Child Molestation", *Annals of the New York Academy of Sciences*. vol. 528, 12 Ağustos, 1988, ss. 64-78.

Friedrich, W. N., Bielke, R. L and Urquiz, A. J., "Behavior Problems in Young Sexually Abused Boys: A Comparison Study", Journal of International Violence, vol. 3 (1), Mart, 1988, ss. 21-28.

Gordon, M., "Males and Females as Victims of Childhood Sexual Abuse: An examination of the Gender Effect", *Journal of Family Violence*. vol. 5 (4), Aralik, 1990, ss. 321-332.

Green, A. H., "Special Article: Child Sexual Abuse: Immediate and Long-term Effects and Intervention", *J. Am. Acad. Child-Adolesc. Psychiatry*, vol. 32: 5, 1993.

Hollander, E., "The world of Defenseless: A global Overview of Health of Maltreated Children", *Violence against Disabled Children, Convened by Unicef*, July 28, 2005.

Holmes, W. C., Slap GB, Sexual abuse of boys: Definition, Prevalance, Corraletes, and Management. *JAMA*, Dec. 2, 1998, Vol. 280, N0: 21, ss. 1855 -1862.

Johnson, R. L. and Shrier, D., "Past sexual victimization by females of male patients in an adolescent medicine clinic population", *American J. of Psychiatry*, 144, 1987, ss. 650-652.

Johnson, T. C., "Child Perpetrators-Children who Molest Other Children: Preliminary Findings", *Child Abuse and Neglect*, vol. 12, 1988, ss. 219-229.

Kelley, S. J., Brant, R. and Waterman, J., "Sexual Abuse of Children in Day Care Centers", *Child Abuse and Neglect*, vol. 17, 1993, ss. 71-89.

Kutchisky, B., "The Child Sexual Abuse Panic", *Nordisk Sexologi*, vol. 10, 1992, ss. 30-42.

Loeb, T., Williams, J. K., Caarmona, J. V., Rivkin, I., Wyat, G. E. et al. "Child sexual abuse: Associations with sexual functioning of

adolescents and adults", *Annual Review of Sex Research*, 13, 2002, ss. 307-345.

Margolin, L., "Child Sexual Abuse by Nonrelated Caregivers", *Child Abuse and Neglect*, vol. 15, 1991, ss. 213-221.

Sinclair, I. and Gibbs, I., Children's Homes. *A Study in Diversity. Living Away from Home. Studies in Residential Care.* John Wiley and Sons, 1998.

Sobsey, D. and Mansell, S., "An international perspective on patterns of sexual assault and abuse of people with disabilites", *International J. of Adolescent Medicine and Health*, 7 (2) 1994, ss. 153-178.

Tharinger, D., Horton, B. C. and Millea, S., "Sexually Abuse and Exploitation of Children and Adults with Mental Retardation and Other Handicaps", *Child Abuse and Neglect*, vol. 14, 1990, ss. 301-312.

Tomeo, M. E., Templer, D. I., Anderson, S. and Kotler, D., "Comparative data of childhood and adolescence molestation in heterosexual and homosexual person", *Arc. Sex. Behav.* Oct. 2001, 30 (5), ss. 535-4.

UNICEF, Violence against Disabled Children. Summary Report. *http: www. unicef. org/UNICEF_Violence_Against_Disabled_Children.* 2005b

Urquiza, A. J., The effects of childhood sexual abuse in adult male population, 1988.
http: //en. citizendium. org. /wiki/child_sexual_abuse

Vander Mey, B. J., "The Sexsual Victimization of Male Children: A Review of Previous Research", *Child Abuse and Neglect*, vol. 12. 1988, ss. 61-72.

Westcott, H., "The Abuse of Disabled Children: A Review of the Literatüre", *Child: Care, Health and Development*, vol. 17, 1991, ss. 243-258.

Young, W. C., Sachs, R. G., Braun, B. G and Watkins, R. T., "Patients Reporting Ritual Abuse in Childhood: A Critical Syndrome: Report of 37 Cases", *Child Abuse and Neglect*, vol. 15 (3), 1991, ss. 181-189.

Allers, C. T. and Benjack, K. J., "Connections Between Childhood Abuse and HIV Infection", *Journal of Counseling and Development*, vol. 70, Kasim/Aralik, 1991, ss. 309-313.

DSM. III. R., *American Psychiatric Association., Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. 3rd. Ed. Washington, D. C., 1980.

Beitchman, J. H., Zucker, K. J, Hood, J. E and Da Costa, G. Akman, D., "A Review of the Short-term Effects of Child Sexual Abuse", *Child Abuse and Neglect*, vol. 15, 1991, s. 537-556.

Beitchman, J. H., and et al., "A Review of the Long-term Effects of Child Sexual Abuse", *Child Abuse and Neglect*, vol. 16, 1992, ss. 101-118.

Baldwin, L. C., "Child Abuse as an Antecedent of Multiple Personality Disorder", *The American Journal of Occupational Therapy*. vol. 44, no: 11, Kasim, 1990, ss. 978-983.

Bolen, J. D., "The Impact of Sexual Abuse on Women's Health", *Psychiaric Annals.*, vol. 23: 8, Ağustos, 1993, ss. 446-453.

Briere, J., "The Long-term Clinical Corelates of Childhood Sexual Victization", *Annals of New York Academy of Sciences*. vol. 528, Ağustos, 1988, s. 327-334.

Briere, J. N. and Elliot DM., Immediate and long term impacts of child sexual abuse. *Sexual abuse of Children*, Vol 4,, Summer/fall, 1994 N0: 2.

Browne, A. and Finkelhor, D., Initial ond Long-term Effects A Review of the Research, (S. Araji vd. içinde). *A Source Book on Child Sexual Abuse*. Sage publication 1986, ss. 143-179.

Cahill, C., Lleweylyn, S. P. and Pearson, C., "Long-term Effects of Sexual Abuse which Occured in Childhood: A Review", *British Journal of Clinical Psychology*. vol. 30, 1991, ss. 117-130.

Connors, M. E. And Morse, W., "Sexual Abuse and Eating Disorders: A Review", *International Journal of Eating Disorders*. vol. 13, no: 1, 1993, ss. 1-11.

Conte, J. R., "The Effects of Sexual Abuse on Children: Results of a Research Project", *Annals of the New York Academy of Sciences.* vol. 528, 1993, ss. 310-326.

Courtois, C. A., "Adult Survivors of Sexual Abuse", *Primary Care.* vol. 20, no: 2, Temmuz, 1993, ss. 433-446.

DSM III. R., *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. Third Ed.* 1987. American Psychiatric Pub. Inc.

Famullara, R., Kinscherff, R, and Fenton, T. Psychiatric diagnosis of maltreated children. *J. A. A. C. A. P,* 31, 1992, ss. 863-865.

Feletti, V. J., Anda, R. F. and et al. Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The adverse childhood experiences study. *A. J. Prev. Med.* 14, 1988, ss. 245-258.

Fergusson, D. M., Horwood, LJ and Lynskey, MT. Childhood sexual abuse, adolescent sexual behaviors and sexual victimization. *Child Abuse and Neglect.* 21 (8), 1997, ss. 789-803.

Finkelhor, D., *Child Sexual Abuse: New Theony and Research.* 1984 N. Y Free Press.

Finkelhor, D. and Browne, A., Initial and Long-term Effects: A Conceptual Framwork., (S. Araji ve Diğ. Ed.'da) *"A Source Book on Child Sexual Abuse"*, 2nd Printing. Sage publication 1986, ss. 180-198.

Goodman, L. A., The prevalance of abuse among homeless and housed poor mothers: A comparison study. *A. J. of Orthopsychiatry.* Vol. 61 (4) 1991, ss. 489-500.

Friedrich, W. N., "Sexual Victimization and Sexual Behavior in Children: A Review of Recent Literature", *Child Abuse and Neglect,* vol. 17, 1993, ss. 59-66.

Goodwin, L. J. and Peterson, R. G., "Psychological Impact of Abuse as it Relates to Transvestism", *Journal of Applied Rehabilitation Counseling.* vol. 21 (4), 1990, s, 45-48.

Green, A. H., "Special Article: Child Sexual Abuse: Immediate and Long-term Effects and Intervention", *J. Am. Acad. Child Adolesc. Psychiatry,* vol. 32: , 1993, s. 5.

Hulsey, T. L., Sexton, MC., Nash, MR. "Perception of Family Functioning and the Occurence of Childhood Sexual Abuse", *Bulletin of the Menninger Clinic*, vol. 56, 1992, ss. 438-450.

Jennings, A. G. and Armsworth, M. W., "Ego Development in Women with Histories of Sexual Abuse", *Child Abuse and Neglect*, vol. 16, 1992, ss. 553-565.

Kimberly, A. T., The impact of childhood sexual abuse on later sexual victimization among runaway youth. *J. of Research on Adolescence*. 11 (2), 2001, ss. 151-156.

Kinzl, J. F., Traweger, C., Biebl, W., Sexual dysfunction: Relationship to childhood sexual abuse and early family experiences in a nonclinical sample. *Child Abuse and Neglect*. 19, 1995, ss. 785-92.

Kutchinsky, B., "Çocuğun Cinsel İstismari: Müdahale ve Önleme: Genel Bakış. Çocuk İstismarı ve İhmali", *Çocukların Kötü Muameleden Korunması I. Ulusal Kongresi*. Ankara 12-14. Haz. 1990. 1991, ss. 201-214.

Maing, D. M., Patterns of Psyhopathology in Sexually Abused Girls. *Unpublished Doctoral Thesis, Windsor University*, Ontario, Canada, 1991.

Laumann, E. O., Paik, A., and Rosen, R.C., Sexual dysfunction in the United States: Prevalance and predictors. *J. of American Medical Association*. 281, 1999, ss. 537-544.

Loeb, T. M., Willian. J. K., Carmona, JV, Rifkin, A and et al. Child Sexual Abuse: Associations with sexual functioning of adolescents and adults. *Annual Reviev of Sex Research*. 2002.. *http//findarticles. com/p/articles/mi_qa3778/is_200201*

Mannorino, A. P., Cohen J. A., Smith J. A. and Moore-Motolity, S., Six and twelve month follow-up of sexually abused girls. *J of Interpersonal Violence*, 6, 1991, ss. 494-511.

Mcleer, S. V., Deblinger, E. B., Ester, B. and et al. Sexually abused children at risk for postraumatic stress disorder. *J. A. A. C. A. P*, 31, N0: 5, 1992, ss. 875-879.

Merrill, L. L. and et al. *Childhood Abuse and Sexual Revicdimization in Female Navy Recruit Sample.* Naval-Health-Research-Center-Pub. 1997-97-5. *http://www. icasa. org/child_sexual_abuse, pdf*

Miller, B. A. and et al., "The Role of Childhood Sexual Abuse in the Development of Alcholism in Women", *Violence and Victims.* vol. 2 (13), Fall, 1987, ss. 157-172.

Nash, M. R. and et al., "Long-term Sequelae of Childhood Sexual Abuse: Perceived Family Environment, Psyhopathology and Dissociation", *Journal of Consulting and Clinical Psychology.* vol. 61. no: 2, 1993, ss. 276-283.

Oates, K., "Çocukların Cinsel İstismarının Kalıcı Etkileri. Çocuk İstismarı ve İhmali", *Çocukların Kötü Muameleden Korunması I. Ulusal Kongresi.* Ankara, 12-14 Haz. 1990, 1991, ss. 137-146.

Ogata, S. N. and et al., "Childhood Sexual and Physical Abuse in Adult Patients with Borderline Personality Disorder", *Am. J. Psychiatry.* vol. 147, 1990, ss. 1008-1013.

Paris, J., and Zweig-frank, H., "A Critical Review of the Role of Childhood Sexual abuse in the etiology of Borderline Personality Disorder", *Can. J. Psychiatry.* vol. 37, Mart, 1992, ss. 125-128.

Polit, D. F., White, C. M., and Morton, T. D., "Child Sexual Abuse and Premarital Intercourse among High-risk Adolescents", *Journal of Adolescent and Health Care.* vol. 11, 1990, ss. 231-234.

Polusny, M. A. and Follette, VM., Long term correlates of child sexual abuse: Theory and review of the empirical literature. *Applied and Preventive Psychology.* 4, 1995, 143-166

Powers, J. L. vd., "Maltreatment Among Runaway and Homeless Youth", *Child Abuse and Neglect*, vol. 14, 1990, ss. 87-98.

Putnam, F. W., "Dissociative Disorders in Children: Behavioral Profiles and Problems", *Child Abuse and Neglect*, vol. 17, 1993, s, 39-45.

Regehr, C., "Parental Responses to Extrafamilial Child Sexual Assault", *Child Abuse and Neglect*, vol. 14, 1990, ss. 113-120.

Renshaw, D. C., "Evaluating Suspected Cases of Child Sexual Abuse", Psychiatric Annals. vol. 17, 1987, ss. 262-270.

Rind, B., Tromovitch, P and Bauserman, R, A meta-analytic examination of assumed properties of child sexual abuse using colleg samples. *Psychological Bulletin.* 124 (1), 1998, ss. 22-53.

Royse, D., Rompf, B. L and Dhooper, S. S., "Childhood Trauma and Adult Life Satisfaction in A Random Adult Sample", *Psychological Reports,* vol. 69, 1991, ss. 1227-1231.

Seng, M. J., "Child Sexual Abuse and Adolescent Prostitution: A Comparative Analysis", *Adolescence.* vol. 24, no: 95, Güz, 1989, ss. 665-675.

Sauders, B. E., Villeponteaux, LA, Lipovsky, JA. Child sexual assault as a risk factor for mental disorders among women: A community survey. *J. of Interpersonal Violence.* 7, 1992, ss. 189-204.

Sheldrick, C., "Adult Sequelae of Child Sexual Abuse", *British Journal of Psychiatry,* vol. 158 (Suppl. 10), 1991, ss. 55-62.

Surrey, J., Sweet, C., Michaels, A., Levi and, S., "Reported History of Physical and Sexual Abuse and Severity of Symptomatology in Women Psychiatric Outpatients", *Amer. J. Orthopsychiatr.* vol. 60 (3), Temmuz, 1990, ss. 412-417.

Tharinger, D., "Impact of Child Sexual Abuse on Developing Sexuality", Professional Psychology: *Research and Practice.* vol. 21, no: 5, 1990, ss. 331-337.

Tomeo, M. E., Templer, DI, Anderson, S and Kotler, D., "Comparative data of childhood and adolescence molestation in heterosexual and homosexual person", *Arc. Sex. Behav.* Oct. 2001, 30 (5).

Urquiza, A. J., The effects of childhood sexual abuse in adult male population. *1987. http: //en. citizendium. org. /wiki/Child_sexual_abuse*

Vander Kolk, B. A., Perry, J. C., Herman, J. L., "Childhood origins of self-destructive behavior", A. J. of Psychiatry, 148, 1991.

Wakefield, H. The effects of child sexual abuse: Truth versus political correctness. *IPT Journal.* Vo: 116, 2006.

Waller, G., "Association of Sexual Abuse and Borderline Personality Disorder in Eating Disordered Women", *International Journal of Eating Disorders.* vol. 13, no. 3, 1993, ss. 259-263.

Westen, D., Ludolp, P., Misle, B., Ruffins, S., Block, J., "Physical and Sexual Abuse in Adolescent Girls with Borderline Personality Disorder", *Amer. J. Orthopsychiat.* vol. 60 (1). January, 1990, ss. 55-66.

Williams, H. J. and Wagner, H. L., "Eating Attitudes in Survivors of Unwanted Sexual Experiences", *British Journal of Clinical Psychology.* vol. 31, 1992, ss. 203-206.

Wozencraft, T., Wagner, W., Pelligrin, A., "Depression and Suicidal Ideation in Sexually Abused Children", *Child Abuse and Neglect,* vol. 15, 1991, ss. 505-511.

Wyatt, G. E., "The Relationship Between Child Sexual Abuse and Adolescent Sexual Functioning in Afro-American and White American Women", *Annals of the New York Academy of Sciences,* vol. 528. Ağustos, 1988, ss. 111-122.

Wyatt, G. E., Gutherie, D., and Notgrass, C. M., "Differential effects of women's child sexual abuse and subsequent revictimization", *Journal of Consulting and Clinical Psychology,* 33, 1992, ss. 167-173

VI. BÖLÜM

Araji, S. and Finkelhor, D., Abusers: A Review of the Research. (S. Araji vd. Ed. içinde), "A *Source Book on Child Sexual Abuse*", 2nd Printing, Sage Publication, 1986, ss. 89-117.

Driver, E., Introduction, (E. Driver ve Droisen, A. Ed.'da), *"Child Sexual Abuse"*, Macmillan, 1989, ss. 1-68.

Driver, E. and Dorisen, A., *Child Sexual Abuse. Feminist perspectives,* Macmillan, 1989.

Finkelhor, D., "Abusers: Special Topics", (S. Araji vd.), *A Source Book on Child Sexual Abuse,* 2nd Printing, Sage Publication, 1986, ss. 119-142.

Finkelhor, D. and Baron, L., "High-Risk Children", (in D. Finkelhor, Ed.) *A Source Book on Child Sexual Abuse*, Bewerly Hills, Sage Publication, 1986a, ss. 60-87.

Finkelhor, D. and Baron, L., Risk factors for child sexual abuse. *J. of Interpersonal Violence.* Vol. 1, N0: 1, 1986 b, ss. 43-71.

Finkelhor, D. and Lewis, I. A., "An Epidemiological Approach to the Study of Child Molestation", *Annals of the New York Academy of Sciences*, vol. 528, Augst, 1988, ss. 64-78.

Finkelhor, D., "Epidemiological Factors in the Clinical Identification of Child Sexual Abuse", *Child Abuse and Neglect*, vol. 17, 1993, ss. 67-70.

Finkelhor, D., Hotaling, G., Lewis, I. A., Smith, C., "Sexual abuse in a national survey of adult men and women: Prevalance, characteristics and risk factors", *Child Abuse and Neglect*, 1990, 14, ss. 19-28.

Waldby, C., and et al. "Theoretical Perspectives on Father-Daughter Incest", (E. Driver ve A. Droisen Ed. içinde), *Child Sexual Abuse*, Macmillan, 1986, ss. 88-106.

VII. BÖLÜM

Adams, J. A., Is it, (or Is It not) Sexual Abuse? The Medical Examiner's Dilemma, *"Child and Youth Services"*, vol. 15, no. 2, 1991, ss. 129-143.

Adshead, G., Looking for clue-A review of the literature on false allegations of sexual abuse in childhood, in Sinoson, V. (Ed.) *Treating Survivors of Satanist Abuse.* 1994, New York, Routledge.

Bays, J. and Chadwick, D., "Medical Diagnosis of the Sexually Abused Child", *Child Abuse and Neglect*, vol. 17, 1993, ss. 91-110.

Becker, J. V. and Quinsey, V. L., "Assessing Suspected Child Molesters", *Child Abuse and Neglect, vol.* 17, 1993, ss. 169-174.

Berliner, L. and Conte, J. R., "Sexual Abuse Evaluations: Conceptual and Emprical Obstacles", *Child Abuse and Neglect*, vol. 17, 1993, ss. 111-125.

Boat, B. W. and Everson, M. D., "Interviewing Young Children with Anatomical Dolls", *Child Welfare* vol. LXVII, no: 4, Temmuz-Ağustos, 1988, ss. 337-351.

Heiman, M. L., "Annotation: Putting the Puzzle Together: Validating Allegations of Child Sexual Abuse", *Journal of Child. Psychol. Psychiat.* Vol. 33, 1992, no: 2, ss. 311-329.

Halverson, K. C. and et al., "Legal Considerations in Cases of Child Abuse", *Primary Care*, vol. 20, no. 2, Haziran, 1993, ss. 407-415.

Kutchinsky, B., "The Child Sexual Abuse Panic", *Nordisk Sexology*, 1992, 10: ss. 30-42.

Kutchinsky, B., "Çocuğun Cinsel İstismarı: Müdahale ve Önleme: Genel Bakış, Çocuk İstismarı ve İhmali", *Çocukların Kötü Muameleden Korunması I. Ulusal Kongresi*, Ankara 12-14 Haziran-1990, 1991, ss. 201-214.

Levitt, C. J., "Medically Evaluation of the Sexually Abused Child", *Primary Care*, vol. 20, no: 2, Haziran, 1993 ss. 343-353.

London, K., Brunch, M., Ceci, S. J. and Shuman, D. W., "Disclosure of child sexual abuse; What does the research tell us about the wyas that children tell", *Psychology, Public Policy and Law*, Vol. 11, No: 1, 2005, ss. 194-226.

MacFarlene K. and Krebs, S., "Techniques for interviewing and evidence gathering", In K. MacFarlane and J. Waterman (Eds.) *Sexual Abuse of Young Children*, 1986, New York, Guilford Press, ss. 67-100.

Myers, J. E. B., "Expert testimony regarding child sexual abuse", *Child Abuse and Neglect*, 17, 1993, ss. 175-85.

Newberger, E. H., "Child Physical Abuse", *Primary Care*, Vol. 20, 1993, N0: 2.

Paradise, J. E., "The Medical Evaluation of the Sexually Abused Child", *Pediatric Clinics of North America*, Vol. 37, no. 4, August., 1990, ss. 839-859.

Roesler, T. A. and Wind, T. A., Telling the secret, Adult women describe their disclosures of incest, *Journal of Interpersonal Violence*, Vol. 9, 1994, No: 3, ss. 327-338.

Small, R. and et al. "Critical Issues for Practice in Residential Treatment", *Amer. J. Ortho. Psychiatry*. 61 (3), July, 1991, ss. 333-334.

Sorensen, T. and Snow, B., "How Children Tell: The Process of Disclosure in Child Sexual Abuse", *Child Welfare*, vol. LXX (1), Ocak-Şubat, 1991, ss. 3-15.

Steward, M. S., and et al., "Implications of Developmental Research for Interviewing Children", *Child Abuse and Neglect*, vol. 17, 1993, ss. 27-37.

Topçu, S., Bilim mi yoksa Falcılık mı? Psikolojik Testler Sorunu, *Medyadan Psikolojiye Çeşitlemeler*, Seba Yayınları, 2000.

Waterman, J. and Lusk, R., "Psychological Testing in Evaluation of Child Sexual Abuse", *Child Abuse and Neglect*, vol. 17, 1993, ss. 145-159.

Weissman, H. N., "Forensic Psychological Examination of the Child Witness in Cases of Alleged Sexual Abuse", *American Journal of Orthopsychiatry*, vol. 61 (1), Ocak, 1991, ss. 45-58.

White, S. and Edelstein, B., "Behavioral Assessment and Investigatory interviewing", *Behavioral Assessment*, vol. 13, 1991, ss. 245-264

VIII. BÖLÜM

Berman, P., "Group Therapy Techniques for Sexually Abused Preteen Girls", *Child Welfare*, vol. LXIX, no: 3, Mayıs-Haziran, 1990, ss. 239-251.

Courtois, C. A., "Adult Survivors of Sexual Abuse", *Primary Care*, vol. 20, no: 2, Haziran, 1993, ss. 433-446.

Durfee, M., "Prevention of Child Sexual Abuse", *Psychiatric Clinics of North America.*, vol. 12, no: 2, Haziran, 1989, ss. 445-453.

Finkelhor, D., Prevention: A Review of Programs and Research. (S. Araji vd. içinde), "A *Source Book on Child Sexual Abuse*", 2nd. Printing, Sage Publication, 1986, ss. 224-254.

Glaser, D., "Treatment Issues in Child Sexual Abuse", *British Journal of Psychiatry*, vol. 159, 1991, ss. 769-782.

Goodwin, J. M. and Talwar, N., "Group Psychotherapy for Victims of Incest", *Psychiatric Clinics of North America*, vol. 12, no: 2, Haziran, 1989, ss. 279-291.

Ramchandani, P. and Jones, D. P. H., "Treating psychological symptomps in sexually abused children", *The British Journal of Psychiatry*, 183, 2003, ss. 484-490.

Roberts, M. C. and et al. "Children's Rights to Physical and Mental Health Care: A Case for Advocacy", *Journal of Clinical Child Psychology*, vol. 20, no: 1, 1991 (a), ss. 18-27.

Roberts, J., "Cinsel İstismara Uğramış Çocukların Alternatif Bakımı. Çocuk İstismarı ve İhmali", *Çocukların Kötü Muameleden Korunması I. Ulusal Kongresi*, Ankara 12-14 Haz, 1990, 1991 (b), ss. 307-316.

❖

Cinsel İstismar

Çocukların ve Gençlerin Cinsel İstismarı
Pedofili, Ensest, Engellilerin Cinsel İstismarı
İnternet Yoluyla Cinsel İstismar

Sedat Topçu

Çocuk ve gençlerin cinsel istismarı basında sık sık yer alan ve toplumun büyük tepkisine yol açan bir insanlık sorunudur. Bu sorun yüzyıllardan beri, bedensel ve ruhsal varlığı hasar görmüş bireyler üreterek hücrelere saldıran kanser gibi toplumları tahrip etmeyi sürdürmektedir. Cinsel istismar insanın varlığına yapılan bir saldırıdır. Bu özelliği ile cinsel istismar aynı zamanda hayata karşı işlenen bir suçtur. Toplum yaşamında, çocuk ve gençleri cinsel istismara maruz bırakanlardan nefret etmek yeterli değildir. Çünkü nefret, bu gibi kimseleri durdurmaz ve bunların insanlığı tahrip etmelerine engel olmaz. Toplumu istismarcılardan korumanın en etkili yolu; çocukları, aileleri ve tüm toplumu cinsel istismar hakkında bilgilendirmektir.

Bu kitap, cinsel istismar konusunda geniş okuyucu kesimlerine bilgi sağlamak için hazırlanmıştır. Kitaptan herkesin yararlanabilmesi için olduğunca kolay anlaşılır bir anlatım tarzı izlenmiş, kavramların konu içinde açıklanması yoluna gidilmiş ve kitabın sonuna bir kavram sözlüğü konmuştur.

9 786055 738174

www.phoenixkitap.com